

Svētītājs Teofans Vientuļnieks

CEĻŠ UZ PESTĪŠANU

(īss askētikas apraksts)

Mācība par pestīšanu – svētītāja Teofana Vientuļnieka garīgo pārdomu, darbu un vēstuļu galvenais temats. Veltīdams savu dzīvi pestīšanas ceļa meklējumiem, savos darbos viņš to ir atklājis nākamajām paaudzēm. Svētītāja Teofana atstātajā bagātīgajā garīgajā mantojumā «Ceļš uz pestīšanu» ieņem īpašu vietu. Tas vainago «Kristīgi tikumiskās pamācības», jo ar vislielāko precizitāti un lakonismu ataino Kristīgo dzīvesveidu, kas ved cilvēku pretim mūžīgajai Dzīvībai.

Šo Svētītāja Teofana darbu var nosaukt par jaunākā laika «Kāpnēm». Līdzīgi tam kā svētais Jānis Pakāpnieks savās dievišķīgajās «Kāpnēs», iezīmēdams pakāpenisku kristieša augšupeju pa garīgās pilnības kāpnēm, pirms tam 40 gadus ir veltījis varonīgai askēzei Sinaja tuksnesī, arī Svētītājs Teofans savā grāmatā «Ceļš uz pestīšanu» vispusīgi apgaismojis augstā ideāla sasniegšanai nepieciešamo tikumu iemantošanas ceļu, apliecinot to ar nošķirtībā, askēzē un garīgā cīņā aizvadītiem 28 savas dzīves gadiem.

Grāmata «Ceļš uz pestīšanu» pirms revolūcijas Krievijā tikusi izdota vairākkārt. Šodien, tāpat kā pirms pusotra gadsimta, atbildes uz lielo jautājumu – jautājumu par ceļu uz pestīšanu, mēs varam smelt no neizsīkstošās garīgo dārgumu glabātaves – no Svētītāja Teofana Vientuļnieka darbiem.

Ievads

“Kristīgi tikumiskajās pamācībās” ir attēlotas mums nepieciešamās jūtas un noskaņojumi, taču ar to vēl viss nebūt nav pateikts, lai garantētu sev visu pestīšanai nepieciešamo. Galvenais uzdevums mums ir patiesa dzīve Kristus garā. Taču tiklīdz tai pieduras, tūdaļ pat atklājas milzum daudz pārpratumu, kuriem nepieciešami daudzi norādījumi un, turklāt, - gandrīz vai ik uz soļa!

Tiesa, galējais cilvēka mērķis tur ir parādīts – saskarsme ar Dievu – un arī ceļš uz to ir attēlots: tas ir - ticība, staigājot baušļu ceļus, un ar Dieva žēlastības palīdzību. Vēl tik piebilst vārdu: lūk ceļš! – Ej. Taču kā to izdarīt? Lielākoties trūkst vēlēšanās iet. Dvēsele, ko ir sagatavojusi kāda no kaislībām, stūrgalvīgi atsakās no jebkādas piespiešanas un jebkāda aicinājuma; acis no Dieva novērš un raudzīties uz Viņu nevēlas. Kristus likumi tai neiet pie sirds; tā nav noskaņota tos pat uz klausīt: kā saka prāts uz to nenesas. Jājautā, kā gan nonākt pie tā, lai rastos vēlēšanās iet pie Dieva pa Kristus ceļu; kā panākt to, lai Dieva likums iespiestos sirdī, un cilvēks, šā likuma vadīts, darbotos it kā pats no sevis, nepiespiesti, lai šis likums nespiestu viņu pie zemes, bet it kā nāktu pie viņa?

Lai kāds arī būtu pievērsies Dievam, lai arī būtu iemīlējis Viņa likumus; bet vai tuvošanās Dievam, vai šī turēšanās pie Kristus baušļiem, jau pati par sevi būs veiksmīga, tikai tāpēc vien, ka mēs to esam gribējuši? Nē. Bez vēlēšanās nepieciešams arī spēks un māka rīkoties: nepieciešama praktiska gudrība. Ikvienam, kurš nostāsies uz patiesā, Dievam tīkamā ceļa, jeb, kurš ar žēlastības palīdzību sāks tiekties pretim Dievam pa Kristus nosprausto likumu ceļu, tam neizbēgami draudēs briesmas novirzīties

sānceļos, apmaldīties un iet bojā, iedomājoties sevi jau pestītu. No šādiem sānceļiem nav pasargāts pat uz pestīšanas ceļa stāvošs cilvēks, jo arī viņā saglabājas grēcīgas sliekšmes un grēku sajaukums, kas arī šajā stāvoklī spēj likt mums uzlūkot lietas greizā leņķī – maldināt un pazudināt cilvēku. Tam pievienojas sātana glaimi, kurš nelabprāt šķiras no saviem upuriem, un, kad kāds no viņa ietekmes sfēras dodas pretīm Kristus gaismai, dzenas tam pakaļ un izliek visādus šķēršļus, lai atkal notvertu; un nereti tik tiešām notver. Tātad, arī tam, kuram jau ir vēlēšanās iet pa norādīto ceļu pie Kunga, nepieciešams vēl parādīt visas šajā ceļā iespējams novirzes, lai gājējs, būdams par tām brīdināts, redzētu iespējams briesmas un zinātu, kā no tām izvairīties.

Šis visiem neizbēgamās briesmas pestīšanas ceļā padara par nepieciešamiem īpašos Kristīgās dzīves noteikumus, kas spētu pateikt: kā nonākt pie pestījošās vēlmes būt kopā ar Dievu un ar dedzīgumu pie tās turēties, un kā bez bēdām tuvoties Dievam starp visiem šajā ceļā iespējamajiem sānceļiem visos līmeņos, jeb citiem vārdiem runājot: kā sākt kristīgu dzīvi un kā to sākot, nostiprināties tajā. Šai rokasgrāmatai ir jāpaņem no Dieva nošķirtais cilvēks, jāpievērš to Viņam un pēc tam jāpieved to Viņa acu priekšā; tai ir jāizseko kristīgā dzīve visās tās parādībās, praktiski no sākuma līdz galam, t.i. kā tā tiek aizsākta, attīstās, briest un sasniedz pilnību, jeb, kas ir tas pats – apraksta ikviena kristieša praktiskās dzīves vēsturi, parādot to, kā ikvienā gadījumā tam jārikojas, lai noturētos savā kārtā.

Kristīgās dzīves aizsākšanās un attīstība būtiski atšķiras no bioloģiskās dzīvības aizsākšanās un attīstības. Tas ir atkarīgs no kristīgās dzīves īpašā rakstura un no tā attieksmes pret mūsu iedabu. Cilvēks nepiedzimst par kristieti, bet kļūst par tādu pēc dzimšanas. Kristus sēkla krīt jau pukstošas sirds augsnē. Taču tāpat kā bioloģiski dzimis cilvēks ir samaitāts un noskaņots pretēji kristietim izvirzāmajām prasībām, tad, - tai laikā, kad, piemēram, augā dzīves sākums ir asna parādīšanās sēklā, - patiesi kristīgas dzīves sākums cilvēkā ir zināma jaunradīšana, jaunu spēku, jaunas dzīves dāvinājums. Turpmāk, lai arī kristietība ir uzņemta kā likums, t.i. – radusies apņēmībā dzīvot kristīgi: šī dzīvības sēkla (izlēmība) cilvēkā nav uzņemta ar viņam labvēlīgām stihijām; un tai pat laikā viss cilvēks, viņa miesa un dvēsele paliek nepiemēroti jaunai dzīvei, nepakļāvīgi Kristus jūgam. Tālab no šā brīža cilvēkam sākas sviedrējošs darbs – visu sevi, visus savus spēkus veidot kristīgā garā. Lūk, ja augšana, kā, piemēram, augiem, ir pakāpeniska spēku attīstība, viegla, nepiespiesta, tad kristietim tā ir grūtingrūta cīņa pašam ar sevi – saspringta un bēdu pilna, un viņam jānoskaņo savi spēki uz to, uz ko tie netiecas. Viņam kā karavīram katru savas zemes pēdu no ienaidnieka jāatkaro ar cīņu – ar abpusgriezīgu pašpiespiešanās un patmīlības apspiešanas zobenu. Visbeidzot jau pēc ilgstoša darba un pūliņiem, kristīgie principi kļūst uzvaroši, valdoši bez jebkādas pretestības, tie caurauž visu cilvēka iedabas sastāvu, izspiežot no tā sev naidīgās prasības un tieksmes, un ievirza to bezkaislības un tīrības stāvoklī, apdāvinot sirdī tīros ar svētību – saskatīt sevī Dievu, esot visciešākajā saistībā ar To.

Tāds iz mūsu kristīgās dzīves stāvoklis. Tai ir trīs pakāpes, kuras pēc to rakstura var nosaukt sekojoši: pirmo – par pievēršanos Dievam, otro – par attīrīšanos vai pašizlabošanos, trešo – par svētīšanos. Pirmajā pakāpē cilvēks novēršas no tumsas un pievēršas gaismai, iziet no sātanskās sfēras un dodas pie Dieva; otrajā pakāpē – attīra savas sirds templi no visām nešķīstībām, lai uzņemtu pienākošo Kungu Kristu; trešajā – Kungs atnāk, iemitinās sirdī un kopā ar to bauda mielastu. Šis ir svētības pilns stāvoklis – tuvība ar Dievu – visu pūliņu un gara cīņas mērķis!

To visu attēlot, papildinot ar praksē pildāmiem noteikumiem, tad nu arī nozīmēs – parādīt ceļu uz pestīšanu. Pilnīgas pamācības šajā lietā satver cilvēku grēkpilnajās krustcelēs, izved caur ugunīgo attīrīšanās ceļu un aizvada līdz viņu iespējamajai pilnības pakāpei, pilnā mērā piepildot Kristus pavēles. Citiem vārdiem runājot, šīm pamācībām jāparāda:

Kā mūsos sākas kristīga dzīve; kā tā pilnveidojas – briest un nostiprinās un kāda tā ir savā absolūtajā pilnībā.

I. DAĻA

PAR KRISTĪGĀS DZĪVES SĀKUMU AR SVĒTĀS KRISTĪBAS PALĪDZĪBU, AR NORĀDĪJUMU – KĀ SAGLABĀT ŠO SVĒTĪBU AUDZINĀŠANAS PERIODĀ

Kā mūsos sākas kristīga dzīve?

Mums nepieciešams rast sev skaidru atbildi, kad un kā sākas patiesi kristīga dzīve, lai redzētu, vai maz esam šo dzīvi sākuši, un gadījumā, ja neesam sākuši, tad mums, cik vien tas no mums atkarīgs, jānoskaidro kā to uzsākt. Tā vēl ir visai nepārliciecināša patiesas dzīves Kristū nozīme, ja kāds sevi sauc par kristietu un pieder pie Kristu Baznīcas. *Ne ikkatrs, kas uz Mani saka: Kungs! Kungs! – ieies Debesu valstībā...* (Mt.7,21). Un *ne visi, kas cēlušies no Izraēla, ir patiesi izraēlieši* (Rom.9,6). Var piederēt pie kristiešiem, neesot kristietim. To zina ikviens.

Ir moments, un visai ievērojams moments, kas krasi iezīmējas mūsu dzīves tecējumā, kad kāds sāk dzīvot kristīgi. Tas ir tas moments, kad viņš sāk izcelties kristieša dzīvei raksturīgās iezīmes. Kristīgā dzīve ir dedzība un spēks ar kādu tiek uzturēta praktiskā tuvība ar Dievu, pēc ticības mūsu Kungam Jēzum Kristum, ar Dieva žēlastības palīdzību, izpildot Viņa svēto gribu, un par godu Viņa visusvētajam vārdam. Kristīgās dzīves būtība meklējama saskarsmē ar mūsu Kungu Jēzu Kristu – Dievišķajā saskarsmē, kas sākumposmā allaž ir aplēpta ne tikai citiem, bet arī sev pašam. Vai tā būtu redzama vai sajūtama mūsu iekšienē, tās klātesamību apliecina darbīga dedzīguma karstums vienīgi par to, lai kristīgi dzīvojot, pildītu Dieva gribu, ar pilnīgu pašai dziedzību un ar naudu pret visu to, kas ir tai pretējs. Tā, tieši tajā brīdī, kad sākas šis dedzīguma karstums, tad nu arī tiek likti pamati kristīgai dzīvei; un tas, kurā šis karstums pastāvīgi darbojas, tad arī dzīvo kristīgu dzīvi.

Pie šīs atšķirīgās iezīmes mūsu uzmanībai būtu jāpakavējas nedaudz ilgāk.

Uguni esmu nācis nest uz zemi, saka Pestītājs un kā es vēlētos kaut tā jau degtu! (Lk.12,49). To Viņš saka par kristīgo dzīvi, un saka tāpēc, ka redzamo tās liecību veido Dieva Gara sirdī aizdedzināmā dedzība pildīt Dieva gribu, kas ir līdzīga ugunij, jo tāpat kā uguns nomāc to vielu ar ko saskaras, tāpat arī dedzība dzīvot Kristum nomāc un tirda dvēseli, kas to uzņēmusi. Un tāpat kā ugunsgrēka laikā liesma apņem visu ēku, tā arī uzņemtā dedzības uguns apņem un piepilda visu cilvēka būtņi.

Citā vietā Kungs saka: *Ikviens uguni taps sālīts...* (Mk.9,49). Un tas ir norādījums uz gara upuri, kas ar dedzību caurauž visu mūsu būtņi. Kā sāls, iespīēžoties viegli irstošā vielā, pasargā to no pūšanas, tāpat arī dedzības gars, cauraužot visu mūsu būtņi, aizdzen prom mūsu iedabu maitājošo grēku kā no dvēseles, tā arī no miesas, no visām, pat vismazākajām tās tvertņēm un krātuvēm, un līdz ar to glābj mūs no tikumiskās samaitāšanās un pagrimuma.

Apustulis Jānis piekodina: *Neapslāpējiet Garu* (1.Tes.5:19) *savā darbā neesiet kūtri, esiet dedzīgi garā* (Rom.12:11), nododot šo bausli visiem kristiešiem, lai tie atcerētos, ka gara dedzība, jeb uzcītība ir neatņemama kristīgās dzīves sastāvdaļa. Citā vietā jau par sevi viņš saka: *aizmirsdams to, kas aiz manis, stiepdamies pēc tā, kas priekšā, es dzenos pretim mērķim, goda balvai – Dieva debesu aicinājumam Kristū Jēzū* (Fil.3,13-14); *un citiem iedveš: skrieniet tā, ka jūs to (godalgu) dabūjat* (1.Kor. 9,24).

Tātad, kristīgajā dzīvē dedzības karstuma dēļ, ir zināms straujums un garīgais dzīvīgums, ar ko ķeras pie Dievam tīkamiem darbiem, noniecinot sevi un bez sevis žēlošanas labprāt upurējot Dievam visa veida pūliņus.

Nostiprinoties šādā izpratnē, var viegli nonākt pie slēdziena, ka formāla Baznīcas reglamentu izpilde, tāpat kā apdomīga saprāta iedibinātā regularitāte darbos, kārtīgums, cienīgums un atklātība uzvedībā vēl nebūt nav izšķiroši rādītāji, ka mēs tik tiešām dzīvojam īstu kristieša dzīvi. Tas viss ir labi, taču, tas sevī neietver Jēzus Kristus dzīves garu, tad tam Dieva priekšā nav nekādas vērtības. Tad šāda veida darbi būs it kā bezdvēseliski elki. Arī labs pulkstenis iet kārtīgi; taču kurš apgalvos, ka tajā ir dzīvība?! Tāpat arī šeit: bieži *tiem ir tikai vārds, ka tie dzīvo, patiesībā, būdami miruši* (Sal.Atkl.3,1).

Šis kārtīgums uzvedībā spēj savaldzināt vairāk par visu. Tā patiesā nozīme ir atkarīga no iekšējām nosliecēm, kur darot labus darbus, iespējamas būtiskas novirzes no patiesības pēc būtības. Tāpat kā, ārēji atturoties no grēcīgiem darbiem, iespējams būt piekērušamies, jeb tīksmināties par tiem sirdī, tāpat arī, darot ārēji labus darbus, sirds var palikt vienaldzīga. Tikai īsta dedzība labo grib veikt visā pilnībā un tīrībā, tāpat arī grēku tā vajā līdz pat vismazākajām tā niansēm. Pēc pirmā tā tiecas kā pēc dienišķās maizes, ar otro apietas kā ar nāvīgu ienaidnieku. Ienaidnieks ienaidnieku ienīst ne tikai viņa paša personā, bet ienīst viņa radniekus un paziņas, pat viņa lietas, viņa mīļāko krāsu, vispār visu, kas kaut cik atgādina par viņu. Tāpat ir arī ar Īstu dedzību Dieva gribas pildīšanā: tā grēku vajā līdz pat vismazākajam atgādinājumam vai mājienam, jo izlēmīgi tiecas uz pilnīgu tīrību. Ja tā nav, tad cik gan daudz nešķīstības var sakrāties sirdī!

Un kādus gan panākumus var gaidīt, ja nav šīs straujās izlēmības kristietim nepieciešamajā Dieva gribas pildīšanā? Kur nav nepieciešams darbs, tas vēl tiks paveikts, taču, ja kaut kur būs vajadzīga īpaša piepūle vai arī pašai izlēdzīgs upuris, - tūlīt pat sekos noraidījums, dēļ nespējas saņemt sevi rokās. Jo tad nebūs pret ko atbalstīties, lai sevi pamudinātu uz labu darbu; sevis žēlošana noārdīs visus balstus. Bet, ja klāt tiks piejaukts kāds cits impulss, bez jau norādītā, tad tas arī labu padarīs par nelabu. Mozus okškeri nobijās tāpēc, ka viņiem kļuva sevis žēl. Mocekļi labprāt gāja nāvē, tāpēc, ka viņos dega iekšēja uguns. Īstas dedzības pārpilnais dara ne tikai to, kas likumīgi jādara, bet arī paklausa padomam un ikvienai labai iedvesmai, kas noslēpumaini iespiežas dvēselē; dara ne tikai to, kas jādara, kad rodas šāda iespēja, taču darot labu, mēdz būt izdomas pilns, visas savas rūpes veltot noturīgai, patiesai un mūžīgai labestībai. "Mums it visā ir nepieciešama", - saka svētītājs Jānis Zeltamute – "centība un liels dvēseles karstums, kas spētu stāties pretī pašai nāvei; jo pretējā gadījumā Debesu Valstību iemantot nav iespējams" (31.saruna par Apustuļu Darbiem).

Dieva tuvības un dievbijības sasniegšanai veltītie pūliņi ir ļoti grūts un ciešanu pilns darbs, jo īpaši sākumos. Kur rast spēkus, lai spētu uzņemties visus šos pūliņus? Ar Dieva žēlastības palīdzību – iedvesmas pilnā dedzībā. Gan tirgoņa, gan karavīra, gan tiesneša, gan arī zinātnieka amats neizbēgami nes sev līdzīgu daudz rūpju un grūtību. Ar ko viņi sevī stiprina savos pūliņos? – Ar iedvesmu un mīlestību pret savu darbu. Arī dievbijības ceļā mums neatrast sev citus ieročus. Bet bez tiem kalpošana Dievam mums šķitīs mokoša, smaga, garlaicīga un spēkus laupoša. Arī tvaikonis kustas, taču ar grūtībām, bet straujai kalnu kazai jeb žīglai vāverei kustība un pārvietošanās sagādā baudu. Dedzīga Dieva gribas pildīšana ir priekpilna un garu augšupceļoša virzība pie Dieva. Bez tās var sabojāt visu darbu. Viss ir jādara par godu Dievam, spītējot mūsos mītošajam grēkam; bet bez tā mēs visu pildīsim vienīgi aiz ieraduma, sekojot pieklājības prasībām, jo tā visi ir darījuši no laika gala un tā rīkojas citi. Ir jādara **viss**; pretējā gadījumā mēs kaut ko izdarīsim, bet kaut ko nē, un turklāt bez jebkādas satriektības un pat atmiņas par neizdarīto. Visu jādara ar uzmanību un apdomību, kā **galveno darbu**; pretējā gadījumā mēs darīsim kā pagadās.

Tātad, skaidrs, ka kristietis bez dedzības ir slikts kristietis – kūtrs, gurdens, bez dzīvības, ne karsts, ne auksts – un viņa dzīve nelīdzinās dzīvei. To apzinoties, pacentīsimies būt tik tiešām centīgi labo darbu darītāji, lai kļūtu par īstiem Dieva gribas pildītājiem, bez nešķīstības vai netikuma, jeb kaut kā tamlīdzīga.

Tātad, vispatiesākā liecība par kristīgu dzīvi ir rosīga dedzība Dieva gribas pildīšanā. Tagad jājauda, kā šo uguni var aizdegt? Kas veicina šīs uguns rašanos?

Šādas dedzības aizsācēja ir žēlastības (svētības) darbība tai pat laikā tas notiek arī bez mūsu brīvās gribas līdzdalības. Kristīga dzīve nav bioloģiska dzīve. Tādam pat jābūt arī tās aizsākumam, vai pirmajai tās atmodai. Tāpat kā sēklas veģetatīvā dzīvība atmodas tad, kad pie sēklā mītošā asna tiek klāt mitrums un siltums, un ar to palīdzību – visu atdzīvinošais dzīvības spēks, tāpat arī mūsos dievišķā dzīve atmodas tad, kad sirdī iekļūst Dieva Gars un dod stimulu sākt dzīvi pēc Gara likumiem, attīrot un savācot vienkopus aptumšotos un sadauzītos Dieva tēla vaibstus. Mostas vēlēšanās un brīvi meklējumi (ārējās darbības jomā), pēc tam (ar Sakramentu palīdzību) nolaižas svētība un, savienodamās ar brīvību, rada varenu dedzību. Nevienam lai necer, ka šādu dzīvības spēku spēš radīt pats: par to jālūdzas un jābūt gatavam to uzņemt. Ar spēku apveltīta dedzības uguns – tā ir Kunga žēlastība. Iekļūstot sirdī, Dieva Gars tajā sāk darboties ne tikai ar aprijošu, bet arī ar visaptverošu dedzīgumu.

Dažus apciemo doma: kam vajadzīga šī svētības darbība? Vai tiešām mēs paši nespējam darīt

labus darbus? Lūk, mēs jau esam veikuši to vai citu labu darbu. Dzīvodami tālāk vēl kaut ko labu paveiksim. Retais, varbūt nav uzkavējies pie šī jautājuma. Citi saka, ka mēs paši no sevis nespējam neko labu darīt. Taču šeit iet runa nevis par atsevišķiem labiem darbiem, bet par visas dzīves pārveidošanos, par jaunu dzīvi, par dzīvi visā tās pilnībā – par tādu dzīvi, kas ved uz pestīšanu. Ja rodas tāda iespēja, nav grūti izdarīt pat kaut ko ļoti labu, kā to darījuši arī pagāni. Taču, lai kāds tišuprāt uzliek sev par pienākumu pastāvīgi darīt labu, lai nosaka šo laba darīšanas kārtību pēc Dieva vārda norādījuma, - un dara to nevis vienu mēnesi vai gadu, bet visu dzīvi, ar nešaubīgu apņēmību pieturēties pie šādas dzīves kārtības, un pēc tam, kad būs bijis uzticīgs tam, lai lielās ar savu spēku; bet bez tā labāk būtu aizdarīt savu muti. Vai gan mazums bijis un joprojām ir patvarīgu mēģinājumu sākt kristīgu dzīvesveidu? Un tie visi allaž beigušies un beidzas bez vismazākajiem panākumiem. Neilgu laiciņu pieturējies pie jaunizvēlētās dzīves kārtības, cilvēks to pamet. Bet kā gan savādāk? Nav spēka. Vienīgi Dieva spēks spēj uzturēt mūs nemainīgus savā apņēmībā starp nepārtrauktajiem laicīgo izmaiņu uzplūdiem. Tāpēc jāpiepildās ar šo spēku, jāizlūdzas to un jāuzņem paredzētajā secībā – un tas pacels mūs un izraus no šā pasaulīgā nemiera.

Ņemiet talkā pieredzi un paskatieties, kad atnāk šīs pašapmierinātības pilnās iedomas? Tad, kad cilvēks ir miera stāvoklī, kad nekas viņu nemulsina, nekas nesavaldzina un nenoslēdz uz grēku, Tad viņš ir gatavs uz vissvētāko un šķīstāko dzīvesveidu. Taču tiklīdz piezogas kāds kaislīgs impulss vai kārdinājums – kur paliek visi apsolījumi?! Vai tad neapvaldītu dzīvesveidu piekopjošs cilvēks sev bieži neapsolās: turpmāk es to vairs nedarīšu. Taču kaislības piesātinātībai beidzoties, rodas jauns impulss un viņš atkal slīgst grēkos. Labi ir spriedelēt par apvainojumu paciešanu tad, kad viss notiek pēc mūsu gribas, neiegrožojot patmīlu. Te, jāatzīst, ka aizvainojuma sajūta jeb skaišanās, kādai nododas citi, var šķīst dīvainā. Bet, ja pašiem gadās būt līdzīgā stāvoklī, tad pat viens skatiens spēj izvest to no sevis, nemaz jau nerunājot par vārdu. Tā pašpālīvībā var sapņot par iespēju pašam, bez augstākas palīdzības, dzīvot kristīgu dzīvi, ja gars ir mierīgs. Bet, kad sirds apakšā nosēdušais ļaunums tiek uzjundīts kā vējš uzjundī pīšļus, tad katrs pats no savas pieredzes radīs nosodījumu savai vīzdegunībai. Kad iedoma aiz iedomas, vēlme aiz vēlmes – viena ļaunāka par otru – sāk satraukt dvēseli, tad ikviens aizmirsīs par sevi un nevilšus izsauksies kopā ar pravieti: *ūdeņi apdraud manu dzīvību, es grimstu dziļās dūņās* (Ps.69,2-3). *Ak, Kungs, palīdzi! Ak, Kungs, lai labi izdodas!* (Ps.118,25).

Vai bieži nemēdz būt tā, ka kāds pašpārliecināti sapņo turēties pie labā. Taču, lūk – viņš iztēlojas kādu personu vai priekšmetu, rodas vēlme, tiek uzjundīta kaislība; cilvēks tiek aizrauts un krīt. Pēc visa notikušā vajadzētu vienīgi paraudzīties uz sevi un sacīt: cik tas ir slikti! Taču, lūk, radusies iespēja izklaidēties, un viņš atkal ir gatavs visu aizmirst.

Tālāk – kāds aizskāris: sākas lamāšanās, pārmetumi, tiesāšana; radusies iespēja veikt negodīgu, bet izdevīgu darījumu, - nepalaiž garām arī to: vienu pazemo, ar otru dala mantu, trešo nogrūž no vietas, - un tas viss pēc tam, kad pats sev lielījies, ka spēj bez īpašas palīdzības no augšienes dzīvot svētu dzīvi. Kur gan ir spēks? – *Gars ir gan labprātīgs, bet miesa ir vāja* (Mt.26,41). Redzot labo tiek darīts ļaunais: *gribot darīt labu, man iznāk ļaunais* (Rom.7,21). Mēs esam gūstā: izpērc mūs, Kungs!

Viens no pirmajiem ienaidnieka apmelojumiem mūsos ir pašpārliecības pilnā iedoma, t.i., ja ne svētīgas palīdzības noraidīšana, tad tās nesajūšana. Pretinieks it kā saka: “Neej tur – pie gaismas, kur tev grib dot kaut kādus jaunus spēkus! – Tu man tāpat esi labs”. Cilvēks tad nu arī ļaujas mieram. Bet pretinieks tai pat laikā – vienā reizē pametīs akmeni (nepatīšanas), citā – uzvedīs uz slidenas takas (kaislību pievīlumā), vēl citā – ar ziediem nokaisīs ceļu uz stingru atkarību (spožā gaisotnē). Cilvēks neatskatoties traucas aizvien tālāk un tālāk un nenojauš, ka krīt arvien zemāk un zemāk, kamēr nonāk līdz pašam ļaunuma dzīlēm – elles priekšskambarī. Vai šādā gadījumā viņam nav jāuzsauc: “Cilvēk, kur tu esi? Kur tu esi ieklīdis?” Lūk, tieši šis sauciens arī ir žēlastības darbība, kas liek grēciniekam pirmoreiz uz sevi paraudzīties.

Tātad, ja gribi sākt kristīgu dzīvi, meklē žēlastību. Tas brīdis, kad nolaidīsies žēlastība un savienosies ar tavu gribu, tas būs brīdis, kad dzimst kristīga dzīve – spēcīga, stingra, daudz augļu nesōša.

Kur atrast un kā uzņemt dzīvību dziedējošo svētību jeb žēlastību?

Žēlastības krāšana un tās veiktā mūsu iedabas svētīšana notiek Noslēpumos. Te mēs Dieva darbībai piedāvājam, jeb pienesam Dievam savu neapvaldāmo iedabu, un Viņš ar Savu darbību to pārveido. Lai satriektu mūsu lepno prātu, Dievam labpatika īstās dzīves pašā vidū ieslēgt Savu Spēku

vienkāršā vielā. Kā tas notiek, mēs nespējam aptvert, taču visa kristietības vēsture liecina, savādāk nemēdz būt.

Ir divi Noslēpumi (sakramenti), kas galvenokārt attiecas uz kristīgās dzīves sākumu: **kristība** un **grēku nožēlošana**. Tālab arī visi noteikumi, kas attiecas un patiesi kristīgu dzīvi grupējas: vieni – ap kristībām, bet otri – ap grēku nožēlošanu.

Kā kristību Noslēpumā sākas kristīga dzīve?

Kristības ir pirmais Noslēpums kristietībā, kas cilvēku – kristieti padara cienīgu saņemt svētības dāvanas arī citos Noslēpumos. Bez tām nevar ieiet kristīgajā pasaulē – kļūt par Baznīcas locekli. Pirmsmūžīgā Gudrība radījusi sev mājvietu uz zemes: durvis, kas paver ieeju šajā mājā ir Kristību Noslēpums. Caur šīm durvīm ne tik vien iekļūst Dieva mājoklī, bet šo durvju priekšā cilvēks tiek ietērpts šā mājokļa cienīgās drēbēs, saņem jaunu vārdu un zīmi, kas iespiežas visā kristāmā būtībā un ar kuras palīdzību viņu atpazīst un atšķir gan debesu, gan zemes iemītnieki.

Ja kas ir Kristū, tas ir jauns radījums, māca Apustulis (2.Kor.5,17). Par šo jauno radījumu kristietis kļūst kristību brīdī. No kristāmā trauka cilvēks iznāk ārā pavisam ne tāds, kāds tur iegājis. Kā gaisma tumsai, kā dzīvība nāvei, tikpat lielā mērā kristītais ir pretējs nekristītajam. Grēkos ieņemts un dzemdēts, cilvēks līdz kristību brīdim nes sevī visu grēka indi, ar visu tās seku smagumu. Viņš ir Dieva nežēlastības varā, pēc savas būtības ir grēka bērns; samaitāts, haotisks sevī attiecībā uz daļām un spēkiem to virzībā, galvenokārt uz grēku pavairošanu; pakļauts sātana ietekmei, kas valdonīgi darbojas pateicoties viņā mītošajam grēkam. Tā rezultātā viņš pēc nāves neizbēgami nonāk elles kalpībā, kur viņam jāmokās kopā ar savu Kungu, viņa līdzzinātājiem un kalpiem.

Kristība mūs paglābj no visām šīm bēdām. Tā ar Kristus Krusta spēku atbrīvo no zvēresta un atdod atpakaļ žēlastību: kristītie pēc būtības ir Dieva bērni, kā sevi dēvēt viņiem ļāvis Pats Kungs. *Ja nu esam bērni, tad arī mantinieki un Kristus līdzmantinieki...* (Rom.8.,17). Debesu valstība kristāmajam pieder jau kopš pašām kristībām. Viņš tiek izņemts no pakļautības sātanam, kurš no šā brīža zaudē varu pār viņu un spēku patvaļīgi darboties viņā. Iestājoties Baznīcā, - patvēruma mājoklī – sātanam tiek aizšķērsotas pieejas jaunkristītajam. Šeit tas jūtas kā drošā mūra iežogojumā.

Tās visas ir garīgi – ārējas priekšrocības un dāvanas. Kas notiek iekšpusē? – Dziedināšanās no grēcīgās slimības un samaitātības. Svētības spēks iekļūst iekšienē un atjauno šeit Dievišķo kārtību visā tās krāšņumā, ārstē sajukumu gan spēku un daļu sastāvā un proporcijās, gan arī galvenajā virzienā ārpus sevis – Dieva gribas pildīšanā un labo darbu vairošanā. Tāpēc kristības arī ir atdzimšana jeb jauna piedzimšana, kas cilvēku noliek atjaunotā stāvoklī. Apustulis Pāvils visus kristīgos salīdzina ar augšāmcelušos Kristu, liekot saprast, ka arī viņiem atjaunojoties, ir tikpat gaiša būtība, kā to cilvēce atklāja Jēzū ar Viņa godpilno augšāmcelšanos (sk.Rom.6:4). Ka arī darbības virziens kristītajā mainās – to redzam no tā paša Apustuļa vārdiem, kurš citā vietā saka, *ka tie, kas dzīvo, nedzīvo vairs sev pašiem, bet Tam, kas par viņiem nomiris un uzmodināts* (2.Kor.5.,15). *Jo mirdams Viņš reiz par visām reizēm nomiris grēkam, bet dzīvs būdams, Viņš dzīvo Dievam* (Rom.6.,10). *Mēs līdz ar Viņu kristībā esam aprakti nāvē* (Rom.6.,4.), *un, ka mūsu vecais cilvēks ticis līdzī krustā sistis... lai mēs vairs nekalpotu grēkam* (Rom.6.,6). Tā it visa cilvēka darbība ar kristību spēku novēršas no sevis un grēka, pievēršoties Dievam un patiesībai. Brīnišķīgi ir Apustuļa vārdi: *Lai grēks nevalda jūsu mirstīgajā miesā* un citā vietā: *Tad grēks vairs nebūs jūsu kungs* (Rom.6.,12.-14). Tie liek mums apjēgt, ka tas kas mūsu haotiskajā kritušajā iedabā veido uz grēku virzošo spēku, kristību laikā netiek pilnīgi iznīcināts, bet tikai nostādīts tādā stāvoklī, kādā tam nav varas pār mums, un arī mēs tam nekalpojam. Tas mūsos turpina atrasties, dzīvo un darbojas, taču ne vairs kā kungs. Virsvadība kopš šā brīža pieder jau Dieva svētībai un garam, kas apzināti tai pakļaujas. Skaidrojot kristību spēku, svētais Diadohs saka, ka līdz kristībām grēks mīt sirdī, bet svētība darbojas no ārienes. Grēks no sirds tiek padzīts tāpat kā ienaidnieks no nocietinājuma, un sāk mitināties ārpusē, dažādās ķermeņa daļās, no kurienes tad arī veic atsevišķus pēkšņus uzbrukumus. Tāpēc arī to dēvē par nepārtrauktu kārdinātāju un pavedinātāju, bet ne vairs par pavēlnieku: tas nedod mieru un satrauc, taču šai laikā tiek prasīts no paša cilvēka, vai arī kā viņš nonāk pie tā, ka kristību brīdī atjaunojas, tas ir attēlots “Kristīgi-tikumiskajās pamācībās”, jo īpaši rakstā “Kristīgās dzīves norma”. Te tas neatkārtojas, jo kristīties gribošs pieaugušais pielīdzināms grēciniekam,

kurš pie Dieva vēršas grēku nožēlā; bet par to būs visai pagara saruna otrajā daļā. Tad tiks pilnībā apmierinātas ikviena intereses par šo lietu.

Šeit uzmanība tiek vērsta uz to, kā ar kristību palīdzību kristīga dzīve sākas tajos, kuri tiek kristīti zīdaiņa vecumā, tā, kā tas pie mums lielākoties arī ir pieņemts. Jo šeit kristīgās dzīves sākums tiek bruģēts ar zināmu raksturīgu īpatnību, kas izriet no svētības attieksmes pret brīvību.

Jūs jau zināt, ka svētība nolaižas pār bērnu vēlmi un meklējumiem, ka vienīgi to abpusējā saplūsme aizsākas svētībai un brīvai vadībai atbilstoša jauna žēlastības pilna dzīve. Svētību (žēlastību) Kungs sniedz par bērnu, taču pagēr, lai cilvēks to meklētu un vēlētos to uzņemt, pilnībā sevi veltot Dievam. Pieaugušo cilvēku grēku nožēlā un kristībās šī nosacījuma izpilde ir acīmredzama. Bet kā tā tiek izpildīta, kristījot zīdaiņus? Zīdainis nespēj likt lietā saprātu un brīvību – tātad, nespēj no savas puses izpildīt kristīgās dzīves uzsākšanas priekšnoteikumu, t.i., vēlēšanos veltīt sevi Dievam. Tai pat laikā šim priekšnoteikumam noteikti jātiek izpildītam. Dzīves sākumam bērnu kristību gadījumā, atkarībā no šā priekšnoteikuma izpildes, piemīt zināma raksturīga īpatnība. Proti.

Svētība nolaižas pār mazuļa dvēseli un visu tajā paveic **viens**, tā it kā te dalību ņemtu arī brīvība, pamatojoties vienīgi uz to, ka nākotnē šis sevi apzinātais nespējīgais un pats darboties nevarošais bērns, nākdams pie apziņas, pats sevi labprāt veltīs Dievam, alkatīgi uzņems svētību, ieraugot sevī tās darbību, būs priecīgs, ka tā ir, pateicīgs, ka viņa labā tas ir darīts, un atzīs, ka gadījumā, ja kristību brīdī viņam būtu dota apjēga un brīvība, viņa rīcība ne par mata tiesu neatšķiras no tā, kas izdarīts, un, ka viņš neko citu negribētu. Dēļ šādas nākamās labprātīgās sevis veltīšanas Dievam, un arī brīvības un svētības saplūsmes dēļ, mazulim pilnībā tiek domāta Dievišķā svētība un bez viņa rada viņā visu, ko tai raksturīgi radīt, ļaujoties vienīgi uz apgalvojumu, ka prasītā vēlēšanās un sevis veltīšana Dievam neapšaubāmi notiks. Šo apgalvojumu visas Baznīcas priekšā izsaka krustvecāki, apsot Dievam, ka šis mazulis, nākdams pie apziņas, savu brīvību izlietos tieši tādā veidā, kāds svētībai nepieciešams. Tādējādi tie uzņemas par pienākumu ar reāliem darbiem pievest jaun kristāmo pie šādas apziņas.

Tā nu pēc kristībām mazulī tiek iesēta Kristus dzīvības sēkla un paliek viņā; taču tā viņam vēl it kā nepieder, bet darbojas kā viņu veidojošs spēks. Garīgā dzīve, kas mazulī aizsākusies ar kristībām piemītošo svētību, kļūs par paša cilvēka īpašumu, izpaužot sevi visā pilnībā, ne tikai saskaņā ar svētību, bet arī ar saprātīgai būtnei raksturīgām īpatnībām no tā brīža, kad tas, nācis pie apziņas, ar labprātīgu izšķiršanos, veltīs sevi Dievam un ar alkainu, priecīgu un pateicīgu uztveri uzņems sevī uzieto svētīgo spēku. Bet arī līdz šim brīdim viņā darbojas patiesi kristīga dzīve, taču it kā bez viņa ziņas, darbojas viņā, bet viņam pašam vēl nepieder. Taču kopš apziņas un izvēles brīža tā kļūst par viņa īpašumu, būdama ne vien svētības, bet arī brīvības pilna. Dēļ šā lielākā vai mazākā mērā ilgstošā laika posma starp kristībām un sevis veltīšanu Dievam, kristīgi-tikumiskās dzīves sākums ar kristības žēlastību mazuļos ievēlās, tā teikt, uz nenoteiktu laiku platību, kuras laikā mazulis nobriest un kristiešu vidū veidojas par Svētās Baznīcas kristieti, tāpat kā agrāk veidojās mātes vēderā.

Turieties, lasītāj, jo cieši pie šīs domas. Tā jums būs ārkārtīgi nepieciešama, lai noteiktu, kā vecākiem, krustvecākiem un audzinātājiem jāapietas ar kristītu bērnu, kas viņiem tiek uzticēts no Svētās Baznīcas un Kunga.

Pats par sevi saprotam, ka pēc mazuļa kristībām vecākiem un krustvecākiem stāv priekšā ļoti svarīgs uzdevums: audzināt tā jaun kristīto, lai viņš, nonācis pie apziņas, apzinātos sevī svētības pilnos spēkus, ar priecīgu vēlēšanos tos uzņemt, tāpat arī ar tiem saistītos pienākumus un no tiem izrietošo dzīvesveidu. Tas mūs noliek iepretim jautājumam par kristīgo audzināšanu, vai par audzināšanu pēc kristību svētības prasībām, ar mērķi saglabāt šo svētību.

Lai būtu skaidrāks, kā jāapietas ar kristītu mazuli, tiecoties pēc uzrādītajiem mērķiem, atmiņā sev būtu jāatsauc pirmīt izsacītā doma, ka svētība skar sirdi un tajā iemājo vienīgi tad, ja sirdī mīt vēlēšanās novērsties no grēka un sevis paša un pievērsties Dievam. Dēļ šās reāli izrādītās noskaņas turpinājumā tiek sniegtas arī citas svētības veltes un visas apdāvinātajiem raksturīgās priekšrocības: Dieva labvēlība un Kristus līdzmantnieka gods. Svētība zīdainī iegrožo un apslāpē grēku; taču, ja tam tiks dota barība un brīvība, tas var atkal atdzīvoties un izslīst galvu. Un tā, tiem cilvēkiem, kuru pienākums saglabāt neskartu no kristāmā trauka izcelto bērnu – kristieti, visu uzmanību būtu jāvelta tam, lai nekādā gadījumā nepieļautu, ka pār viņu atkal sāktu valdīt grēks, visādā veidā to apslāpējot un novājinot, bet virzību uz Dievu stimulējot un nostiprinot. Jāpanāk, lai šāds noskaņojums augošā kristietī

vērstos plašumā, kaut arī svešā vadībā, taču patstāvīgi, lai viņš arvien vairāk un vairāk pierastu uzveikt grēku un izpatīkot Dievam, satriektu to. Lai viņš pierastu tā izlietot gara un miesas spēkus, ka tie vergotu nevis grēkam, bet kalpotu Dievam. Ka tas ir iespējams, mēs redzam no tā, ka dzimušais un kristītais viss ir – nākotnes sēkla vai arī sēklu pilna zeme. Ar kristību svētību ielietā jaunā noskaņa nav tikai iedomāta vai iztēlota, bet reāla, t.i., arī tā ir dzīvības sēkla. Ja vispār ikviena sēkla attīstās atbilstoši savam veidam, tad spēj attīstīties arī svētīgās dzīves sēkla kristītajā. Ja viņā ielikta par grēku pārāka sēkla virzībai uz Dievu, tad arī tā, tāpat kā citas sēklas var tikt attīstīta un izdiedzēta. Tam tikai jāpielieto iedarbīgi līdzekļi vai jāizvēlas mērķim piemērota iedarbība uz kristīto mazuli.

Mērķis, uz ko tas viss tiek virzīts, ir tāds, lai nonācis pie apziņas, šis jaunais cilvēks sevi apzinātos ne tikai kā cilvēku, saprātīgu un brīvu būtni, bet reizē arī kā personu, kas stājusies saistībā ar Dievu, ar ko nesaraujami saistīts viņa mūžīgais liktenis. Lai viņš ne tikai apzinātos sevi tādu, bet arī lai būtu spējīgs rīkoties tam atbilstoši un, lai redzētu, ka šāda nosliece viņā aizvien pieaug. Jājauc, kā to sasniegt? Kā apieties ar jaunkristīto, lai sasniedzis vajadzīgo vecumu, viņš neko citu negribētu, kā vienīgi kļūt par īstu kristieti. Jeb – kādai būtu jābūt kristīgai audzināšanai?

Sniegt detalizētu atbildi uz šo jautājumu neuzņemamies. Apmierināsimies ar vienu kopīgu visas kristīgās audzināšanas pārskatu, cenšoties parādīt, kā katrā atsevišķā gadījumā stimulēt bērnu labos impulsus un kā vājināt un nomākt sliktos. Iesākumā uzmanība tiek pievērsta zīdainim šūpulī, pirms viņā atmodušās jebkādas spējas. Mazulis dzīvo, tātad var ietekmēt viņa dzīvi. Te būtu jāņem talkā Svētais Noslēpums, pēc tiem – viss baznīciskais; un līdz ar tiem – vecāku ticība un dievbijība.

Tas viss kopumā veidos apkārt ap mazuli pestījošu atmosfēru. Ar tā visa palīdzību noslēpumainā veidā tiek iedvesmota un iedvesta mazulī aizsāktā svētības pilnā dzīve.

Bieža Svēto Kristus Sakramentu (var piebilst: cik vien iespējams bieža) dzīvīgi un reāli savieno ar Kungu jauno Viņa locekli, ar Viņa vissvēto Miesu un Asinīm padara to svētuma pilnu, dāvā tam mieru un padara nepieejamu tumšajiem spēkiem. Tie, kuri šādā veidā rīkojas, būs ievērojuši, ka bērns, saņemot Svēto Vakarēdienu, ieslīgst dziļa miera stāvoklī, bez izteiktiem visu dabisko vajadzību impulsiem, pat tiem, kas bērnos darbojas visspēcīgāk. Dažkārt tas kļūst prieka un garīga rotaļīguma pilns un šādā stāvoklī gatavs ikvienu apkāmp kā savējo. Nereti Svētajam Vakarēdienam pievienojas arī brīnumi. Svētais Krētas Andrejs bērībā ilgu laiku nerunāja. Kad satriektie vecāki ķērās pie lūgšanas un svētīgajiem līdzekļiem, tad Svētā Vakarēdiena laikā Kungs ar Savu svētību atdarīja muti mazulim, kurš tālākajā dzīvē padzirdināja Baznīcu ar daiļskanīgu runu un gudrības straumēm. Kāds ārsts, balstoties uz paša novērojumiem, liecināja, ka lielākajā daļā bērnu slimību gadījumos bērnus jāved pie Svētā Vakarēdiena, pēc kā ļoti reti vēl bijusi vajadzība pielietot medicīniskos līdzekļus.

Lielu ietekmi uz bērniem atstāj bieža vadāšana uz baznīcu, svētā kulta, Evāņģēlija un ikonu bučošana, sv. Dāvanu pārklāšana, tāpat arī mājās – bieža pienešana pie ikonām, bieža pārkrustīšana, apslacīšana ar svēto ūdeni, vīraka kvēpināšana, šūpuļa, ēdiena un visa, kam tie pieskaras, pārkrustīšana, priestera svētība, ikonu atnešana no baznīcas uz māju un aizlūgumi; vispār - viss baznīcai raksturīgais brīnumainā veidā iepilda un baro svētīgo bērna dzīvi, un allaž kalpo par visdrošāko un visnecauraidīgāko mūri pret neredzamo tumšo spēku uzbrukumiem, kas gatavi it visur iespieties, lai piekļūtu tik tikko attīstīties sākušai dvēselei, un, lai ar savu elpu saindētu to.

Aiz šīs redzamās aizsardzības ir arī neredzamā: kopš paša kristību brīža Kunga klātpieliktais bērna Sargeņģelis. Viņš to vēro, ar savu klātbūtni to neredzami ietekmē un vajadzības gadījumos iedvēs vecākiem, ko darīt ar kritiskā stāvoklī nonākušu bērnu.

Taču visus šos tik stipros mūrus, šos spēcīgos un iedarbīgos atradumus var izlaupīt un padarīt neauglīgus vecāku neticība, nevērība un nepareizā dzīve. Tā tas notiek arī tad, ja kaut kādi līdzekļi netiek pielietoti, vai arī tiek pielietoti ne tā, kā vajadzētu; bet jo īpaši iekšējās ietekmes dēļ. Tiesa, Kungs ir žēlsirdīgs, jo īpaši pret nevainīgajiem, taču pastāv mums neizprotama vecāku dvēseles saikne ar bērnu dvēseli, un kā mēs nespējam noteikt cik lielā mērā pirmo ietekme sniedzas līdz otrajiem; un tai pat laikā, ņemot vērā aplīpušo ietekmi no pirmajiem, cik tālu sniedzas Dieva žēlastība un iecietība attiecībā pret otrajiem. Mēdz būt, ka tā beidzas, un tad sagatavotie cēloņi nes savus augļus. Tālab vecāku ticības un dievbijības gars jāuzskata par ļoti varenu līdzekli bērna svētīgās dzīves saglabāšanā, audzināšanā un nostiprināšanā.

Pirmajās dienās, mēnešos un pat gados mazuļa gars ir vēl it kā nekustīgs. Parastā ceļā kaut ko

nodot viņa uztverei nav iespējams. Taču uz viņu var iedarboties netiešā veidā.

Ir kāds īpašs, caur sirdi ejošs dvēseļu saskarsmes ceļš. Viens gars ietekmē otru ar sajūtām. Jo pilnīgāk un dziļāk vecāki savu sirdi vērs uz bērnu, jo vieglāka kļūst šāda ietekme uz mazuli. Tēvs un māte izzūd bērņā un, kā saka, aiz mīlestības ir pazaudējuši galvu. Un, ja viņu gars ir dievbijības caurstrāvots, tad nevar būt, ka tā savā veidā neiedarbotos uz bērna dvēseli. Labākais ārējais vadītājs šajā gadījumā ir skatiens. Ja pārējos jutekļos dvēsele paliek apslēpta, tad acs to paver svešiem skatieniem. Šis ir divu dvēseļu satikšanās punkts. Lai mātes un tēva dvēseles caur šo atveri nonāk līdz bērna dvēselei ar svētām jūtām. Tās to nevar nepiepildīt ar šo svēto eļļu. Ir nepieciešams, lai viņu skatienā starotu ne tikai viena pati mīlestība, kas ir tik dabiska, bet arī ticība, ka uz viņu rokām ir kas vairāk par parastu bērnu, un cerība, ka Tas, Kurš atvēlējis viņu uzraudzībai šo dārgumu, kā kaut kādu svētības pilnu trauku, dāvās viņiem arī nepieciešamos spēkus, lai viņu pasargātu, un, visubeidzot, garā nepārtraukti veikta lūgšana, kas gūst spēkus no ticībā sakņotas cerības.

Kad nu vecāki šādā veidā būs nožogojusi sava bērna šūpuli ar šo patiesās dievbijības garu, un, kad piedevām vēl, no vienas puses – Sargeņģelis, no otras – Svētie Noslēpumi un viss baznīciskais iedarbosies uz viņu gan no ārpusēs, gan iekšienes, tad šādā veidā ap jaunveidojamo dzīvību izveidosies tai radniecīga atmosfēra, kas tajā ielies arī savu raksturu, līdzīgi tam kā asinis, miesiskās dzīvības aizsākums, pēc savām īpašībām lielā mērā atkarīgas no apkārtējā gaisa. Runā, ka jaunizgatavots trauks ilgu laiku, ja pat ne vienmēr, saglabā tās vielas smaržu vai smaku, kas tajā pirmā tiek ielieta. To pašu jāsaka arī par augstāk aprādīto gaisotnes radīšanu ap bērniem. Tā svētīgi un pestījoši izlejas pa izveides procesu sākušajām bērna dzīvības formām un atstāj uz tām savu zīmogu. Tā būs arī nepārvarama aizsargbarjera ļauno garu ietekmei.

Sākot šādu dzīves iekārtošanu jau kopš šūpuļa, to pēc tam jāturpina arī visā audzināšanas laikā: gan bērņībā, gan pusaudža gados, gan arī jaunībā. Baznīca, baznīciskums un Svētie Noslēpumi – tas viss bērņiem ir kā telts, ko tie nedrīkst ne uz brīdi pamest. Piemēri liecina, cik tas ir pestījoši un auglīgi – pravietis Samuēls (20.augusts), Teodors Sikeots (20.aprīlis) un citi. Pat ar to vien var tikt un arī tiek ar panākumiem aizstāti visi audzināšanas līdzekļi. Senie izglītošanas paņēmieni no tā galvenokārt arī sastāvēja.

Kad bērņā viens pēc otra sāk atmosties spēki, vecākiem un audzinātājiem jāpastiprina uzmanība. Jo, kad augstākparādīto līdzekļu paspārnē viņos sāks pieaugt un pastiprināties tiekšanās pretim Dievam un raus sev līdzī arī spēkus, tad tai pat laikā arī viņos mītošais grēks nesnauž, bet cenšas gūt varu pār tiem pašiem spēkiem. Kā neizbēgamas sekas tam – iekšējā cīņa. Tā kā bērņi paši saprātīgi cīnīties nespēj, tad viņus ar apdomu aizvieto vecāki. Taču tāpēc, ka cīņai tomēr būtu jātiek nestai ar bērnu spēkiem, tad vecākiem stingri jāvēro, kā tie atraisās, lai jau kopš pirmā brīža tiem norādītu tādu virzību, kas būtu pieskaņota galvenajam mērķim, uz ko tiem tad nu arī jābūt vērstiem.

Tā sākas vecāku cīņa ar bērņā mītošo grēku. Kaut arī šis grēks ir bez atbalsta punkta, tomēr darbojas, un, lai pakavētos pie kaut kā stabila, cenšas gūt varu pār miesas un dvēseles spēkiem. Jāmēģina to nepieļaut un it kā izraujot spēkus no grēka rokām, jānodod tos Dievam. Bet, lai mēs to darot, justu zem kājām stingru pamatu, būdami pārliecināti par izraudzītā paņēmiena lietderību, vajadzētu sev kārtīgi noskaidrot pēc kā tiecas palikušais grēks, kas to baro un kādā veidā tas mūs sagūsta. Galvenie kairinātāji, kas mūs virza uz grēku, ir paļaušanās uz pašā prātu (jeb prāta zinātkāre), patvaļība gribasspēkā un egoistiska baudkāre – jūtās. Tāpēc attīstīties sākušos dvēseles un miesas spēkus jāvada un jāievirza tā, lai neatdotu tos miesas izdabāšanas, zinātkāres, patvaļības un egoistiskas baudkāres gūstā, - jo tas būs grēka gūsts, bet, gluži otrādi – jāpieradina atsacīties un valdīt pār tiem, un šādā veidā, cik vien tas iespējams vājināt tos un padarīt nekaitīgus. Iesākumā tas ir galvenais. Ar to pēc tam jāaskaņo arī visa audzināšana. Paraudzīsimies ar šādu mērķi uz galvenajām miesas, dvēseles un gara darbībām. Pirmās atmostas un pēc tam nepārtraukti, līdz pat nāvei saglabā savu dzīvības pilno darbīgumu miesiskās vajadzības. Tāpēc par neatliekamā uzdevumu kļūst šo vajadzību ievirzīšana nepieciešamajās robežās un nostiprināšana tajās, lai pēc tam tās sagādātu pēc iespējas mazāk rūpju. Par miesiskās dzīves barotāju, jeb lokomotīvi kalpo uzturs. No tikumiskā skatu punkta raugoties, tas ir kaislības dzinulis, kas virza uz grēcīgu izdabāšanu miesai, jeb tas darba lauks, kur šī kaislība attīstās un tiek barota. Tāpēc bērnu jābaro tā, lai attīstot miesas dzīvību, sniedzot tai spēku un veselību, neaizdegto dvēselē izdabāšanu miesai. Nav jāraugās uz to, ka bērņš ir mazs – jau kopš pirmajiem gadiem vajag sākt

ierobežot uz rupju vieliskumu sliecošos miesu un pieradināt bērnu valdīt pār to, lai arī pusaudža gados un jaunībā, un arī pēc tam varētu viegli un brīvi tikt ar šo vajadzību galā. Pirmais ieraugs ir ļoti vērtīgs. No bērna barības daudz kas atkarīgs turpmākajā dzīvē. Nemanot var attīstīties izvēlīgums un nesātība ēšanā – divi vēdera izdabāšanas veidi, šīs uzturam klāt piepotētās mieru un dvēseli pazudinošās sliksmes.

Tāpēc pat ārsti un padagogi iesaka:

Izraudzīties veselīgu un derīgu barību, atkarībā no audzināmā vecuma: jo viena barība derīga zīdainim, cita – bērnam, pusaudzim un jauneklim;

Barības uzņemšanu pakļaut zināmiem noteikumiem (atkal piemērojoties vecumam), kur tiktu norādīts barošanas laiks, daudzums un veids;

Pēc tam no šādā veidā noteiktās kārtības bez vajadzības neatkāpties. Tādējādi bērns tiks pieradināts nepieprasīt barību ikreiz, kad sagribēsies ēst, bet gaidīs noteikto stundu; te arī pirmā pieredze vingrinoties apspiest savas vēlmes. Kur bērns tiek barots ikreiz, kad tas ieraudas, un pēc tam katru reizi, kad pieprasa ēst, tur bērns tiek tik lielā mērā novājināts, ka turpmāk tas spēj atsācīties no barības ne savādāk, kā vienīgi ar slimības palīdzību. Reizē ar to viņš pierod pie untumainības, jo spēj izprasīt vai izraudāt visu iekārto. Tādiem pat noteikumiem jāpakļauj arī miegs, siltums ar aukstumu un citas ērtības, kas ir dabiski nepieciešamas bērna barošanā, paturot redzeslokā galveno – neattīstīt kaislību uz jutekliskām baudām un pierast atsacīt savām iegribām. To stingri jāievēro visā audzināšanas periodā – izskaidrot, kas ir pašsaprotami, noteikumu pielietojumu, bet ne to būtību, - līdz laikam, kad audzināmais, nostiprinājies tajos, saņem pats sevi rokās.

Otra miesas funkcija ir kustība; tās orgāns – muskuļi, kuros mīt miesas spēks un stiprums, - darba ieroči. Kustība attiecībā pret dvēseli ir gribas centrs un lielā mērā spēj attīstīt patvaļīgumu. Vienmērīga un saprātīga šīs funkcijas attīstība, piešķirot ķermenim uzbudinājumu un kustīgumu, pieradina pie pūliņiem un veido nosvērtību. Turpretim ačgārņa, patvaļīga attīstība vienos izsauc pārmērīgu mundrumu un izklaidību, bet citos – gurdenumu, nedzīvīgumu un slinkumu. Pirmā nostiprina un padara par likumu stūrgalvību un nepakļāvību, ar ko saistīta arī bramanība, niknums un nevaldāmība iegribās. Otra iegruž miesiskumā un nodod jutekliskām baudām, Tātad, jāņem vērā, lai, nostiprinot miesiskos spēkus, pārmērīgi neattīstītos arī patvaļīgums un, lai miesas dēļ neietu bojā gars. Šai lietā galvenais ir – vienmērīgums, priekšraksti un uzraudzība. Bērns drīkst draiskoties, taču tādā brīdī, tādā vietā un tādā veidā, kā tam pavēlēts. Ikvienam viņu solim jābūt vecāku griba apzīmogotam, saprotams, vispārīgā nozīmē. Bez tā bērna raksturs var viegli samaitāties. Patvaļīgi izdraiskojies, bērns allaž atgriežas bez gatavības paklausīt, pat kaut kādos sīkumos. Un tas – no vienas pat reizes; ko gan teikt tur, kur šī joma pilnīgi atstāta novārtā? Cik gan grūti vēlāk izdeldēt untumainību, jo tā ieņēmusi vietu ķermenī kā cietoksnī. Negriežas kakls, nekustas roka un kāja, un pat acs negrib raudzīties kā pavēlēts. Ja jau no paša sākuma tiek ierobežotas bērna iegribas, tad, pilnīgi pretēji – bērns labprāt steidz izpildīt ikvienu pavēli. Vēl vairāk, nav iespējams iemācīties labāk valdīt pār savu miesu, kā vien liekot tai piepūlēties pēc norādījumiem.

Trešo miesas funkciju pilda nervi. Pie nerviem piederīgās jūtas kalpo kā novērojumu ieroči un barība ziņkārībai. Tagad par kādu citu vispārēju nervu misiju, kas tiem raksturīga kā miesiskā jutekliskuma centram, jeb kā spējai uztvert miesai patīkamus un nepatīkamus iespaidus. Šajā ziņā miesas pieradināšanu pacietīgi, bez sarežģījumiem panest visa veida ārējās ietekmes, jāpadara par likumu; gan ar gaisu un ūdeni, gan ar temperatūras maiņu, mitrumu, karstumu, aukstumu, aizvainojumiem, sāpēm un visu citu ko saistītās. Tas, kurš apguvis šo spēju, ir vislaimīgākais cilvēks, spējīgs uz visgrūtākajiem darbiem katrā laikā un katrā vietā. Dvēsele šādā cilvēkā ir absolūta miesas pavēlniece, tā neko neatliek, neizmaina, nepamet darbu, baidoties no miesiskajām nepatīkšanām; gluži otrādi, ar zināmu vēlmi vērsas pie tā, kas varētu saniknot miesu. Bet tas ir ļoti svarīgi. Vislielākais ļaunums attiecībā pret miesu ir siltuma mīlēšana un miesas žēlošana. Tas dvēselei laupa jebkādu varu pār miesu un pirmā kļūst otrai par verdzeni; un otrādi, tas, kurš miesu nežēlo, visos savos pasākumos nekad nebaiļosies no tām briesmām, ko spēj izsaukt akla rumpja mīlestība. Cik gan laimīgs ir tas, kurš pie tā pieradināts kopš bērnības! Te var minēt arī medicīniskos padomus attiecībā uz peldināšanu, pastaigu laiku un vietu. Apģērbus; galvenais – uzturēt ķermeni ne tā, lai tas saņemtu vienīgi patīkamus iespaidus, bet gluži otrādi, ļaut tam vairāk atrasties satraucošu iespaidu ietekmē. Pirmie miesu izlutina,

bet otrie – nostiprina; pirmo iespaidā bērns no visa bīstas, bet otrie padara to uz visu gatavu un spējīgu pacietīgi turēties pie uzsāktā.

Šāda veida attieksmi pret miesu pagēr pedagogika. Te tiek parādīts tikai tas, ka šie padomi ir nodērīgi arī kristīgas dzīves attīstīšanai, tieši ar to, ka cītīga to izpildīšana liedz iespēju dvēselē iekļūt miesisko baudu, stūrgalvības, miesas mīlēšanas vai sevis žēlošanas jēlajai drauzai. Šie padomi veido pilnīgi pretējas noslieces un, vispār, pieradina apieties ar ķermeni kā ar orgānu un nepakļauties tam. Bet tas ir ļoti svarīgi kristieša dzīvē, kas pēc savas būtības ir nošķirta no juteklības un visa veida izdabāšanas miesai. Tātad, bērna ķermenim nedrīkst ļaut attīstīties patvaļīgi, bet jau no paša sākuma tas jāpakļauj stingrai disciplīnai, lai pēc tam to nodotu paša audzināmā rokās jau piemērotu kristīgai dzīvei, bet nevis tai naidīgu. Savus bērnus patiesi mīlošiem vecākiem – kristiešiem nebūtu nekas jāžēlo, pat ne savas vecāku sirdis, lai šo labumu sniegtu bērniem. Jo pretējā gadījumā visi nākošie viņu mīlestības darbi un rūpesti būs vai nu bez īpašiem augļiem, jeb pat neauglīgi. Miesa ir sēdeklis kaislībām, un lielākoties visnegantākajām – tādām kā iekāre un naidis. Vienlaicīgi tā ir arī orgāns, caur ko dēmoni iekļūst dvēselē jeb izmitinās un dzīvi tās tuvumā. Pats par sevi saprotams, ka tajā pašā laikā no redzesloka nedrīkst izlaist baznīciskumu, un no tā – neko tādu, ar ko drīkst pieskarties ķermenim, jo tādējādi tas svētīsies un savaldība kļūs dzīvnieciska alkatība.

Viss te netiek aprakstīts, bet parādīta tiek vienīgi galvenā pieeja kā iedarboties uz ķermeni. Detaļas atklās prakse, ja tas kādam būs nepieciešams. No šī apraksta jāklūst skaidram kā jāpietas ar miesu visā pārējā dzīves laikā: jo mums ar to ir kopīgs uzdevums.

Vienlaicīgi ar miesisko vajadzību atklāšanos sevi izrādīt nekavējas arī dvēselē mītošās zemākā līmeņa spējas to dabiskajā secībā. Lūk, bērns sāk apzināt savu skatienu pie viena vai otra priekšmeta – vienu tas aplūko ilgāk, otru mazāk, it kā viens tam patiktu vairāk, bet otrs mazāk. Tie ir pirmie jutekļu izmantošanas aizmetņi, kam tūdaļ pat seko iztēles (darbības) un atmiņas atmošanās. Šīs spējas stāv pārejas posmā no miesiskās darbības uz dvēselisko, un darbojas kopīgi, - tāpēc vienas izdarītais tūdaļ pat tiek nodots otrai. Spriežot pēc svarīguma, kāds tām mūsu dzīvē mūsdienās tiek atvēlēts, cik gan labi un pestījoši pirmos to aizmetņus iesvētīt ar priekšmetiem no ticības lauciņa. Pirmie iespaukti iespēžas dziļi atmiņā. Jāatceras, ka dvēsele pasaulē ierodas kā kails spēks; bet pieaug, bagātinās iekšējā saturā un sadalās daudzveidīgās darbībās jau pēc tam. Pirmo materiālu, pirmo barību sevis izglītošanai tā saņem no ārienes – no maņām, ar iztēles palīdzību. Pats par sevi acīmredzams, kādiem būtu jābūt pirmajiem maņu un iztēles priekšmetiem, lai ne tikai neliktu šķēršļus, bet vēl vairāk palīdzētu veidoties kristīgai dzīvei, jo zināms, ka tāpat kā pirmajam uzturam ir būtiska ietekme uz miesas temperamentu, arī pirmie priekšmeti ar ko nodarbojas dvēsele, krietni vien ietekmē dvēseles raksturu vai tās dzīves tonalitāti.

Attīstīties sākuši jutekļi piegādā materiālu iztēlei; iztēlotais priekšmets glabājas atmiņā un sastāda, tā teikt, dvēseles saturu. Lai jutekļi (vai maņas) pirmos iespaidus saņem no svētiem priekšmetiem: ikona un eļļas lampiņas gaisma – acīm, svētās dziesmas – dzirdei utt. Bērns vēl neko nesaprot no tā, kas ir viņa acu priekšā, taču viņa acis un dzirde pierod pie šiem priekšmetiem un tie, ieņemdami savu vietu sirdī, citus priekšmetus šādā veidā attālina. Pēc maņām arī pirmie iztēles vingrinājumi būs svētīgi; viņam šos priekšmetus būs vieglāk iztēloties nekā citus: tādā veidā bērns tiek locīts vajadzīgajā virzienā. Pēc tam, nākošajā laikā, viss daiļais, kas no vienas puses ir būtiski virzīts ar jūtu un iztēles formām, viņu piesaistīs ne savādāk, kā tieši ar svētu priekšmetu formām.

Tātad, lai bērns tiek iežogots un apjots ar visa veida svētiem priekšmetiem; savukārt visu to, kas spēj ar savu piemēru, attēliem un priekšmetiem samaitāt, - vajadzētu aizvākt. Bet arī pēc tam īsā turpmākajā laikā vajadzētu ievērot to pašu kārtību. Ir zināms cik spēcīgi uz dvēseli iedarbojas pavadinoši tēli, lai kādā veidā tie tai arī nepieskartos! Cik nelaimīgs ir bērns, kurš aizvēris acis, vai paliekot viens un iedziļinoties sevī, sagumst zem jēlu, tukšu, pavadinošu un kaislību pilnu tēlu gūzmas. Uz dvēseli tas iedarbojas tāpat kā tvans un dvinga uz galvu.

No redzesloka nedrīkst tikt izlaists arī šo spēku darbības veids. Jutekļu uzdevums ir – redzēt, dzirdēt, taustīt, vispār – pārbaudīt, prašņāt. Tāpēc tie būtībā ir pirmie ziņkārības ierosinātāji, kuri pēc tam pārceļas uz iztēli un atmiņu un, dabūdami tur “pierakstu”, kļūst par neuzvaramu dvēseles tirānu. Neizmantojot maņas nav iespējams: jo ne savādāk kā ar to palīdzību var tikt iepazīti priekšmeti, kurus nepieciešams zināt mūsu pašu labuma dēļ un arī Dievam par godu. Taču tai pat laikā nav iespējams izvairīties arī no zinātkāres, kas ir neapvaldāma sliekšme – bez mērķa vērot un klausīties, kas kur notiek

un kā viss mēdz būt. Kā gan rīkoties šādā gadījumā? Jau pati interesēšanās ir zinātkāre. Zinātkāre izpaužas tādējādi, ka tās gadījumā rodas vēlēšanās bez jebkādas kārtības un jēgas visu izzināt, nešķirojot, vai tas vajadzīgs, vai nē. Un tā, jutekļu vingrināšanā vajadzētu vienīgi ievērot mērenību un kārtību un vērst tos tikai uz vajadzīgo un pēc nepieciešamības, - tad zinātkāre paliks bez barības; t.i. bērnu jāpieradina interesēties par to, ko uzskata par viņam nepieciešamu; no visa pārējā, savukārt, vajadzētu atturēties un vairīties. Pēc tam arī pašā interesēšanās procesā jāievēro pakāpeniskums – nepārlecot no priekšmeta uz priekšmetu, jeb no vienas iezīmes pie nākamās, bet aplūkojot visu pēc kārtas, rūpēties par to, lai pēc tam priekšmetu varētu iztēloties kā vākos. Šāda veida nodarbības pasargās bērnu no vēlēšanās izklaidēties pat tad, kad tas tiks atļauts, iemācās valdīt pār maņām, bet līdz ar to – arī pār iztēli. Un tad tā bez vajadzības nepārlēks no viena priekšmeta uz citu, tāpat, nesapņos un neizklaidēsies ar tēliem, nedodot dvēselei mieru un duļķojot to ar savu palaidnīgo vīziju paisumiem un bēgumiem. Kurš nevalda pār maņām un iztēli, tas neizbēgami kļūst izklaidīgs un nepastāvīgs. Šādu cilvēku vajā zinātkāre, kas to līdz spēku izsīkumam trenc no viena priekšmeta pie cita, un tas viss nenes nekādus augļus.

Vienlaikus ar šīm spējām bērnam dzimst kaislības un sāk to satraukt jau no pirmajiem dzīves gadiem. Bērns vēl nerunā, nestaigā, tik tikko iemācījies sēdēt un ņemt rokās rotaļlietas, bet jau skaišas, apskauž, piesavinās, izceļ sevi utt., vienu vārdu sakot – izpauž kaislību darbību. Šis miesiskajā dzīvē nostiprināties alkstošais ļaunums ir kaitīgs; tāpēc jāsteidz tam pretoties jau kopš pirmajām tā izpausmēm. Grūti noteikt, kā tas būtu izdarāms. Viss atkarīgs no vecāku saprātīguma. Var apņemt rīkoties sekojoši:

Par katru cenu aizkavēt kaislību rašanos;

Pēc tam, ja kāda kaislība tomēr atklāsies, jāsteidz to apdzēst ar izdomātiem un pārbaudītiem līdzekļiem. Tādā veidā tiks aizkavēta to iesakņošanās, jeb nosliece uz tām.

Kaislību, kas atklājas visbiežāk, jāārstē ar īpašu uzmanību, jo tā var būt galvenā dzīves organizatore. Visdrošākais kaislību ārstēšanas veids ir svētīgo līdzekļu pielietošana. Pie tiem tad nu ar ticību arī jāvēršas. Kaislība ir dvēseliska parādība. Tai pat laikā vecākiem iesākumā nav līdzekļu, lai iedarbotos uz dvēseli... Tāpēc vispirms jālūdz Dievu, lai Viņš veic savu darbu. Dedzīgam tēvam, mātei jeb auklītei par turpmāko vadītāju šai lietā kļūs pieredze. Kad bērns jau būs nācis pie apziņas, tad var tikt pielietoti arī vispārīgie pretkaislību līdzekļi. Ar visu spēku pret kaislībām jāvēršas sākumā, turpinot tās vajāt visā audzināšanas periodā, lai bērns mācētu un pierastu pār tām valdīt, jo viņu dumpīgie un pēkšņie uzbrukumi neizbeigsies līdz pat dzīves beigām.

Ja tiks stingri ievērota ieteiktā secība iedarbībai uz miesu un zemākajām spējām, tad dvēsele no tā gūs brīnišķīgu gatavību patiesi labai noskaņai; taču tikai gatavību, pašu noskaņu, savukārt, nepieciešams veidot ar pozitīvu iedarbību uz visiem miesas spēkiem: prātu, gribu un sirdi.

Uz prātu. Bērnos ļoti ātri atklājas attapība. Tas notiek vienlaicīgi ar runas spēju, un pieaug pēdējai pilnveidojoties. Tāpēc prātu un vārda izglītošanu jāārstē vienlaikus. Galvenais, kas jāatceras ir – uz kristīgiem pamatiem stiprinātie veselīgie jēdzieni un spriedumi par visu ar ko bērns saduras jeb, kas nokļūst viņa uzmanības lokā: kas ir labais un ļaunais, kas ir labi, kas ir slikti. To ir ļoti viegli izdarīt ar parastu sarunu un jautājumu palīdzību. Vecāki paši viens ar otru sarunājas: bērni ieklausās un gandrīz vai vienmēr asimilē ne tikai domas, bet pat viņu valodas izteicienus un manieres. Vecākiem sarunas laikā vajadzētu visas lietas saukt savā vārdā. Piemēram, kāda jēga šai dzīvei, ar ko tā beigsies, kas ir tas, kas visu dāvā, kas ir baudas, kāda vērtība ir tiem vai citiem paradumiem utt. Lai vecāki runā un skaidro bērniem vai nu tieši, vai vislabāk, ar stāstu palīdzību: vai ir labi, piemēram, grezni ģērbties, vai tā ir laime, ja kāds tevi uzslavē u.c. Jeb arī, lai vecāki bērnus iztaujā, ko tie domā par vienu vai otru lietu, un pielabo viņu kļūdas. Ar šo vienkāršo līdzekli bērniem īsā laikā var tikt nodoti saprātīgi principi, lai spriestu par lietām, kas ilgi pēc tam neizdzīsīs no atmiņas, varbūt pat līdz mūža beigām. Tādā veidā pašos pamatos tiks apslāpēta pasaulīgā spriedelēšana un ļaunā, nepiesātināmā zinātkāre. Patiesība saista prātu ar to, ka piesātina to. Pasaulīgā gudrība, savukārt, nepiesātina un tāpēc izraisa zinātkāri. No tā pasargāti, bērni gūst lielu labumu. Un tam jānotiek vēl pirms viņi ķersies pie grāmatām. Tālākajā gaitā bērniem nedrīkst dot grāmatas ar samaitājošiem jēdzieniem un viņu saprāts, svētas un dievišķas apdomas pilns, tiks pasargāts. Veltīgi nerūpējas par bērnu audzināšanu šādā veidā domājot, ka tas vēl ir mazs. Patiesība pieejama ikvienam. Ka mazs kristiešu bērns ir gudrāks par filozofiem – to ir pierādījusi vēsture. Šādi gadījumi arī tagad turpinās, taču agrāk tas tā notika visur. Piemēram, savas mocekļības

laikā mazi bērni prātoja par Kungu Pestītāju, par elku dievības neprātu, par nākamo dzīvi un citu ko. Tas tā notika tāpēc, ka māte vai tēvs bija viņiem to izskaidrojuši vienkāršā sarunā. Šīs patiesības saradojās ar sirdi, kas tās vērtēja tik augstu, ka bija gatava to dēļ iet nāvē.

Uz gribu. Bērnām ir daudz vēlmju: viss viņu aizrauj, viss viņu vilina un rada vēlmes. Neprazdams atšķirt labu no ļauna, viņš visu grib un visu, ko grib, ir gatavs piepildīt. Bērns, kurš pamests pats savā vaļā, kļūst nelabojami patvaļīgs. Tālab vecākiem būtu stingri jāseko šai dvēseliskās darbības jomai. Visvienkāršākais līdzeklis tās ievirzīšanai vajadzīgajos rāmjos ir bērnu pieradināšana bez atļaujas neko nedarīt. Lai tie ikvienas vēlmes gadījumā skrien pie vecākiem un prasa: vai es drīkstu pievērsties vienai vai otrai nodarbei? Jāmēģina ar saviem un svešiem piemēriem pārliecināt, ka iepriekš nesaņemot piekrišanu, tiem bīstami pildīt savas iegribas, noskaņojot viņus tā, lai tie pat baidītos no savas gribas. Šāda devīze būs vislaimīgākā, bet tai pat laikā iegaumēšanai arī visvieglākā, jo, bērni, apzinoties savu nezināšanu un vājumu, jau tāpat lielākoties vērsās pie vecākiem. Šai lietai vajag tikai piešķirt lielāku nozīmi un padarīt to par nepārkāpjamu likumu. Kā dabiskas sekas šādai ievirzei būs pilnīga paklausība un pakļāvība vecāku gribai it visā, par spīti savējai. Arī apņēmība daudzās lietās neizdabāt sev un iemaņas vai prasme šai lietā, bet galvenais – pieredzē balstīta pārliecība par to, ka sevi it visā nav jāklauša. Bērni visskaidrāk to spēj saprast no viņu pašu pieredzes, ka viņi pēc daudz kā kāro, bet, ka šis kārotais tai pat laikā kaitē viņu miesai un dvēselei. Atradinot no savas gribas, bērnam jā māca darīt labu. Šī mērķa labad, lai vecāki paši parāda īstu piemēru labai dzīvei un iepazīstina bērnus ar tiem, kam, galvenās rūpes nav vērstas uz baudām un goda zīmēm, bet uz dvēseles pestīšanu. Bērniem patīk atdarināt. Cik ātri tie iemācās kopēt māti un tēvu! Te var novērot kaut ko līdzīgu tam, kas notiek ar vienādi noskaņotiem instrumentiem. Tajā pašā laikā arī pašus bērnus vajag pamācīt uz labiem darbiem, iesākumā pavēlot tos darīt, bet pēc tam jau aicināt, lai paši darītu. Visvienkāršākie šāda veida darbi ir sekojoši: žēlastības dāvanas, līdzjūtība, žēlsirdība, pieklājība un pacietība. Pie tā visa var viegli pieradināt. Iespējas ir vai ik uz soļa, vajag tikai ķerties pie lietas. Tas dos gribasspēku un noskaņojumu uz dažādiem labiem darbiem un vispār ar noslieci uz labo. Arī laba darīšanā ir jāapmāca, kā ikvienā citā lietā.

Uz sirdi. Prātam, gribai un zemākajiem spēkiem virzoties pa šādu gultni, arī sirds, gluži saprotami, centīsies noskaņoties uz to, lai auklētu sevī veselīgas, patiesas jūtas, lai gūtu iemaņas smelt saldmi no tā, kas tik tiešām spēj saldmi dot, un ne mazākajā mērā nejust simpātijas pret to, kas salduma aizsegā lej dvēselē un miesā indi. Sirds – tā ir spēja uzņemt barību un just piesātinājumu.

Kad cilvēks bija savienībā ar Dievu, viņš spēja rast garšu dievišķās un Dieva žēlastības svētītās lietās. Pēc krišanas viņš šo garšu ir pazaudējis un alkst pēc jutekliskā. Kristībām raksturīgā svētība no tā ir atbrīvojusi, taču jutekliskums atkal ir gatavs piepildīt sirdi. To nedrīkst pieļaut – sirds ir jānožogo. Visiedarbīgākais līdzeklis patiesās garšas attīstīšanai sirdī ir baznīciskums, pie kā nepārtraukti būtu jāturas audzināmajiem bērniem. Sliksme uz visu svēto, saldums no uzturēšanās tā klātbūtnē dēļ klusuma un siltuma, norobežošanās no visa spožā un ievilinošā pasaulīgajā kņadā, - nekas cits sirdī labāk nogulsnēties nemaz nespēj. Baznīca, garīgie dziedājumi, ikonās – tie ir pirmie daiļākie priekšmeti pēc satura un pēc spēka. Jāatceras, ka pēc sirds tieksmēm tiks nozīmētas arī nākamās mūžīgās mājvietas, bet sirds tieksmes tur būs tādas, kādas tās tiks izveidotas šeit. Ir pilnīgi skaidrs, ka teātri, balagāni un tamlīdzīgas lietas kristiešiem neder.

Šādā veidā organizēta un pazemību iemantojusi dvēsele nesteigs ar sev raksturīgo juceklīgumu likt šķēršļus gara attīstībai. Gars attīstās vieglāk par dvēseli un ātrāk par to atklāj savu spēku un darbību. Pie tā pieder **Dieva bijāšana** (atbilstoši saprātam), **sirdsapziņa** (atbilstoši gribai) un **lūgšana** (atbilstoši jūtām).

Dieva bijāšana dzemdē lūgšanu un apskaidro sirdsapziņu. Nav nepieciešams skaidrot, ka tas viss vērstas uz citu, neredzamu pasauli. Bērni jau ir disponēti uz to, un ātri vien pārņem šīs jūtas. Īpaši viegli tie pierod lūgties un dara to nevis ar mēli, bet sirdi. Tieši tāpēc viņi labprāt un bez noguruma ņem dalību mājas lūgšanās un baznīcas dievkalpojumos un ir priecīgi par to. Tāpēc nav jāliedz viņiem šo izglītības jomu, bet mazpamazām vajag ievadīt šajā mūsu būtības svētnīcā. Jo ātrāk iespiedīsies Dieva bijāšana un radīs izpausmi lūgšana, jo noturīgāka būs dievbijība visā atlikušajā laikā. Dažos bērnos šis gars izpaudās pats no sevis, pat tad, kad tā izpausmi kavēja redzami šķēršļi. Tas ir ļoti dabiski. Kristību laikā saņemtais svētības gars, ja vien tas nav apslāpēts nepareizos ķermeņa un dvēseles attīstības

rezultātā, nevar neatdzīvināt mūsu garu, bet tam notiekot, kas gan spēj to aizkavēt parādīties visā savā spēkā? Starp citu, vadība, pirmām kārtām, nepieciešama sirdsapziņai. Veselīgi jēdzieni, ko papildina labs piemērs no vecāku puses un citi laba apmācības veidi, kā arī lūgšana, to apgaismos un sniegs tai pietiekamu pamatojumu turpmākajai labestīgajai darbībai. Taču, galvenais, kas nepieciešama, ir iemācīt tiem pakļauties sirdsapziņai un apzinīgumam. Apzinīgumam ir ārkārtīgi svarīga loma dzīvē; cik viegli bērns to izveidot, tikpat viegli arī apslāpēt. Vecāku griba maziem bērniem ir sirdsapziņas un Dieva likums. Vecākiem savas pavēles un prasības jāpielieto tādā mērā, kā to paģēr viņu pašu saprātīgums, - lai bērns nepadarītu par viņu gribas pārkāpējiem, bet, ja viņi par tādiem jau kļuvuši – tad par katru cenu būtu jācenšas tos noskaņot uz grēku nožēlošanu. Atkāpšanās no vecāku gribas bērnam ir līdzvērtīga tam, kā aukstums ietekmē puķes; bērns nespēj paskatīties acīs, neļauj sevi noglāstīt, grib aizbēgt un palikt viens, bet dvēsele tajā pašā laikā kļūst raupjāka, bērns kļūst aizvien patvaļīgāks. Cik labi pirms tā visa noskaņot viņu uz grēku nožēlu, izdarīt tā, lai bez bailēm, ar uzticību un asarām acīs tas atnāktu un sacītu: “Es esmu to un to sliktu izdarījis”. Pats par sevi saprotams, ka tas viss attieksies tikai uz visparastākajām lietām; taču labi ir arī tas, ka šeit tiks likts pamats nākamajam pastāvīgajam patiesi reliģiozajam raksturam – pēc kritiena tūlīt pat celties augšā, tāpat arī veidosies māka ātri nožēlot grēkus un attīrīt sevi jeb atjaunoties lejot asaras.

Šāda, lūk, ir kārtība: lai bērns to ievēro un dievbijības gars viņā attīstīties lielākā mērā. Vecāku pienākums ir sekot visām atvērties sākušo spēku kustībām un virzīt viņu uz vienu. Tas ir likums – sākt no pašas pirmās bērna elpas dvasas, sākt uzreiz ar visu, nevis ar kaut ko vienu, turpināt to visu nepārtraukti, vienmērīgi, nosvērti, bez uzplūdiem, ar pacietību un gaidām, taču ievērojot viedu pakāpeniskumu, saskatot asnus un izmantojot tos, neko tik svarīgā lietā neuzskatot par mazsvarīgu. Detaļas netiek atsegtas; jo iecerēts vienīgi norādīt galveno audzināšanas virzienu.

Nav iespējams pateikt, kādā vecumā cilvēks sāk sevi apzināties par kristieti un spēj pieņemt patstāvīgu lēmumu dzīvojot kristīgi. Praksē tas mēdz būt 7, 10, 15 gadu vecumā un vēlāk. Apmācības laiks, varbūt, var sākties pirms tam, kā tas lielākoties arī mēdz notikt. Turklāt kā obligātu noteikumu jāievēro visu iepriekšējo kārtību bez izmaiņām un uz visu apmācības laiku, jo tas būtiski izriet no mūsu spēku iedabas un kristīgās dzīves prasībām. Apmācību kārtība nekādā gadījumā nedrīkst būt pretēja minētajai ievirzei, jo pretējā gadījumā tiks saposīti viss, kas ticis radīts; t.i. - skolniekus, tāpat kā mazuļus, mums jāapjož ar visu apkārtējo dievbijību, baznīciskumu, Noslēpumiem, un tāpat ir jāiedarbojas arī uz viņu ķermeni, dvēseli un garu. Turklāt attiecībā uz mācībām, jāpiebilst, ka tām jābūt tā pārskatāmām, lai kļūtu redzams, kas ir galvenais un, kas mazāksvarīgais. Paturēt prātā šo domu var visvieglāk, saplānojot apmācības priekšmetus un laiku. Lai par galveno tiek uzskatīta ticības apgūšana, lai labākais laiks tiek ziedots dievbijības darbiem, un gadījumā, ja notiek sadursme, lai pēdējie gūst virsroku pār zināšanām; atzinību lai izpelnās ne tik vien panākumi zinātnēs, bet arī ticība un tikumība. Vispār skolēnu garam jābūt tā ierosinātam, lai viņos neapdzistu pārliecība, ka mūsu galvenais uzdevums ir Dieva gribas pildīšana, bet zinātniskumam ir otršķirīga nozīme, gadījuma raksturs, kas var noderēt vienīgi šajā dzīvē. Un tāpēc nekādā gadījumā to nedrīkst pacelt tik augstu un parādīt tik spožā gaismā, lai tā neaizņemtu visu uzmanību un nepieprasītu sev veltīt visas rūpes. Kristīgas dzīves garam nav nekā indīgāka un pazudinošāka par šo zinātniskumu un rūpēm vienīgi par to. Tas taisnā ceļā ved uz vienaldzīgumu un pēc tam spēj tajā noturēt uz visiem laikiem, bet dažkārt, ja gadās tam labvēlīgi apstākļi, var ievilināt arī netiklībā.

Nākamā lieta, kam būtu jāvelta uzmanība ir mācību priekšmetiem piemītošais pasniegšanas gars vai pasaules uzskats. Tam jāklūst par neatceļamu likumu, lai ikviena kristieša pasniegtā zinātne būtu kristīgo principu caurausta, turklāt pareizticīgā garā. Ikviena zinātne uz to ir spējīga, un tikai tad tā arī būs savā ziņā īsta zinātne, kad ievēros šo noteikumu. Kristīgie principi, bez šaubām ir patiesi, tāpēc lieto tos kā vispārējo patiesības mērauklu. Pie mums visbīstamākie maldi ir tādi, ka zinātne tiek pasniegta bez jebkādas vērtības pret īsteno ticību, atļaujoties sev vaļības un pat melus, un turoties pie uzskata, ka ticība un zinātne ir divas pilnīgi atšķirīgas jomas. Gars mums ir viens. Tas uzņem arī zinātnes un barošanas ar to principiem, tāpat kā pieņem ticību un piepildās ar to. Vai gan var būt, ka tās šeit nenonāktu labvēlīgā, jeb nelabvēlīgā saskarsmē? Turklāt patiesības joma ir viena. Kāpēc gan piebāzt galvu ar to, kas nav no šīs jomas, vai ar ko nedrīkst rādīties tās spožajā pagalmā.

Ja apmācības notiks tādā secībā, lai ticība un dzīve ticīgā garā paceltos pāri pār visu, kas ir

apmācāmo uzmanības lokā gan pēc nodarbību veida, gan arī pēc pasniegšanas gara, tad nav šaubu, ka bērnībā ieliktie principi tiks ne tikai saglabāti, bet arī paaugstināsies, nostiprināsies un sasniegs samērīgu briedumu. Bet cik daudz tas dod laba!

Ja tādā garā virzītu cilvēka audzināšanu no pirmajiem gadiem, tad mazpamazām tam atsegsies viņa dzīvei nepieciešamais raksturs. Viņš arvien vairāk pieradīs pie domas, ka tas ir viņa pienākums Dieva un mūsu Pestītāja priekšā – dzīvot un vadīties no Viņa priekšrakstiem; ka visas pārējās darīšanas un nodarbības ir zemākas par tām un vajadzīgas vienīgi šīs dzīves laikā, un ka ir cita dzīves vieta, cita tēvzeme, uz ko tad nu arī ir jāvērs visās savas domas un visas savas vēlmes. Dabiskā spēku attīstības gaitā ikviens dabiski nonāk pie apziņas, ka viņš ir cilvēks. Bet, ja viņa iedabai klāt piepotēts jauns, svētības pilns kristīgs princips pašā pirmajā viņa spēku un tiem piemītošo kustību atmošanās brīdī (kristībās) un, ja pēc tam visos šo spēku attīstības punktos šis jaunais princips ne tik vien nav atdevis virsvadību, bet gluži otrādi, allaž bijis vadošais, it kā piešķīris formu visam, tad nonākdams pie apziņas, cilvēks vienlaicīgi atklās sevi darbojamies pēc kristīgiem principiem, atklās, ka ir kristietis. Bet tas arī ir galvenais kristīgās audzināšanas mērķis, lai cilvēks tās iespaidā pateiktu sev, ka ir kristietis, kura pienākums Pestītāja un Dieva priekšā ir piekopt attiecīgu dzīvesveidu, lai būtu cienīgs svētības pilnās saskarsmes ar Viņu un Viņa izredzētajiem nākamajā dzīvē, - tad, kļūdzams patstāvīgs, vai arī būdams tiesīgs pats saprātīgi noteikt savas dzīves gaitu, par pirmo, vissvarīgāko uzdevumu viņš sev izvirzīs patstāvīgi glabāt un atjaunot to garu, kas cita vadībā, agrāk bija viņa nevainīgais līdzgaitnieks.

Iepriekš tika atgādināts, ka jābūt īpašam brīdim, kad nepieciešams apziņā tīšām restaurēt visus kristietības pienākumus un uzlikt sev šo pienākumu jūgu kā negrozāmu likumu. Kristību laikā tie tika uzņemti neapzināti, pēc tam tos ievēroja vairāk ar cita prātu un vienkāršībā. Tagad, izvēloties kristīgu dzīvesveidu, svētīgo Kristus jūgu jāuzliek sev apzināti; veltot sevi vienīgi Dievam, lai pēc tam visās savas dzīves dienās kvēli kalpotu Viņam. Te faktiski tikai pats cilvēks personīgi uzsāk kristīgu dzīvi. Tā bijusi viņā arī agrāk, bet var teikt, nav izrietējusi no viņa patstāvīgi, it kā ne no viņa personas. Tagad viņš pats no savas personas sāks darboties kristieša garā. Tad Kristus gaisma viņā bija kā pirmās dienas gaisma, bet iecentrēta un izplūdusi. Taču tāpat kā gaismai bija nepieciešams dot centrus, piesaistot to saulēm – planētu viduspunktiem, tāpat arī šai gaismai bija nepieciešams it kā savākties ap mūsu dzīves viduspunktu, mūsu apziņu. Cilvēks kļūst pilnībā par cilvēku tad, kad nonāk pie pašapziņas un saprātīgas patstāvības, kad viņš kļūst par savu domu un darbu pilnīgu pavēlnieku izrīkotāju, kad viņš turas pie kaut kādām domām ne tāpēc, ka citi viņam tās nodevuši, bet tāpēc, ka viņš pats tās uzskata par pareizām. Cilvēks arī kristietībā paliek cilvēks. Tāpēc viņam arī šeit jābūt saprātīgam, taču šo saprātīgumu viņam jāvērs par labu svētajai ticībai. Lai viņš saprātīgi pārliecinās, ka viņa apliecinātā ticība ir vienīgais patiesais pestīšanas ceļš un, ka visi pārējie, no tā atšķirīgie ceļi ved pazušanā. Nav gods būt aklam ticības apliecinātājam, bet tādām, kas apzinās, ka, rīkojoties tā, viņš rīkojas kā nākas. To visu viņš arī paveiks, kad apzināti uzliks sev svētīgo Kristus jūgu.

Vienīgi te viņa personīgā ticība vai labā dzīve ticības rāmjos iegūst stingrību un nelokamību. Piemērs viņu nespēs iekārdināt, tukšas domas neaizraus, tāpēc, ka viņš skaidri apzinās savu solījumu domāt un darboties noteiktā veidā. Bet, ja viņš to nav apzinājies, tad tāpat kā labs piemērs iepriekš viņu noskaņoja darīt tā, kā viņš dara, tad tagad sliktas piemērs var viņu noskaņot uz sliktu, noslikt uz grēku; un tāpat kā citu labās domas agrāk valdīja pār viņa prātu viegli un bez ierunām, tāpat tagad pār viņu valdīs sliktās domas. Arī no pieredzes redzam, cik grīlīga ir viņa ticības apliecināšana un cik nepareiza ir tāda cilvēka dzīve, kurš sevi agrāk nav apzinājies par kristieti. Kurš sastaps mazāk.

Tas arī ilgāk turpinās nobriest sirds vienkāršībā. Tas, kurš nespēj no tiem izvairīties, tam uzglūn lielas briesmas. No visu svēto dzīves aprakstiem, kas bija saglabājuši kristībās gūto svētību, mēs redzam, ka viņiem ir bijis brīdis, kad viņi sevi pilnībā veltījuši Dievam. Tas tiek apzīmēts ar vārdiem: iekvēlinājās garā, ar dievišķu vēlmi aizdegās.

Tas, kurš sevi apzinājies par kristieti vai apzināti nolēmis dzīvot kristīgi, lai tagad pats ar vislielāko rūpību uzrauga no iepriekšējiem gadiem pārņemto pilnību un dzīves šķīstību, kā to agrāk nosargājuši citi. Īpašus regulējošus noteikumus viņam piedāvāt nav vajadzības. Šajā momentā viņš ir līdzīgs grēkus nožēlojušajam, kurš atsvabinājies no grēka un iedvesmotas izlēmības pilns, nolems dzīvot kristīgi. Tālab no šā brīža viņam jāvadās pēc vieniem noteikumiem ar to, par ko tika runāts trešajā daļā.

Kāda ir viņa atšķirība no grēkus nožēlojušā ceļā uz pilnību, tas noskaidrosies pats no sevis.

Tagad nepieciešams izdarīt tikai dažus, tiesa, visai svarīgus brīdinājumus jauniešu vecumu sasniegušajiem, kas attiecas vienīgi uz viņiem. Cik labi un pestījoši ir ne tikai audzināšanas normās būt noskaņotam kristīgi, bet arī pēc tam apzināties sevi un izlemt – būt par kristieti vēl pirms jaunības gadu sasniegšanas. Tas nepieciešams to lielo briesmu dēļ, kādām neizbēgami tiek pakļauts jauneklis 1) savam vecumam raksturīgo īpatnību dēļ un 2) saviem gadiem neizbēgamo kārdinājumu dēļ.

Mūsu dzīves upi šķērso viļņainā jaunības josla. Tas ir miesiski-garīgās dzīves mutuļošanas laiks. Mierīgi dzīvo bērns un pusaudzis, maz asu brāzmu ir vīram, cienījams sirmums vedina uz klusumu; viena pati jaunība mutuļo dzīvības pilna. Vajadzīgs ļoti stingrs balsts, lai šajā laikā izturētu viļņu spiedienu. Jau pats kustību juceklīgums un brāzmainums ir bīstams. Sākas pirmās viņa paša kustības – viņa spēku atmodas sākums, un šis visburvīgākais brīdis pagēr visu uzmanību: ar savas ietekmes spēku tas pagrūž malā visu, kas agrāk bija iespaidies viņa prātā un sirdī. Iepriekšējais viņam kļūs par sapni un aizspriedumu. Vienīgi patreizējās jūtas šķiet īstas, tikai tās šķiet reālas un nozīmīgas. Taču, ja viņš pirms šo spēku atmošanās bija saistījis sevi ar solījumu apliecināt Kristu un dzīvot kristīgu dzīvi, tad visi satraukumi, kā otršķirīgi, būs vājāki un vieglāk pakļausies pirmo prasībai, jau tāpēc vien, ka tās ir senākas, pirms tam pārbaudītas un no sirds izraudzītas, bet galvenais – nostiprinātas ar solījumu. Jauneklis ir izlēmības pilns allaž turēties pie sava vārda. Bet ko gan var sacīt par to, kurš ne tikai nav mīlējis kristīgu dzīvi un patiesību, bet nekad nav par to pat dzirdējis?

Šajā gadījumā viņš ir kā māja bez mūra, kas pakļauta izlaupīšanai, jeb kā ugunī iemesti sausi zari. Kad jauneklīgās domas patvaļība uz visu met šaubu ēnu, kad viņu spēcīgi satrauc uzbudinošās kaislības, kad visa dvēsele piepildās ar pavedinošām iedomām un impulsiem – jauneklis ir uguns liesmu apņemts. Kas viņam dos rāsas lāsi, lai atveldzētos, jeb arī, kurš pasniegs palīdzīgu roku, ja no sirds neizlausīsies balss patiesības, labestības un šķīstības aizstāvībai? Bet šī balss neizlausīsies, ja mīlestība pret tām nav iedēstīta jau agrāk. Pat padomi šajā gadījumā nepalīdzēs. Tos tad nebūs pie kā piepotēt. Padoms un pārliecināšana ir stipri tad, kad caur dzirdi nonākot sirdī, tie tur atmodina jūtas, kas tur mīt un šķiet mums vērtīgas, taču šajā brīdī tās ir citu jūtu malā atstumtas, bet paši mēs nespējam tās atsvabināt un piešķirt tām raksturīgo spēku. Šajā gadījumā padoms – tā jauneklim ir dārga dāvana no padomdevēja. Taču, ja sirdī nav šķīstas dzīves asnu, tas ir veltīgs.

Jauneklis dzīvo pats savā vaļā un kurš gan spēj izpētīt visas viņa sirds kustības un novirzes? Tas ir tāpat kā izpētīt putnu ceļu debesīs vai kuģa skrējienus ūdenī!! Kā rūgstošs šķidrums, kā stihiju kustība to daudzveidīgajā sajaukumā, tāda pat ir jaunekļa sirds. Visas tā dvēseles iedabas prasības ir galēji uzbudinātas, katra no tām kaut ko pieprasa un meklē apmierinājumu. Kā mūsu iedabā valda sajukums, tāpat arī šo balsu kopums līdzinās trokšņaina pūļa haotiskiem kliegumiem. Kas gan sagaida jaunekli, ja viņš jau iepriekš nav pieradināts virzīt savas kustības zināmā gultnē un nav devis solījumu tās cieši pakļaut zināmām augstākām prasībām. Ja šie principi ir dziļi iespiedušies sirdī sākotnējā audzināšanā un pēc tam apzināti pieņemti par likumu, tad visi uztraukumi notiks it kā virspusē, pārejoši, neizkustinot pamatus un negrauzot dvēseli.

Tas, kādi mēs izejam no jaunības gadiem, ļoti lielā mērā ir atkarīgs no tā, kādi mēs tajos ieejam. Ūdens, kas traucas lejup no klints, apakšā vārās un mutuļo, bet pēc tam jau tek rāmi pa dažādām caurtekām. Tas ir jaunības simbols, kurā ikviens tiek iemests kā ūdenskritumā ūdens. No tā iziet divu veidu cilvēki: vieni izstaro labestību un cēlsirdību, citi ir negodīguma un izvirtības aptumšoti; bet trešie – tas ir vidusslānis – labā un ļaunā sajaukums, kuri līdzinās apdegušai pagalei, nosvērdamies te uz labu, te uz ļaunu, kā sabojājies pulkstenis, kas brīžam iet pareizi, brīžam steidzas vai atpaliek.

Tas, kurš sevi agrāk apzīmogojis ar saistību, tas it kā paslēpies stingrā, ūdensnecaurīdīgā kuģītī jeb izlaidis caur atvaru klusu renīti. Bez tā arī laba audzināšana ne vienmēr spēj glābt. Lai arī viens otrs negrimis rupjos netikumos, taču, ja viņš nav noslēdzies sevī, tad viņa sirds, kas nav devusi solījumu no visa novērsties, tiks saraustīta dažādās aizraušanās, un viņš no jaunības gadiem izies vienaldzīgs, ne silts, ne auksts.

Cik glābjoši pirms jaunības gadu sākums ir ne vien saņemt pareizu ievirzi, bet arī saistīt sevi ar solījumu – kļūt par īstu kristieti. Šādu solījumu devušais, lai kā no uguns bīstas pašas jaunības, un tāpēc, lai vairās no visiem gadījumiem, kur jaunība viegli atbrīvojas un kļūst nevaldāma.

Jaunība ir bīstama jau pati par sevi; taču tai pievienojas vēl divas, šim vecumam raksturīgas aizraušanās, kas jaunības uzbudinātībai liek aizdegties vēl spēcīgāk un iegūst lielāku spēku un

bīstamību. Tas ir a) alkas pēc iespaidiem un b) tieksme sapulcēties vai “tusēties”. Tāpēc, kā līdzekli, kas varētu pasargāt no jaunības gadu briesmām, var ieteikt – visu šo aizraušanos pakļaušanu noteikumiem, lai labuma vietā tās nenestu ļaunu. Agrāk iesētās labās ievirzes saglabās visu savu spēku, ja vien tās netiks apslāpētas un ierobežotas.

a) Alkas pēc iespaidiem jaunekļa darbībā piešķir zināmu straujumu, nepārtrauktību un daudzveidību. Viņam gribas pašam visu pārbaudīt, visu redzēt, visu dzirdēt, visur pabūt. Meklējiet viņu tur, kur spožums acīm, harmonija dzirdei un plašums kustībām. Viņš alkst atrasties nepārtrauktā jaunū un tāpēc daudzveidīgu iespaidu mutulī. Viņš nespēj uzturēties mājās, atrasties vienā vietā, vērst uzmanību uz vienu priekšmetu. Viņa stihija ir izklaides. Taču ar to viņam ir par maz; viņš neapmierinās ar reālo, paša pārbaudīto, bet grib uzsūkt un it kā pārnest uz sevi svešus iespaidus, izzināt ko jutuši, kā rīkojušies citi, paši par sevi, vai viņam līdzīgos apstākļos. Pēc tam viņš metas virsū grāmatām un sāk lasīt; pārskrien vienu grāmatu pēc otras, bieži vien nešķirojot to saturu; viņam galvenais ir atrast tā saucamo efektu, lai no kāda veida priekšmetiem tas arī nebūtu un, lai ko tas arī neskartu. Jauna, tēlaina, spraiga – tā viņam ir vislabākā rekomendācija grāmatai. Te atklājas un veidojas nosliece uz viegla veida lasāmvielu – tās pašas iespaidu alkas, tikai citā veidā. Realitāte jaunekli bieži vien garlaiko, jo tā viņam tiek uzspiesta it kā no malas: tas viņu sasaista un iegrožo pārāk noteiktās robežās, bet viņš meklē zināmu brīvību. Pēc tam viņš bieži atraujas no reālā, ieiet paša radītajā pasaulē un tur sāk izkopt slavas garšu. Fantāzija viņa acu priekšā savirknē dažādus notikumus, kur galvenais varonis lielākoties ir viņa paša persona. Jaunietis tik tikko sāk dzīvi. Viņa priekšā ir valdzinoša un vilinoša nākotne. Ar laiku arī viņam tur ir jānokļūst: kas gan viņš būs? Vai nav iespējams kaut kā pacelt šo priekškaru un paskatīties? Tajos gados tik kustīgā fantāzija nekavējas apmierināt interesi, te atklājas un šāda veida darbībā sāk attīstīties sapņainība.

Sapņi, viegla lasāmviela, izklaide – pēc sava gara gandrīz viens un tas pats – tie ir pēc iespaidiem un visa jaunā, daudzveidīgā alkstošo bērni. Arī kaitējums no tiem ir vienāds. Ne ar ko citu nevar tik efektīvi nobendēt pirms tam jaunekļa sirdī dēstītās labās sēklas.

Jau ziedīnš, kas iestādīts tādā vietā, kur no visām pusēm to appūš vēji, nedaudz pamocījies, nokaltis; zāle pa kuru bieži staigā – neaug; ķermeņa daļa, ko pakļauj ilgstošai berzēšanai, kļūst nejūtīga, notirpst. Tas pats notiek arī ar sirdi un tajā mītošajām labajām sliekšmēm, ja padodamies sapņiem, tukšai lasāmvielai vai izklaidēm. Kurš ilgi stāvējis vējā, jo īpaši mitrā, tas nokļuvis klusumā, jūt, ka nekas viņā it kā vairs nav savā vietā. Tas pats notiek arī ar dvēseli, kas pakļāvusies kaut kāda veida izklaidēi. Atgriezdamies pēc sajukuma sevī, jauneklis savā dvēselē visu ierauga kājām gaisā; bet galvenais – ar zināmu aizmirstības pārklāju apsegts viss labais, priekšplānā ir tikai iespaidu atnestie valdzinājumi; tātad jau vairs ne tas, kas bija un kam allaž vajadzētu būt: sliekšmes ir apmainījušās vietām. Kāpēc pēc atgriešanās sevī pēc kaut kādas izklaidētības dvēsele sāk skumt? Tāpēc, ka atrod sevi apzagtu. Izklaidīgais savu dvēseli padarījis par lielceļu, pa kuru, caur iztēli, kā ēnas aizslīd valdzinoši priekšmeti un vilina sev līdzīgu dvēseli. Bet tad, kad viņa tādā veidā it kā atraujas no sevis, slepus piezogas velns, paņem labās sēklas un iesēj ļaunās. Tā māca Pestītājs, kad skaidro, kas paņem ceļmalā sēto, un, kas ir tas, kurš iesēj nezāli kviešu starpā. To visu dara cilvēku ienaidnieks.

Tad nu apdomā, labi /jaunekli/ - Vai tu alksti saglabāt bērības šķīstību un nevainību vai kristīgās dzīves apsolījumu neaptraipītu? Tad cik vien tev ir spēka un saprāta, atturies no izklaidēm, haotiskas pavadīto grāmatu lasīšanas un sapņošanas! Cik labi šajā gadījumā pakļaut sevi stingrai un pat ļoti stingrai disciplīnai un visā jaunības laikā ļaut sevi vadīt. Tos jauniešus, kuriem līdz brieduma gadiem nav ļauts brīvi izrīkoties ar savu uzvedību, var saukt par laimīgiem. Un ikvienam jaunekli jābūt priecīgam, ja viņš tiek nolikts šādos apstākļos. Pats jaunietis līdz tam nonākt, acīmredzot, diezin vai spēj, taču viņš apliecinās, ka ir apveltīts ar lielu prātu, ja paklausīs padomam vairāk uzkavēties pie mājas darbiem, bez sapņošanas un tukšas literatūras lasīšanas. Izklaides lai tiek aizstātas ar darba mīlestību, sapņainība – ar vadībai pakļautām nopietnām nodarbībām, kur īpašu uzmanību būtu jāpievērš lasīšanai; gan grāmatu izvēlei, gan lasīšanas veidam. Lai arī kā katrs to neizdarītu, lai tikai izdara. Kaislības, šaubas, aizraušanās uzliesmo tieši šajā, tā teikt, jaunieša prāta nedrošajā rūgšanā.

b) Otra, tikpat bīstama jaunieša nosliece ir **tieksme uz pulcēšanos**, vai biedrošanos. Tā izpaužas alkās pēc biedriskuma, draudzības un mīlestības. Pareizā secībā tas visas ir labas, taču pareizi izvietot – tas nav paša jaunekļa spēkos.

Jaunība ir dzīvu jūtu laiks. Viņa sirds tuvumā tās ir kā paisums un bēgums jūras krastā. Viss viņu aizrauj, viss viņu pārsteidz. Daba un sabiedrība atsegusi viņam savas bagātības. Taču jūtām nepatīk būt apslēptām sevī un jauneklīs grib ar tām dalīties. Tāpēc tam ir vajadzība pēc personas, kas spētu iejusties viņa jūtās, t.i. vajadzība pēc biedra un drauga. Šī ir cēla vajadzība, taču tā spēj kļūt arī bīstama! Ikviens, kam tu uztici savas jūtas, zināmā mērā iegūst varu pār tevi. Cik gan uzmanīgam jābūt, izraugoties sev tuvu cilvēku! Vari sastapt tādu, kas tevi aizvedīs tālu jo tālu no taisnākā ceļa. Pašsaprotami, ka labais, gluži dabiski, tiecas pēc labā, bet vairās no sliktā. Sirdij šajā ziņā piemīt zināma garšas izjūta. Taču tajā pašā laikā, cik gan bieži vaļsirdība kļūst par upuri viltībai?! Tāpēc gluži pamatoti ikvienam jauniešiem tiek ieteikts rūpīgi izraudzīties draugu. Kamēr draugs nav pārbaudīts, draudzību labāk neslēgt. Vēl labāk ir par pirmo draugu izraudzīties tēvu, vai to, kas lielā mērā aizvieto tēvu, vai arī kādu no radniekiem – pieredzējušu un labsirdīgu. Tam, kurš nolēmis dzīvot kristīgi, pirmais Dieva dotais draugs - tas ir garīgais tēvs; ar viņu sarunājies, viņam uztici noslēpumus, apsver visu un mācies. Viņa vadībā lūdzoties, Dievs tev sūtīs, ja būs nepieciešams, arī citu draugu. Lai gan draudzībā nav tik daudz briesmu cik biedriskumā. Draugus sastopam reti, vairāk - paziņas un biedrus. Cik gan daudz te var būt un arī mēdz būt ļaunuma! Ir paziņu pulciņi ar ļoti nelabiem noteikumiem. Nosliecoties viņu pusē, pat neievērosi, kā kļūsi ar viņiem vienots garā, līdzīgi tam, kā piesūksies ar smirdoņu smirdīgā vietā. Viņi paši bieži vien zaudē savas jēlās uzvedības apziņu un pamazām kļūst tajā aizvien rupjāki. Ja arī kādā atmosfērā šāda apziņa, viņam nav spēka izrauties. Ikviens baidās par to paziņot, gaidot, ka viņu pēc tam visur vajās ar dzēlīgiem vārdiem, un saka: "Lai tā paliek, varbūt pāries". "*Ļauna sabiedrība samaitā labus tikumus*" (1.Kor.15,33). Pasargi, Kungs, ikvienu no šīm sātāniskajām dzīlēm. Tam, kurš nolēmis kalpot Kungam, jābiedrojas vienīgi ar dievbijīgiem un Dievu meklējošiem; no citiem, savukārt, jāvairās, sekojot Dieva svēto piemēram.

Jauniešiem vislielākās briesmas ir no saskarsmes ar pretējo dzimumu. Ja pirmo kārdinājumu laikā jauneklīs tikai nokļūst no taisnā ceļa, tad te viņš bez tā visa sevi vēl arī pazaudē. Savā pirmajā atmošanās brīdī šī lieta sajaucas ar prasību pēc brīnišķīgā, kas kopš savas atmošanās liek jauneklīm meklēt apmierinājumu. Tajā pašā laikā brīnišķīgais viņa dvēselē maz pamazām sāk iegūt veidolu, un tas parasti ir cilvēka veidols, jo neko par to glītāku mēs neatrodam... Jaunekļa galvā tiek auklēts radītais tēls. No šā laika viņš meklē it kā brīnišķīgo, t.i., pārpusaulīgo, bet tai pat laikā sastopas ar cilvēka meitu un tiek ievainots. Tieši no šī ievainojuma jauneklīm visvairāk būtu jāvairās, jo tā ir slimība, kas bīstama ar to, ka gribas slimot līdz neprātam.

Kā izvairīties no šīs sērgas? Nestaiģā pa to ceļu, kas noved pie šīs nelaimes.

Lūk kā šo ceļu attēlojis kāds psihologs. Tam ir trīs pagrieziena punkti.

Iesākumā jauneklīs pamostas kaut kādas rūgtuma pilnas jūtas, nesaprotami par ko un no kā, kas raksturīgas tieši ar to, ka viņš ir it kā viens. Tā ir vientulības sajūta. No šīs sajūtas tūlīt pat dzimst nākamā – zināms žēlums, maigums un uzmanība pret sevi. Agrāk viņš dzīvoja it kā neievērodams pats sevi. Tagad viņš pavēršas pret sevi, aplūko sevi un ikreiz konstatē, ka nav slikts, ne no pēdējiem, ka ir vērtīga persona: sāk sajūst savu skaistumu, sava ķermeņa formu jaukumu, vai – sāk sev patīkt. Ar to arī beidzas pirmais posma kārdinājumā pret sevi. Kopš šā brīža jauneklīs pievēršas ārējai pasaulei.

Šo ieiešanu ārējā pasaulē iedvesmo pārliecība, ka viņam vajadzētu patīkt citiem. Ar šādu pārliecību viņš drosmīgi un it kā uzvaroši dodas uz savas aktivitātes dabas lauku, un, iespējams, pirmoreiz par likumu sev uzliek kārtīgumu, tīrīgumu, gandrīz vai švītisku uzpošanos; sāk klaiņot jeb meklēt pazīšanos, it kā bez noteikta mērķa, taču pēc slepenas tieksmes, kas izlauzusies no kaut ko meklējošas sirds, un tajā pašā laikā cenšas paspīdēt ar prātu, patīkamu uzvedību, savlaicīgu uzmanību, vispār ar visu ar ko vien cer iepatīkties. Tajā pašā laikā viņš dod pilnīgu brīvību galvenajam dvēseļu saskarsmes orgānam – acij.

Šādā noskaņojumā viņš līdzinās pulverim, kas novietots zem birstošām dzirkstelēm un drīz vien sastopas ar savu slimību. Īpaši skaistas balss vai acu skata kā bultas ķerts jeb ievainots, sākumā viņš ir tādā kā afekta vai apstulbuma stāvoklī, pēc kā, nākdams pie sajēgas un attapdamies, konstatē, ka viņa sirds vērsta uz vienu priekšmetu un tiecas pēc tā ar nepārvaramu spēku. No šā brīža sirdi sāk plosīt skumjas; jauniešis kļūvis grūtsirdīgs, vērsts uz sevi, aizņemts ar kaut ko svarīgu, meklē it kā kaut ko būtu pazaudējis, un, lai ko arī nedarītu, dara to vienai personai un it kā tās klātbūtnē. Viņš ir kā apmaldījies, miegs un ēdiens nav vairs ne prātā, ierastās nodarbības aizmirstas un izjūk; nekas viņam

nešķiet vairs vērtīgs. Viņš ir niknas slimības pievarēts, kas žņaudz viņa sirdi, apgrūtina elpošanu, kaltē pašus dzīvības avotus. Tāda ir pakāpeniskā ievainojumu attīstība! Un ir skaidrāks par skaidru no kā jauneklīm jāvairās, lai viņu nepiemeklētu šāda nelaime. Neej pa šo ceļu! Dzen projām priekšvēstnešus – neskaidrās skumjas un vientulības sajūtu. Rīkojies pretēji tam: kļuvis skumji – nesapņo, bet sāc darīt kaut ko nopietnu ar uzmanību – un pāries. Sāk pieaugt sevis žēlošanas vai sava labuma jūtas – steidzies ātrāk atskurbt un padzīt šos niķus ar kādu sūrumu vai cietsirdību pret sevi, it īpaši dodot veselīgu novērtējumu galvā lienošajam niecīgumam. Nejauša vai tīša sevis pazemošana šajā gadījumā būtu kā ugunij uzliets ūdens... Apslāpēt un padzīt šīs jūtas jo īpaši jācenšas tāpēc, ka te ir kustības sākums. Apstājies te – tālāk neaiziesi: neradīsies ne vēlēšanās patikt, ne švītīgums, ne dzišanās pēc grezniem apģērbiem, nedz arī vēlēšanās ciemoties. Ja arī šis kaislības izlauzīsies – tad cīnies ar tām. Cik gan drošs šajā gadījumā būtu mūris – stingra disciplīna it visā, fizisks un vēl vairāk – intelektuāls darbs! Pastiprini nodarbības, sēdi mājās, neizklaidējies. Ir jāiziet – uzraugi maņas, vairies no pretējā dzimuma, bet galvenais - lūdzies.

Bez šīm, jaunībai raksturīgajām briesmām, ir vēl divas: pirmkārt – tāda ievirze, kurai pateicoties līdz par debesīm paceļas prāta zināšanas jeb personiski aptveramais. Jauneklis uzskata par priekšrocību visu pārklāt ar šaubu ēnu un it visu, kas nesakrīt ar viņa izpratnes mērauklu, nolikt malā. Tā viņš ar vienu pat kustību nocērt no sirds visu ticības un Baznīcas noskaņojumu, tātad atkrīt no tās un paliek viens. Meklējot ar ko aizstāt pamesto, ķeras pie teorijām, kas būvētas bez saskaņas ar Dieva atklāto patiesību, samudžina sevi tajās un padzen no sava prāta visas ticības patiesības. Un lielāka bēda, ja iemeslu tam dod zinātņu pasniegšana mācību iestādēs un, ja šāds gars tur kļūst par valdošo. Cer sanākt pie patiesības, bet aplīp ar miglainām, tukšām un sapņainām idejām, kas lielākoties runā pretī pat veselajam saprātam, taču piesaista nepieredzējušos un kļūst par zinātkāra jaunieša elku. Otrkārt – laicīgums. Lai arī tas šķietami pārstāv kaut ko noderīgu, tomēr lielās dozās tas jaunietim kļūst pazudinošs. To dēvē par dzīvi pēc maņu iespaidiem. Tas ir stāvoklis, kad cilvēks tikpat kā neuzturas sevī, bet lielākoties ārpusē, vai nu ar darbību, vai sapņojumos. Cilvēki ar šādu noskaņojumu ienīst iekšējo dzīvi un tos, kuri par to runā un dzīvo to. Patiesus kristiešus tie uzskata par jēdzienos sapinušāmiem mistiķiem vai arī par liekuļiem u.c. Apjēgt patiesību tiem neļauj laicīgās dzīves aprindās valdošais pasaules gars. Saskarties ar šīm aprindām tad nu arī neliedz, bet pat iesaka jauniešiem. Šādas saskarsmes rezultātā pasaule ar saviem samaitājošajiem jēdzieniem un paradumiem drūzmējas jaunieša jūtīgajā dvēselē, jo šāds jauneklis nav ne iepriekš brīdināts, nedz arī noskaņots pret to, bet vēl tikai savu ievirzi meklējošs, - un šādā dvēselē pasaule kā vaskā atstāj savu zīmogu, - un viņš nevilšus kļūst par tās bērnu. Bet būt par pasaules bērnu, - tas ir pretrunā būšanai par Dieva bērnu Jēzū Kristū.

Lūk, kādas briesmas ir jauniešiem no jaunības! Un cik grūti noturēties! Taču labi audzinātam un jau pirms jaunības izlēmūšam savu dzīvi veltīt Dievam, tā nav tik bīstama; nedaudz paciest un pēc tam – vistūrākais un visvērtīgākais miers. Nosargā tikai šķīstās kristīgās dzīves solījumu arī šajā laikā; bet pēc tam dzīvosi ar zināmu svētu nesatricināmību. Kurš droši aizvadījis jaunības gadus, tas it kā pārpeldējis mutuļojošu upi un, atskatīdamies atpakaļ, slavē Dievu. Bet cits ar asarām acīs, nožēlas pilns raugās atpakaļ un nolād sevi. To, ko jaunībā pazaudēsi, nekad neatgriezīsi. Vai tas, kurš kritis kaut kad jēl sasniegs to, kas pieder kritienus nepieredzējušajam?

No augstāk sacītā var viegli nonākt pie slēdziena, kāds iemesls tam, ka tik maz ir kristību svētību saglabājušo! Audzināšana ir visam iemesls, gan labajam, gan ļaunajam.

Kristību laikā iegūtā svētība nesaglabājas tāpēc, ka netiek ievērota pielietotās audzināšanas secība, noteikumi un likumi. Galvenie iemesli ir sekojoši: a) atkāpšanās no Baznīcas un tās svētības pilnajiem līdzekļiem. Tas nomērdē kristīgās dzīves asnu, atraujot to no avotiem, un tā novīst, kā novīst tumšā vietā nolikta puķe; b) Neuzmanība attiecībā uz ķermeņa funkcijām, Domā, ka ķermenis spēj kā vien iegribas attīstīties bez kaitējuma dvēselei: Tajā pat laikā tā funkcijās ir kaislību centri, kas attīstās vienlaikus ar miesas attīstību, līdz iesakņojas un nomāc dvēseli. Cauraužot miesas funkcijas, kaislības tajās atrod sev apmešanās vietu, vai arī izveido no tām zināmu nepieejamu cietoksni un tādējādi nostiprina savu varu uz visu turpmāko laiku; c) Neorganizēta, uz vienu mērķi nevērsta dvēseles spēku attīstība. Neredzot mērķi priekšā – neredz arī ceļu uz to. Tālab, visas rūpes veltot mūsdienīgajai izglītībai neko vairāk nedara kā vien vairo zinātkāri, patvaļīgumu un alkas pēc baudām; d) Gara pastāvēšanas pilnīga aizmiršana. Reti kad uzmanība tiek veltīta lūgšanai, Dieva bijāšanai, sirdsapziņai.

Ja būtu ārēji redzamā kārtība, vienmēr būtu arī cerība uz iekšējiem stāvokļiem, kas allaž paliek sevī pašā; e) Apmācību laikā – galvenās lietas aizkraušana ar mazāksvarīgām, **viena vienīgā** uzdevuma aizsegšana ar daudziem citiem; f) Visubeidzot, nostāšanās uz jaunības sliekšņa bez iepriekšējas labu principu iedibināšanas un apņēmības dzīvot kristīgi, un tālāk – jaunībai raksturīgo sliekšņu nenoturēšana vajadzīgajos rāmjos, sevis nodošana visām iespaidu alkām, ar izklaidēšanos, vieglu lasāmvielu, sapņiem, iztēles uzbudināšanu, ar neizvēlīgu biedrošanos starp sev līdzīgajiem un jo īpaši – no pretējā dzimuma, zinātniskuma akcentēšana un uzticība: pasaules garam, klaiņojošām domām, tādiem noteikumiem un paradumiem, kas nekad nav labvēlīgi svētības pilnai dzīvei, bet allaž naidīgi pret to vērsas un cenšas apslāpēt.

Pilnīgi pietiek ar kādu vienu no šiem iemesliem, lai cilvēkā apdzēstu svētības pilnu dzīvi. Taču lielākoties mēdz būt tā, ka tās darbojas roku rokā, un viena neizbēgami pievelk nākošo; savukārt, visas kopā tās tik ļoti aizsprosto garīgo dzīvi, ka no tās nepaliek pāri pat mazāko pēdu, it kā cilvēkam nemaz nebūtu gara, it kā tas nebūtu radīts saskarsmei ar Dievu, būdams bez tai paredzētiem spēkiem, un it kā nesauņēmis svētību to atdzīvināšanai.

Iemesls tam, kāpēc netiek ievērota mērķtiecīga audzināšanas kārtība ir šādas kārtības nepazīšana vai arī nevērība attiecībā pret to. Audzināšana, kas bez kādas uzraudzības atstāta pati savā vaļā, neizbēgami dodas aplanā, maldīgā un kaitīgā virzienā, - vispirms mājas sadzīvē, bet pēc tam – apmācības laikā. Taču arī tur, kur audzināšanai acīmredzami tiek veltīta uzmanība un tā tiek pakļauta zināmiem noteikumiem, tā nereti izrādās neauglīga un no mērķa novirzoša, tāpēc, ka tās kārtība ir dibināta uz maldīgām idejām un principiem. Uzmanības centrā te nav likts galvenais, tas kas vajadzīgs, proti, nevis Dieva gribas pildīšana, nevis dvēseles glābšana, bet pavisam kas cits: vai nu vienīgi dabas doto spēku pilnveidošana, vai nu pielāgošanās amatiem, vai nu spējas dzīvošanai pasaulē u.c. Taču, ja principi nav šķīsti, bet maldīgi, tad ir neizbēgami, ka arī tas, kas tiek celts uz šiem principiem, nenovedīs pie laba.

Kā galvenās novirzes var minēt: 1) Svētības pilno līdzekļu noraidīšanu. Tās ir dabiskas sekas aizmiršanai, ka audzināmais ir kristietis un, ka tam ir ne tikai dabiskie, bet arī svētības pilnie spēki. Bet bez šiem līdzekļiem kristietis ir nozogots dārzs, ko mīda klaiņojoši dēmoni, lauž grēka un pasaules vētra, ko neviens nekādā veidā nespēj savaldīt un padzīt. 2) Gatavošanos lielākoties uz laimīgu dzīvi šajā laicīgajā pasaulē, aizmirstot par dzīvi mūžībā. Par to runā mājās, par to skaidro klasēs, tas ir galvenais temats visās parastajās sarunās. 3) Ārīšķīguma dominēšana it visā, neizslēdzot pat kalpošanu priesteram amatā.

Mājās nesagatavotais, šādu audzināšanu saņēmušais ir ar neizbēgami aizmiglotu prātu, uz visu raugās ne ar tādām acīm kā vajadzētu; visu iztēlojas sagrozītā veidā, kā caur sasistām vai maldinošām brillēm. Tāpēc arī dzirdēt negrib ne par savu pēdējo patieso mērķi, nedz par līdzekļiem tā sasniegšanai. Tas viss viņam ir kā sveša un jokaina padarīšana. Pēc tā nav grūti noteikt, kas tieši nepieciešams, lai mainītu šo ačgārno lietu kārtību. Vajag: 1) Labi izprast un apgūt patiesos kristīgās audzināšanas principus un pielietot tos pirmkārt mājās. Mājas audzināšana ir sakne un pamats visam turpmākajam. Mājās labu audzinātos un sagatavotos ačgārnā skolas audzināšana nespēs tik viegli novirzīt no taisnā ceļa. 2) Pēc tam pārveidot skolas audzināšanu, balstot to uz jauniem, patiesiem principiem, ienesot tajā kristīgus elementus, sakārtojot nesakārtoto; galvenais – visā audzināšanas laikā rūpēties par to, lai audzināmais atrastos neatslābstošā Svētās Baznīcas ietekmē, kas ar visu savu iekārtu pestījoši iedarbojas uz gara attīstību. Tas neļautu pļesties plašumā grēka ierosinātājiem, atvairītu pasaules garu un padzītu bezdibeņa garu. Tajā pašā laikā visu jāvirza no laicīgā uz mūžīgo, no ārējā uz iekšējo, audzinot Baznīcas bērnus un Debesu Valstības iemītniekus. Vairāk par visu nepieciešams: 3) Audzinātājus sagatavot tādu personu vadībā, kas zina īsto audzināšanu ne pēc teorijas, bet no pieredzes. Izglītojoties pieredzējušāko audzinātāju vadībā, viņi atkal nodos savu māku citiem, sekojošiem utt. Audzinātājam jābūt izgājušam caur visām kristīgās pilnības pakāpēm, lai vēlāk reālā darbā tas prastu būt nevainojams, lai spētu saskatīt audzināmajiem piemītošās ievirzes, bet pēc tam iedarbotos uz tām ar pacietību, veiksmīgi, stingri un auglīgi. Tai jābūt visšķīstāko, Dieva izredzēto un svēto kārtai. Audzināšana ir vissvētākais no visiem svētajiem darbiem.

Pareizas audzināšanas auglis ir svētajai kristībai piemītošās žēlastības saglabāšana. Tas ar pārpalikumu atlīdzina visus audzināšanas procesā ieguldītos pūliņus. Jo tam, kurš saglabājis kristību

svētību un kopš pirmajiem gadiem veltījis sevi Dievam, pieder dažas augstas priekšrocības.

1) Pirmā priekšrocība, kā pamats visām turpmākajām priekšrocībām, ir bioloģiski – svētīgā, satura viengabalainība. Cilvēkam paredzēts kļūt par tvertni neparasti augstiem spēkiem, kas gatavi pār viņu izlīt no visu labumu avota, ja vien viņš nebūs sevi samaitājis. Arī grēkus nožēlojušais var tikt pilnīgi izdziedināts; taču, šķiet, ka viņam nav lemts zināt un just to, ko grēkā kritušajam, vai arī viņš nespēj baudīt to pilnību un izrīkoties ar to drosmi, kas ir kā sekas pilnībai.

2) No tā pats par sevi izriet dzīvīgums, vieglums, nepiespiestība labdarībā. Viņš mīt labestībā kā vienīgajā sev radniecīgajā pasaulē. Grēku nožēlotājam nepieciešams sevi ilgstoši piespiest un pieradināt pie šādas labdarības, lai to veiktu viegli, taču arī sasniedzot to, viņam pastāvīgi jātur sevi sasprindzinājumā un bailēs. Pirmais, gluži otrādi, dzīvo sirds vienkāršībā ar zināmu izdabājošu, bet nemaldīgu pārlicību par savu glābšanos.

3) Pēc tam viņa dzīvē veidojas zināma nosvērtība un nepārtrauktība. Viņā vairs nav ne uzplūdu, ne paguruma; un tāpat kā elpošana mums lielākoties mēdz būt vienmērīga, tā arī viņš ir vienmērīgs savos labajos darbos. Pie tā var nonākt arī grēkus nožēlojušais, bet tas nenotiek ātri un neizpaužas tādā pilnībā. Salabots ritenis nereti atgādina par savu defektu; arī labots pulkstenis nav vairs tik nevainojams, kā nelabots un jauns.

4) Nekritušais ir allaž jauns. Viņa tikumiskā rakstura vaibstos atspoguļojas bērna jūtas, kamēr tas vēl nav kļuvis tēva priekšā vainīgs. Te ir pirmās nevainības sajūta, bērnība Kristū, it kā ļauna nepazīšana. Cik gan daudzas iedomas un mokošus sirds uztraukumus tā atvaira! Pēc tam neparasta sirsnība, patiesa labsirdība, kluss raksturs. Viņā ar visu spēku atklājas Apustuļa norādītie Gara augļi: *mīlestība, prieks, pacietība, laipnība, labprātība, uzticamība, lēnprātība, atturība* (Gal.5.-22). Viņš it kā tērpies *sirsnīgā līdzjūtībā, laipnībā, pazemībā, lēnībā, pacietībā* (Kol.3,12). Piedevām viņš vēl saglabā neliekuļotu jautrību, jeb garīgu prieku; jo viņā krīt Debesu Valstība, kas ir miers un prieks par Svēto Garu. Vēl viņam raksturīga zināma gaišredzība un viedums, kas redz visu sevī un ap sevi, un, kas prot izrīkoties ar sevi pašu un savām darīšanām. Viņa sirds ir tā noskaņota, ka tūdaļ pat saka viņam, kas un kā jādara. Visbeidzot, var sacīt, ka viņam ir drošības sajūta Dievā un nepiemīt bailes no krišanas. *Kas mūs šķirs no Dieva mīlestības?* (Rom.8,35). Tas viss kopā padara viņu par ļoti cienījamu un ļoti mīlu cilvēku. Cilvēkus viņš sev pievelk nevilšus. Tā ir liela Dieva žēlastība, ka pasaulē ir šādi cilvēki. Tie aizstāj apustuļu tīklus. Kā ap stipru magnētu aplīp daudz metāla skaidiņu, jeb kā spēcīgs raksturs aizrauj vājos, tā viņos mītošais gara spēks visus velk pie sevis, bet jo īpaši tos, kam ir gara asni.

5) Savukārt, galvenā tikumiskā pilnība, kas pieder jaunības gados sevi neskartu saglabājušajam, ir zināma tikumu nesatricināmība visas dzīves garumā. Samuēls saglabā stingrību pie visiem kārdinājumiem Ēlijas mājā un arī tautas dumpju laikā. Jāzeps ļauno brāļu vidū, Potivāra mājā, cietumā un arī būdams slavens saglabāja savu dvēseli šķīstu. Patiešām, ir labi jau jaunībā mācīties savu jūgu nest (Raudu dz.3,27). Mans dēls! No pašas jaunības nododies mācībām un tad, kad kļūsi sirms atrādīsi gudrību. Jo īsu laiku, to apstrādājot nopulēsies, un drīz vien ēdīsi tās augļus (Sīr.6,18,20). Pareiza ievirze kļūst it kā par iedabu, un, ja arī dažkārt nedaudz tiek pārkāpta, ātri vien nostājas uz kājām. Tāpēc Č.Minejās (Svēto dzīves aprakstos – tulk. piez.) kā svētus lielākoties redzam tos, kuri jaunībā saglabājuši kristību svētību un tikumisko tīrību.

Vēl vairāk, kurš saglabājis šķīstību velta sevi Dievam no pirmajiem gadiem, tas 1) dara to, kas Dievam tīk par visu vairāk, pienes Viņam vispatīkamāko upuri: a) tāpēc, ka Dievam vispār, pēc attaisnošanas likuma, vistīkamākais šķiet viss **pirmais**: pirmie augļi, cilvēku un dzīvnieku pirmdzimtie un, tādējādi, arī pirmie jaunības gadi; b) tāpēc, ka tiek pienests tīrs upuris – tikumīga jaunība, kas galvenokārt arī tika prasīts no ikviena upura; c) tāpēc, ka tas tiek veikts pārvarot lielas grūtības gan sevī, gan no ārienes, - atsakoties no baudām, uz ko šajā laikā ir īpašs aicinājums. Tas 2) veic vissaprātīgāko darbu. Ir taču nepieciešams veltīt sevi Dievam, jo tikai tai vienā ir pestīšana. Ja nu vienīgi kāds ir nodevis grūtsirdībai. Taču nav tam labāka un cerīgāka laika kā pirmais, kad mēs esam apzinājušies sevi – jo kurš zina, kas mūs gaida rītdien? Bet, ja kāds arī cerētu nodzīvot ilgāk, visu šo laiku neveltot Dievam, viņš vienīgi apgrūtinās sevi, pierodot pie pretējas dzīves, un Dievs vien zina, vai spēs pēc tam sevi pārvarēt. Pat, ja arī pārvarēs: kas gan tas par upuri Dievam – slims, novārdzināts, ar samaitātiem locekļiem, viengabalains? Taču, lai arī viss tas tā mēdz būt, tomēr cik gan reti! Cik reti nevainību pazaudējušais spēj to atgūt! Cik grūti no jauna vērsties pie Dieva tam, kurš nav iepazinis pareizu dzīvi

jau kopš bērnības, to pēc paša pieredzes spilgti attēlo svētlaimīgais Augustīns savā grēku izklāstā un ticības apliecinājumā. “Pusaudzā gadus”, - viņš saka, - “es aizvadīju draiskulībās un palaidnībās, pat nepieļaujāmās, būdams nepaklausīgs un neuzmanīgs pret vecākiem. Ieejot jaunībā sākās netiklība, un trīs gadu laikā es tik ļoti izvirtu, ka pēc tam, turpmāko divpadsmit gadu laikā cerēju laboties, taču man nebija spēka to paveikt. Pat pēc tam, kad es veicu pavērsienu pretim izlēmīgai gribas pārmaiņai, es vēl tūlājos divus gadus, atliekot pievēršanos Dievam no dienas uz dienu. Tik vāja bija kļuvusi griba no pirmajām kaislībām! Taču pēc tam, kad es biju izlēmīgi atgriezies un saņēmis žēlastību svētājās kristībās, kas tik man nebija jāpārcieš, cīnoties ar savām kaislībām, kuras mani spēcīgi vilka atpakaļ uz vecā ceļa?!”

Vai kāds brīnums, ka tik maz ir pestīto starp tiem, kas nekārtīgi aizvadījuši jaunību?! Šis piemērs skaidrāk par visu parāda, cik lielās briesmās ir cilvēks, kurš jaunībā nav ieguvis pareizus orientierus un, kurš pirms tam jau nav sevi atdevis Dievam. Cik liela tāpēc ir laime saņemt pareizu un īsti kristīgu audzināšanu, ieiet kopā ar to jaunības gados, un pēc tam, tādā pat garā nostāties uz vīra brieduma gadu robežas.

6) Nonākšana līdz apņēmībai pamest grēku un veltīt sevi Dieva gribas pildīšanai

Neatkarīgi no tā, vai žēlastība pati par sevi kādu apmeklēs, vai arī tā tiks atrasta meklējumu rezultātā – stāvoklis, kādā tā ievēd cilvēku savā pirmajā iedarbībā uz to, gan vienā, gan otrā gadījumā ir vienāds. Žēlastība atmodināta notiek vidus stāvoklī starp tikumu un grēku. Tā viņu izvelk no grēka važām, liedzot šim pēdējam varu pār cilvēka rīcību, it kā pret viņa gribu, taču nepārvelk viņu labā pusē, bet līdz ar apņemšanos būt tā pusē, dod vienīgi sajūst tā pārākumu un prieku. Cilvēks tagad stāv it kā divu ceļu krustpunktā un viņam jāpieņem izšķirošs lēmums. Svētais Ēģiptes Makārijs saka, ka arī pie cilvēka nonākusi žēlastība ne mazākajā mērā “viņa gribu nesaista ar piespiedu spēku un nepadara viņu pastāvīgu labos darbos, vai viņš to gribētu vai negribētu. Gluži otrādi, arī cilvēkam piemītošais Dieva spēks dod vietu brīvībai, lai atklātos cilvēka griba, vai tā ir vai nav pieskaņota svētībai” (1.uzruna. Par sirds uzmanīšanu, 12.nodaļa). No šī brīža sākas brīvības savienošāns ar svētību. No ārienes iedarbojusies svētība ārpusē arī paliek. Iekšienē tā ieiet un sāk apgūt gara sastāvdaļas vienīgi tad, kad cilvēks ar savu vēlmi paver tai ieeju sevī, jeb atver muti tās saņemšanai. Cilvēkam rodas vēlēšanās un tā tūlīt pat ir gatava palīdzēt. Izveidot vai nostiprināt sevī labo cilvēks pats nespēj, taču alkst pēc tā un piepūlās; un šo pūliņu dēļ žēlastība cilvēkā nostiprina kāroto labumu. Tas viss tā arī turpinās līdz cilvēks labestībā un Dieva gribas pildīšanā gūs pilnīgu pārsvaru pār sevi..

Viss, kas cilvēkam nepieciešams, lai paveiktu šo darbu ar sevi, jeb nonāktu līdz izlēmībai, ir tas pats, kas parasti mēdz būt nepieciešams, kad esam izšķīrušies par kādu darbu vai pasākumu. Parasti pēc tam, kad radusies doma kaut ko paveikt, mēs ar savu vēlmi sliecamies uz šo domu, novēršam šķēršļus un pieņemam lēmumu. Tāpat ir arī ar izlēmību uz kristīgu dzīvi. Nepieciešams: a) pavērst uz to savu vēlēšanos; b) novērst iekšējos šķēršļus izlēmības izveidošanai un c) pieņemt lēmumu. Kaut arī svētības darbība garu nostāda ierosinošā stāvoklī, tomēr tās pamudinājums izmainīt dzīvi ir tikai iedoma, kaut arī vairāk vai mazāk dzīva: “Vai nebūtu jāpārtrauc grēkot”, jeb: “Ir jāpārtrauc”. No miega uzmodinātais spiests pielietot īpašas pūles, veikt īpašas kustības ar dažādām ķermeņa daļām. Viņš sasprindzina muskuļus, nomet to, ar ko apsedzies, un ceļas.

Tātad, sajuzdams sevī svētīgo ierosmi, steidz pakļaut tās prasībām savu gribu, piekrīti tās padomam, ka tev, Dieva priekšā bezatbildīgam un nešķīstam, nepieciešams laboties un ķerties pie tā nekavējoties.

Kurš meklējis žēlastības palīdzību un tagad jūt tās klātbūtni, tam jābūt apveltītam ar šādu vēlēšanos, - tā jau ir vadījusi viņu visos norādītajos pūliņos; taču viņa saturam, vai viņa pilnībai arī šeit tiek kaut kas pielikts. Ir domu vēlme: prāts pagēr, un cilvēks sevi piespiež; šī vēlme rada sagatavošanās darbus. Ir simpatizējoša vēlēšanās; tā rodas kā rezultāts svētīgās ierosmes darbībai. Ir, galu galā, darbīgā vēlme – gribas piekrišana tūdaļ pat ķerties pie lietas, lai pārtrauktu grēkpilnos kritienus; tai jāizveidojas tagad, pēc svētīgā ierosinājuma. Un, lūk, pirmais darbs, kas jāveic ierosinājuma atmodinātajam.

Ikvienam zināms, ka ne katrs ierosmi saņēmušais sāk pārveidot savu dzīvi uz labo pusi, tāpat arī ne katrs, kurš pamodies tūdaļ pat ceļas, bet mēdz gadīties, ka vairākkārt no jauna iemieg. Svētīgā ierosme, no vienas puses, piešķir cilvēkam privilēģētu un dzīvīguma pilnu stāvokli, bet no otras – izvirza visnotaļ ierobežojošas prasības. Kurš tagad vairāk pieklausies pirmajai pusei, tas var sākt līdināties

domās un priekšlaicīgi nodoties dzīves priekam, it kā tam piederētu jau viss, kas nepieciešams. Šis, sev dāvātais atvieglinājums pieļauj pievērst nepieciešamo uzmanību notikušajam, bet ar to saistītā iekšējā izklaidība drīz vien atvēsinās, - un žēlastības laiks un stāvoklis būs palicis neizmantošs. Atkal iestāsies parastais miesiskums, kura laikā nav iespējams saņemt sevi rokās. Tas, kurš, gluži otrādi, vairāk piesliesies otrai pusei, tas var sev atļaut nedaudz lielāku brīvību šajos ierobežojumos, kā bērns, kurš norauj apsēju no rētas ar dziedinošu plāksteri tikai tāpēc, ka tas traucē. Turklāt dažs labs, ar mērķi izklaidināt, kā viņam šķiet, tumšās, drūmās domas, ķeras pie it kā nevainīgām izklaidēm – sarunām un lasīšanas; cits, savukārt, pakļauj izpētei radušos nomāktības sajūtu, lai noskaidrotu, no kā un kā tā varēja izveidoties. Tur – ārējie iespaidi, bet šeit – demoralizējošā izpētes darbība izdzēš iekšienē notikušās pestījošās pārmaiņas. No tā arī viņš nonāk līdz parastajam, nekustīgajam ķermeniskumam.

Šķiet, ka tam tā nevajadzētu būt, bet notiek, tāpēc, ka arī svētīgās ierosmes atrodas dažādās pakāpēs un apstākļos, kādos tās atnāk, tās var būt tādas, ka aizsedz savu iekšienē notiekošo parādību svarīgumu un vērtību. Visgudrā svētība to pieļauj, kārdinot cilvēka patvaļas pilno brīvību. Lūk, kāpēc arī sakām: ja nu tu esi sajutis ierosmi, esi apzinājies, ka tā ir viņa, nevis cits kas, tad steidz pakļaut tās iedvesmai savu gribu. Bet tālab:

a) Sirds vienkāršībā notici, ka tas ir no Dieva, ka Pats Dievs tevi aicina pie Sevis, Pats tev pietuvojies, lai radītu tevī pestījošas pārmaiņas.

b) Noticējis, nepieļauj, lai arī šī Dieva žēlastības darbība aizslīdētu tev neauglīgi garām. Vienīgi šī ierosme piešķir spēkus uzveikt sevi. Jo tā tevi pametīs – pats sevi nepārvarēsi. Bet vai tā vēl atnāks – pateikt nevari. Varbūt tev pēdējo reizi tiek izrādīta šāda pretīmnākšana. Pēc tās kritīsi apcietinātības stāvoklī, bet no tā – bezcerībā un izmisumā.

c) Cik vien spēj, centies un pūlies noturēt sevi tajā pestījošajā stāvoklī, kādā tu esi nolikts. Kā viegli aizdedzināma viela, ja to ilgi tur uguns priekšā, ne tik vien sasilst, bet spēj pat aizdegties, tāpat dabiski var iedegties vēlme dzīvot svētīgu dzīvi, ja ilgāku laiku sevi pakļausim svētības ietekmei.

d) Tālab atgrūd visu, kas var apdzēst šo vārģo uguntiņu, un apjoz sevi ar visu, kas var to barot un nonest līdz liesmai. Meklē vienatni, lūdzies un pats ar sevi apspriedies, ko darīt. Tā dzīves, nodarbību un darbu kārtība, kāda jau ir parādīta un kādai, meklējot svētību, tu esi sevi piespiedis paklausīt, ir vislabākā arī tam, lai paildzinātu sevī tās aizsākušos darbību. Bet labākais no tā visa šajā gadījumā ir – vienatne, lūgšana un pārdomas. Vienatne būs koncentrētāka, lūgšana dziļāka un pārdomāšana iedarbīgāka. Apspriedies pats ar sevi, izseko līdzī visām domām, kādas tu esi krājis arī agrāk, cenzdamies padzīt apmātību, nejutību un paviršību. Lai arī šo triju tagad vairs nav, taču tev nepieciešams aizdegt vēlēšanos – sākt darbu nekavējoties. Uz to arī vērs visu darbību. Tagad tava prātošana pašam ar sevi nebūs vairs tāda kā agrāk. Bez ierosinājuma tā parasti nosliecas uz vispārīgumu; tagad, - gluži otrādi, atdarinot žēlastību un tās vadībā, tā tagad, visu pienesīs tieši tev pašam, bez kādas aizbildināšanās un izvairīšanās, lietas pavērsīs tev no tādas puses, kas vairāk spētu uz tevi iedarboties. Tāpēc tu faktiski šajā gadījumā ne tikai prātosī, cik iesi no sajūtas uz sajūtu.

Lūk, šajos te tavos pūliņos, strādājot pašam pie sevis, ar svētības palīdzību visbeidzot sirdī atskanēs vienīgi Dievam un tev sadzirdami vārdi: “Vajag taču reiz par visām reizēm, un tā, tūlīt sākšu”. Acīmredzot, šis ir slēdziens; bet pēc kādiem likumiem un no kādiem atziniem tas izriet, to nekāda zinātne noteikt nespēj. Visi agrāko prātojumu objekti var būt skaidri zināmi, taču šāds slēdziens var arī nepienākt. Mēdz gadīties pat tā, ka viens otrs šīs lietas tik spēcīgi spēj ietērt vārdos, ka to darbības rezultātā desmitiem un simtiem cilvēku nonāk līdz šim slēdzienam, bet viņa paša sirdī šie slēdziena vārdi neizskan. Un to neviens nespēj pateikt, kurš te ir darbības veicējs – žēlastība vai brīvība, jo mēdz būt, ka žēlastības darbība paliek neievērota un visi brīvības pūliņi – neauglīgi.

Gan viena, gan otra savienojas mums neaptveramā veidā, katrai no tām tomēr saglabājot savu dabu. Var tā sacīt: brīvība atdod sevi, žēlastība saņem un caurauž to. No šejienes – spēks vēlmei: “Tā tad, tūlīt pie darba”.

Nu, visbeidzot, cilvēks ir nosliecies uz labā pusi, ir gatavs

II. DAĻA

PAR KRISTĪGĀS DZĪVES SĀKUMU PĒC GRĒKU NOŽĒLOŠANAS JEB PAR GRĒKU NOŽĒLU UN GRĒCINIEKA PIEVĒRŠANOS DIEVAM

Kā sākas kristīga dzīve grēku nožēlošanas Noslēpumā?

Sākums svētīgai kristīgai dzīvei tiek ielikts kristību laikā. Taču tikai retais saglabā šo svētību; lielākā daļa kristiešu to pazaudē. Redzam, ka vieni vēlējās dzīvēt ir vairāk vai mazāk samaitāti, ar aplamiem principiem, kuriem ļauts viņos attīstīties un iesakņoties. Citos, iespējams, ielikti pareizi principi, taču agrajos jaunības gados, vai nu pēc paša vēlēšanās jeb arī citu paveldināti, tie tos aizmirst, sāk pierast pie sliktā un arī pierod. Tie visi jau sevī ir pazaudējuši patiesi kristīgu dzīvi; tiem tā jāšak atkal no jauna. Mūsu svētā ticība te piedāvā grēku nožēlas Noslēpumu. *Ja kāds krīt grēkā, tad mums ir Aizstāvis Tēva priekšā – Jēzus Kristus, kas ir taisns* (1. Jņ. vēst. 2,1). Ja esi grēkojis, tad atzīsti grēku un nožēlo. Dievs piedos grēku un atkal dos tev *jaunu sirdi un jaunu garu* (Ecen. 36,26). Cita ceļa vairs nav: vai nu negrēko, vai nožēlo grēkus. Pat spriežot pēc kritušo kristīto lielā skaita, jāsaka, ka grēku nožēlošana ir kļuvusi par vienīgo patiesi kristīgas dzīves avotu. Jāzina, ka grēku nožēlošanas Noslēpumā vienos cilvēkos jau pieņemtā un viņos mītošā svētīgās dzīves dāvāna tikai attīrās un kļūst dedzīgāka; citi ar to tikai sāk savu dzīvi, jeb arī šī dzīve no jauna tiek dāvāta un pieņemta. Mēs sāksim to aplūkot no šīs otrās puses.

Jau minētajā otrajā piemērā tā ir izlēmīga mainīšanās uz labo, gribas laušana, novēršanās no grēka un pievēršanās Dievam, jeb arī dedzīga vēlmes uzturēšana pildīt vienīgi Dieva gribu, aizmirstot par sevi un visu pārējo. Visspilgtāk to raksturo slimīga gribas laušana. Cilvēks pieradis pie sliktā; tagad vajag sevi plēst it kā uz pusēm. Viņš ir aizvainojis Dievu; tagad nepieciešams degt bezkaislīgas tiesas ugunī. Grēkus nožēlojošais jūt dzemdētājam līdzīgas sāpes, un sirds izjūtās zināmā mērā pieskaras elles mocībām. Raudošajam Jeremijam Kungs pavēlēja *izplēst ar visām saknēm un izraut, sagraut un izpostīt, tad uzcelt un dēstīt* (Jer.1,10). Un arī raudu pilnais grēku nožēlas gars ir Kunga sūtīts uz zemi, lai iemānotu to uzņemošajos *kamēr pāršķir dvēseli un garu, locekļus un smadzenes* (Ebr. 4,12), nopostot veco un liekot pamatus jauna cilvēka radīšanai. Grēku nožēlotājā ir gan bailes, gan viegla cerība, gan slimīgums, gan viegls iepriecinājums, gan arī tikpat kā izmisuma šausmas, gan žēlsirdības mierinājuma dvesma – tās nomaina viena otru, un noliek jeb tur viņu trūdēšanas vai mirēja stāvoklī, taču ar cerību saņemt jaunu dzīvi.

Tas ir slimīgi, taču pestījoši, un tik neizbēgami, ka tas, kurš nav izjutis šo slimīgo lūzumu, tas vēl nav sācis dzīvi ar grēksūdzes palīdzību. Un nav cerību, ka cilvēks spētu un sāktu attīrīt sevi it visā, neizejot caur šo dzīves kalvi. Izlēmīga un darbīga pretošanās grēkam mēdz būt vienīgi no naida pret to; naidis pret to – tas nāk no viņa mītošā ļaunuma; savukārt, viņa ļaunumu ar visu spēku var izjust šajā slimīgajā grēknožēlas laika lūzumā. Tikai tagad cilvēks ar visu sirdi sajūt cik liels ļaunums ir grēks; vēlāk viņš no tā bēgs kā no elles uguns. Bet bez šā slimīgā pārbaudījuma, kaut arī viens otrs sāks sevi attīrīt, taču attīrās tikai nedaudz, lielākoties ārēji, nekā iekšēji, vairāk darbos, nekā sirds noskaņojumos; bet tāpēc arī viņa sirds turpinās palikt netīra, kā nepārkausēta dzelzs rūda.

Tādas izmaiņas cilvēka sirdī veic Dievišķā svētība. Vienīgi tā spēj iedvesmot cilvēku pacelt roku pašam pret sevi, lai sevi nokautu un pienestu Dievam par upuri. *Neviens nevar nākt pie Manis, ja viņu nevelk Tēvs, kas Mani sūtījis* (Jņ.6,44). **Jaunu sirdi un jaunu garu** dod Pats Dievs (Ecen. 36,26). Cilvēkam pašam ir sevis žēl. Savienojies ar miesu un grēku, viņš kļuvis ar tiem viens. Sašķelt to divās daļās un noskaņot pret sevi spēj vienīgi ārējs, augstākais spēks.

Tā, grēcinieka pārmaiņšanās rada svētību, taču ne bez brīvās gribas. Kristību brīdī svētība mums tiek dota tad, kad pie mums tiek veikts šis Noslēpums; bet brīvā izšķiršanās nāk pēc tam un uzņem dāvāto. Savukārt grēku nožēlā brīvajai vēlmei jāņem dalība pašā pārmaiņu aktā.

Mainīšanās uz labo, pievēršanās Dievam – tas ir it kā acumirkļīgs jeb minūtes darbs, kā tas arī mēdz būt. Taču sagatavošanās posmā tas iziet caur vairākiem pagrieziena punktiem, kas nozīmē brīvības un svētības savienošanos, kur svētība sāk valdīt pār brīvību un brīvība pakļaujas svētībai, - šādi pagrieziena punkti nepieciešami ikvienam. Vieni tiem ātri iziet cauri, bet citiem tas turpinās daudzus

gadus. Kurš gan spēj izsekot tam visam, kas te notiek, īpaši tad, ja svētīgās iedarbības līdzekļi uz mums ir ļoti daudzveidīgi, un neskaitāmi ir cilvēku stāvokļi uz kuriem tā sāk iedarboties? Taču jādomā, ka par spīti visai daudzveidībai te ir viena kopīga izmaiņu secība, ko neviens nespēj apiet. Ikviens grēku nožēlotājs dzīvo grēkā un ikkatru no tiem pārveido svētība. Tālab, balstoties un jēdzienu par grēcinieka stāvokli vispār un brīvības attieksmi pret svētību, tagad arī var attēlot šo kārtību un apzīmēt to ar noteikumiem.

Grēcinieka stāvoklis

Grēcinieku, kam grēku nožēlā nepieciešams atjaunoties, Dieva vārds lielākoties attēlo kā dziļā miegā ieslīgušu. Ne vienmēr šādu personu galvenā atšķirība ir acīmredzama netikumība, bet gan tas, ka trūkst šīs iedvesmojošās, pašai izveidojās dedzības pildīt Dieva gribu, ar izlēmīgu novēršanos no visa grēcīgā, - tas, ka dievbijība nav galvenais viņu rūpju un pūliņu priekšmets, ka viņi, būdami norūpējušies par daudz ko citu, ir pilnīgi vienaldzīgi pret savu pestīšanu, nejut kādās briesmās tie atrodas, nerūpējas par kārtīgu dzīvi un, lai arī dažkārt aizvada to pareizi un ārēji nevainojami, taču ar ledainu attieksmi pret ticību.

Tā ir vispārēja pazīme. Cilvēku, kam zudusi svētība raksturo šādas detaļas:

Novērsdamies no Dieva, cilvēks apstājas pat pie sevis un padara sevi par visas savas dzīves un darbības galveno mērķi. Tā tas ir tāpēc, ka pēc Dieva viņam nav nekā augstāka par sevi pašu; jo īpaši tālab, ka agrāk, saņemdam no Dieva visa veida pilnību, bet tagad palicis tukšā, viņš steidzas un rūpējas kā un ar ko sevi piepildīt. Tukšums, kas izveidojies pēc atkrišanas no Dieva, nepārtraukti rada viņā ne ar ko neapmierināmas slāpes, - nenosakāmas, taču nepārtrauktas. Cilvēks ir kļuvis par bezgala dziļu aizu; viņš no visa spēka cenšas aizpildīt šo bezdibeni, taču neredz un nejut piepildījumu. Tālab visu savu mūžu viņš mirkst sviedros, strādā un ir lielu rūpju pārņemts: aizraujas ar visdažādākajām lietām, kurās cer rast veldzi savām mokošajām slāpēm. Šīs lietas paņem visu viņa uzmanību, visu viņa laiku un darbību. Šīs lietas ir vislielākais labums, kurās viņš iegremdējas ar visu sirdi. No tā kļūst skaidrs, kāpēc cilvēks, paceļot sevi par vienīgo mērķi, nekad neuzturas sevī, bet visu laiku – ārpus sevis, - kņadas radītajos jeb izgudrotajos priekšmetos. No Dieva, Kurš ir visa pilnība, viņš ir atkritis; pats – tukšs; atliek vienīgi izplūst pa bezgalīgi daudzveidīgajām mantām un dzīvot tajās. Tā grēcinieks alkst, rūpējas, uztraucas par lietām ārpus sevis un Dieva, par neskaitāmām un daudzveidīgām mantām. Tāpēc, nerēķinot bezbēdīgumu attiecībā uz savu glābšanos, raksturīgākā grēcīgas dzīves iezīme ir **rūpēšanās un zūdišanās par daudzām lietām** (skat. Lk 10:41). šo daudzo rūpestu nianse un atšķirības atkarīgas no dvēselē izveidojušos tukšumu īpatnībām. Prāta tukšums, kad tas (prāts) aizmirsis par Vienīgo, Kurš ir viss, rada tiekšanos pēc erudīcijas visas lietās, pēc noskaidrošanas, pārbaudīšanas un zinātkāres. Gribas tukšums, zaudēdams sev piederošo Vienīgo, Kurš ir viss, rada vēlmju daudzveidību, dzīšanos pēc daudzām vai pat visām lietām, lai viss būtu pakļauts mūsu gribai un būtu mūsu pašu rokās – tā ir mantkāre. Tukšība sirdī, kad tā zaudējusi to baudu, ko spēj sniegt Vienīgais, Kurš ir viss, rada alkas pēc neskaitāmām un daudzveidīgām baudām, vai arī liek meklēt tos neskaitāmos priekšmetus, ar kuriem mēs ceram sagādāt tīksmi saviem jutekļiem, gan iekšējiem, gan ārējiem. Tādējādi, grēcinieks, būdams nepārtrauktās rūpēs par daudzām zināšanām, daudz kā iegūšanu, daudz kā izbaudīšanu, bauda, iegūst, pārbauda. Tas ir karuselis, kurā viņš griežas visu savu dzīvi. Zinātkāre vilina, sirds alkst izbaudīt saldumu un velk sev līdz gribu. Ka tas tā ir, ikviens var pats pārliicināties, pakļaujot novērošanai savas dvēseles kustības kaut vai vienas dienas garumā.

Šajā karuselī grēcinieks tad nu arī paliktu, ja vien tiktu atstāts viens: Tāda nu ir mūsu daba, kad tā ir grēka verdzībā. Taču tāpēc, ka grēcinieks nav viens, šis karuselis tūkstoškārt paātrinās un sarežģījas. Ir vesela cilvēku pasaule, kas to vien dara, kā pārbauda, tīksminās, rauš, kuri visus uz šīm jomām attiecināmos paņēmienus ir izkopusi, pakļāvuši likumiem, uztiēpuši par nepieciešamību visiem, kas pakļaujas viņu interesēm. Kuri veidodami savstarpēju savienību un būdami nepārtrauktā saskarsmē, berž viens otru, un šajā berzēšanā tikai desmitkārtīgi, simtkārtīgi un tūkstoškārtīgi pastiprina zinātkāri, mantkāri, un baudkāri, visu savu laimi, svētību un dzīvību atrodot šo kaislību uzkurināšanā. Šī ir **kņadas pārņemta pasaule**, kuras nodarbes, paradumi, noteikumi, sakari, valoda, izpriecās, izklaides, jēdzieni – viss, no maza līdz lielam, ir to triju norūpēšanās un zūdišanās par daudzām lietām radušos izdzimumu,

par ko minēts augstāk, gara pārņemts, un veido bēdīgo pasaules mīlētāju gara katastrofu. Būdams ciešā savienībā ar visu šo pasauli, ikviens grēcinieks iepinas tās tūkstošvalgu tīklā, ietuntuļojas tajā tik dziļi, ka pats vairs nav saredzams. Smags slogs nomāc visu grēcinieka – pasaules mīlētāja vaigu un ikvienu ķermeņa daļu tā, ka pat pakustināt mazo pirkstiņu viņam nav spēka, jo tad viņam it kā nepieciešams pacelt tūkstošpušķīgu smagumu. Tālab pie šādas nepaveicamas lietas neviens arī neķeras, un neviens arī nekāro ķerties, bet turpina dzīvot, kustoties pa tām sliedēm, uz kādām nolikti.

Nelaimi vēl lielāku padara fakts, ka šajā pasaulē ir savs valdnieks, nepārspējams viltībā, ļaunumā un savaldzināšanas pieredzē. Ar miesas un priekšmetiskuma palīdzību, ar ko dvēsele pēc savas krišanas ir sajaukusies, viņš atradis tai brīvu pieeju un, pielavījies, daudzveidīgi uzkurina tajā zinātkāri, mantkāri, baudkāru paštīksmināšanos; ar dažādu pievilumu palīdzību nepārtraukti tur šajās kaislībās, čukstot dod padomus kā realizēt šo kaislību apmierināšanas plānus un pēc tam, vai nu palīdz tos izpildīt, vai arī izjauc, parādot citus, varenākus plānus, un to visu ar vienu mērķi – paildzināt un padziļināt atrašanos kaislībās. No tā arī sastāv Dieva nesvētīto pasaulīgo neveiksmju un veiksmju mija. Šim valdniekam ir milzīgs pulks kalpu – tam pakļautie ļaunie gari. Ik brīdi tie milzu ātrumā traucas pa visām apdzīvotās pasaules robežām, lai vienā vietā iesētu vienu, citā – ko citu, lai vēl stiprāk samudžinātu grēka tīklos sapinušos, atjaunotu novājinātos un saraustītos pinekļus, - bet jo īpaši, - lai vērotu, ka neviens neiedomātos atsvabināties no viņu valgiem un nenokļūtu brīvībā. Bet gadījumā, ja tas tiek mēģināts, viņi ātri vien sapulcējas apkārt patvaļniekam, iesākumā pa vienam, pēc tam grupās un leģionos, bet galu galā – ar visu milzīgo pūli, - un tas notiek visdažādākajos veidos, ar visdažādākajiem paņēmieniem, lai aizsprototu visas izejas, salabotu valgus un tīklus, jeb citiem vārdiem runājot, lai atkal ieģrūstu bezdibenī tos, kuri pa stāvo sienu sākuši rāpties no tā laukā. Šai neredzamajai garu valstībai ir īpašas – troņu vietas, kur tiek kalti plāni, saņemti rīkojumi, kur tiek pieņemtas atskaites ar strādātāju uzslavēšanu jeb nopelumu. Tie, pēc svētā apustuļa Jāņa izteiciena, ir sātana dziļumi. Uz zemes, ko cilvēkiem sastāvošajā viņu valstības vidē, šādas vietas ir ļaundaru, izvirtuļu un, jo īpaši – neticīgo zaimotāju savienības, kuri ar darbiem, vārdiem un rakstiem visur izlej grēcīgo tumsu un aizsedz Dieva gaismu. Orgāns, ar kura palīdzību tie izpauž šeit savu gribu un varu, ir grēcīgo stihiju piesātināto, allaž apdullinošo un no Dieva novirzošo pasaulīgo paradumu kopums.

Tāda, lūk, ir grēcīgās sfēras iekārta! Ikviens grēcinieks ir pilnībā tajā ieslīdzis, taču turas galvenokārt pie kaut kā viena. Un tas viens dažkārt ārēji var šķist tīri ciešams, un pat atzinību pelnošs. Sātanam ir vienas rūpes – lai tas ar ko cilvēks ir aizņemts, kur ir viņa apziņa, uzmanība, sirds – lai tas nebūtu tikai un vienīgi Dievs, bet kaut kas ārpus Viņa, lai pieķertos tam ar prātu, gribu un sirdi, viņš to liktu Dieva vietā un par to vien rūpētos, par to interesētos, par to tīksminātos un to iegūtu.

Tās ir ne tikai miesiskās un dvēseliskās kaislības, bet arī cienījamās lietas, kā, piemēram, zināšanas, mākslinieciskums, sadzīvīskums – arī tās spēj kļūt par valgiem, ar kuru palīdzību sātans tur apstulbotos grēciniekus savā sfērā, neļaujot tiem atjēgties.

Ja paraugāties uz grēcinieka iekšējo ievirzi un stāvokli, tad izrādīsies, ka viņš dažkārt pat daudz ko zina, taču ir akls attiecībā pret Dieva lietām un pret savas pestīšanas darbu; ka viņš, lai arī nepārtraukti ir rūpju un raižu pārņemts, taču ir bezdarbīgs un bezrūpīgs attiecībā uz savu pestīšanu; ka viņš kaut arī nemitīgi sirdī jūt gan satraukumu, gan saldmi, taču ir pilnīgi nejūtīgs pret visu garīgo. Visi būtnes spēki attiecībā uz to ir grēka satriekti, un grēcinieks ir apmātības, nolaidības un nejūtības pārņemts. Viņš nesaredz savu stāvokli, bet tāpēc nejūt arī sava stāvokļa bīstamību un nerūpējas arī par to, lai no tās izvairītos. Viņam pat prātā neienāk, ka vajag mainīties un glābties. Viņš ir absolūtas, nesatricināmas pārliecības pilns, ka atrodas savā vietā, ka viņam ne pēc kā nav jātiecas, ka visam tā arī jāpaliek kā ir. Un tāpēc ikvienu atgādinājumu par citu dzīvesveidu uzskata sev par lieku, neieklās tajā, nespēj pat saprast, kam tāds, - vairās no tā un bēg.

Dievišķās svētības darbība

Mēs sacījām, ka grēcinieks ir tas pats, kas dziļā miegā iegrimis cilvēks. Kā cieši aizmigušais, lai kādas briesmas arī netuvotos, pats nepamodīsies un nepiecelsies, ja vien nepienāks kāds no malas un to neuzmodinās, tāpat arī tas, kurš ieslīdzis grēka miegā, neatjēgsies un necelsies, ja viņam palīgā nenāks Dievišķā svētība. Dieva bezgalīgās žēlsirdības dēļ tā arī ir gatava priekš ikviena, tā visus apstaigā un

ikvienu skaidri aicina: *uzmosties, kas guli, un celies augšā no mironiem, tad atspīdēs tev Kristus* (Ef. 5,14).

Šāda grēcinieku salīdzināšana ar guļošajiem dod pieturas punktus grēcinieku atgriešanas vispusīgai aplūkošanai. Proti: guļošais pamostas, ceļas, taisās doties savās darīšanās. Arī grēcinieks, kurš atgriežas un nožēlo grēkus, **tieks uzcelts** no grēkpilnā snauda, nonāk līdz **izlēmībai** mainīties (pieceļas) un, visbeidzot, grēku nožēlošanas un sv. Vakarēdiena Noslēpumos **saņem spēku** jaunai dzīvei (ir gatavs darbībai). Līdzībā par pazudušo dēlu šie momenti parādīti šādi: *pie atziņas nācis* – atjēdzās; *es celšos un iešu* – nolēma pamest agrāko dzīvi; *cēlās un gāja*; turklāt viņš saka tēvam: *esmu grēkojis* – grēku nožēlošana, bet tēvs to ietērpj drēbēs (attaisnošana un atbrīvošana no grēkiem) un gatavo viņam mielastu (Svētais Vakarēdiens) (Lk.15,11-32).

Tādējādi, grēcinieku pievēršanā Dievam ir trīs momenti: 1) celšanās no grēkpilnā miega; 2) nonākšana pie izlēmības pamest grēku un nodot sevi Dieva gribas pildīšanai; 3) no augšienes šim darbam nākušā spēka saņemšana grēku nožēlas un sv. Vakarēdiena Noslēpumos.

Grēcinieka atmošanās no grēkpilnā miega

Grēcinieka atmošanās ir tāda Dieva žēlastības darbība viņa sirdī, kuras rezultātā viņš, kā no miega pamodies, **redz** savu grēcīgumu, **jūt** sava stāvokļa bīstamību, sāk par sevi baiļoties un **ir norūpējies** par to, kā atbrīvoties no sava posta un glābties. Pirms tam attiecībā pret savu pestīšanu viņš bija aklšs, nejūtīgs un bezrūpīgs, tagad – ir redz, ir, jūt, ir norūpējies. Taču tā vēl nav pārmaiņa, bet tikai pārmaiņas iespēja un aicinājums uz to. Svētība grēciniekam te vienīgi saka: “Redzi, kur tu esi nonācis; pieraugi, ka nepazaudē pestīšanu”. Tā tikai izvelk viņu no viņa pastāvīgajām važām, noliek un tur ārpus tām, dodot viņam tādā veidā iespēju izvēlēties gluži jaunu dzīvi un ievirzīt sevi uz to. Ja viņš to izmantos – tas būs viņam labums; neizmantos – atkal tiks atmests, atkal ieslīgs tajā pašā miegā un tajā pat pazudinošajā bezdibenī.

Dieva svētība to panāk tādā veidā, ka atsedz cilvēka apziņai un jūtām tā visa niecīgumu un kaunu, kam cilvēks ir pakļauts un ko tik ļoti vērtē. Kā Dieva vārds iespiežas, *kamēr pāršķir dvēseli un garu, locekļus un smadzenes* (Ebr.4,12), tāpat arī svētība aiziet līdz sirds un grēka nošķiršanai, un sadala viņu nelikumīgo savienību un kombināciju. Mēs redzējām, ka grēcinieks ar visu savu būtni nokrīt līdz tādai sfērai, kur principi, jēdzieni, spriedumi, noteikumi, paradumi, baudas, ieražas un viss pārējais ir pilnīgi pretējs cilvēkam paredzētajai, patiesai garīgai dzīvei. Tik zemu kritis, viņš te nepaliek atšķirts, nogriezts, bet ieklūstot visā, saplūst ar visu: viss visā. Tāpēc ir gluži dabiski, ka viņš neko nezina un nedomā par to, kas ir pretējs šai kārtībai, un nejūt pret to ne mazākās simpātijas. Garīgā sfēra viņam ir pilnībā slēgta. Pēc tā, acīmredzams, ka durvis uz atgriešanos var atvērties tikai pie tā noteikuma, ka grēcinieka apziņai, visā pilnībā tiks atsegta garīgās dzīves kārtība, un ne tikai atsegta, bet arī kļūs tuva sirdij; savukārt grēcīgās dzīves kārtība tiks apkaunota, noraidīta un izjaukta, tāpat – viņa apziņas un jūtu priekšā. Tikai tad arī var rasties vēlēšanās – vienu pamest un otrā ieiet. Tas viss arī notiek vienā svētības pilnā grēcinieka uzmodināšanas aktā.

Savā darbības veidā uzmodināšanā Dieva svētība allaž pieskaņota ne vien važām, kas ieskauj grēcinieku, bet arī īpašajam grēcinieka stāvoklim. Šajā pēdējā ziņā vairāk par visu jāņem vērā to atšķirību svētības darbībā, kādu tā parāda, iedarbojoties uz tiem, kuri nekad nav tikuši modināti, un uz tiem, kas šo modināšanu jau izjutuši. Tam, kurš nekad nav ticis modināts, tā tiek dāvināta it kā par brīvu, kā vispārēja iepriekšēja jeb aicinoša svētība. No viņa paša sākumā neko nedrīkst pieprasīt, tāpēc, ka viņš viss ir vērst pretējā virzienā. Taču tam, kurš jau bijis uzmodināts, kurš zinājis un jutis, kas ir dzīve Kristū, un atkal nodevies grēkam, tam modināšana netiek dāvāta par brīvu. Arī no viņa paša pirms tam tiek kaut kas prasīts. Viņam tā ir it kā jānopelna un jāizlūdz; ne tikai jākāro, bet arī jāstrādā pašam ar sevi, lai piesaistītu svētīgo ierosmi (atmodināšanu). Atcerēdamies savu kādreizējo nevainojamo kristieša dzīvi, viņš bieži vien grib pie tās atgriezties, taču viņam netiek dota vara pār sevi; viņš grib laboties, taču nespēj saņemt sevi rokās un pārvarēt. Viņš ir bezcerīga vājuma nomākts, atstāts pats sev, tāpēc, ka pats pirms tam pametis dāvanu, *Dieva Dēlu minis kājām un Žēlastības garu nievājis* (Ebr.10,29). Tagad viņam tiek dots izjust, cik liels ir šis svētības spēks jau tāpēc vien, ka tas netiek ātri izdāļāts. Pameklē un papūlies, un atrodoties grūtībās, iemācies to novērtēt. Šāds cilvēks atrodas zināmā moku stāvoklī: tam

slāpst, bet viņš neremdina slāpes, ir izsalcis, bet neēd, meklē un neatrod, piepūlās, bet neiegūst. Dažs labs tiek pamests šādā stāvoklī ļoti ļoti ilgi, līdz brīdim, kad sajūt tādu kā Dieva noraidījumu, it kā Dievs būtu par viņu aizmirsis un novērsies no viņa, nodevis lāstam, kā zemi, kas uzsūkusi bieži līstošo lietu, bet augļus nav nesusi (sk. Ebr. 6,7-8). Taču šī svētības kavēšanās pieskarties meklētāja sirdij ir vienīgi pārbaudes pēc. Paiet pārbaudes laiks, un pār viņu, tāpat kā uz citiem par brīvu, atkal nolaižas atmodinošais gars, tāpēc, ka viņš tā labad pūlējies un sviedrus liedams, to meklējis. Šāds pestījošajai svētībai piemītošais darbības veids mums norāda:

- 1) uz ārkārtējām Dieva svētības darbībām grēcinieka atmodināšanā
- 2) uz parasto kārtību, kādā tiek iegūta atmodinošās svētības dāvana.

Dieva žēlastības ārkārtējas darbības grēcinieku uzmodināšanai no grēkpilnā miega

Tiem, kas aizvada svētības pilnu dzīvi ir pestījoši zināt šīs darbības, lai redzot daudzās Dieva rūpes par grēciniekiem, slavētu neizsakāmo Dieva svētību un iedvesmotos ar cerību no augšienes uz ikvienu labu darbu. Bet Dieva labumu meklējošajiem būtu nepieciešams jo īpaši pazīt tās, jo tajās skaidrāk kā citur, kur izpaužas svētīgās atmodināšanas īpašības, kuras mums vajag labi apzināties un noskaidrot, lai noteiktu – vai tā ir svētības pilna modināšana, ko mēs izjūtam, - un, ja kāds jau darbojas, tad vai viņš to dara svētīgās atmodināšanas mudināts, vai arī patvaļības iedvesmots. Patiesi kristīga dzīve ir svētības pilna dzīve. Patvaļīga dzīve, lai cik krāšņa tā no ārpusē arī nebūtu, un lai kā tā arī nepieturētos pie kristīgas dzīves formām, nekad nebūs kristīga. Tās sākums meklējams svētīgajā uzmodināšanā, kam paklausot, neviens pēc tam nepaliek bez svētības pilnās vadības un saiknes visu to laiku, kamēr vien paliek uzticīgs tās pamudinājumiem. Lūk, kālab nepieciešams tikt pie īstas skaidrības, vai mēs tiekam, vai tikām svētīgās atmodināšanas vadīti. Šīs prasības apmierināšanai var sacīt: vērtē sevi pēc svētīgajai ierosmei piemītošajām īpašībām, kas atklājas ārkārtējos gadījumos, jo tās ir vienādas kā ārkārtējos, tā arī parastajos gadījumos. – pirmajos tikai atklājas spožāk, noteiktāk un skaidrāk.

Svētīgās atmodināšanas rezultātā, kā jau tika norādīts, apziņā notiek acumirkliņa visas tur iedibinātās pašizdabājošās dzīves nopostīšana un viņam paveras cita, labāka, Dievišķa kārtība, kas vienīgā ir patiesa un izdabājoša. Saīsināti šo kārtību var attēlot šādi: Svētajā Trijādībā godināmais, pasauli radījušais Dievs glābj mūs, kritušos, Kungā Jēzū Kristū, ar Svētā Gara žēlastību, Svētās Baznīcas vadībā un uzraudzībā, ar pārbaudījumiem bagātu krusta nešanu cauri visai šai dzīvei, vadot uz mūžīgu, nebeidzamu svētību nākamajā dzīvē. Tā sevī ietver gan personas, gan notikumus, gan pašus principus, pēc kuriem viss kustas. Visa šī kārtība, svētības ietekmē, spilgti iespiežas cilvēka-grēcinieka garā un, spilgti attēlojot tai pretējo un pašu cilvēku ar viņa noskaņām un visu, ar ko viņš agrāk bijis aizņemts un par ko tīksminājies, kaut arī tam būtu vajadzējis atrasties ar to pilnīgā harmonijā un saskaņā, - pārsteidz viņu. Ikvienu tās līnija atmasko un nosoda cilvēku par agrāko nesaprātīgumu un negodīgumu, kas ir jo iespaidīgāks tāpēc, ka tajā pašā laikā garā kļūst redzams nicinājumu pelnījušais agrākās grēcīgās kārtībasniecīgums. Šīs darbības rezultātā sirds atsvabinās no agrākajām važām un stāv brīva, un tāpēc tai pieder brīvība izvēlēties jaunu dzīves veidu. Tas ir maksimālais, ko spēj svētīgās atmodināšanas darbība. Apziņā un jūtās tā izjauc visu iepriekšējo – sliktāko un spilgti attēlo vienīgi jauno – labāko, atstājot cilvēku šādā stāvoklī, pārsteigtu, apveltītu ar brīvību izvēlēties jauno jeb pievērsties atkal vecajam. Brīnišķīgi, ka svētības pilnajai atmodai allaž līdzī nāk satriektība un zināma veida bailes; vai nu tāpēc, ka tā pēkšņi, it kā negaidot, satver grēcinieku dzīves krustcelēs kā noziedznieku un nostāda nenovēršamās Dieva tiesas priekšā, vai arī tāpēc, ka apziņā attēlota jaunā kārtība ir viņam pilnīgi jauna un pārsteidzoši pretēja iepriekšējai, - un ne tikai jauna, bet arī pilnīga visās daļās, un svētību izlejoša, turpretim pirmajā,niecīgajā – vienas vienīgas sirdsmokas un gara katastrofa.

Tomēr visu svētīgās ierosmes labo darbību atskaites punkts ir šī dzīvā jaunās Dievišķās kārtības apziņa. Vadoties no šīs izpratnes, atsauksim atmiņā visus bijušos šīs svētīgās darbības piemērus. Esamības un dzīves jaunā kārtība izpaužas divējādi: a) dažkārt šī pati kārtība, visa, vai pa daļām, redzami, sajūtami, reāli parādās glābjamajam grēciniekam; b) dažkārt savādāk – cilvēka gars tiek ievests tajā un sajūt to iekšēji.

a) Žēlsirdīgais Kungs dažādā veidā pievērsamā apziņai atsedz Savu Dievišķo pasauli, kur mūsu garam paredzēts dzīvot.

1) Tālab **nereti** Viņš Pats redzami ierodas kaut kādā veidolā, cilvēkam esot nomodā vai arī miegā. Tā viņš parādījās Apustulim Pāvilam, kad tas bija ceļā uz Damasku, Konstantīnam Lielajam (21.maijs), Eustātijam Plakidam (20.septembris), Neanijam, kurš gāja mocīt kristiešus (tas ir lielloceklis Prokopijs; 8/jūlijs), Patermutam sapnī (9.jūlijs) un daudziem citiem.

2) **Dažkārt** nosūta no tās pasaules dažādas personas tāpat reāli jeb sapņos, savā izskatā vai kādā citā veidolā. Tā vairākkārt ir parādījusies **Dieva Māte**, viena pati vai ar Pirmsmūžīgo Mozuli, vai svēto – viena, divu un vairāku pavadībā: liellocekle Katrīna (24.novembris), piemēram pievērtā tā, ka viņai sapnī parādījās Dieva Māte ar Pirmsmūžīgo Mozuli, Kurš viņu saderināja Sev par līgavu. Vairākkārt ir parādījušies **Enģeļi**, pa vienam, vai veseliem pulkiem: piemēram, Svētajam Andrejam Vientiesim (2.oktobris) sapnī priekšā nostājās visa svēto Enģeļu pasaule kā pretstats tumšo spēku pūļiem; vairākkārt parādījušies **svētie**: piemēram, svētītājs Mitrofāns – ārstam – luterānim, slimajai jaunavai un daudziem citiem.

3) **Dažkārt** pati tā pasaule un jo īpaši tās kārtība un it kā galvenie principi tiek kaut kādā pārsteidzošā veidolā attēloti nezinošās apziņas priekšā, kā tas redzams jau no minētā gadījuma ar svēto Andreju Vientiesi un no daudziem citiem piemēriem, kuros pievērsamajām personām tika parādītas **vai nu** svētlaimes pilnās taisno apmetnes, kā Judijas karalim un viņa brālim, pēc tam, kad Svētais Apustulis Toms (6.oktobris) izdalīja nabagiem viņa mājas celtniecībai iedoto naudu; **vai arī** drausmīgās grēcinieku mocības, kā Isihijam Horivītam (3.oktobris “Prologs”), **jeb arī** pēcnāves tiesa, kā maizniekam Pēterim, kurš ubagam iesvieda sejā baltmaizi; jeb arī tika iedvesta dziļa doma par nāvi un pēc tās gaidāmo likteni, kā ķēniņa dēlam Joasafam (19.novembris), svētajam Klēmentam (25.novembris) un kādam netiklam jauneklī, kam mirstošais tēvs bija novēlējis katru vakaru noteikti ienākt istabā, kur viņš mirst.

4) **Nereti** tiek dots mainīt zināmu neredzamu spēku, kas darbojas starp redzamajiem spēkiem un parādībām, taču pārsteidzoši atšķiras no tiem un nāk no citas pasaules. Te būtu jāmin vispār visi brīnumi, ar kuru palīdzību notikušas pievērsšanās Dievam, nav iespējams pat saskaitīt. Arī Pestītājs ir sacījis, ka neticīgie nenoticēs, ja neieraudzīs zīmes. Pēc Kristus Pestītāja lielāko daļu no tām rādījuši Apustuļi, bet pēc viņiem – svētie mocekļi. Pārsteidzošā neredzamā Dieva spēka klātbūtne šajos gadījumos bieži vien pievērsa ticībai veselus ciemus un pilsētas, bet nekad nepalika pilnīgi neauglīga. Mocekļu asinis tik tiešām guļ Baznīcas pamatos...

Ir bijuši arī tādi gadījumi, kad Dieva spēks parādījies pats, bez cilvēka personas starpniecības, kā pievērsot Ēģiptes Mariju (1.aprīlis), jeb arī ar svētu priekšmetu, ikonu, pīšļu u.c. palīdzību. Tā, ebreju pievērsšanās Viritā notika tāpēc, ka uz Kunga Krustāsišanas ikonas parādījās brīnumainas parādības. Visu šādu parādību gadījumos dažādos priekšmetos un pasaules valdzinājumos samudzinātā un redzamajā, ar jutekļiem uztveramajā, ārējā realitātē nepārtraukti iespundētā apziņa, pārsteidzošās, negaidītās un acumirklīgās, no kādas neredzamas sfēras atnākušo augstāko personu un spēku pēkšņas parādīšanās satriekta, momentā atsvabinās no savām važām un nokļūst citā esamības un dzīves kārtībā un apmulsusi stāv tajā. Te notiek tas pats, kas atmodinot elektrību kādā ķermenī ar cita ķermeņa elektrību. Šis pēdējais, izgrūž to no vielas dziļumiem, un, piesaistot virsmai, tur savā priekšā.

Mūsu gars, kā mēs redzējam, ir aizslēgts un apslāpēts zem daudziem pārklājumiem. Taču pēc savas iedabas tas ir Dievišķās kārtības vērotājs. Šī spēja ir gatava tūdaļ pat atklāt un tik tiešām atklāj savu spēku, kolīdz tiek novērsti to saistošie spēki. Tāpēc, lai atmodinātu cilvēkā snaudošo garu un ievestu to Dievišķās kārtības apcerēšanā Dieva svētība vai nu a) **nepastarpināti (tieši)** iedarbojas uz viņu un, piepildot viņu ar spēku, dod iespēju saraut viņu apjozušās važas, jeb arī b) **netieši**, nokratot viņa paklājus un tīklus, tādējādi dāvājot brīvību, piederēt pie sev pienākošās kārtas.

A) **Nepastarpināti** cilvēka garu mudina Dievišķā, visur esošā un visur iekļūstošā svētība, iedvešot viņam tādas domas un jūtas, kas liek novērsties no visām galīgām lietām un pievērst citai, labākai, kaut arī neredzamai un nezināmai pasaulei. Šo atmodinošo grūdienu kopīgā raksturiezīme ir **neapmierinātība** ar sevi un visu savējo un **rūpesti** par kaut ko. Cilvēku vairs neapmierina nekas, kas ir ap viņu, - ne paša pilnības, ne tas, kas viņam pieder, kaut arī tās būtu neskaitāmas bagātības, un viņš staigā kā bēdu nastas saliekts. Nerodot iepriecinājumu nevienā redzamā lietā, viņš pievērsas neredzamajam, un uzņem to ar gatavību un no visas sirds ņem to pie sevis, bet sevi, savukārt, atdod tam. Daudzi ar jautājumu: kā tas viss beigsies un pie kā novedīs, - visu pameta un izmainīja ne tikai jūtas un uzvedību, bet arī dzīvesveidu. Ir bijuši gadījumi, kad šāda neapmierinātība izpaudās galvenokārt

izzinošajā sfērā, kā Justīnam Filozofam (1.jūnijs), kurš galvenokārt meklēja Dievišķās Būtnes pazīšanas gaismu; dažkārt **sirds** sfērā kā Svētlaimīgajam Augustīnam (15.jūnijs), kurš pārsvarā meklēja mieru savai satrauktajai sirdij; bet dažkārt, jāteic - lielākoties, - **darbīgajā** sfērā, **sirdsapziņā**, kā gadījumā ar laupītāju Mozu (Murimi; 28.augusts) un Hermopoles Dāvidu (6.septembris). Ir bijis daudz tādu gadījumu, kad iekšējais gara templis tika apgaismots pēkšņi, uzdīga vēlme un gars tika aizrauts uz citu vietu. *Nezini, no kurienes viņš nāk un kurp viņš iet* (Jņ.3,8). Bieži vien gars atmostas atsaucot atmiņā pagātņi. Tādā veidā tika pievērsta Marija Abrāmija Vientuļnieka (29.oktobris) brāļameita, laupīšanas grēkā bojā ejošais svētā Jāņa Teologa skolnieks Teofils, baznīcas ekonoms. No kaut kurienes ienāk iekšā un sirdsapziņai sadzirdami tiek izrunāti vārdi: “Pārdomā, no kā tu esi atkritis!” – un stipri pārsteidz aizsnaudušo. Te var pieskaitīt visas pievēršanās Dievam pēc jaunības kritieniem. Nav šaubu, ka arī šādas pārmaiņas Dieva providence jau iztālēm gatavo ar dažādu gadījumu palīdzību, kas noskaņo uz svētīgās iedarbības uztveri; tālab nepastarpinātība šeit ir tikai nosacīta. Taču, no otras puses, un tas ir jāzina, ka ikviens svētības pilns pieskāriens atklājas šai līdzīgās mūsu gara ievirzēs un atmodās. Žēlastība, lai arī ne bez redzamas palīdzības, taču vienmēr neredzami un tieši aizskar garu un izrauj to no viņu mokošajām važām Dieva gaismā, Dievišķās dzīves sfērā.

B) Visos te piederīgās starpniecības, vērstas uz gara saišu saraušanu. Atbrīvo garu, dod tam brīvību un viņš pats par sevi tecēs turp, no kurienes paņemts – pie Dieva. Gara saites, kā mēs redzējām, ir trīskārt sapītas un sastāv no: a) **pašizdabāšanas**, b) **pasaules**, c) **velna**. Pret tām tad nu arī tiek vērsta garu atmodinošās žēlastības postošā darbība.

a) **Vistuvākās saites garam**, ar ko mēs satopamies mūsu dzīvnieciskajā – dvēseliskumā ir vispusīgās **pašizdabāšanas** saites. Tās ir arī citu saišu saskarsmes punkts – to, kuras nāk no pasaules un velna. Tādēļ to saraušana ir ļoti svarīga, kaut arī ļoti grūta un ārkārtīgi sarežģīta. Tāpēc, ka nepievērsta viss mīt dzīvnieciskā dvēseliskumā, arī saites no šīs puses kļūst platākas, daudz un dažādi savijoties, līdz tādām attālumam, cik tālu izplešas dzīvnieciski – dvēseliskā dzīve. Lai saprastu, kā šīs saites var tikt pārrautas, jāpievērš uzmanība tam, kas ir tas, kam piesienas šī dzīve, no kā tā pārtiek, kā lielākoties izpaužas, kas ir tas stingrais balsts, pie kā turoties tā stāv un nebīstas ciest sakāvi, nedomā par to un negaida to. Ja, kāds, piemēram, ir aizrāvis ar mākslinieciskumu, vai sadzīviskumu, vai pat zinātniskumu un pilnībā mīt kādā no šīm jomām, tad uz to viņš arī balstās un uz to atdurās ar visiem spēkiem, domām un cerībām. Tā kā no šejienes izriet visa pēc tam pašizdabājošā, garu saistošā dzīve, tad šis pašizdabāšanas balsts dabiski kļūst par pamatu viņa garu apjozušo saišu stingrībai un ciešumam, it kā par punktu, pie kā šīs saites tiek piestiprinātas. Tāpēc, otrādi, lai atsvabinātu garu no pašizdabāšanas saitēm, Dievišķā atmodinošā žēlastība parasti izārda balstus, uz kā atdusas pašizdabājošā patība. Sakustinot pašos pamatos šos balstus, tā novājina saites un dod iespēju nomocītajam un izvārgušajam garam pacelt galvu.

Mūsu pašizdabāšanai ir daudz balstu; tie ir gan mūsu būtnē, t.i. miesā un dvēselē, un mūsu ārējā dzīvē un vispār visā mūsu sadzīves kārtībā. Tāda ir miesas izdabāšana visdažādākajos veidos, t.i. baudkāre, greznība, iekāre, dīkdienība, kaisle uz izklaidēm, sadzīviskā daudzrūpība, godkāre, varaskāre, acīmredzami panākumi darbos, turīgums, cildinoša ārējā sadzīve, sakaru vērtīgums, mierīgums ārējās attiecībās, tieksme uz mākslinieciskumu, zinātniskumu un uzņēmīgumu. Tas viss, visdažādākajos veidos rada stingru pamatu mūsu patībai, kas, būdama pārliecināta par tā drošumu un stingrību, mierīgi uz tā atdusas, un, pārmērīgi barojoties, diendienā pieaug, vienam, galvenokārt, tādā veidā, citam – citā.

Lai uzmodinātu grēcinieku no snauduļošanas, pestījošā Dievišķā žēlastība, virzot savu spēku tā balsta nopostīšanai, uz kā katrs sevi apliecina un kur atdusas ar savu patību, dara sekojošo: To, kurš ir pārņemts ar izdabāšanu miesai, to ieogrūž slimības gultā un, pavājinot miesu, dod brīvību garam, arī spēku attapties un iegūt skaidrāku skatu. Kurš ir sava skaistuma un spēka savaldzināts, tam skaistumu atņem un liek būt visu laiku novārgušam. Kurš gūst prieku no savas varas un spēka apziņas, to pakļauj verdzībai un pazemojumam. Kurš ļoti paļaujas uz savu bagātību, tam to atņem. Kurš kļūst augstprātīgs savu zināšanu dēļ, tas tiek apkaunots kā nejēga. Kurš paļaujas uz stingriem un vērtīgiem sakariem, tam tie sairst. Kurš ir noticējis, ka viņam visapkārt izveidojusies kārtība nekad nemainīsies, tam tā tiek izjaukta ar cilvēku nāvi vai vajadzīgu lietu zaudējumu. Tos, kuri ir iekalti savas ārējās laimes bezbēdīgajās važās, kā gan savādāk būtu iespējams atskurbināt, ja ne ar ciešanām un nelaimēm? Un vai gan ne tāpēc visa mūsu dzīve ir likstu pārpilna, lai palīdzētu šādā veidā Dieva iecerei turēt mūs pie

pilnas apziņas?... Visas bezbēdīgās pašizdabāšanas balstu nojaukšanas šādā veidā sastāda dzīves pavērsienus, kas allaž būdami negaidīti, iedarbojas iespaidīgi un glābjoši. Visspēcīgāk šajā ziņā iedarbojas dzīvību apdraudošās jūtas. Šīs jūtas atslābina visas saites un nogalē patību pašā tās saknē; cilvēks nezina kur dēties. Tāds pats raksturs piemīt arī apstākļu nelabvēlībai vai vispārējās pamestības jūtām. Gan viena, gan otra situācija atstāj cilvēku vienu pašu ar sevi, un no sevis, vislielākās niecības, tūdaļ pat virza pretim Dievam, jeb arī pievērš.

b) **Otrās, garu sasaistošās saites uzliek pasaule** un tās guļ tieši virs iepriekšējām. Pasaule ar tās jēdzieniem, principiem, noteikumiem, vispār ar visu savu neatceļamam likumam pielīdzināmo kārtību uzliek smagu valdonīgu roku saviem bērniem; kā rezultātā neviens no tiem neiedrošinās pat padomāt par sacelšanos pret to, jeb par pasaules varas noraidīšanu. Tās priekšā visi izjūt godbijību, ar kaut kādu biklumu pieturas pie tās noteikumiem un to pārkāpšanu pielīdzina gandrīz vai kriminālnoziedzumam. Pasaule kā persona nepastāv, taču tās gars kaut kādā veidā turas uz zemes, ietekmē mūs un sasaista kā ar važām. Acīmredzams, ka tā valda domu, iztēles līmenī, bet ne faktiski, ne fiziski. Tātad – vajag vienīgi izkļaidēt šo iztēlojamo pasaules spēku – un mēs sev būsim pietuvinājuši iespēju atskurbt no tās pievilcīguma. Tieši to arī mūsu labad dara Dievišķā pestījošā providence. Ar šo mērķi tā:

1) Pasaules un mūsu acu priekšā nepārtraukti tur divas citas pasaules, svētas, Dievišķas, un tajās un caur tām, liekot pievērst uzmanību, un pat ļaujot sajust, kas tad ir labāks, nepārtraukti runā par pasaulīgās dzīves un pasaulīgo cerību tukšumu. Šīs Dieva pasaules ir: redzamā daba un Dieva Baznīca. Pieredze liecina, ka nereti pasaulīgā tvana apstulbinātais prāts atskurbst vērojot Dieva radības, jeb arī iekļaujoties Baznīcā. Kāds ziemā vēroja aiz loga stāvošo koku un atjēdzās; cits, pēc trokšņainas sarunas, dievnāmā sajutis cik salds ir dvēseles miers, pameta agrākos ieradumus un veltīja sevi kalpošanai Dievam. Redzamā daba un Dieva templis ne tik vien bieži veda pie prāta un atskurbināja bezbēdīgos un grēcīgos kristiešus, bet pievērsa īstenajai Dieva izpratnei un Viņa gribas piepildīšanai pat pagānus. Kādai sievietei iekrita sirdī vārds OZIANNA un padarīja to par kristieti. Mūsu senču pievēršanās kļuva neatgriezeniska tāpēc, ka neizdzēšamu iespaidu uz viņiem atstāja dievnami. Lielmocekli Barbaru (6.decembris) no kalpošanas elkiem atrāva un Dievam pievērsa Viņa redzamo radību skaistuma vērošana. To spēks un ietekmīgums atkarīgs no tā, ka tie nogurušajam, izvārgušajam, novājinātajam, pasaules kņadas nomocītajam garam reāli un sajūtami parāda labāku, svētīgāku dzīves kārtību, un acumirkļīgi piepildot to ar šīs dzīves iepriecinājumu, ved cilvēku pie prāta ar to, ka pakļaujoties pasaules virskundzībai, viņš tikai plosa un nomoka sevi, ka laime apslēpta gluži citā pasaulē un, ja jau tagad draudzība ar pasauli ir tik mokoša, tad uz ko gan var cerēt pēc tam? Ar to aizsākas aicinājums uz Dieva pasauli un atrašanās no kņadas pilnās pasaules, kas dažkārt stipras brāzmas veidā, bet dažkārt pakāpeniski, taču visbeidzot izrauj cilvēka garu no pasaules saitēm. Tādā veidā daba un Baznīca būtībā ir tukšs un maldinošs pasaules pievilcības padzinējas, pluinītājas un atmaskotājas. Tālab Kungs tās arī ir mums tā pietuvinājis, lai arvien biežāk un nepārtrauktāk iedabotos uz mums, iespaidīgi parādot cik diametrāli pretēja ir viena dzīve iepretim otrai.

2) Otrs svētības pilnais paņēmieni kā izrauties pasaules važām ir tāds, ka pateicoties Visuparedzīgā Dieva žēlastībai, dažām acu priekšā atklājas dzīve, kas ir pilnīgi pretēja tai pie kādas tas pieradis. Te īpaši jāmin visas pievēršanās ticībai ar **moceklības** palīdzību, un šādu piemēru ir bijis ārkārtīgi daudz. Nereti viena cilvēka moceklības varoņdarbs pievērsa veselus ciematus un pilsētas. Citos, ne mūsu pasaules tikumiskā spēka klātbūtne te ir acīmredzama. Dažkārt šķiet, ka būtu bijis jāpiedzīvo droša sakāve, bet tas nenotiek; mocītais paliek neuzvarēts, pilns labsirdības un lēnprātības, nesaprotot, kas un kāpēc. Acumirkļīga notikušā aptveršana satricina prātu un izgaisina tajās agrāko dzīves kārtību. Te jāmin gadījums, kā ķēniņš Maurīcijs pievērsa laupītāju, nāvēssoda vietā izrādot tam laipnību kā kādam godājamam cilvēkam; gadījums ar netikli, kuru kāda māte aicināja palūgties, lai atgrieztu pie dzīvības tās mirušo vienīgo dēlu, un piemērs, kā kāda cita netikle pāra pie grēku nožēlas no tā vien, ka vēroja lūgšanai un Dieva apcerei pazemīgi nodevušos mūkus, kad viņa tai pat mājā slīga greznībā un izvirtībā. Te jāmin arī visi pievēršanās gadījumi, kas pamatojas uz **dzīves piemēriem**. To iedarbības spēks ir tajā apstākļī, ka vaigu vaigā redzamas apmierinātas un mierīgas sejas, bez baudām un nomierinošiem priekšmetiem, ko bagātīgi izmantojot, cits tomēr nerod ne apmierinātību, ne klusumu. No tā – vilšanās un dzīves pārmaiņšana.

3) Trešais paņēmiens izraušanai no pasaules ir tās apkarošana viņas bērnu personā. Juliāns Atkritējs paceļas pāri pār visiem, neganti brūk virsū kristiešiem un draud tos nomākt ar savu spēku, taču pēc tam negaidīti krīt. Tas nostiprināja ne tikai ticīgos, bet arī daudzus neticīgos pievērsa īstenajam Dievam. Pret svēto Ēģiptes Makāriju viltus liecības dēļ saceļas viss ciemats, sit to, plosa, piespiež sodu: pasaule triumfē, taču patiesība vēlāk atklājas, apkauno visus un atgriež pie godbijības un Dieva bijāšanas. Pie šā paņēmiņa pieder arī visi gadījumi, kad apskaidrība tiek dāvāta ar pasaules stipro un vareno kritieniem un negaidītajām nāvēm. Pasaules apkaunošana to pazemo viņas piekritēju acīs, atmasko tās nespēku un līdz ar to, no vienas puses, atgrūž no tās, no otras – dod drosmi tai pretoties.

4) Galu galā pasaule nereti pati apspiež un it kā padzen no sevis, tieši tāpēc, ka neapmierina vai apkauno uz to liktās cerības. Meklējam laimi – bet pasaulē ir vienīgi slava, gods, vara, bagātība, izpriecās – taču meklētāju nekas no tā visa neapmierina. Saprātīgais ātri atklāj viltu un nāk pie rāta. Dieva svētajos redzam, ka daudzi no viņiem sadūrušies ar pasaules kņadu un nemieru, to pameta un izlēmības pilni veltīja sevi Dievam. Pazudušais dēls līdzībā sacīja: *es te mirstu badā* (Lk.15,17).

c) **Trešās gara saites ir no sātana** un viņa gariem. Tās ir neredzamas un lielākoties sakrīt ar pašizdabāšanas un pasaules saitēm, ko sātans ar savu ietekmi nostiprina un ar to palīdzību tur prātu tumsībā. Bet ir arī kaut kas, kas nāk nepastiprināti no sātana. Tas ir kāds neskaidrs biklums un bailes, kas visu laiku mulsina dvēseli grēciniekam, bet jo īpaši tad, kad prāts tam nosliecas uz labu. Tas ir gandrīz vai tas pats, kad kungs piedraud kalpam, līdz ko tas sāk darīt kaut ko pretēji viņa gribai un plāniem. No viņa nāk arī dažādi garīgie pievīlumi, kā piemēram: vieniem – pārmērīga, bez stingriem pamatiem, cerība uz Dieva žēlsirdību, cerība, kas neatskurbina, bet aizvien vairāk un vairāk pastiprina pieķeršanos grēkam; citiem, pilnīgi pretēji, izmisums; vēl kādam – šaubas un neticība; citam – pašpārliecinātība un pašattaisnošanās, kas apklusina jebkādas grēknožēlas jūtas. Jā, ļoti daudz kas atkarīgs tieši no sātana, kaut arī to noteikt ir ļoti grūti. Taču arī visu grēcīgo jāattiecina uz viņu, jo viņš ir grēcīgās pasaules valdnieks. Viens no visviltīgākajiem viņa trikiem ir sevis slēpšana, t.i. grēcinieku vešana pie pārliecības, ka viņa nav, kā rezultātā viņš tad nu arī trako grēcīgajā dvēselē, uzveļot paša iedvestās grēcīgās iegribas cilvēka iedabai un, noskaņojot to uz kurnēšanu pret Dievu, Kurš it kā aizliedz dabisko un pagēr to, ko viņiem nav spēka izturēt. Nereti Dievišķā pamācošā žēlastība, pazemodama sātanu, izvilka grēciniekus no elles žokļiem. Tā viņu publiski apkaunoja un nodeva apsmiešanai, atklājot viņa bezspēcību un muļķību un atmaskojot viltības. Tā viņš tika apkaunots Sīmaņa Burvja, Antiohija Kipriāna un daudzu citu personā. Visus šos gadījumus pavadīja daudzskaitlīga apstulbināta cilvēku atjēgšanās un pievēršanās Dievam. Neticības un šaubu avots – ļaunie gari, Kungam staigājot pa šo zemi, kļuva par ticības sludinātājiem. Arī svētie mocekļi, visuvarenā Dieva spēkā bieži vien piespieda gan pašu melu tēvu, gan arī viņa bērnus runāt patiesību ar elku mutēm pagānu tempļos. Šādas velna plānu atmaskošanas dod grēciniekam pārliecību, ka viņš nokļuvis ļaunās un naidīgās rokās, ka viņu muļķo viņam pašam par pazudināšanu, ka viltus ceļā ved pa kaut kādu tumšu taku pretim bojāejai un grib par to vēl papriecāties. Tas neizbēgami rada bažas par paša drošību, piesardzību, aizdomīgumu, riebumu pret viltnieku un tā izgudrojumiem – netikumiem un kaislībām, un pret visu iepriekšējo dzīvi. No šī brīža nav vairs tālu līdz nonākšanai pie patiesības, labestības un svētlaimes avota – Dieva.

Lūk ceļi un paņēmieni, ar kādiem Dieva žēlastība iedarbojas uz cilvēka garu, izvelk to no viņam neraksturīgas dzīves un vaigu vaigā parāda citu, labāku, to, kur meklējams viņa prieks un miers. Taču acīmredzams, ka tie visi, paši par sevi, ir nepilnīgi, it kā kaut ko nepasaka līdz galam. Piemēram, ir radušās alkas pēc labā: bet kur ir šis labais un kā to aizsniegt? Jeb ir satriekušas bailes no nāves un tiesas, - ko darīt, lai izbēgtu no nelaimes? Tā arī visos citos gadījumos. Tie ir mēmi: tiem visiem klāt vēl būtu jāpievieno papildinošs un pilnveidojošs paņēmiens. Tas ir – vārds, jeb sprediķis. Dieva vārds dažādās tā izpausmēs, ir iedarbīgs un pavada visus minētos veidus, paskaidrojot tos un norādot uz to gala mērķi. Bet bez tā tie cilvēku atstāj vēl diezgan neskaidrā stāvoklī un, tātad, neiedarbojas tā, kā vajadzētu. Tā Apustulis Pāvils tika debesu parādības apskaidrots. Taču Kungs te vēl viņā nepaveica visu, bet sacīja: *“Ej pilsētā, un tev pateiks, kas tev jādara”* (Ap. Darbi. 9,6). Justīns Filozofs, lielmoekle Barbara, Ķēniņa dēls Joasafs saskatīja melus, taču, lai iepazītu patiesību, tiem bija vajadzīgi īpaši vadītāji un izskaidrotāji. Tāpēc arī Visuapredzīgais Kungs ar likuma spēku *aicina visus cilvēkus visur atgriezties no grēkiem* (Ap.Darbi 17,30). Ticība, kas dzimst no dzirdētā, tātad, no *Dieva vārda* (Rom. 10,17). Un šis vārds no Apustuļiem caur viņu pēcnācējiem tagad tiek sludināts visās pasaules

malās. Un te lūk ir būtiska vajadzība pēc tā, lai skaidri un skaļi tiktu pasludināta vispārīgā, pestījošā Dieva kārtība, lai būtu vispārzināmas personas un vietas, kur garā atmodinātais varētu saņemt skaidrojumu, lai veltīgi nepazaudētu dedzību, jeb arī, lai neklejotu ar to pa krustcelēm, neauglīgi izšķiežot spēkus un laiku. Katebātiskajai mācībai būtu jābūt nepārtraukti dzirdamai (un tā tik tiešām ir dzirdama) Baznīcā. Uzticamie – stāvošie ar tās palīdzību turpinās kļūt aizvien pilnīgāki; savukārt kritušajiem un uzmodinātajiem tūdaļ pat būs neklūdīgs ceļa rādītājs. Cik nenovērtējams ir priesteru pienākums savlaicīgi un nesavlaicīgi pasludināt pestījošos Dieva ceļus, nepaļaujoties uz to, ka tie kā lielākoties tiek pieļauts, varētu būt visiem zināmi!...

Bet Dieva vārds ne tikai papildina visus augstākminētos paņēmienus, bet arī aizstāj tos. Tas atmodina pilnīgāk un skaidrāk. Būdams radniecīgs mūsu garam, kurš tāpat nāk no Dieva, tas iet iekšienē, līdz dvēsele tiek atdalīta no gara, bet tas tiek atdzīvināts un apsēklots, lai nestu augļus garīgajā dzīvē (kālab vārds arī tiek dēvēts par **sēklu**). Tā atmodinošais spēks ir jo nozīmīgāks tāpēc, ka tas iedarbojas uzreiz uz visu cilvēku, uz visu viņa sastāvu – ķermeni, dvēseli un garu. Skaņa, jeb vārda sastāvdaļas aizskar sirdi, doma nodarbina dvēseli, bet neredzamā, vārdā apslēptā enerģija attiecas uz garu, kurš, ja ieklausīsies, pēc tam, kad vārds būs veiksmīgi izgājis caur miesu un dvēseli – šiem rupjajiem kontrolpostenim, - pamodīsies un, sasprindzinoties, saraus viņu saistošās važas.

Ar tādu paņēmieni Dieva vārds tad nu arī modina; proti: vai nu apziņā reāli iztēlojoties Dievišķo kārtību, vai arī pēc aizmurošo šķēršļu nojaukšanas, ievēdot tajā mūsu garu. Piemēram, kāds vecs kalpa savam slimajam kungam vienkāršībā pateica: "Lai kā jūs arī nenopūlētos, tētiņ, taču nāksies vien mirt", - un tādējādi noveda viņu līdz grēku nožēlai. Cits zem krustā sistā Kunga attēla izlasīja: "Lūk, ko es tevis labā izdarīju; bet ko tu Manis labā?" – un pamodās no sava garīgā miega. Svētā Pelageja, padzirdējusi par nāvi, tiesu un šausmu pilno grēcinieku likteni, pārtrauca grēcīgo dzīvi. Apustuļiem pielīdzināmais kņazs Vladimirs tika pievērst ar visas Dievišķās kārtības aprakstu, sākot no pasaules radīšanas līdz visu lietu galam, Briesmīgajai tiesas dienai un labo un ļauno mūžīgajam liktenim. Un vispār, svēto Apustuļu sludināšana, bet pa viņu pēdām arī visu Evaņģēlija sludinātāju sprediķis sastāvēja no vienkāršas neprātuļojošas patiesības pasniegšanas. Svētais Apustulis Pāvils par sevi saka, ka viņa vārds un sprediķis nenotika pārliecinošos gudrības vārdos, bet vienkāršā stāstā par pestīšanas lietu caur mūsu Kungu, krustā sisto Jēzu Kristu. Un tas, var sacīt, ir dabiskākais veids kā iedarboties ar vārdu – attēlot patiesību, kādā tā ir, neaizšķērsojot to ar prātnieciskiem apsvērumiem, jo īpaši, ar varbūtības hipotēzēm. Patiesība ir radnieciska garam. Vienkārši un atklāti izsacīta viņa to atradīs; savukārt, apkrauta ar tēliem, izraibināta ar figūrām un piekrāsota, paliks fantāzijā; pārblīvēta ar apsvērumiem un pierādījumiem, aizkavēsies prātā vai dvēselē, nerasniedzot garu un atstājot to bezdarbīgu. Var sacīt, ka visa sludināšanas neauglība atkarīga no prātuļošanas, ar ko sludināšana tiek piestampāta. Bet izskaidro patiesību vienkārši, atsedz, kur tā apslēpta – un gars tiks pieveikts. Ebrejs lasīja Evaņģēliju – un pievērsās, jo ieraudzīja patiesību Evaņģēlija vienkāršā izklāstā. Vispār, reāli apzinoties Dievišķās lietas, pēc Dieva vārda dzīvē vai rakstītā, norādījumiem, pievērsās daudzi brīvdomātāji. Patiesība izgaisina tukšo iedomu mijkrēsli, atsvaidzina dvēseli, apgaismo garu. Ar lielu labumu vispārējās sarunās dažkārt varētu izmantot lakonisku visu tā pārstāstu, kā viss sācies, ar ko beigsies un kāpēc.

No otras puses, ar vārda spēku dažkārt tiek izjaukti gara aizsprosti un tas iegūst brīvību. Tā, svētais Antonijs Lielais dzirdēja vārdus par pasaulīgo labumu niecīgumu – un visu pameta. Kāds jauneklis noklausījās sprediķi par pazudušo dēlu – un nožēloja grēkus. Attēlodami sadzīvīskās un pasaulīgās kņadas bezjēdzīgumu, daudzi svētie, jau laulību gultā pierunāja savus laulātos draugus uz tikumīgi tīru dzīvi. Vispār, Dievišķās kārtības attēlošana – no vienas, un dažādu burvestību atklāšana no otras, piepilda dvēseli ar **pestījošo zināšanu** pilnību, jeb ar skaidru un pārliecinošu glābšanas ceļa apziņu, kam sirds stūrgalvība nespēj ilgi pretoties. Ja ļoti daudzi nerīkojas kā vajag, ar sasprindzinājumu, bet paliek aizmiguši un bezbēdīgi, tad tas ir tāpēc, ka viņi nezina pestījošās patiesības, vai zina tās nepilnīgi. Zināšanu pilnība ir uzvaroša, jo tad viltības pilnajai sirdij nav kur sprukt.

Pateicoties šim grēcinieku atmodināšanas visaptverošajam unikālumam, Dieva vārds staigā pa pasauli un līdz mūsu ausīm nonāk daudzveidīgi. Tas neapklusināmi dzirdams dievnamos, katrā dievkalpojumā, un ārpus dievnamiem, ikvienā baznīcas ceremonijā; tas ir baznīcas dziedājumos un dziesmās; tas ir tēvu pamācībās un ikvienā dvēselei noderīgā grāmatā; tas ir dvēseli pestījošās sarunās un izplatītos pamācošos sakāmvārdos; tas ir skolās, gleznās un ikkatrā garīgās patiesības pārstāvošā

redzamā priekšmetā. Spriežot pēc visa, mēs esam Dieva vārda apņēmīti, tas skan no visām pusēm. No visām debesmalām mūs sasniedz tauru skaņas, lai mēs sagrautu grēka cietokšņus, kā Jērikas mūrus. Dieva vārds visos šajos savos veidos jau parādījis un pastāvīgi parāda savu uzvaru dāvājošo spēku pār cilvēka sirdi. Vienīgi jā rūpējas, lai ceļi, pa kuriem Dieva vārds iet pasaulē, tiktu nosargāti un paliktu neiznīcināmi, - lai neapklustu sirsniņi sprediķi, lai dievkalpojumi notiktu pēc paredzētās kārtības un būtu pamācoši, lai ikonu gleznošana saglabātos nesamaitāta un svēta, dziedāšana – apskaidrojoša, vienkārša un godbijīga. Tam visam sekot ir altārī kalpojošo pienākums. Tāpēc Dieva Apredzības rokās viņi būtībā ir visnepieciešamākie un varenākie grēcinieku pievēršanas ieroči. Viņiem vajag to apzināties un neklusēt ne tikai dievnamos, bet arī mājās, izmantojot ikvienu gadījumu – gan vārdos attēlojot Dieva pasauli, gan atmaskojot mūsu gara savaldzinājumus no dvēseliskā miesiskuma rēgu puses.

Visbrīnišķīgākie piemēri šai ziņā ir svētītājam Tihonam. Šķiet, viņš dziļāk par visiem aptvēris, ka labākais rakstīt un runātprasmes pielietojums ir tās pievēršana tādā virzienā, lai pamācītu un modinātu grēciniekus no miega. Tam arī ir velētis gandrīz vai ikviens viņa raksts. Tādam pat vajadzētu būt arī ikvienam baznīcas sprediķim un ikvienai sarunai.

Parastā kārtība kā iegūt ierosinošās (atmodinošās) žēlastības dāvanu

Jau tika atzīmēts, ka ierosinošās žēlastības daudzveidīgajās darbībās īpašas ievēribas cienīgs ir tas viņas darbības veids, ko tā pielieto attiecībā pret šos ierosinājumus jau izbaudījušu un atkal bezcerīgi savos ikdienišķajos nāves grēkos kritušu grēcinieku. Arvien biežāk atkārtojoties šīm atkrišanām, vājāks kļūst ierosinājums, jo sirds pie tā it kā pierod, un tas ierindojas parasto dvēseles dzīves parādību ķēdē. Vienlaicīgi ar šādu ierosinājuma nozīmes mazināšanos, tas no enerģiskām jūtām, kā to var raksturot tā īstajā veidā, aizvien vairāk un vairāk pietuvinās domai un visbeidzot pāraug vienā parastā iedomā un atmiņā. Līdz zināmam laikam šī iedomā tiek uztverta ar piekrišanu, pēc tam tiek vienīgi pieciesta, kaut arī bez neapmierinātības, taču vienaldzīgi, bez īpašas uzmanības; taču pēc tam jau kļūst apnicīga, no tās cenšas pēc iespējas ātrāk tikt vaļā un, visubeidzot, to cenšas vairīties ar nepatiku un riebumu; to vairs nemīl, bet ienīst, vajā, trenc. Atbilstoši tam sarūk pārliecība par labākas garīgās dzīves nepieciešamību; sākumā šī nepieciešamība šķiet vienīgi iespējama; turpinājumā to jautājumu veidā par dažādiem aspektiem, aizsedz šaubas; vēl tālāk tās nevajadzīgums un pārmērīgums kļūst vairāk nekā iespējams; galu galā, iekšienē nobriest lēmums: “Dzīvo, kā labpatīk, arī tā var izdzīvot; viss pārējais ir liekas rūpes”. Te cilvēks nonāk līdz ļaunuma dzīlēm un kļūst nevērīgs, - tas ir stāvoklis, kas līdzinās tāda cilvēka stāvoklim, kurš nekad nav ticis modināts.

Acīmredzams, ka šāda cilvēka pestīšana kļūst ļoti apdraudēta. Milzīga ir Dieva žēlsirdība, taču arī tā, iespējams, nespēs vairs ar viņu neko izdarīt, kā ar zemi, kas daudzkārt dzērusi pār to izlējušos lietu, bet palikusi neauglīga, un tādējādi, ir *lāstam tuvu* (Ebr.6.8). Un, lūk, šīs sekas no nespējas pieturēties pie svētīgā ierosinājuma pagērētās dzīves kārtības, īpaši vajadzētu paturēt prātā tiem, kuriem tas (ierosinājums) ir nepieciešams. Tiesa, Dievišķā žēlastība savās darbībās nav saistāma ar šādām dimensijām un definīcijām, taču mēdz būt, ka tas tā arī notiek. Tāpēc, kaut arī nevajadzētu krist izmisumā par iespēju pievērsties un glābties, lai cik arī vājš nebūtu aicinājums atgriezties pie kārtīgas dzīves, taču allaž ar bīklumu un bijību vajadzētu padomāt par savu stāvokli sakarā ar šo vājumu. Vai mēs neesam jau nonākuši pie pēdējās iespējas uzņemt žēlastības ierosinājumus? Vai šīs nav pēdējās reizes, kad tā mums pietuvojas ar mērķi vest pie prāta un pielikt punktu mūsu nekārtīgajai dzīvei? Tādēļ šiem ierosinājumiem, kļūstot vājākiem, ir ar visstingrāko apņēmību, kaut arī šī apņēmība lielākoties nāk no prāta, jāsteidz tos izmantot un pastiprināt, cik vien tas cilvēka brīvībai ļauts. Acīmredzams, ka šāda pastiprināšana nebūs nekas cits kā sevis atvēršana aicināmajai un meklējamajai svētībai, - tieši atvēršana, jo agrākajās krišanās mēs ikreiz kļuvām aizvien rupjāki un svētībai aizvērāmies gan vienā, gan otrā daļā. Tā notiks, nododot sevi svētībai tādā ceļā, kāds tagad tiks parādīts, lai paceltos līdz pirmoreiz atmodinātā enerģijai, jo ir pamats domāt, ka pēdējā pieaugs vienlaicīgi, atkarībā no tā kādi soļi tiks sperti, lai izrautu no miega iemidzinātās garīgās kustības. Tādējādi, ja pirmoreiz atmodinātajam viss notiek ar rosību, ātri, ugunīgi – tad pēdējam lietas virzās kā sastingušas, lēnītēm un ar milzīgām grūtībām. Svētība to atstāj it kā viņa paša ziņā, lai dotu sajūst, cik vērtīga ir nepārtraukta paklausība aicinošajam Dievam un, lai radītu noskaņojumu augstu vērtēt Dieva palīdzību. Vēlēšanos tai pat laikā

Kungs patur pie Sevis, savukārt atbrīvošanos uzreiz vis nedāvā, bet tur cilvēku pa vidu, mokās neliekot tam it kā nosvērties ne uz vienu, ne uz otru pusi, lai pārbaudītu centību un izveidotu vēlēšanos un solījumu būt pastāvīgam. Atbrīvots viņš tiek vienīgi pēc pārbaudīšanas.

Ar šīm dažām līnijām mēs domās centāmiešiem parādīt atšķirību starp divām Dieva žēlastības darbībām, par vienu no kurām Kungs saka: *Redzi, Es stāvu durvju priekšā un kladzinu* (Atkl.3,20), bet par otru: *...meklējiet, tad jūs atradīsiet, klauvējiet, tad jums taps atvērts* (Lk.11,9). Pirmās darbības veidu mēs esam attēlojuši; sakarā ar otro paceļas jautājums: kā meklēt un kur **klauvēt**?

Ārkārtējos gadījumos Dieva žēlastība savu darbību parāda ātri un izlēmīgi, kā to, piemēram, redzam Apustuļa Pāvila, Ēģiptes Marijas un citos gadījumos, taču parastā Dievam pievēršanās kārtība lielākoties mēdz būt tāda, ka cilvēkam rodas vienīgi doma – mainīt dzīvi un kļūt labākam savos darbos un iekšējos stāvokļos. Atnāk doma - taču cik ļoti to vajag stiprināt, lai tā gūtu virsroku pār dvēseli! Šāda veida labie nodomi lielākoties paliek neauglīgi, taču ne jau savas vainas dēļ, bet gan tādēļ, ka nesajūt vajadzīgo attieksmi pret tiem, kuru dvēseli tie apciemo.

Pirmā un galvenā aprēcība attiecībā pret tiem ir tāda, ka tas, diendienā atliekot, atstāj neizpildītus. Atlikšana – tas ir nelabojamības pirmais iemesls un vispārīgā vaina. “Vēl paspēšu”, - ikviens saka un turas pie nelāgās ierastās dzīves paradumiem. Tātad, ja ir atnākusi cēla doma mainīties, - pieķeries tai, nododies tam kā labad tā tev tikusi atsūtīta; un ar šādu mērķi vispirms patriec atlikšanu.

1) Patriec atlikšanu. Neļauj sev sacīt: darīšu to rīt vai kaut kad vēlāk, bet tūdaļ pat ķeries vēršim pie rāgiem. Ņem sev par ieroci veselīgu spriestspēju un ar tās palīdzību:

Iztēlojies sev spilgtāk atlikšanas neprātīgumu, neļēdzīgumu un bīstamību. Tu saki: vēlāk, - taču vēlāk būs grūtāk to izdarīt, tāpēc, ka vēlāk pats vairāk pieradīsi pie grēka, un vēl samudžinātāki kļūs tavi apstākļi un grēcīgie sakari. Kāda gan jēga tūklos iepītajam aizvien vairāk un vairāk tajā iepīties, prātā turoties pie domas, ka par spīti tam vēlāk atsvabināties būs tikpat viegli kā tagad? Ja jau esi nonācis pie atziņas, ka tāds, kāds tu esi šobrīd, ilgāk palikt vairs nedrīkst, tad ko gan tu vēl gaidi? Jo galu galā arī Dievs var pateikt: *Tu man esi kļuvis par nastu* (Sal.:Jes.1,14), un pats vari pārķāpt tai līnijai, aiz kuras vairs nav atgriešanās. Bet tā jau ir tāda veida nelaime, kuras izbēgšanai būtu jābūt gatavam uz jebkādiem pūliņiem. Ja apzinīga doma to visu pacentīsies skaidri un spilgti atsegt, tad visi galvenie dvēseles kalpotāji novērsīsies no atlikšanas – iekšienē tai aizstāvju nebūs. Ieraudzīsi, ka tā pret tevi izturas naidīgi, un arī pats uz to paskatīsies ar nepatiku.

Atliekam tāpēc, ka mūs apciemojusi labā doma mūsos stāv vēl tikai kā doma, tā vēl nav piesaistījusi simpātijas, neiekustina vēlēšanos. Visu citu mūsu interešu starpā, tā ieradies kā nepazīstama viesņa, kas vilina iztālēm, bet kuras darbība nav iespaidīga. Vest viņu tālāk dvēseles dzīlēs, parādot tās cenu un pievilcību – tas jau ir tavā ziņā. Tātad izvirzi viņu priekšplānā, iztēlojies viņas taisnīgumu, parādi prieku un augstumu kādus tā sola, pārliecini sevi, ka to izpildīt būs viegli. Cēla doma darbojas vāji un sirdi nepiesaista tāpēc, ka galvā ir arī citi plāni, ir interesantākas lietas, uz ko norāda tevi agrāk aizrāvušas tieksmes. Izsauc taču tās visas atklātā vietā un bezkaislīgi salīdzini. Salīdzinājumā ar to, kā sevi pasniedz cēla doma, nekas nespēj turēties pretim; viss tiek atvirzīts kaut kur tālu tālu prom. Paliks vien tas, uz ko norādījusi cēlā doma un piesaistīs kā vienīgais, kam ir vērtība un, kas ir brīnišķīgs.

Ar atlikšanu mēs visvairāk sirgstam tāpēc, ka šajā laikā ļaujam sevī novājināt enerģiju, izdabājam slinkumam, gurdenumam, miegainībai un neizlēmībai gan domās, gan arī darbībai paredzētajos spēkos; taču ir iespējams saņemt sevi rokās arī no šīs puses, dzīvi iztēlojoties sev, cik gan pazemojoši ir to pieļaut parastās lietās, bet vēl jo vairāk visnepieciešamākajā pestīšanas darbā, - ka it visā jābūt mundram un ļoti darbīgam, ka ir kauns pieļaut ko pretēju, kauns atlikt uz rītu to, ko var izdarīt šodien.

Triec atlikšanu ar šādiem un līdzīgiem paņēmieniem. Nav svarīgi, kā katrs to izdarīs, tikai dari to. Atnākusi laba doma – pierunā sevi neatlikt tās piepildīšanu, noskaņo un piespied sevi tūlīt pat sākt rīkoties pēc tās norādījumiem. Kurš darbu atlicis uz tālākām dienām, tam šodien piedāvāt turpmākos padomus nav jēgas.

Tomēr pieņemam, ka cēlā doma ir uztverta un piesaistījusi uzmanību. Tagad jācenšas padarīt to tik lielā mērā ierosinošu, ka tā justos pietiekami stipra, lai kļūtu par sviru, kas viegli un spēcīgi liktu sakustēties visam, kas ir mūsu iekšienē. Lai to izdarītu, tai jāpaplašina telpu caur ko tā iekļūtu iekšienē, bet tas, savukārt, prasa, lai mēs sev izdarītu, teiksim tā, - dažas operācijas, kā atmodināšanai

visnepieciešamāko un visiedarbīgāko sagatavošanās darbu.

Nepieciešams, lai šīs operācijas būtu pretējas tiem smalkajiem tīkliem, jeb tai iekšējo stāvokļu kārtībai, ar kā palīdzību cilvēks tiek turēts grēkā. Grēks dvēseli apjož ar daudzajiem tīkliem, jeb slēpj sevi no tās zem daudzajiem pārklājumiem, tāpēc, ka pats par sevi tas ir neglīts un no pirmās reizes varētu no sevis atgrūst. Visdziļākais un sirdij vistuvākais pārklājums sastāv no **pašpievīluma, nejutības un bezbēdības**; virs tā, tuvāk augšpusei, guļ **izklaidība un daudzrūpība** – galvenie darboņi, kas slēpj un baro grēku, grēcīgus paradumus un ieražas; pats augšējais pārklājums jeb sega ir – **miesas dominēšana**, pārklājums, kurš ir gan saskatāms labāk par citiem, taču ne mazāk stiprs un nozīmīgs.

Visbūtiskākais ir pirmais pārklājums. Tas panāk to. Ka cilvēks nesaskata sava stāvokļa briesmas un negrib to mainīt. Abi pēdējie būtībā ir tikai ieroči; ar to palīdzību šis grēcīgais stāvoklis tiek vienīgi atklāts un uzturēts. Kad nāk Dievišķā svētība, tā iziedama *līdz kamēr pāršķir dvēseli un garu*, izdara tiešu triecienu pa pirmo pārklājumu un to pārplēš. Tās iespaidā grēcīgais cilvēks tūdaļ kļūst atkailināts un stāv savas apziņas priekšā visā savā ķēmīgumā. Taču tad, kad cilvēks vēl tikai pats meklē žēlastības ierosinājumu, viņam vajadzētu sākt darboties no ārpuses, sniedzoties iekšienē.

Tātad, ja gribi kā nākas ķerties pie tevi nodarbinošās domas par nekārtīgas dzīves maiņu, - sāc ņemt nost no sevis grēcīgos pārklājumus, kā tiek ņemts nost zemes slānis, lai atklātu tur apslēpto.

Visupirms pievērsies **ķermenim**: Aizliedz tam baudas un priekus, ierobežo visdabiskāko vajadzību apmierināšanu; paildzini nomoda stundas, samazini parasto pārtikas devu; pie viena darba pievieno klāt nākošo. Galvenais, kā gribi un kā māki, atvieglini miesu, padari smalkāku tās korpulenci. Līdz ar to dvēsele atsavināsies no saistības ar vielu, kļūs kustīgāka, vieglāka, atvērtāka labu iespaidu uzņemšanai. Vieliskā miesa, gūdamā pārsvaru pār dvēseli, nodod tai savu nekustīgumu un aukstumu. Miesiskās askēzes pavājina šīs saites un novērš to sekas. Tiesa, ne jau katrs grēcinieks dzīvo negausīgi un izdabā miesai, taču nez vai atradīsies kāds no parasti dzīvojošajiem, kurš nezinātu kā iespējams vēl vairāk ierobežot miesu, kad sirdī radusies vēlme glābties. Bet mērķis nozīmē daudz ko: tas pilnīgi pārmaina darbības . To, ko tu agrāk darīji aiz paraduma, jeb tāpēc, ka tas deva labumu tavām nodarbībām, to tagad sāc darīt, protams, ar zināmām pārmaiņām un stingrības piedevām, pestīšanas labad – un sajūtīsi taustāmu atšķirību.

Ķermenis apgrūtinā dvēseli no ārienes; **rūpesti un domu izkļaidētība** to nomoka iekšienē. Pieņemsim, ka miesa jau ir iegrozīta, - līdz ar to sperts pirmais solis; taču divi posteņi vēl dvēseli nošķir no sevis pašas.

Rūpesti neatstāj laika pievērsties pašiem sev. Rūpestos iegrimušajam vien darbs ir rokās, bet desmitiem citu – galvā. Tāpēc tie dzen cilvēku aizvien uz priekšu un uz priekšu, nedodot viņam iespēju pavērties visapkārt un ieraudzīt sevi. Tātad, atliec uz brīdi rūpes, visas bez izņēmuma, atliec tikai uz brīdi; pēc tam atkal atgriezīsies pie ierastajiem darbiem, taču tagad pārtrauc tās, izmet tās no rokām, izmet tās arī no domām. Taču arī tad, kad rūpju pilnie darbi ir pabeigti, vēl ilgi galā paliek sajukums: doma seko domai, gan saskaņodamās, gan viena pret otru; dvēsele ir izkaisīta, prāts šaudās uz visām pusēm, līdz ar to neļaujot sevī sakoncentrēties kaut kam pastāvīgam un ciešam. Savāc taču savus izkaisītos bērnus vienkopus, kā gans savāc ganāmpulku, vai kā stikls – izkaisītos starus, un vērs tos uz sevi.

Vēlēšanās iedziļināties sevī un pievērsties sev, novēršot domu izkļaidētību un norūpēšanos, prasīs, protams, kā neizbēgamu līdzekli, no vienas puses – vienatni, no otras – ierasto nodarbību pārtraukšanu, gan sadzīvīsko, gan ar amatu saistīto; visupirms gan norādītā miesas savaldīšana prasīs ieviest izmaiņas dabisko vajadzību apmierināšanas kārtībā. Pēc visa spriežot, par visērtāko laiku pārmaiņu uzsākšanai savā dzīvē varētu kļūt kāda gavēņa laiks, jo īpaši Lielais gavēnis. Te viss jau iepriekš uz to noskaņo- gan mājās, gan baznīcā un pat sabiedrībā. Šo laiku visi arī uzlūko kā sagatavošanos grēku nožēlošanai. Taču tas nozīmē, ka tad, kad ir atnākusi labā doma par dzīves izmaiņšanu, tās piepildīšanu vajadzētu atlikt līdz gavēņa sākumam. Viss tam nepieciešamais var tikt izdarīts arī jebkurā citā, ne gavēņa laikā. Taču tad, ja pienācis svētā gavēņa laiks, būtu grēks to palaist garām, neparūpējoties par dvēseles glābšanu, kā mēs to darām citā laikā. Ja pestījošā doma par dzīves izmaiņšanu kādam atnāks ne gavēņa laikā, un kurš šīs ieceres piepildīšanai atrod kaut kādus traucējumus savā sadzīvē, tam vislabāk būtu uz laiku patverties kādā klosterī. Tur ērtāk saņemt sevi rokās.

Tagad nu tu esi nostājies pie savas sirds. Tavā priekšā ir tavš iekšējais cilvēks, ieslīdzis dziļā bezbēdības, nejutības un apmātības miegā. Sāc viņu modināt. Atnākusi labā doma viņu jau nedaudz satraukusi. Turpini ar jo lielāku drosmi, ticību un stiprāku domas spriegumu. Savācot visu savu uzmanību, sāc sevi "apgādāt" ar dažāda veida, vairāk vai mazāk spēcīgiem un iespaidīgiem priekšstatiem, attiecinot tos tomēr uz savu iekšējo stāvokli.

Pirmām kārtām, norauj **apmātību** izraisošos pārklājus no sava prāta acīm. Ja cilvēks nenovēršas no grēka un nebēg no tā, tad tas galvenokārt ir tāpēc, ka nav iepazinis sevi un tās briesmas, kādās grēka dēļ atrodas. Ja viņam atvērtas acis, tad viņš bēgtu no grēka, kā bēg no uguns liesmu apņemtas mājas. Šāda apmātība rodas arī no nevērības pret sevi: cilvēks sevi nepazīst tāpēc, ka nekad nav sevī iegājis un nav domājis par sevi un savu tikumisko stāvokli; taču lielākoties apmātību viņā uztur daži zināmi aizspriedumi attiecībā pret sevi pašu. Cilvēks pats par sevi sastāv no tāda kā zināma iedomu tīkla, kas tam sistemātiski aizsedz iespēju ieraudzīt sevi pašu. Lai arī šis iedomas būru tik tāds zirnekļa tīkls, tikai visvieglākās iespējamības – prātam nav laika tikt ar tām skaidrībā; taču to reālumu un patiesumu skaļi apliecina sirds. Īstenībā tie ir mūsu tikumiskie maldi vai aizspriedumi, kas rodas no sirds iejaukšanās saprāta darīšanās. Lūk kādēļ dziļai uzmanībai kopš šā brīža nepieciešams pievienot vēl arī zināmu atskurbinājumu, kas atvairītu jebkādas viltīgās sirds glaimus. Ja sirdij nepieciešams ko just, tad lai no šā brīža tā jūt atrodos prāta priekšstatu ietekmē, bet ne pati par sevi, it kā izraujoties priekšā; pretējā gadījumā tā atkal liks prātam iztēloties lietas pa savam, atkal to sev pakļaus, atkal ienesīs sajukumu jēdzienos un apskaidrības vietā iegrūdīs vēl lielākā apstulbumā.

Nostādot sevi šādā stāvoklī, sāc celt no sirds ārā dažādas apmātībā tevi turošas iedomas, un pakļauj tās stingrai un neliekuļīgai tiesai.

a) **"Es esmu kristietis"**, - tu saki un ar to apmieries. Lūk pirmie glaimi – kristīgo priekšrocību un apsoliņumu pārņemšana uz sevi, bez rūpēm par patiesās kristietības iesakņošanu sevī, jeb tā vārda pārņemšana uz sevi, kas spēj stāvēt un turēties pateicoties vienīgi spēkam un iekšējai cieņai. Izskaidro taču sev, ka Dievs pat no akmeņiem var radīt Ābrāmam bērnus un jebkurā brīdī atceļ Savus apsoliņumus, ja reiz netiek pildītas prasības, kas nepieciešamas, lai tajos ņemtu līdzdalību. Galvenais, noskaidro sev, ko nozīmē būt kristietim, salīdzini sevi ar šo ideālu, - un tu ieraudzīsi, cik pamatīgs ir šis tavas apmātības balsts.

b) **"Mēs taču neesam no pēdējiem;** kaut ko zinām, un, ja sāksim kaut ko noskaidrot, tad spēsim to izdarīt, jo nedarām neko uz labu laimi, bez takta, kā citi". Tā daži ļaujas pievilties par savu iedomāto dvēselisko pilnīgumu. Citi, gluži otrādi, aizmālē acis ar fiziskajiem dotumiem – spēku, skaistumu, ciltsrakstiem. Jo augstāk mūsu apkārtējā vidē mēs pār visiem paceļamies, jo krasāka un izteiktāka kļūst kā vienu tā otru apmātība. Pārlicies taču sevi:

1) Ka dabiskajām, bioloģiskajām pilnībām nav nekādas tikumiskas vērtības, tāpēc, ka tās nav mūsu ieguvums, bet gan dāvātas mums no Dieva; vēl jo vairāk – kristietībā viss bioloģiski-dabiskais ir nevērtīgs, sakarā ar kritušās būtības samaitāšanos. Visu, kas tevī labs padari svētu ar ticību Kristum Pestītājam un šai ticībai atbilstošu dzīvi, un tad arī paraugies uz to kā uz ko labu.

2) Un vai tu esi izdarījis visu, ko vari un ko tev ir pienākums darīt attiecībā uz saviem talantiem? Tev ir lielāka atbildība, jo tev ir vairāk dots. Ne par spējām iet runa, bet par to izmantošanu. Parādi, ko tu ar tām esi ieguvis? Vai peļņa atbilst izlietoto spēku patēriņam?

3) Par miesiskajām vai kādām gadījuma priekšrocībām nav vērts pat runāt. Svētais Jānis Zeltamute kādā vietā parāda cilvēku, kurš citu slavē par to, ka viņš ir glīts no ārienes, stalts, bagāts, ka viņam ir laba māja, ka viņš brauc ar lieliski koptiem zirgiem utt., un pēc tam vērsas pie viņa ar šādiem vārdiem: "Kāpēc tu man neko nepateici par viņu pašu? Viss, ko tu runāji, tas nav viņš."

4) Bet uz citiem skatīties nevajag; lai viņi paši tiek ar sevi galā. Ikvienam būs jāatbild pašam par sevi. Tu uz sevi paraugies un, atraujot sevi no citiem, tiesā tikai sevi vien, nesalīdzinot ar citiem. Bet, ja gribi sevi ar kādu salīdzināt, tad salīdzini ar svētajiem Dieva kalpiem. Viņi būtībā ir dzīvā kristiešu bauslība, jeb reāls paraugs ceļā uz pestīšanu. Ja tiesāsi sevi pēc viņu mērauklas, tad nekļūdsies.

c) **"Mēs nebūt vēl neesam tik slikti;** nekrietni, šķiet, neuzvedamies, un arī citi neskatās uz mums kā uz ļauniem, neliedz mums savu cieņu un uzmanību, - un turklāt, ne tikai parastie ļaudis, bet arī no svarīgākajām personām". Šis ir no pieklājīgās ārīšķīgās uzvedības un ārīšķīgo attiecību šķietamā cienīguma noausts, visbiežākās tumsības pārklājs! Ieskaidro sev jo iespaidīgāk, ka ārējam bez iekšējā

nav nozīmes un vērtības. Ārēji nevainojamā uzvedība – lapas; labās iekšējās tendences – auglis. Pēc lapām spriežot, vīge varēja būt arī augļu pilna, taču Pestītājs, tos neatradis, koku nolādēja. Tāds pat Viņa priekšā ir ikviens ārēji nevainojamais, bez patiesi labas un dievbijīgas sirds. **Dod man savi sirdi, mans dēls**, Kungs saka Gudrā Zālamana grāmatā (Sal.pam.23,26). No sirds nāk gan viss labais, gan arī viss ļaunais. Kāds tu esi sirdī, tāds arī Dieva acu priekšā. Ja tu sirdī esi lepns, tad, lai cik arī pazemīgs nešķistu ārēji, Dievs vienalga tevi redz lepnu. Tāpat arī it visā pārējā. Bet citu nosodīšana ir maldinoši meli. Citi nepazīst mūs, bet izturas pret mums labi, vai nu pieļaujot, ka mēs esam labi, vai arī pakļaujoties pieklājības likumam. Vai nemēdz būt tā, ka tie, kas ir mums līdzās un redz slikto mūsos, nedod mums par to ne mazāko mājienu, un nedara to kādu zināmu apsvērumu dēļ? Vai nemēdz būt arī tādas pieredzes, ka daži, redzot citos ļauno, viņus par to paslavē, tādējādi uzkurinot viņos zināmu pārgalvīguma garu ļauna darīšanā; un viņu uzklaušījušais nesaprātīgais bez apstāšanās virzās pretim aizvien lielākam ļaunumam un samaitātībai; jo cilvēks, redzot apkārtējos apmierināti smaidām par viņa darbiem, paliek savā ļaunumā ar zināmu pašapmierinātību. Kaut nu arī mums nenāktos piedzīvot ko līdzīgu, ja tik jūtīgi ieklausīsimies vienīgi tajos spriedumos, ko par mums saka citi!...

d) “Lai arī manī mīt ļaunums; bet **vai tad es esmu viens tāds?** Tāds pat ir arī tas, un tas, un pat tas. Un vai gan mazums tādu, kas ir slikti, vēl sliktāki par mani...” Mēs sevi padarām aklus ar to, ka mums visapkārt esošais spēks ir kļuvis tik pierasts. Ielāgo, ka lielais daudzums grēkojošo neatceļ taisnības likumu un neatbrīvo nevienu no atbildības. Dievs neraugās uz skaitu. Ja visi ir grēkojuši, tad visi tiks arī sodīti. Cik gan ļaužu nebija dzimis līdz plūdiem, tomēr visi gāja bojā, izņemot astoņas dvēseles, bet no debesīm nonākusī uguns līdz ar Sodomu un Gomoru aprija piecas pilsētas un neviens neizglābās, izņemot Latu un viņa meitas. Arī ellē mocības tādēļ nekļūs vieglākas, ka tur būs daudz to, kas mocīsies; pat, gluži otrādi, vai līdz ar to tur nepastiprināsies ikviena ciešanas?

Ar šādiem un līdzīgiem prātojumiem steidz izkliegt aizspriedumaino iedomu tumsu, kas tevi dara aklu, neļaujot uz sevi paraudzīties kā nākas. Sākot šo pirmo darbu ar sevi, izvirzi mērķi – radīt sevī šaubas un nedrošību attiecībā uz savu stāvokli. Tu pie tā nonāksi dabiski, kad vienu pēc otra sāksi noņemt balstus, uz kā maldīgi turas mūsu apmātība, kad mazpamazām sāksi drupināt noslieci vienmēr un visā sevi attaisnot. Pārlicies sevī, ka tava kristietība nav nekas, ja tu esi slikts, ka tavas pilnības tevi vairāk atmasko nekā attaisno, ka tava ārējā nevainojamība, paliekot ar neattīrītu sirdi, ir Dievam pretīga liekulība, ka ne citu uzslavas, nedz arī plašais paziņu loks ļaunos darbos nepaglābs tevi no Dieva tiesas un naida. Mazpamazām sāksi domās nošķirties un palikt viens – viens prāta un sirdsapziņas priekšā, kas pacels stipru balsi pret tevi, jo īpaši pēc tam, kad salīdzinot sevi ar to, kādam tev vajadzētu būt Kristū, konstatēsi, ka esi tālu novirzījies no sava pirtēla. Tā rezultātā, ja tava apziņa nesāks pati sevi māt, tev būtu dabiski sākt par sevi bailoties. It kā no visiem atrauts un palicis bez neviena balsta, tu būsi spiests brīnīties par uzklupušajām bezcerības un bailu jūtām. Tev par katru cenu jānovēd augstākminētais, apmātību gaisinošais darbs tieši līdz šai robežai. Šo jūtu atdzimšana allaž ir grēcīguma bēgšanas priekšvēstnese, tāpat kā kaujas laukā ienaidnieka rindu viļņošanās ir zīme tam, ka tie drīz vien pagriezīs muguru un bēgs.

Ja šādā veidā uzradīsies kaut vai vieglas sava grēcīguma jūtas un bailes tajās palikt, iedziļinies sevī vēl vairāk, un ar vēl lielāku domas sasprindzinājumu šausi sevi ar jebkādiem draudošiem un atskurbinošiem priekšstatiem; sapurini ar to palīdzību un padari smalkāku savu **nejūtīgo sirdi**, kā smags āmurs sasmalcina cietu akmeni.

a) Atceries par savām beigām. Saki sev: “Kā negrozies, bet drīz būs **jāmirst.**” Tev līdzās mirst viens, otrs; cik tur daudz vairs un klāt būs arī tava stunda. Neattālinot no sevis nāves stundiņu, iedves sev, ka nāves Eņģelis jau izsūtīts, nāk, tuvojas. Jeb iztēlojies sevi par cilvēku, virs kura galvas karājas cirtienam pacelts zobens. Pēc tam spilgtāk iztēlojies, kas ar tevi notiks nāves brīdī un pēc nāves. Tiesas diena jau klauvē pie durvīm. Eņģeļu un visu svēto skatieniem atklāsies viss tevī apslēptais. Tur, visu priekšā, tu būsi viens ar saviem darbiem. Tie tevi vai nu sodīs, vai arī attaisnos. Bet kas tas ir – **paradīze**, un kas – **elle**?... Paradīzē ir svētlaime, ko nav iespējams aprakstīt; ellē – moka bez iepriecinājuma un gala; Tā apzīmogota ar izšķirošu Dieva nosodījumu. Uztver to visu ar jūtām un piespied sevi tur uzkavēties, kamēr tevi nepārņems **bailes** un **šausmas**.

b) Vērsies pēc tam pie Dieva un nostājies nešķīsts un smagas grēku nastas saliekts Viņa acu priekšā, Viņa, Kurš ir visuresošs, visuzinošs, visdevīgākais, vispacietīgākais!... Vai gan tu vēl gribēsi

aizvainot Dieva skatienu ar savu riebīgo, grēcīgo ārieni? Vai joprojām turpināsi nekrietni griezt savu mugurkaulu pret vispusīgi tevi apdāvinošo? Vai joprojām turpināsi aizdarīt ausis, dzirdot žēlsirdīgi aicinošo Dieva balsi? Vai joprojām atgrūdīsi roku, kas izstiepta tevis aprūpēšanai?... Izjūti šo neļūdzību un pasteidzies ierosināt sevī **žēlumu un skumjas pēc Dieva**.

c) Turklāt neaizmirsti, ka tu esi kristietis, izpirkts Kristus Asinīs, nomazgāts kristību ūdenī, saņēmis Svēto Garu, ņem dalību Kunga Mielastā un pārtiec no Viņa Miesas un Asinīm. Un to visu tu esi nicinājis tevi iznīcinošā grēka dēļ!... Pacelies domās uz Golgātu un apjēdz, kāda ir bijusi samaksa par taviem grēkiem... Vai tiešām tu joprojām turpināsi plosīt Kunga galvu ar savu grēku ērkšķiem? Vai vēl joprojām sitīsi Viņu krustā, caurdursi Viņa sānus, ņirgāsies par Viņa bezgalīgo pacietību? Vai tu neapjēdz, ka grēkodams tu ņem dalību Pestītāja mocīšanā un tev būs jāsaņem ar tiem vienāds sods; bet, ja pārtrauksi grēkot un nožēlosi bijušo, tad saņemsi arī Viņa nāves spēku? Izvēlies vienu no diviem. Vai nu sist krustā un iet mūžīgajā pazušanā, vai ļaut arī sevi sist krustā un kopā ar Viņu ieiet mūžīgajā dzīvībā.

d) Tālāk izspried, kas ir grēks, pie kā tu tik ļoti esi pieglaudies. Tas ir ļaunums, pazudinošākais no visiem ļaunumiem, tas attālina mūs no Dieva, satrauc dvēseli un miesu, nodod sirdsapziņas mocībām, pakļauj Dieva sodiem dzīves laikā, nāves brīdī un pēc nāves, iegruž ellē, aizslēdzot paradīzi uz mūžiem. Kādu gan briesmoni mēs mīlam!... Uztver ar jūtām visu grēka ļaunumu un piespied sevi **izjust riebumu un novērsties no tā**.

e) Paraugies, visbeidzot, uz grēku no pirmā tā radītāja un pavairotāja – velna puses, un izpēti, kas ir tas, kam tu kalpo, darīdams grēku. Dievs tevis labā darījis un dara visu, bet tu negribi pildīt Viņa gribu; velns tevis labā nedara neko, vienīgi tiranizē tevi ar grēku, bet tu labprāt un nenogurstoši tam kalpo. Tu esi ar viņu pa draugam ar grēka starpniecību, bet viņš uz tevi ar tā paša grēka starpniecību ļaunojas. Vilina uz grēku, solot, ka tas dos ko saldu; savukārt, grēkos ieslīgušos, ar to pašu grēku moka un plosa. Te iedveš, ka grēki – tas nav nekas, bet pēc tam tos kā svarīgus punktus izklās mūsu atmaskošanai. Viņš ļaunā priekā dreb, kad kāds iekļūst grēka tīklos un sapinas tajos. Aptver to visu un ierosini sevī nepatiku pret šo cilvēku nīdēju un viņa darbiem.

Kad tādā veidā vienu pēc otras sirdī sāksi iedzīvināt satriektības un atmaidzinājuma jūtas – gan šausmas un bailes, gan skumjas un žēlumu, gan riebumu un naidu, - tā mazpamazām sasils un sāks darboties; bet pēc tās sāks izslīties un atgūt savu kustīgumu novājinātā griba. Kā elektrības vilņi ķermenim piešķir zināmu sasprindzinājumu un uzbudinājumu, jeb kā atvēsinošais un tīrais rīta gaiss sniedz zināmu svaigumu un kustīgumu, tāpat arī šīs jūtas, piepildot dvēseli, atmodinās tās aizmigušo enerģiju, atdzīvinās ierosmi un gatavību darboties, lai izkļūtu no sava bīstamā stāvokļa. Tie būs pirmie augļi darbības pilnajai gādībai par savu pestīšanu. Steidz no šī brīža vēl apņēmīgāk:

Dzīt projām **bezbēdības miegu**. Ja reiz griba darīt labu ir novājināta ilgi atrodoties grēkā, - vāc tai tagad apkārt tādas domas, kas ierosina enerģiju: iztēlojies, ka labā pusē ir iespēja tikt pestītam, augstums, vispārnodarīgums, izpildīšanas un šķēršļu novākšanas vieglums, vienmēr tuvais iepriecinājums, un galvenais – nepieciešamība; savukārt, grēka pusē – viss tam pretējais; izskaidro sev to ilgāk un sirsnīgāk, līdz iekustināsi sevi, kļūdams mundra sasprindzinājuma pilns, būdams gatavs tūdaļ pat ķerties pie lietas. Saki savai dvēselei:

a) Ir tikai viena iespēja no divām, - vai nu mūžīgā bojāeja, ja nemainīsies, vai arī, ja tu to negribi, tad nožēlo grēkus un pievērsies Kungam un Viņa likumiem. Kāpēc gan būtu jākavējas? Jo tālāk, jo sliktāk. Neaizmirsti, ka nāve jau klauvē aiz durvīm.

b) Vai gan tas prasa daudz pūļu? Tu tikai iesāc, sarosies. Kungs ir tepat līdzās, un ikviena palīdzība no Viņa tev jau ir gatava.

c) Bet kāda svētība!... Nometīsi šo nastu un šīs važas, ieiesi Dieva bērnu brīvībā.

d) Kāpēc tu sevi nomoki, kā kāds ienaidnieks? Ne dienā, ne naktī tev nav miera. Visur sajukums un trauksme. Izdari tikai vienu pagriezieni iekšienē un tas viss izzudīs, saskatīsi dzīvē iepriecinājumu.

e) Paraugies, visi jau ir pievērsušies Kungam... gan tas pievērsies, gan cits, gan trešais. Ko tu gaidi? Ej! Vai tad tu esi sliktāks par citiem?

f) Tev visapkārt viss dzīvo, un viss tevi aicina uz dzīvi. Dievs nav mirušo, bet dzīvo Dievs. Pievienojies arī tu tiem, kas dzīvo viņa dzīvi. Ej, dzer no dzīvā ūdens avotiem. Novājinātās gribas enerģija allaž pieaug, kad cilvēks sevi noliek starp divām galējībām – vai nu iet bojā, vai mainīt dzīvi.

Pašsaglabāšanās jūtas tūdaļ pat sāk stimulēt uz darbošanos. Pēc tam parādi, cik milzīgs būs ieguvums mainot dzīvi uz labo pusi, cik viegli to izdarīt un cik tu uz to esi spējīgs un aicināts, un arī visi līdzekļi ir tev pie rokas; kā visi labsirdīgie gan uz zemes, gan debesīs, būs iepriecināti, ņems tevi savā pulkā, pacels tevi uz rokām, un izplatīsies prieks kopīgā dzīvē ar visiem dzīvojošajiem mūsu Kungā Jēzū Kristū – parādi to visu un novājinātā griba sasparosies, iztaisnosies tava līkumainā dzīves taka.

Tā, pilnveidojot pats sevi, aizvien tālāk padzīsi savu apstulbumu, nejūtību un bezbēdību. Bet pūlies un pūlies neatslābstoši. Grēcīgā dvēsele ir viltības pilna, tāpēc tā visādos veidos vairās no pūlēm pestīšanas lietā. Atnāc, paņem to un nes; iebildumus tā necels, - viņai vienīgi pašai negribas papūlēties. Izņemot tevi pašu, neviens par tavas iekšējās pasaules kungu kļūt nespēj. Ieej pats sevī un lauz sevi pats, satriec, ved pie prāta; pats ar sevi cīnies Dieva acu priekšā; pats sevi pierunā un pārliecini. Tāpēc pievēršanās lietā apspriešanās pašam ar sevi, var sacīt, ir vienīgās durvis. Jo, ja tu pats neizspriedīsi un neizlemsi ko darīt, tad kurš gan cits to tavā vietā izdarīs? Tālab tev arī tiek sacīts: “Padomā par to, iztēlojies to, iedziļinies tajā un tajā”.

Pēc sekojošā var spriest, kāda tā ir laime grēciniekam, ja viņa samaitātība vēl nav paspējusi pilnīgi apdzēst patiesības izpratnes gaismu. Lai arī raksturs sabojāts, lai arī jūtas netīras; taču, ja dvēselē vēl atrodami veselīgi jēdzieni, - tad vēl tomēr ir pie kā tverties tam, kurš sācis domāt par glābšanos. Kad arī to vairs nebūs, kad arī prāts būs samaitājies – jeb kritis šaubās, zaudēs pārliecību, jeb pieņems gluži aplamas mācības, - tad cilvēkam vairs nebūs ar ko iedarboties uz sevi, tad jau būs jāatzīst, ka no kāju pēdām līdz matu galiem viņā nav vairs viengabalainības. Līdz šādam stāvoklim tomēr nonāk tikai nedaudzi. Un tie, kuri nonāk, ja vien tiem rodas pievēršanās iespēja, tiek pievērsti ar ārkārtējām un pārsteidzošām Dieva svētības darbībām. Lielākā daļa grēcinieku nezaudē ticību, nedz arī spēju runāt, kā teiktu Apustulis, veselīgos vārdos, bet tikai tikumiski samaitātajos. Viņiem pietiek aizmirstībā nomelnojušos jēdzienos attūrīt, tad atjaunot neuzmanības un nevērības dēļ pret jebko labu vispār novājināto ticību tiem. Apsēdies un pats visu pārskati, kam tev pēc Ticības Apliecības un Kunga baušļiem būtu jātic, kā jādzīvo un uz ko jācer. Ja rodas grūtības, ieskaties katķismā; ja arī to nespēj, aprunājies ar kādu, vislabāk jau ar savu garīgo tēvu. Kad tu to izdarīsi, tad tevī uzvaroši izsliesies karaliskā patiesība – un ar varu sāks vajāt tevi nomākušo darbu, ieviržu un jūtu nepatiesums. Tad tavas spriedumam būs viegli – gan savu apmātību atmaskot, gan nejūtību satriekt, gan arī bezbēdību padzīt.

Kad tiek parādītas tik daudzas lietas, par ko vajadzētu izkopt pašam savu viedokli, nav jādomā, ka to spēj paveikt vienīgi izglītotie. Apspriešies pats ar sevi par pestīšanu spēj ikviens, pat bērns. Tas nav tas pats, kas zinātniska apspriešanās. Ikvienu domas skārusī patiesība pati tūlīt pat iedveš, kas tai nepieciešams. Esi tikai godīgs un atjauno sev sirsniņus laba vēlējumus, būdams gatavs sekot patiesības norādījumiem.

Tajā pašā laikā ir labi turēt pie rokas dvēseli glābjošas grāmatas, kurās skaidri un ar spēku tiktu atsegti visi tie jautājumi par ko nepieciešams apspriešies pašam ar sevi..

Šajā ziņā nenovērtējami ir svētītāja Tihona grāmatās atrodami raksti par grēku, apmātību, par piedošanu grēkus nožēlojušajam, celles vēstules. Kā palīgs tieši šādam pašizspriešanas darbam tiek izdota svēto tēvu rakstu izlase ar nosaukumu “Gulošais mosties”...

Taču savus prātojumus vajadzētu virzīt tā, lai tie tiktu pieskaņoti mērķim – iedarboties uz dvēseli un rosināt. Tālab nepieciešams:

a) Kad sāk spriest, tad neprātuļo, uzdodot dažādus jautājumus, bet noskaidrojot objektu, pietuvini to sirdij no tās puses, kura; kā tu ceri, būs iespaidīgāka, un tad apceri to šādi.

b) Nepārmeties ātri no vienas domas pie citas – tas drīzāk izkļiedēs, nekā savāks un atstās kaut kādu iedarbību uz dvēseli. Arī saule nespētu sasildīt nevienu radījumu uz Zemes, acumirkliņi pārskrienot tās virsmai. Par spriešanas mērauklu vienā vai otrā jautājumā, lai kļūst līdzjūtība. Ikvienu domu aizvirzi līdz jūtām un neatkāpies no tās, kamēr tā neieies sirdī.

c) Ja iespējams, tad neatstāj domu laiku, vienā pašā, tā sacīt, saprāta formā, bet ietērp to kaut kādā veidolā un turi pēc tam to galvā kā nepārtrauktu uzbudinātāju. Labāk par visu, ja iespējams vienā tēlā sakoncentrēt vairākus iespaidīgus priekšstatus. Tā, svētītājs Tihons, lai padziļinātu grēcinieka galvā domu par viņa stāvokļa bīstamību, saka lūk ko: “Virs tavas galvas – patiesības zobens, zem tevis – elle, kas gatava tevi aprīt, priekšā – nāve, aiz muguras – milzums grēku, labajā un kreisajā pusē – ļaunu ienaidnieku pūļi: vai tu drīksti būt bezbēdīgs...?” Veidolu (vai tēlu) ir vieglāk atcerēties un paturēt prātā,

tas iedarbojas spēcīgāk un iespaidīgāk.

d) Izraugies īsus, bet stiprus izteicienus, piemērotus tavam stāvoklim, un pēc tam biežāk tos sev atkārti prātā vai mutiski. Piemēram: *Vērsis pazīst savu īpašnieku, un ēzelis sava kunga sili, bet tu?. Vai tu neatstāj novārtā taisnību un Dieva mīlestību?... Savas cietsirdības un no grēkiem neattīrītās sirds dēļ tu sev pašam krāj naidu Dieva dusmu un taisnīgās tiesas dienā. Esi nomodā, jo nezini, kad Kungs nāks. – Man priekšā ir kaps, man priekšā ir nāve. – Kur es lai eju no Tava Gara un no Tava vaiga kur lai bēgu?. – Grēka mesli – nāve. – Jūsu pretinieks staigā apkārt kā lauva rūkdams. – Sniedz atskaiti par mājas ienākumiem; kam daudz dots no tā daudz tiks atprasīts; kalps, kurš zinājis kunga gribu, saņems daudz sitieni; pārdomā, no kā tu esi atkritis utt. Savāc un atceries šādus izteicienus un dragā ar tiem savu sirdi. Varbūt, ka kāds no tiem kļūs par ugunīgu bultu, kas trāpīs un aizdedzinās.*

Ar vienu pat iztīrāšanu tomēr neaprobežojies, bet pārmaiņus lasi arī lūgšanas. Jo mēs tagad darām to pašu, kā tad, kad gribam izraut zemē ieaugušu koku. Mēs pieejam un sākam šūpot, piepūlot spēju apspriesties pašam ar sevi, sevi pierunāt, sevi pārliecināt. Šūpojam, bet izraut nespējam – saknes ir dziļi ieaugušas. Tāpēc mums pietrūkst spēka, trūkst arī spēka nogriezt šīs saknes. Te tad nu arī ir vajadzīga palīdzība!

a) Ja prātošanas laikā tev sirdī iekritis kādas jūtas, jeb arī stipri pieaugs kāds aizkustinājums – sāc lūgties. Lūdzies, lai Dievs svētī tavas jūtas pie savas pārakmeņojušās sirds, lai dotu graužošu un radošu spēku jebkādai tavai domai vai arī, lai Pats atnāktu un mīkstinātu, atmodinātu, ievainotu.

b) Šajā lūgšanā lūdzies pats; izsaki to, kas ir uz sirds, un savas vitālās vajadzības atklāj ar uzticēšanos, vienkāršos bērniskiņģos, īsos vārdos, bet labāk – vispār bez vārdiem, ar savām sāpēm krītot Dieva priekšā.

c) Nesmadzeņo, nesaceri lūgšanas. Tuvojies vienkāršībā, ar vienu savu vajadzību, kā slimais vērsas pie ārsta, kā sasaistītais pie atbrīvotāja, novārgušais pie atjaunotāja. Ar vaļsirdīgu vājuma un bezspēcības atzišanu sevis paša pieveikšanā un ar sevis nodošanu Dieva visuvarenajai iedarbībai.

d) Krīti pie zemes, izpildi daudzas jo daudzas zemloces un zemkrites, sit sev pa vaigiem. Un nepamet lūgšanu, kamēr tā ir iedarbīga. Kad lūgšana atdzīsīs, ķeries atkal pie pārdomām, izraugies īsus, Dievam adresētus izsauceņus un atkārti tos biežāk: *Pasaudzē Tavu radījumu, Valdniek! – Dievs, apžēlojies par mani grēcinieku! – Ak, Kungs, glāb taču! Ak, Kungs, pasteidzies tak! Atsauc atmiņā ierosinotās baznīcas dziesmas un dziedī tās: Līgavainis nāks pusnaktī... Atceroties manis veiktos daudzos grēkus, darbu, nolādētais, gaidot tiesas dienu pastaro. – Ak, dvēsele, ak, dvēsele, kam guli tu, jel mosties! – un citas līdzīgas...*

Tā sevi nodarbinot, nepārtraukti klauvē pie Dieva žēlsirdības durvīm.

Pēc kā mēs nopūloties tiecamies? – Pēc Dieva atmodinošās žēlastības. Mūsu ietekmēšanai Dieva žēlastība paradusi izraudzīties zināmus starpniecības līdzekļus, kā sacīts ārkārtējo Dieva darbību aprakstā. Tātad, pielieto attiecībā uz sevi šos līdzekļus un neatkāpies no to labvēlības un ietekmes. Varbūt, ka arī uz tevi no kāda kritīs svētības stars, kā tas kritīs uz citiem, tev līdzīgiem grēciniekiem.

a) Dieva žēlastība savai darbībai izraudzījās Dieva baznīcas un baznīcas rituālus. Apmeklē arī tu baznīcu un pacietīgi, uzmanīgi un godbijīgi piedalies svētdarbībās. Gan dievnama āriene ar to iekārtojumu, gan dievkalpojumu novadīšanas kārtība, gan dziedāšana ar lasīšanu – viss var iedarboties. Un nav brīnums, ja ieejot dievnamā dīkdienības māks, iznāksi no tā ārā pestīšanas gara uzrunāts.

b) Svētība darbojas ar Dieva vārda palīdzību. Ņem to un lasi. Varbūt uzdursies kādai vietai, kas uzrunās arī tevi, kā tas notika ar Augustīnu, kad viņa acis pievērsās šādai viņu pārsteigušai vietai pēc Jaunās Derības atvēršanas.

c) Dažu grēcinieku sirdis kļuva mīkstākas pēc sarunām ar dievbijīgiem ļaudīm. Ej arī tu aprunāties. Vārds aiz vārda sarunas laikā – un varbūt izskanēs arī tāds, kurš arī tev aizies līdz dvēseles un gara nodalīšanai; **kā tiesā atklājot tavas sirdsdomas.** Varbūt, mīlestības sasildīts, dzīvais vārds aizies līdz tavas sirds dziļēm un satricinās tur palikušos grēka cietokšņus.

d) Spēcīga bija nabaga lūgšana. Kļūsti arī tu dāsnašs ar žēlastības dāvanām, noslauki nelaimīgo asaras, iekārto, ja vari, izputinātos. Nabaga lūgšanu, vaimanas aiziet līdz debesīm un iziet caur debesu debesīm. Varbūt tās nosūtīs arī tev Eņģeli – pavadoni kā virsniekam Kornēlijam?

Darīdams šādas un līdzīgas lietas; saskarsies ar svētības traukiem un nesējiem. Varbūt arī tevi skars no kaut kurienes nokritusī dzīvinošā rasa un atdzīvinās tevī nosalušos garīgās dzīves asnus.

Tātad, ja ir atnākusi doma izlabot savu dzīvi un savu raksturu, - tad, padzenot jebkādu novilcināšanos ar fizisku askēzi, apspied un atvieglini savu miesu, uz laiku pārtraucot ierastās nodarbības un rodot mieru vienatnē, atgrūd rūpes un izklaides. Pēc tam, sakoncentrējot uzmanību sevī, ar dažādu pestījošu iedomu palīdzību pacienties izgaiņāt apmātību, nejutīgumu un bezbēdību, tai pat laikā arī ne bez apspriešanās ar sevi pašu, jeb arī spriedelējot ar savu dvēseli, tam visam mijoties ar lūgšanu un pakļaujot sevi tādu gadījumu ietekmei, ko Dievišķā žēlastība jau bija izraudzījusies kā savu iespaidošanas līdzekli attiecībā uz grēcinieku dvēselēm.

Strādā, piepūlies, meklē – un atradīsi; klauvē un tev atvērs. Nepagursti un nekrīti izmisumā. Tai pat laikā atceries, ka šie pūliņi no mūsu puses ir tikai piepūles eksperimenti, lai piesaistītu svētību, bet ne pati piepūle, ko mēs vēl tikai meklējam. Trūkst paša galvenā – žēlastības pilnā ierosinājuma. Nevar neievērot, ka, lai arī ko mēs nedarītu – vai prātojam, vai lūdzamies, vai darām ko citu, mēs it kā no ārpuses cenšamies iedabūt savā sirdī kaut ko svešu. Mēdz būt, ka atbilstoši sasprindzinājuma spēkam kaut kāda ietekme no šiem pūliņiem aiziet līdz zināmam dziļumam sirdī, taču pēc tam tā no turienes atkal tiek izstumta, dēļ kaut kāda nepakļāvīgās un pie tā nepieradušās sirds atsperīguma, līdzīgi tam, kā no ūdens tiek izgrūsts tajā vertikāli iegremdēts koks. Taču tūlīt pat pēc tā dvēselē atkal atjaunojas aukstums un biezādainība – skaidra zīme, ka žēlastības iedarbības te nav bijis, bet tikai mūsu pašu darbs un piepūle. Tāpēc neapmierinies vienīgi ar šīm lietām un nedusi uz tām, it kā tās tad nu arī būtu tas, kas tev jāmeklē. Tie ir bīstami maldi! Tāpat arī ir bīstami domāt, ka šiem darbiem ir kāds nopelns, par ko neizbēgami būtu jāsaņem žēlastību. Nebūt nē! Šī ir tikai sagatavošanās saņemšanai, bet pati apdāvināšana ir pilnībā atkarīga no Dāvinātāja. Tātad, gādīgi pielietojot visus ieteiktos līdzekļus, meklētājam vēl jāturpina pūlēties, gaidot Dieva apmeklējumu, kas starp citu, nav iepriekš paredzams, un neviens nezina, no kurienes tas nāk.

Kad atnāks šī ierosinošā svētība, tad tikai arī sāksies īstais darbs iekšējās dzīves un rakstura pārveidē. Bez tā uz panākumiem nav ko cerēt – būs vienīgi neveiksmīgi mēģinājumi. Tam liecinieks ir svētlaimīgais Augustīns, kurš ilgi noņēmas pats ar sevi, bet uzveica tikai tad, kad pār viņu nāca žēlastība. Strādā, gaidot ar drošu cerību. Atnāks – un visu izdarīs.

Pēc tā visa ir dabiski pajautāt: kas gan ir šis žēlastības ierosinājums? Kādā stāvoklī tas noliek cilvēku – grēcinieku? Un ar ko šis stāvoklis atšķiras no citiem līdzīgiem stāvokļiem? Jāpazīst ierosinājumam raksturīgās īpašības, lai to neauglīgi nepalaistu garām un, lai tā vietā neuzņemtu kaut kādu dabisku stāvokli. Žēlastības atmodināto dvēseles stāvokli var noteikt izejot no diametrāli pretējā – grēka iemidzinātā dvēseles stāvokļa:

1) Grēks nošķir cilvēku no Dieva. Cilvēks, novēršoties no Dieva un pievēršoties grēkam, nejūt savu atkarību no Viņa, dzīvojot tā, it kā ne viņš būtu Dieva īpašums, nedz arī Dievs viņa Tēvs, kā patvaļīgs kalps, kas aizbēdzis no sava Kunga. Tagad šī starpsiena tiek nojaukta. **Atgriežas atkarības sajūta no Dieva.** Cilvēks skaidri apzinās savu absolūto pakļautību Dievam un pilnīgo atbildību Viņa priekšā. Agrāk debesis viņam bija kā no vara, biezā slānī klājosies pār viņa galvu, bet tagad caur šo tumšo pārsegu izlaužas zināms stariņš, parādot viņam Dievu, Valdnieku un tajā pašā laikā arī Soģi. Viņā ar spēku tiek ierosināta **Dzīvības sajūta**, ar visām tās pilnībām, un neatvairāmi turas dvēselē, piepildot to visu. Te ir pamats un iespēja nākamajai svētības pilnīgai garīgajai dzīvei.

2) Agrāk grēks cilvēku apjoza ar aklumu, nejutīgumu, bezrūpību. Žēlastības ierosinājuma brīdī šīs trīs slāņainās pārakmeņojušās zvīņas no viņa savažotās dvēseles nokrīt. Cilvēks tagad skaidri **saskata visu neglītumu**, kas viņā mīt, un ne tikai redz, bet arī jūt. Tajā pašā laikā apzinās sava stāvokļa bīstamību, sāk baiļoties par sevi un **rūpēties** par savu likteni. Viņa dvēselē iekrīt ne tikai biklums, bet jūtot savu atbildību Dieva priekšā, arī bailes, ciešanas, sarūgtinājums un kauns sāk stipri tirdīt viņa sirdi. Viņu **moka sirdsapziņa**.

3) Taču tajā pat laikā viņam tiek dota zināma iespēja sajūst cik salda ir dzīve Dievā. Jūtot visu grēcīgās dzīves jēlumu un ar riebumu no tās novēršoties, kā no ļaunuma pilnas jūras, viņš tai pat laikā nojauš, ka viņa dvēseles acu priekšā atsegtajā labestības sfērā apslēpts iepriecinājums un mierinājums. Viņš to uzlūko kā apsolīto zemi, kā vissvētīgāko un visdrošāko vietu, kur paglābties no nemiera un visiem satraukumiem. Šī priekšnojauta tad nu arī lielākoties ir tā parādība grēcīgajā dvēselē, ko pats cilvēks nekādi radīt nespēj. Tie ir Dieva labumi, kas ir vienīgi Viņa varā. Domāt par tiem – nenozīmē sajūst tos. Pats Dievs ievē cilvēka garu Savā dārgumu krātuvē un ļauj nobaudīt tās labumus.

5) Ievēro, cik nepieciešama ir šī Dieva svētības darbība tad, kad dvēsele uzsākusi ceļu, lai atbrīvotos no grēka ietekmes. Svētīgā ierosinājuma mērķis un spēks ir tāds, ka tas izvelk cilvēku no grēka zobiem un noliek to uz vienaldzības punkta starp labu un ļaunu. Mūsu gribas svāriem, uz kuriem tas sliecas te uz vienu, te otru pusi, tagad jābūt līdzsvarā. Taču tas tā nenotiks, ja grēciniekam netiks dota iespēja kaut vai priekšsajūtās nogaršot labestības saldumu. Ja tā netiks dota, tad grēka saldums, kā iepriekš izgaršots, ar lielāku spēku nekā labais vilks to pie sevis, un izvēle allaž kritīs par labu grēkam, kā tas arī mēdz notikt visās iecerēs izmainīt dzīvi bez žēlastības ierosinājuma. Jo tas ir vispārīgs likums; *IGNORI NULLA CUPIDO*, t.i., *KO NEZINI, TO NEGRIBI*. Taču, kad svētīgās ierosmes laikā viņam tiek dots nobaudīt labestības saldumu, tad tā arī sāk viņu sev piesaistīt, kā jau pārbaudīta, zināma un izjūtama. Svāri ir līdzsvarā. Cilvēka ziņā ir pilnīga rīcības brīvība.

6) Tādējādi, svētīgās ierosmes laikā gan pašā cilvēkā, gan viņam visapkārt viss tiek kā zibens šautras apgaismots. Uz īsu mirkli sirds viņu tagad ievada tajā kārtībā, no kuras grēks to padzina, viņš tiek ievietota tajā radības ķēdes posmā, no kura ar grēka palīdzību patvaļīgi tika izrauts. Tālāb šī žēlastības darbība gandrīz ikreiz ir iezīmīga ar izbailēm un acumirkliģu satricinājumu, kā domās iegrimušu nevaļīgu gājēju satricina pēkšņi sadzirdētais “stāvi!” Ja uz šo stāvokli raudzīsīmies caur psiholoģisku jēdzienu prizmu, tad tas nav nekas cits, kā gara atmošanās. Īstenībā mūsu garam raksturīgi apzināties Dievību un zināmu augstāko pasauli, jeb lietu kārtību, pacelt cilvēku pāri pār visu juteklisko un ievest tīri garīgā sfērā. Taču grēcīgā stāvoklī mūsu gars zaudē savu spēku un izšķīstot, sajaucas ar dvēseliskumu, bet ar tā palīdzību – arī ar jutekliskumu, turklāt līdz tādai pakāpei, ka it kā izzūd tajos. Šajā brīdī žēlastība to izvelk no turienes, tas tiek likts it kā mūsu iekšējā dievnama svečturī un apgaismo visu tur esošo un no turienes ieraugāmo.

Tas stāvoklis, kādā mūsu dvēsele nokļūst svētīgā ierosinājuma ietekmē, ir līdzīgs daudziem dabiskiem stāvokļiem, ar kuriem to tomēr sajaukt nevajadzētu.

1) Svētīguma ietekmē cilvēks atrodas zināmā mokošā, ciešanu pilnā stāvoklī, būdams nemierā ar sevi un savu vietu dzīvē; taču tas nav tas pats, kas **melanholija**. Melanholijai nav noteikta objekta: te cilvēks bēdājas un skumst, nezinot pats, kāpēc un par ko; Svētīgās ierosmes laikā, gluži otrādi, - ir nosakāms ciešanu iemesls, proti: Dieva aizvainošana un sevis apgānīšana. Tā ir dvēseliska, bet šī – garīga; tā ir mokoša, nomācoša, iznīcinoša, kālab arī saka: “Melanholija moka”, bet šī atdzīvina un atmodina. Mūsu ikdienišķajā sadzīvē šādu nenosakāmu ideju nav mazums, un ikvienai no tām ir savas nianšes. To vidū īpašas ievēribas cienīga ir ilgošanās pēc debesu tēvzemes, neapmierinātība ar visu radīto, garīga izsalkuma jūtas. Un šī ir viena no dabiskākajām mūsu gara kustībām. Kad nedaudz pierimstas kaislības, gars paceļ savas, sirdī atbalsi rodošās vaimanas par savu grūto un pazemoto stāvokli, kurā tas tiek turēts, ka viņš netiek barots ar ko nākas, bet turēts badā. Tās ir ilgas pēc dzimtenes, nopūtas, ko Apustulis sadzirdējis pie visas radības (sk. Rom.8,22). Taču arī šī nav žēlastības ierosme. Šī ir viena no dabiskākajām kustībām vai mūsu gara funkcijām, un viena pati par sevi tā ir mēma un neauglīga. Gaiša un dzīva tā kļūst kad to apņem svētīgais ierosinājums.

2) Svētīgo ierosmi raksturo gara satricēšana, sirdsapziņas signālu atmošanās; taču tas nebūt nav tas, kas parastā pukošanās uz sevi par mūsu vairāk vai mazāk nozīmīgajiem sadzīvīskajiem misēkļiem. Mēs visi sevi tirdām, kad neesam kaut ko kā nākas pateikuši vai izdarījuši, un vispār visos gadījumos, kuros, kā saka, ir nācis sevi apkaunot. Mēs šajos gadījumos pat sakām: “Vai, kāds kauns!” Bet tas nebūt nav tas pats, kas tagad garā sadzirdamā sirdsapziņas balss. Tur cilvēks centrā liek sevi un savas laicīgās attiecības, bet šeit, gluži otrādi, sevi un visu laicīgo pilnībā aizmirst un redz vienīgi apvainoto Dievu un to, ka ir izjaucis savas mūžīgās attiecības. Un viņš aizstāv sevi un cilvēku noteikumus, bet šeit – Dieva gribu un Viņa slavu. Tur viņš bēdājas, ka ir apkaunojis sevi Dieva acīs, par cilvēkiem un pat par visu pasauli viņam nav nekādas daļas. Turklāt – tur ir skumjas, kas neiepriecina, bet te tās tiek sajauktas ar zināmu mierinājumu. Jo tur viss viņa balsts ir sevī un citos, un kad šis pamats zūd, tad viņam nav vairs pie kā vērsties, bet te – viss no Dieva, uz ko viņš cer un paļaujas, ka tas no viņa nenovērsīsies. Un arī parastie mūsu sirdsapzinīgumi atdarina patiesās sirdsapziņas darbības: var sacīt, ka arī tās būtībā ir darbības, kas pārstāv sirdsapziņu, kaut arī kritušu no savas kārtas. Kopā ar garu arī tā krita no tai raksturīgā augstuma, no garīgās sfēras un nonāca dvēseliskā miesiskuma verdzībā, sāka kalpot vienīgi pasaulīgiem mērķiem, kļūva, tā sacīt, par laicīgu sirdsapziņu, kas cilvēka apvainojumus izjūt spēcīgāk nekā Dievu.

3) Svētīgajai ierosmei pieskaroties, sirdij tiek dots sajust kādu citu, labāku, pilnīgāku un priecīgāku dzīvi; taču tas nebūt nav tas pats, kas notiek ar tiem, kuri jūt gaišu uzplūdu un ceļu nodomu atmošanos. Šīs parādības ir līdzīgas ar to, ka paceļ pāri pār ierasto lietu kārtību un mudina realizēt iedvesmoto; taču tās krietni atšķiras pēc virzieniem un mērķiem. Otrā savu pamatojumu rod kaut kādā miglainā sfērā, bet pirmā – pievērš Dievam, aicinot tajā rast mieru un ļaujot kāroto izjust. Pirmās mērķis – dzīve Dievā ar mūžīgo svētlaimi, bet otro parādību gadījumos tiek domāts kaut kas, protams, allaž varens, īpašs, taču par to neko vairāk nevar pateikt kā vien “kaut kas”. Vispildīgākā to atšķirība ir tāda, ka otrās parādības apraujas un darbojas pa vienam: vienam te gars atmostas ar vienu pusi, citam ar citu; savukārt pirmā apņem visu garu vispusīgi, un, pietuvinot to mērķim, apmierina to, vai arī dod šajā kārtībā iepriekš izjust pilnīgu apmierinājumu. Augstāko gara tieksmju uzplūdi būtībā ir paliekas no Dieva tēla cilvēkā – no sadauzītā tēla, tāpēc tās arī atklājas līdzīgi tam – kā sasmalcināti un izkliedēti stari. Šos starus nepieciešams savākt vienā, it kā sakoncentrējot, un tad fokusā izveidosies aizdedzinošais stars. Šo, sevī vienoto, bet daudzdaļīgajā dvēselē sadrumstaloto gara staru, tā sacīt, sakoncentrēšanos, tad nu arī paveic viņu atmodināšanā žēlastība un aizsedz garīgās dzīves uguni, nostādot cilvēku nevis aukstā apcerīgumā, bet tādā kā dzīvinošā karstumā. Šāda gara savākšanās vienkopus sastopas Dievības izjūtās: te arī ir dzīvības asns. Tāpat arī dabā: dzīvība nerodas līdz pat tam brīdim, kamēr tās spēki darbojas sadrumstaloti; taču tiklīdz augstais spēks savāc tos vienkopus, tūdaļ pat parādās dzīva būtne, piemēram, augš. Līdzīgi arī garā. Kamēr tā tieksmes lauž ceļu sadrumstalotas, te viena, te otra, un viena uz vienu pusi, bet otra – uz otru, - garā nav dzīvības. Taču tad, kad augstākais, Dievišķais žēlastības spēks, vienlaikus pārklājot garu, savieno visas tā tieksmes vienkopus un tur tās šajā veselumā, - tad arī deg garīgās dzīves uguns.

Pēc šādām pazīmēm svētīgo ierosmi var viegli atšķirt no parastajām garīgās dzīves parādībām cilvēkā. Lai nesajauktu, un galvenais, lai tās nepaslīdētu garām neizmantotas par labu mūsu pestīšanai. Jo īpaši tas būtu jāzina tiem, uz kuriem Dieva žēlastība iedarbojas bez viņu iepriekšējiem sagatavošanās darbiem un ne ar īpašu spēku. Ierosinošu stāvokli bez uzmanības atstāt nedrīkst, taču var tam nepievērst vajadzīgo uzmanību, un kādu laiku tajā atrodies, atkal nolaisties līdz ierastajam dvēseles un miesas kustību karuselim. Ierosme grēcinieka pievēršanās darbu nenobeidz, bet tikai liek tam pamatu, un pēc tā priekšā stāv darbs pašam ar sevi, un tas ir ļoti sarežģīts darbs. Jāpiebilst gan, ka viss uz to attiecināmais notiek divos brīvības krustpunktos: vispirms – kustībā uz sevi, bet pēc tam – no sevis uz Dievu. Pirmajā cilvēks atgūst pār sevi nozaudēto varu, bet otrajā – pienes sevi par upuri Dievam, pilnībā upurējot savu brīvību. Pirmajā viņš nonāk līdz izlēmībai atbrīvoties no grēka, bet otrajā, tuvodamies Dievam, dod solījumu piederēt Viņam vienam visās savas dzīves dienās.

Nonākšana līdz apņēmībai pamest grēku un veltīt sevi Dieva gribas pildīšanai

A. Nonākšana līdz apņēmībai pamest grēku

Neatkarīgi no tā vai žēlastība pati par sevi kādu apmeklēs vai arī tā tiks atrasta meklējumu rezultātā, - stāvoklis, kādā tā ievēd cilvēku savā pirmajā iedarbībā uz to, gan vienā, gan otrā gadījumā ir vienāds. Žēlastība atmodināto noliek vidus stāvoklī starp tikumu un grēku. Tā viņu izvelk no grēka važām, liedzot šīm pēdējām varu pār cilvēka rīcību, it kā pret viņa gribu, taču nepārvelk viņu labā pusē, bet līdz ar apņemšanos būt tā pusē, dod vienīgi sajust tā pārākumu un prieku. Cilvēks tagad stāv it kā divu ceļu krustpunktā un viņam jāpieņem izšķirošs lēmums. Svētais Ēģiptes Makārijs saka, ka arī pie cilvēka nonākusi, žēlastība ne mazākajā mērā “viņa gribu nesaista ar piespiedu spēku un nepadara viņu pastāvīgu labos darbos, vai viņš to gribētu vai negribētu. Gluži otrādi, arī cilvēkam piemītošais Dieva spēks dod vietu brīvībai, lai atklātos cilvēka griba, vai tā ir vai nav pieskaņota svētībai” (1.uzruna.Par sirds uzmanišanu, 12.nodaļa). No šā brīža sākas brīvības savienošāšanās ar svētību. No ārienes iedarbojusies svētība ārpusē arī paliek. Iekšienē tā ieiet un sāk apgūt gara sastāvdaļas vienīgi tad, kad cilvēks ar savu vēlmi paver tai ieeju sevī, jeb atver muti tās saņemšanai. Cilvēkam rodas vēlēšanās un tā tūlīt pat ir gatava palīdzēt. Izveidot vai nostiprināt sevī labo cilvēks pats nespēj, taču alkst pēc tā un piepūlās; un šo pūliņu dēļ žēlastība cilvēkā nostiprina kāroto labumu. Tas viss tā arī turpināsies līdz cilvēks labestībā un Dieva gribas pildīšanā gūs pilnīgu pārsvaru pār sevi.

Vis, kas cilvēkam nepieciešams, lai paveiktu šo darbu ar sevi, jeb nonāktu līdz izlēmībai, ir tas pats, kas parasti mēdz būt nepieciešams, kad esam izšķīrušies par kādu darbu vai pasākumu. Parasti pēc tam, kad radusies doma kaut ko paveikt, mēs ar savu vēlmi sliecamies uz šo domu, novēršam šķēršļus un pieņemam lēmumu. Tāpat ir arī ar izlēmību uz kristīgu dzīvi. Nepieciešams: a) pavērst uz to savu vēlēšanos, b) novērst iekšējos šķēršļus izlēmības izveidošanai un c) pieņemt lēmumu. Kaut arī svētības darbība gan nostāda ierosinošā stāvoklī, tomēr tās pamudinājums izmainīt dzīvi ir tikai iedoma, kaut arī vairāk vai mazāk dzīva: “Vai nebūtu jāpārtrauc grēkot”, jeb: “Ir jāpārtrauc.” No miega uzmodinātais redz, ka laiks un vajadzība celties, taču, lai paceltos, ir spiests pielietot īpašas pūles, veikt īpašas kustības ar dažādām ķermeņa daļām. Viņš sasprindzina muskuļus, nomet to, ar ko apsedzies, un ceļas.

Tātad, sajuzdams sevī svētīgo ierosmi, steidz pakļaut tās prasībām savu gribu, piekrīti tās padomam, ka tev, Dieva priekšā bezatbildīgam un nešķīstam, nepieciešams laboties un ņerties pie tā **nekavējoties**.

Kurš meklējis žēlastības palīdzību un tagad jūt tās klātbūtni, tam būtu jābūt apveltītam ar šādu vēlēšanos, - tā jau vadījusi viņu visos norādītajos pūliņos; taču viņa saturam, vai viņa pilnībai arī šeit tiek kaut kas pielikts. Ir domu vēlme: prāts pagēr, un cilvēks sevi piespiež; šī vēlme rada sagatavošanās darbus. Ir simpatizējoša vēlēšanās; tā rodas kā rezultāts svētīgās ierosmes darbībai. Galu galā ir darbīgā vēlme – gribas piekrišana tūdaļ pat ņerties pie lietas, lai pārtrauktu grēkpilnos kritienus; tai jāizveidojas tagad, pēc svētīgā ierosinājuma. Un, lūk, pirmais darbs, kas jāveic ierosinājuma atmodinātajam.

Ikvienam zināms, ka ne katrs ierosmi saņēmušais sāk pārveidot savu dzīvi uz labo pusi, tāpat arī ne katrs, kurš pamodies tūdaļ pat ceļas, bet mēdz gadīties, ka vairākkārt no jauna iemieg.

Svētīgā ierosme, no vienas puses, piešķir cilvēkam privilīģētu un dzīvīguma pilnu stāvokli, bet no otras – izvirza visnotaļ ierobežojošas prasības. Kurš tagad vairāk pieklausies pirmajai pusei, tas var sākt lidināties domās un priekšlaicīgi nodoties dzīves priekam, it kā tam piederētu jau viss, kas nepieciešams. Šis sev dāvātais atvieglinājums pieļauj pievērst nepieciešamo uzmanību notikušajam, bet ar to saistītā iekšējā izklaidētība drīz vien atvēsinās, - un žēlastības laiks un stāvoklis būs palicis neizmantots. Atkal iestāsies parastais miesiskums, kura laikā nav iespējams saņemt sevi rokās. Tas, kurš, gluži otrādi, vairāk piesliesies otrai pusei, tas var sev atļaut nedaudz lielāku brīvību šajos ierobežojumos, kā bērns, kurš norauj apsēju no rētas ar dziedinošu plāksteri tikai tāpēc, ka tas traucē. Turklāt dažs labs, ar mērķi izklīdināt, kā viņam šķiet, tumšās, drūmās domas, ķeras pie it kā nevainīgām izklaidēm – sarunām un lasīšanas; cits savukārt, pakļauj izpētei radušos nomāktības sajūtu, lai noskaidrotu, no kā un kā tā varēja izveidoties. Tur – ārējie iespaidi, bet šeit – demoralizējošā izpētes darbība, izdzēs iekšienē notikušās pestījošās pārmaiņas. No tā arī viņš nonāk līdz parastajam, nekustīgajam ķermeniskumam.

Šķiet, ka tam tā nevajadzētu būt, bet notiek, tāpēc, ka arī svētīgās ierosmes atrodas dažādās pakāpēs un apstākļos, kādos tās atnāk, tās var būt tādas, ka aizsedz savu iekšienē notiekošo parādību svarīgumu un vērtību. Visgudrā svētība to pieļauj, kārdinot cilvēka patvaļas pilno brīvību. Lūk, kāpēc arī sakām: ja nu tu esi sajutis svētības ierosmi, esi apzinājies, ka tā ir viņa, nevis kas cits, tad steidz pakļaut tās iedvesmai savu gribu. Bet tālab:

a) Sirds vienkāršībā notici, ka tas ir no Dieva, ka Pats Dievs tevi aicina pie Sevis, Pats tev pietuvojies, lai radītu tevī pestījošas pārmaiņas.

b) Noticējis, nepieļauj, lai arī šī Dieva žēlastības darbība aizslīdētu tev neauglīgi garām. Vienīgi šī ierosme piešķir spēkus uzveikt sevi. Ja tā tevi pametīs – pats sevi nepārvarēsi. Bet vai tā vēl atnāks – pateikt nevari. Varbūt tev pēdējo reizi tiek izrādīta šāda pretīmnākšana. Pēc tās kritīsi apcietinātības stāvoklī, bet no tā – bezcerībā un izmisumā.

c) Cik vien spēj, centies un pūlies noturēt sevi tajā pestījošajā stāvoklī, kādā tu esi nolikts. Kā viegli aizdedzināma viela, ja to ilgi tur uguns priekšā, ne tik vien sasilst, bet spēj pat aizdegties, tāpat dabiski var iedegties vēlme dzīvot svētīgu dzīvi, ja ilgāku laiku sevi pakļausim svētības ietekmei.

d) Tālab atgrūd visu, kas var apdzēst šo vārģo uguntiņu un apjoz sevi ar visu, kas var to barot un nomest līdz liesmai. Meklē vienatni, lūdzies un pats ar sevi apspriedies, ko darīt. Tā dzīves, nodarbību un darbu kārtība, kāda jau parādīta un kādai meklējot svētību, tu esi sevi piespiedis paklausīt, ir vislabākā arī tam, lai paildzinātu sevī tās aizsākušos darbību. Bet labākais no tā visa šajā gadījumā ir – vienatne, lūgšana un pārdomas. Vienatne būs koncentrētāka, lūgšana dziļāka un pārdomāšana

iedarbīgāka. Apspriedies pats ar sevi, izseko līdzī visām domām, kādas tu esi krājis arī agrāk, cenzdamies padzīt apmātību, nejūtību un paviršību. Lai arī šo triju tagad vairs nav, taču tev nepieciešams aizdegt vēlēšanos – sākt darbu nekavējoties. Uz to arī vērs visu darbību. Tagad tava prātošana pašam ar sevi nebūs vairs tāda kā agrāk. Bez ierosinājuma tā parasti nosliecas uz vispārinājumu; tagad, - gluži otrādi, atdarinot žēlastību un tās vadībā, tā tagad visu pienesīs tieši tev pašam, bez kādas aizbildināšanās un izvairīšanās, lietas pavērsīs tev no tādas puses, kas vairāk spētu uz tevi iedarboties. Tāpēc tu faktiski šajā gadījumā ne tikai prātosī, cik iesī no sajūtas uz sajūtu.

Lūk, šajos te tavos pūliņos, strādājot pašam pie sevis, ar svētības palīdzību visbeidzot sirdī atskanēs vienīgi Dievam un tev sadzirdami vārdi: “Vajag taču reiz par visām reizēm, un tā, tūlīt sākšu”. Acīmredzot, šis ir slēdziens; bet pēc kādiem likumiem un no kādiem atzinumiem tas izriet, to nekāda zinātne noteikt nespēj. Visi agrāko prātojumu objekti var būt skaidri zināmi, taču šāds slēdziens var arī nepienākt. Mēdz gadīties pat tā, ka viens otrs visas šīs lietas tik spēcīgi spēj ietērt vārdos, ka to darbības rezultātā desmitiem un simtiem cilvēku nonāk līdz šim slēdzienam, bet viņa paša sirdī šie slēdziena vārdi neizskan. Un to neviens nespēj pateikt, kurš te ir darbības veicējs – žēlastība vai brīvība, jo mēdz būt, ka žēlastības darbība paliek nevērota un visi brīvības pūliņi – neauglīgi.

Gan viena, gan otra savienojas mums neaptveramā veidā, katrai no tām tomēr saglabājot savu dabu. Var tā sacīt: brīvība atdod sevi, žēlastība saņem un caurauž to. No šejienes - spēks vēlmei: “Tā tad, tūlīt pie darba”.

Nu, visubeidzot, cilvēks nosliecies uz labā pusi, gatavs nostāties uz šī svētā ceļa, gatavs darīt Dieva gribas pildīšanai nepieciešamos labos darbus; taču šajā brīdī viss sirdī apslēptais milzīgais ļaunums paceļas gaisā kā pīšļi un grib atkal pārklāt visu dvēseli. Ierosmes un nosliekšanās brīdī grēks klusē, it kā uz viņu neattiektos tas, kas notiek ar cilvēku; taču tagad, kad viņu grib samīdīt, viņš, tūkstošgalvainais, kā to dēvē svētais Jānis Pakāpnieks, adresē to iecerējušajam cilvēkam tūkstošiem vaimanu. Līdzīgi tam, kā pamodies cilvēks vēl tikai domā celties – viņa ķermenī valda miers. Taču tiklīdz viņš nedaudz sasprindzina muskuļus, lai tik tiešām celtos no gultas – visas līdz tam klusējošās sāpes viņa ķermenī tagad liek sevi just un sāk žēloties. Tāpat arī svētīgo aicinājumu paklausījušajam sāpes liek mieru, bet vienīgi līdz brīdim, kad viņš nosliecas par labu izlēmīgai rīcībai – tad visas šīs vājības sacel trauksmi – stipru un mulsinošu. Iedoma aiz iedomas, impulss aiz impulsa brūk virsū nelaimīgajam cilvēkam un velk to atpakaļ; uzbrūkot bez jebkādas kārtības, no visām pusēm, apņem dvēseli un iegruž to savā nemierā. Viss labais, kas ir cilvēkā, karājas it kā mata galā un pats viņš gatavs ik brīdī atrauties no tā, pie kā turas, un atkal iegremdēties tajā vidē, no kuras gribējies izrauties. Viņu paglābj tikai viena lieta – tas saldums, atvieglinājums un iepriecinājums, ko tas bija cienīgs baudīt ierosmes brīdī, un tas stiprums, ko viņš sajuta, kad savā sirdī teica: “Un tā, tūlīt sākšu”. Kurš redzējis kā dūmos šurp turp šaudās maza dzirkstele, tai pat laikā vēl it kā nezaudējot sevi, jeb kā maza koka daļiņa, atraudamās burzguļojošās strūklakas vidū tiek svaidīta gan augšā, gan lejā, te pa labi, te pa kreisi, tas tajā spēš saskatīt tēlainu līdzību ar to, kas šajā brīdī notiek ar cilvēka cēlo vēlmi. Sajukums ir ne tikai dvēselē, bet arī asinis ir satrauktas, mēdz būt pat troksnis ausīs un migla acīs. Nav grūti apjēgt, ka šāda pretestība nāk ne tikai no mūsu sirdī mītošā grēka, bet vēl jo vairāk no visu grēku radītāja – velna, kurš nespēj palikt mierīgs, kad viņa valstībā uzrodas šāds nemiera cēlājs. Svētītājs Tihons saka: “Kad grēcinieks ar Dieva svētības palīdzību sācis nožēlot grēkus, tad tam uzbrūk visdažādākie kārdinājumi. Cilvēks sāk tuvoties Kristum, bet sātans tam seko pa pēdām un novērš no Kristus, liek kāju priekšā un nostiepj visdažādākos tīklus”. Pie mums mēdz stāstīt par spokiem – gan šausmīgiem, gan valdzinošiem, ar kādiem saskaras kaut kādas slēptu mantu atrašanai noderīgas puķes meklētāji; šis psiholoģiskais mīts vislabāk attēlo visas velna rūpes, lai tikai novirzītu cilvēku no cēlā nodoma nopirkt dārgas pērles vai atrast ciematā paslēptos dārgumus.

Te cilvēkam stāv priekšā stipra cīņa pašam ar sevi, it kā izšķirošā kauja ar grēku. Viņam izlēmīgi jāstagūsta un jāsatric savs ienaidnieks, jāuzkāpj šai čūskai, jāsasien tā, un jānogurdina visi tās spēki. Veiksmīgā grēka uzveikšanā sakņojas reāla cerība uzveikt to arī visos nākamajos tā uzbrukumos. Darbībā iesaistīto personu daudzveidības dēļ nav iespējams noteikt visu, kas te notiek. Lai gan galvenos šīs kaujas krustpunktus uzrādīt nav grūti, vairāk gan, lai palīdzētu kaujā iesaistītajiem, nekā zināšanu pavairošanai.

Redzams, ka dvēselē nav atbalsta punkta: tā svārstās, kaut arī, saņemot palīdzību no Dieva

žēlastības, vēl nav ne ievainota, nedz satriekta savā cēlajā iecerē. Un kurš gan cits to atbalstīs, kurš to pacels? Lūk, kādēļ tai tagad vairāk par visu nepieciešamas no visa spēka saukt uz Dievu, kā sauc slīkstošais. Ienaidnieks satvēris un grib aprīt – klieudz kā Jona vaļa vēderā vai slīkstošais Pēteris! Kungs redz tavas grūtības un pūliņus – un pasniegs tev palīdzīgu roku, pabalstīs un noskaņos tevi tā, kā tas nepieciešams kaujā ejošam kareivim.

Lūk, kur ir balsts! Visbīstamāk, ja dvēsele to iedomājas atrast pati sevi; tad tā visu pazaudēs. Ļaunums atkal to pievārēs, nomāks viņā šo vēl tik vārgo gaismiņu, apdzēsīs šo tik tikko aizdegušos uguntiņu. Dvēsele zina, cik tā viena pati bezspēcīga, tāpēc, neko negaidot no sevis, lai krīt un pazemojas Dieva priekšā, lai savā sirdī pārvērs sevi par **neko**. Tad visuiedarbīgā svētība no šā **nekā** radīs viņā visu. Kurš pilnīgā pašnoniecināšanā ieliek sevi Dieva rokās, tas Viņu, līdzcietīgo, sev piesaista, un kļūst stiprs Viņa spēkā.

Tajā pašā laikā no pašnoniecināšanās tomēr nevajadzētu krist līdz dvēseliskam vājumam un, nododot sevi Dievam, nedrīkst ļauties bezdarbībai. Nē, gaidot visu no Dieva un neko no sevis, arī pašam jāsarosās uz darbošanos un jādarbojas, cik spēki atļauj, lai Dievišķajai palīdzībai būtu pie kā nākt, un Dievišķajam spēkam būtu ko pārklāt. Svētība jau ir klātesoša, taču tā darbosies pēc paša personīgajiem pūliņiem, aizpildot to nespēku ar savu spēku. Tātad, cieši izlēmis ar pašnoniecinājuma pilnu lūgšanu nodot sevi Dieva gribai, darbojies arī pats, nepaļaujoties slinkumam.

Darbojies pret grēku vispār, bet jo īpaši pret tā pamatierosinātājiem. Kad dvēselē viss viļņojas, un iedomas, kā kādi spoki, stāv un aņņem to no visām pusēm, raidot bultas tieši sirdī, - var viegli pamanīt galvenos, tā sacīt, ļaunuma uzkurinātājus. Aiz daudzo individuālo karotāju mugurām, pašā aizmugurē stāv galvenie cīnītāji, kuri dod pavēles, atbild par visiem rīkojumiem un pašu kara gaitu. Tie arī ir grēka pamatierosinātāji. Uz tiem tad nu arī vajadzētu vērst visu uzmanību, celties cīņā tieši pret viņiem, pieveikt tos un iznīcināt. Kad šie būs uzvarēti, sīkie karotāji paši izklīdīs.

Kas ir šie galvenie grēka ierosinātāji un galvenie tā aizstāvji cīņas laukā, to ir norādījis Pestītājs, kad aicināja sekot Sev (sk.: Mk. 8, 34-38). Kas grib Man sekot, sacīja Viņš, *lai aizliedz pats sevi*, - lai novērsas no sevis, lai uzskata sevi it kā par svešu sev, kurš nav uzmanības un līdzjūtības cienīgs, par ko nav vērts iestāties. Tas liek pieļaut, ka grēku mīlošā sirdī nepārtraukti mīt tai raksturīga pretēja nostādne – **sevis žēlošana**, kā tas patiesībā arī ir. Cilvēks – grēcinieks ar sevi apietas kā māte ar maigi mīlētu bērnu: grūti sev kaut ko liegt, kaut kādā ziņā iebilst; viņš nespēj sevi pārvarēt, lai kaut vienā lietā paceltu roku pret sevi. Tālāk Pestītājs dvēseles glābšanas labad uzliek par pienākumu atsačīties no visa, kas pasaulē: *Jo ko tas cilvēkam palīdz, ka viņš iemanto visu pasauli un zaudē savu dvēseli?* (Mk.8,36). Pasaule ir ārpus mums esošo lietu kopums, - saredzams, aptaustāms, sajūtams. Tātad, minētais apstāklis pieļauj cilvēka sirdī sliekšni uz materiālo, kāri pēc aptaustāmā, zināmu kaislību uz sevis barošanu un baudas sagādāšanu sev vienīgi no redzamā un jutekliskā. Un tik tiešām, grēka mīlētāja galvenā iezīme ir **juteklība**: nav viņam tieksmes uz neredzamo un garīgo, bet viss jutekliskais ir tik pazīstams un neskaitāmas reizes pārbaudīts. Pēc tam Kungs piekodina, lai mēs Viņa nekaunētos šajā laulības pārkāpēju un grēcinieku ciltī. Tas atklāj, ka grēku mīlošā sirds, kaunēdamās no cilvēkiem, atstāj novārtā labestību un taisnību. Tas tā arī ir. Cilvēks parasti dzīvo šīs visapkārt ierastās kārtības jeb iedibināto attiecību nesatricināmībā, tāpēc arī baiļojas tās sakustināt, un to uzturēšanas labad drīzāk ir gatavs izlikties un liekuļot, nekā izdarīt kādam kaut ko pretēju, neizrādīt cieņu, iedzīvoties nepatikšanās. Tā ir **izdabāšana cilvēkiem**. “Ko sacīs un, kas notiks, ja nāksies pārraut sakarus?” Jādomā, ka šī ir visgrūtākā grēka saite, ja kaunoties to pārraut, cilvēks sevi apdraud ar apkaunošanu tad, kad tiks tiesāta pasaule: *“Jo, kas Manis un Manu vārdu dēļ kaunas šai laulību pārkāpējā un grēcīgā ciltī, tā paša dēļ arī Cilvēka Dēls kaunēsies, kad Viņš nāks ar svētiem eņģeļiem Sava Tēva godībā”* (Mk.8,38). Šī nākotnē vērstā noslēdzošā uzruna parāda, ka grēku mīlošā sirdī nav nojausmas par nākamo dzīvi, liekot pieļaut, ka šāda dzīve tai it kā nemaz nepastāv, bet, ka tā pilnībā ir šīs dzīves aizņemta. Tas tā arī ir. Parasti cilvēks uz zemes dzīvo tā, it kā šī dzīve būtu mūžīga, bet par nākotni aizmirst; pazīst vienīgi pasaules laimi, un visi viņa mērķi vērsti uz vienu – kā te labāk aizvadīt savu dzīvi, bet kas būs tālāk, par to pat neiedomājas. Tātad, **sevis žēlošana, juteklība, izdabāšana cilvēkiem un zemiskums** (ka citas dzīves, izņemot šo – uz zemes, nav) būtībā ir visraksturīgākās grēku mīlošas sirds iezīmes, - tātad, arī grēka pamatierosinātāji un galvenie tā karotāji. Mēs paši – grēcinieki, tās nemaz nebūtu atklājuši, un, ja Pestītājs tās neuzrādītu, mēs tās, protams, pat nezinātu. Taču tagad, kad tās ir atklātas, šķiet, ka tā tam arī ir jābūt. No Dieva

atkrizdams, cilvēks pievēršas sev – un tika sodīts ar sevis žēlošanu: tas izriet no galvenās grēkā krišanas pazīmes. Kritušais apmuls, apjuka sevī, no gara krita miesiskumā – un nu mokās juteklībā. Galvenais laiks, kur grēks atsedzas un plosās – tā ir grēcīgu cilvēku sabiedrība, ar tādiem ieradumiem un savstarpējām attiecībām, kas grēku baro un atbalsta. Ja visās šajās trijās nozarēs nomas nauda tiek veiksmīgi iekasēta – tad tā arī ir laime. Bet tā kā šāda lietu kārtība iespējama vienīgi šajā mūžā, jo sekojošā mūžība prasīs kaut ko pavisam citu, tad par to pat nedomā, - tā neatrod vietu galvā un vēl jo vairāk, neizraisa līdzjūtību sirdī.

Un, lūk, šīs grēka saknes tad nu arī ir visu to iedomu ierosinātājas, kas brūk virsū cilvēkam, kad viņš ir gatavs sākt kustību no grēka sfēras uz labestības sfēru – tās sacel visu šo kārdinošo iedomu spietu, kas mulšina, šausmina, nīdē. **Sevis žēlošana** vaimanā: “Kas tā par dzīvi? Priekšā vienīgi darbs, grūtības, bēdas, zaudējumi, kuriem gals nav saredzams; jāiet kā ar basām kājām caur ērkšķu krūmiem pa dzeloņiem – ik brīdi kāds ievainojums!” **Juteklība** paceļ balsi: “Atsakies no šīs lietas, no tās, pārstāj to darīt un šito, vārdu sakot, visu, uz ko man bija tieksme, bet nodarbojies vienīgi ar garīgo! Tas ir abstrakti, sausi, nebarojoši, nedzīvīgi”. “**Ko sacīs?** – Noturēs par īpatni un sāks vairīties; tajā pašā laikā nepieciešams saraut gan šos, gan citus sakarus! – bet ko gan darīt pēc tam? Tad nāksies gaidīt ienaidu arī vēl no šīs puses”. Šis ir **cilvēku izglābšanas** kliedziens. Bet, lūk, **zemiskuma** gaudas: “Nākamais laiks, protams, būs – kurš gan tam iebilst, - tomēr tas vēl ir tālu, bet te – kā lai dzīvo? Citi taču ir dzīvojuši... Pasaulīgo mēs pazīstam, bet kas tur? Šis ir rokās satverams, bet tas – kur ir tas?”

Jā, tiklīdz cilvēks gribēs kalpot Kungam, tā tas viss sāks gaudot uz viņu. Un būtu labi, ja tās būtu kaut kādas vieglas iedomas, taču nē: tās aiziet līdz dvēseles dzīlēm, satric un velk uz savu pusi tā, it kā kāds ar makšķeres āķi būtu aizķēris dzīvu ķermeni un vilktu pie sevis. Ko cilvēks te lai dara?

Palīdzība ir tepat līdzās... Tu tikai pieliec piepūli – un uzveiksi, taču pūles pielieto mērķtiecīgi. Nostiprinies lūgšanā, kā sacīts, pašnomierinoši nododot sevi Dieva gribai un žēlastības visiedarbīgumam:

a) Steidzies padzīt visas šīs iedomas no dvēseles, izgrūd tās no apziņas ar īpašu pašdarbīguma spriedzi, iespied tās atkal tajā slepenajā vietā, no kurienes tās iznākušas un atdod sirdij mieru, jo kamēr sirds nenomierināsies, tālāk kaut ko darīt nebūs iespējams. Tālab, iesākumā, nenodarbojies ar tām ne mazākajā mērā un neielaidies sarunā, pat ja tā nebūs miermīlīga. Neizglītoto pūlis ātri izklīst, ja pret tiem attieksimies bargi no pirmās reizes; bet, ja pateiksi labvēlīgu vārdu vienam, otram, trešam – viņi kļūs drosmīgāki un uzstājīgāki savās prasībās. Tāpat arī kārdinošu iedomu spiets kļūst aizvien uzبāzīgāks, ja tam tiek ļauts nedaudz aizkavēties dvēselē, bet vēl jo vairāk, ja ielaižamies ar tām arī pārrunās. Taču, ja jau no pirmās reizes tās tiks atgrūstas, stipri sasprindzinot gribu, ja novērsīsimies un pievērsīsimies Dievam, tad tās tūdaļ pat pazudīs un dvēseles atmosfēra kļūs tīra.

b) Taču lai arī šis tukšais ļauno domu pūlis padzīts, lai arī sirds atkal mierīga un dvēselē kļūvis gaiši, - jāatceras, ka savas lietas labā mēs te vēl neko neesam izdarījuši. Šie ienaidnieki vēl joprojām ir dzīvi. Tie ir vienīgi izstumti no mūsu uzmanības, bet varbūt tišuprāt paslēpušies no acīm, lai ar pēkšņu uzbrukumu labvēlīgā brīdī pilnīgi droši atgūtu sev uzvaru. Nē, pie tā nekādā gadījumā nevajadzētu apstāties, jo savādāk nebūs ne miera, ne panākumu. Tas jānonāvē, jāizmāna ārā un jānokauj uz pašaieliedzības altāra.

Un tā nu, no jauna nostiprinoties lūgšanu pilnā sevis nodošanā Dievam un Viņa žēlastībai, izaicini katru no grēka ierosinātājiem un centies novērst no tiem sirdi, pagriežot to uz pretējo, - tādējādi tie tiks atšķirti no sirds un būs spiesti pamirt. Tāpēc dod brīvību veselajam saprātam, bet pa tā pēdām ved arī sirdi. Patiesības apgaismoti un slēpti darbojošās svētības atbalstīti, lai tavi pārspriedumi: a) vispirms iztēlojas visu šo, var sacīt, elles izdzimumu ķēmīgumu un neglītumu; Tu, savukārt, piespied savu sirdi izjust pret tiem **riebumu**; b) pēc tam, lai spilgtāk iztēlojas briesmas, kādās tie ieģrūž, lai norāda uz viņiem, kā uz visniknākajiem ienaidniekiem; bet tu savai sirdij liec vērsties pret tiem ar **naidu**; c) pēc tam, lai pilnīgāk tavā priekšā attēlo visu tās dzīves skaistumu, kurā ieiet tie traucē, to, cik brīnišķīgi ir būt brīvam no šiem tirāniem; bet savu sirdi, kura pret tiem jau izjutusi riebumu un naudu, piespied **traukties** prom no tiem un steigties pie šiem, kā briedis steidz uz ūdens avotiem. Tā tu sasniegsi prasīto. Programma ir īsa, bet darbs, varbūt, tik ātri vēl nebeigsies. Te parādītas vienīgi tās šķautnes, pret ko būtu jāvērs apdomāšana, taču pašas spriešanas, jeb apdomāšanas pavedienu katram jāritina un jāatritina līdz galam pašam; paša personīgo apdomāšanu, gan šādā, gan tādā ziņā pavada

iedarbīga un stipra doma. Tomēr jāatceras, ka apdomāšana ir svira, bet lietas būtība slēpjas sirds pagriezienos. Var teikt, ka tad, kad sirdī notiks šie norādītie pavērsieni, tad mēs arī būsīm nonākuši pie mērķa.

Gribas pārvarēšanas jomā šie pūliņi ir visbūtiskākie. Tos tad ir arī enerģiski jāpielieto, kamēr sirds šajos savos pavērsienos nenonāks pie pēdējās robežas; bet pēdējā robeža ir grēcīgiem ierosinājumiem **pretējas jūtas** – nostādnes, kas ir kontrastā ar grēka pamatprasībām. Tādējādi, jāstrādā pie sevis tik ilgi, kamēr **sevis žēlošanas** vietā neradīsies **nežēlīgums** pret sevi un sevis netaupīšana, kamēr netiks sajūstas alkas pēc ciešanām, vēlēšanās sevi nomocīt, nogurdināt gan savu miesu, gan dvēseli; kamēr **cilvēkiem izdabāšanas** vietā neizveidosies, no vienas puses, **riebums** pret visiem nelāgajiem paradumiem un sakariem, zināma naidīga, uzbudināmības pilna pretošanās tiem, bet no otras – sevis **nodošana** visām netaisnībām un visiem cilvēku zaimiem un ņirgām; kamēr **tieksmi** vienīgi uz materiālo, juteklīgo un redzamo nenomainīs **vienaldzība** un pretīgums pret to visu, līdz brīdim, kad alkas un meklējumi aprobežosies tikai ar garīgo, šķīsto, Dievišķo. Kamēr **zemiskuma** (dzīves un laimes ierobežošanas tikai zemes ietvaros) vietā sirdī neradīsies **svētceļnieka sajūta uz Zemes**, ar vienu vienīgu tiekšanos pēc debesu tēvzemes.

Kad izveidosies šādas nostādnes, tad visi grēka pamati tiks iedragāti. Grēks pazaudēs savu nelokamību un vadošo lomu, kas tagad pāriet pie paša cilvēka. Grēks, izgrūsts no iekšienes, nonāk ārpusē. Kopš šā brīža viņš jau būs kārdinātāja, bet ne valdītāja lomā. Un ikreiz, lai grēku padzītu, varēs aprobežoties vienīgi ar tam pretējo jūtu aktivizēšanu. No tā kļūst redzams, cik ārkārtīgi svarīgi šobrīd aprakstāmie pūliņi: tie mūsu iekšienē no mums pašiem veido jaunu personu, ar kategorisku novēršanos no ļaunā un virzību uz labo – notiek gribas lūzums, kā rezultātā viss mūsos iegūst jaunu kārtību.

Lūk, cilvēks jau stāv grēcīgās sfēras pašā malā – nekas viņu nenošķir no gaismas, brīvības un svētlaimes valsts. Važas kritušas, dvēselē vieglums un prieks; tā gatava traukties pie Dieva. Taču ienaidnieka ļaundarbības vēl nav beigušās. Vēl viņam ir bulta, ko tas pataupījis pēdējai minūtei. Tiklīdz dvēsele sasprindzina savus spēkus, lai spertu pēdējo soli ārā no pašizdabājošā grēka sfēras, kā viņas uzmanības lokā nonāk pārsteidzoši žēlabainas gaudas: “Vēl vienu dieniņu, un pietiks, pārkāpsi rītdien šai robežai”. Vai nu tāpēc, ka iepriekšējā cīņā dvēsele novārgst un tai ir nepieciešama atpūta, vai arī tāpēc, ka tāds ir grēka likums, bet sadzirdama kļūst vienīgi šī balss. Te nav pretošanās labajam, bet vienīgi lūgums – nedaudz atslābināt līdzšinējo spriegumu. Šīs gaudas ir visiekārdinošākās: ienaidnieks ir it kā mūsu pusē, lūdz, lai mēs sevi pažēlotu, taču, ja mēs kaut nedaudz noslieksimies par labu šīm gaudām, šim iedvesumam, tad pazaudēsim visu, ko esam ieguvuši. Pa kaut kādiem slepeniem ceļiem šie padzītie grēka izraisītāji piezagsies sirdij, bez mūsu ziņas veiks ar to laulības pārkāpšanu – un visu, kas bija iecerēts novājinās un izjauks, tā, ka atgriezdamies sevī, cilvēks sevi atkal ieraudzīs uz vecā ceļa, it kā neko nebūtu pat taisījis darīt savā labā. Pār viņu virsroku sāk atkal ņemt aukstums, miesiskums un nekustīgums, sāk kaut vai visu no gala, kas jau šķīta noiets. Tāpēc neignorē šo it kā sīko prasību: ārēji tā ir maza un niecīga, bet faktiski – visa ļaunuma kodols, pievīluma pilna verdzības uzrādīšana par brīvību, nesamierināmu ienaidnieku slēpjoša liekulīga draudzība. Vērsies pret šo ienaidnieku ar visu naidu un, tiklīdz pamanīsi – bet tas izšaujas ātri kā zibens – steidz izgaisināt tā pēdas, lai pat nekādu pazīmju nepaliktu. Nostādi sevi stāvoklī, kādā biji pirms tam, un aņņemies nezaudēt arī turpmāk šo pašu iekšējo un ārējo spriedzi. Uzveicot arī šo ienaidnieku, tu būsi guvis izšķirošo uzvaru un, saņēmis sevi rokās, kļūsi sev par pilntiesīgu valdnieku.

Tādējādi, pēc tam, kad atmodināta svētība, **pirmā** lieta, kā cilvēkam būtu jāizmanto sava brīvība – tā ir **atgriešanās pie sevis**, ko tai (brīvībai) būtu jāveic trijos aktos: a) nosliecoties labā pusē – to izraugoties; b) novēršot šķēršļus, saraujot cilvēku grēkā turējušās saites, padzenot no **sirds sevis žēlošanu, izdabāšanu cilvēkiem, sliekšmi uz juteklīgumu un zemiskumu**, to vietā liekot nežēlību pret sevi, vienaldzību pret juteklīgumu, sevis nodošanu visa veida negodam un pārceļšanos sirdī uz nākamo mūžu, uzturoties šeit ar svētceļnieka sajūtu; c) visbeidzot, ar iedvesmu tūdaļ pat nostājoties uz pareizā ceļa, nedodot sev ne mazākās atlaides, bet pastāvīgi turot sevi zināmā spriedzē.

Tādā veidā dvēselē viss nomierinās. Atmodies un atbrīvojies no visām saitēm, saki sev ar pilnu gatavību: **esmu piecēlies un eju**.

No šī brīža dvēselē sākas **cita kustība – pie Dieva**. Pieveicot sevi, pieveicot ar visiem savu aktivitāšu rezultātiem, atgriežot sev brīvību, viņam tagad sevi pilnībā jāupurē Dievam. Tātad, darbs

paveikts vēl tikai līdz pusei.

B. Pacelšanās līdz solījumam veltīt sevi Dievam

Varētu šķist, ka viss jau izdarīts, ja reiz ir stingra izlēmība pamest grēku, atliek vienīgi darboties. Un tik tiešām, var darboties; taču kas tā būs par darbību un kāds tās gars? Cilvēks apstājies vēl tikai pie sevis. Ja viņš sāks darboties, atsperoties no šī punkta, tad tā būs darbība no sevis un sev, kaut arī tikumiski nevainojama. Šī būs egoistiska un pagāniska tikumība. Ir cilvēki, kuri saka, ka dara labu kā labu, - dara to tāpēc, ka cilvēka cieņa to paģēr, ka rīkoties savādāk nebūtu cildeni un saprātīgi. Visi šie darītāji parāda to, ka iekšējā, tikumiskā cilvēka veidošanās viņos nav novesta līdz galam: tie ir atgriezušies paši pie sevis, bet Dieva virzienā no sevis nav pavirzījušies un sevi Viņam nav upurējuši – apstājušies, tātad, pusceļā. Cilvēka brīvības mērķis nav viņā pašā un arī ne cilvēkā, bet Dievā. Dāvādams cilvēkam brīvību Dievs tam ir it kā atvēlējis daļu no Savas Dievišķās varas, bet tā, lai viņš to patstāvīgi pienestu kā uguni Dievam, kā vispilnīgāko dāvinājumu. Un tāpēc, ja esi sācis valdīt pār sevi, ej, nodod sevi tagad Dievam. Tad, kad tu grēkoji, tad tu ne tikai biji sācis sevi zaudēt, bet zaudējot sevi, tu attālinājies arī no Dieva. Tagad, atgriežoties no grēka gūsta, pēc tam, kad esi guvis uzvaru pār sevi, atdod sevi arī Dievam. Tāpat arī varētu šķist, ka pavērsienam no sevis uz Dievu nevajadzētu būt ne grūtām, nedz arī sarežģītām, kā piemēram, kustībai no rietumiem un austrumiem. Bet Dievam tuvoties sākušais grēcinieks taču nav no Viņa neatkarīga persona un tuvojas Viņam ne jau kā tāds, kam tīra sirdsapziņa. Nē, viņš ir tas pats, kas bēguļojošs vergs, kas atgriežas pie sava Kunga, kā apsūdzētais, kam jāstājas ķēniņa – soģa priekšā. Tālab sevi jāparāda tā, lai tiktu pieņemts. Cilvēku attiecībās Kungs pieņem vergu un ķēniņš paceļ savu žēlastības pilno roku pār vienīgo, kad tuvojoties, ikviens no tiem apzinās savu vainu, nožēlo to, un dod patiesu solījumu turpmāk būt absolūti nevainojamam. Tāpat ir arī grēciniekam atgriežoties pie Dieva. Dievs viņu pieņems, ja viņš:

a) apzināsies savus grēkus; b) nožēlos tos un c) dos solījumu turpmāk negrēkot. Šie ir nepieciešami akti, lai sirdī savienotos ar Dievu, no kā atkarīga stingrība jaunajā dzīvē, pilnība tajā un uzticamība, ka turpmāk viss tiks darīts atbilstoši tās prasībām. Pazudušais dēls, atgriežoties pie tēva, sacīja: *es esmu grēkojis* – grēka apzināšanās; *neesmu cienīgs* – sevis nosodīšana; *pieņem mani par vienu no saviem algādžiem* – apsolījums strādāt.

a) **Apzinies savus grēkus.** Arī būdams dedzīgs izlēmības pilns pamest grēku, tu zināji, ka esi grēcīgs, jo kāda gan vajadzība būtu domāt par dzīves pārveidošanu? Taču tad šis grēcīgums vēl bija neskaidri saredzams. Tagad nepieciešams precīzi noskaidrot, kas tieši ir grēcīgi un cik lielā mērā, - skaidri, uzskatāmi, it kā skaitliski uzzināt savus grēkus, ar visiem darbību grēcīgumu mīkstinošajiem vai pastiprinošajiem apstākļiem: kritiski pārliūkot visu savu dzīvi, tiesājot to stingri un objektīvi.

Tādēļ liec, no vienas puses – Dieva likums, bet no otras – paša dzīvi, un raugies, kur ir sakritība un kur tās nav. Ņem savu darbību un paraugies uz to caur likuma prizmu; vai arī ņem likumus un skaties, vai tie tavā dzīvē ir piepildīti. Lai neko neizlaistu šajā svarīgajā lietā, pieturies tajā pie kaut kādas kārtības. Apsēdies un atsauc atmiņā visus savus pienākumus attiecībā pret Dievu, tuvāko un sevi pašu un pēc tam caurskati savu dzīvi, ņemot to visu vērā. Vai iztirzā desmit Mozus un arī svētības baušļus, vienu pēc otra, ar visiem to pielikumiem, un raugies – vai tāda ir tava dzīve. Vai arī – lasi Apustuļa Mateja Svētā Evaņģēlija nodaļas, kur Pestītājs faktiski izklāsta kristīgo likumu, tāpat arī svētā Apustuļa Jēkaba vēstījumu, pēdējās nodaļas svētā Apustuļa Pāvila vēstījumos, kur saīsinātā veidā tiek izklāstītas kristietim obligātas lietas, piemēram: sākot ar 12.nodaļu no Vēstījuma Romiešiem, sākot ar 4 nodaļu no Vēstījuma Efeziešiem, un citos. Pēdējās īpaši svarīgas ar to, ka izskaidro kristīgās dzīves garu. Šis gars skaidri un spēcīgi izpaužas Apustuļa Jāņa pirmajā vēstījumā. Lasi to visu un salīdzini ar savu dzīvi, vai tā ir tāda. Vai, galu galā, ņem grēku izsūdzēšanas grāmatās attēloto kārtību, un pēc tās, punktu pa punktam, izanalizē savu uzvedību. Savu dzīvi un darbus aplūko ne tikai no cilvēciskā viedokļa, bet raugies uz tiem kā uz cilvēka – kristieša darbiem, kurš piedevām ir arī noteiktā pakāpē un sasniedzis noteiktu stāvokli.

Kā sekas šādai savas dzīves analīzei atklāsies neskaitāms daudzums darbu, vārdu, iedomu, sajūtu, nelikumīgu vēlmju, kurām nevajadzētu būt, bet kas tikušas pieļautas; daudzums tādu, ko vajadzētu izdarīt, bet kas nav ticis darīts. Arī liela daļa no tā, kas ticis darīts likumīgi, izrādīsies nelabu pamudinājumu apgānīta. Tā visa var savākties neskaitāms daudzums, bet varbūt pat, ka visa dzīve

izrādīsies sastāvoša vienīgi no sliktiem darbiem. Galvenais, kas jāatceras, uz šīs pirmās sava grēcīguma iepazīšanas pakāpes, - tā ir skaidra lietu noteiktība. Kā dienesta lapa tiek rakstūta ar skaitlisku noteiktību, tāpat arī savu darbu sarakstu ikvienam savā prātā vajadzētu iztēloties ar tādu pat noteiktību – ar visiem laika, vietas, personu un citiem apstākļiem. Ja mūsu pašpārbaude augļus nenes, tad tas ir tāpēc, ka mēs veicam vienīgi vispārējus pārskatus.

Tajā pašā laikā pie šīm detaļām tomēr kavēties nevajadzētu, bet jāvirzās tālāk pa grēka ceļu, jeb – pamatīgāk jāiedziļinās grēcīgajā sirdī. Zem darbiem, vārdiem, konkrētām iedomām, vēlmēm un jūtām var atrast pastāvīgās sirds noskaņas un ievirzes, kas veido mūsu rakstura galvenās iezīmes. Dažas no mūsu darbībām izlauzušās nejauši, citas, savukārt, nākušas no sirds, un ar tādu spēku, ka tās apstādināt nav bijis spēka, bet citas tika veiktas nepārtraukti, kļūdamas it kā par likumu. Šāds pārskats ļaus mums saprast kādu darbu veicēji slēpjas sirdī, un rada no turienes nākošus nepārtrauktus aicinājumus uz šiem darbiem. Tās arī būtībā ir grēcīgās noslieces. Atsedzot tās, mēs atmaskosim mūsu sirds iekārtu, tās noslieču skaitu un savstarpējo savienojamību.

Kad tas būs paveikts, tad nespēs palikt apslēpta arī galvenā, visu pārvaldošā kaislība. Zināms, ka visu grēku sakne ir patmīlība. No patmīlības rodas lepnība, savtība, baudkāre jeb saldkaisle, - bet no šīm – visas citas kaislības, no kurām galvenās ir astoņas, bet pārējām, no šīm atvasināmajām nav pat skaita. Ikvienam grēciniekam piemīt visas kaislības – dažas izpaužas darbībā, citas vēl tikai iedīglī, - tāpēc, ka ikvienam, kurš grēko, lietu pārvaldnieka amatā ir patmīlība, - visu kaislību jeb grēcīgo noslieču sēkla. Taču ne jau katram tās visas vienlīdz lielā mērā atsedzas: pie viena virsroku ņem lepnība, pie cita – saldkaisle, pie trešā - savtība. Arī lepnajam nav svešas jutekliskās baudas, - taču nekas, ja arī nāksies iztikt bez tām. Tāpat arī patmīlīgais ir augstās domās par sevi, - taču nekas, ja izdevīguma dēļ dažkārt nāksies rīkoties arī zemiski. Arī saldkaislais ir mantas kārs, taču ir gatavs no tās atteikties, ja par šo cenu var tikt pie izpriecām. Tā ikvienam ir viena galvenā kaislība. Visas pārējās paliek ēnā, tās pakļautībā, un viņa tās pārvalda, neuzdrošinoties valdonīgi darboties pret galveno kaislību. Visas noslieces un netikumīgie paradumi, ko cilvēks sevī jau atklājis, tiek aizēnotas ar kaut kādu vienu kaislību, no kuras tas tad nu arī smeļ iedvesmu. Šī kaislība ir tā, kurā iemiesojusies un sevi izpauž konkrētās personas patmīlība, jeb visa ļaunuma sakne. Ar tās iepazīšanu tad nu arī vajadzētu beigties sava grēcīguma apziņai.

Tā, visbeidzot, tu iepazīsi arī sava grēcīguma sakni, un tuvākos tās augļus – noslieces, un tālākos augļus, neskaitāmos darbus, - iztēlosies visu sava grēcīguma vēsturi un uzzīmēsi to kā bildē.

b) Iepazinis savu grēcīgumu, neesi auksts tā vērotājs, bet centies arī atmodināt tam atbilstošas pestījošas **sirsnīgas grēku nožēlas jūtas**. Varētu likties, ka šīm jūtām tūlīt pat arī tevī būtu jārodas, tiklīdz iepazīsi grēku, bet dzīvē ne vienmēr tā mēdz būt. Grēks sirdi padara rupjāku. Kā melnstrādnieks kļūst rupjāks no sava darba, tāpat kļūst rupjš arī cilvēks – grēcinieks, kurš pats sevi pārdevis melnajam grēka darbam – rakt sēnālas un no tām pārtikt. Tālab arī te vajag strādāt pašam pie sevis, lai iekustinātu grēknožēlas jūtas.

Pie šīm jūtām var nonākt pēc paveikto grēku **vainas** izjūtas un nesodītības tajos. Vainas apziņa ir pa vidu starp grēku iepazīšanu un grēku nožēlas jūtām un izpaužas, **atmaskojot sevi**.

Visupirms sāc **atmaskot sevi** – un atmasko. Novāc visu nevajadzīgo, kas aizsedz tavu uzmanību un atstāj sevi vienu ar savu sirdsapziņu visuredzošā Soģa – Dieva acu priekšā. Atklāj, ka tu esi zinājis, kas ir slikts, bet vienalga esi to gribējis; iekārodams pēc tā, būtu varējis arī novērsties – bet neizmantoji savu varu sev par labu; gan saprāts, gan sirdsapziņa bija pret, un arī ārējie apstākļi bija nelabvēlīgi, taču tu visus šos argumentus noniecināji. Tāpat dari attiecībā pret ikvienu grēku. Ieraudzīsi, ka ikvienu grēku esi darījis ar labpatiku, apzinoties tā grēcīgumu, piedevām vēl ar piepūli pārvarot šķēršļus – un sirdsapziņa liks tev bez ierunām atzīt savu vainu. Grēcīgā sirds savā viltībā varbūt sāks izdomāt dažādus attaisnojumus – gan vārgajā cilvēka iedabā, gan temperamenta spēkā, gan apstākļu sakritībā, gan arī ikdienišķo attiecību spiedienā – neklausies. Tas viss varēja pastiprināt alkas pēc grēka, taču neviens nekad nevarēja piespiest grēkot, - tas allaž paliek paša ziņā. Būtu sacījis: “Negribu”, - un visiem kārdinājumiem pienāktu gals. Par spīti negribēšanai atzīt savu vainu grēkos, atsedz pilnīgāk savas personīgās attiecības: kas tu esi, kad un kā grēkoji, lai kļūtu skaidrs, cik lielā mērā grēka smagums gulstas tieši uz tevi, tavā personā un tavos apstākļos, - un it visā saskatīsi nevis iegānīstus attaisnojumiem, bet momentus, kas palielina tavu vainu. Robeža, līdz kādai būtu nepieciešams novest

pašatmaskošanas darbu, ir nekurnoša vainas apziņa – stāvoklis, kad vienīgie vārdi sirdī būs: “Nav man nekā ko teikt, lai attaisnotos – esmu vainīgs”.

Ļaujot sirdsapziņai veikt šo atmaskojošo darbu, cilvēks par savu atzīs vienu grēku pēc otra, un sacīs: “Gan šajā lietā esmu vainīgs, gan tajā, gan arī citā, visā esmu vainīgs” – un savos grēkos ietērpies, sāks just, ka tie viņu nomāc ar visu savu smagumu. Savu grēku iepazīšanā var tos iztēloties kā ārpusē esošus; savukārt, sevi atmaskojot, tos redzam tieši mūsu pašu iekšienē, - tie nomāc, un nomāc jo vairāk tāpēc, ka mums nav ar ko sevi attaisnot. Nonākot pie šī punkta, ko gan citu grēciniekam atliek sacīt, kā vien: “**esmu nolādēts!** Gan tā nav labi, gan arī šā ir slikti, es pats esmu pie tā vainīgs, ka tas ir manī”.

Tiklīdz cilvēks savā sirdī izrunās vārdus: “Esmu nolādēts” – tūdaļ pat viņā viena pēc otras sāks atdzimt sāpīgas izdarīto grēku nožēlas jūtas. Viņam ir gan **kauns**, ka varējis tik zemu krist, gan **ignums** par to, ka ir izdabājis sev un pakļāvis savai patvaļai, gan arī sāpes, ka novedis sevi pie šādas tikumiskas samaitāšanas, un reizē arī **šausmīgi**, ka viņš aizvainojis Dievu un iegrūdis sevi šādā bīstamā stāvoklī gan attiecībā uz šo laiku, gan arī attiecībā uz mūžību. Šīs jūtas vien otru nomaina un cilvēks it kā deg tajās kā ugunīs. Viņš redz sevi karājamies virs bezdibeņa un savās jūtās nonāk līdz atraidīto stāvoklim. Drūmās mocības paver durvis arī bezcerības jūtām. Un lūk, punkts, kur cilvēku grēcinieku satver izmisuma dēmons, iedvešot tam: *tava vaina ir lielāka par to, ko iespējams piedot.*

Lielākā vai mazākā mērā šādas jūtas nomoka ikvienu grēcinieku. Nevajag pārdzīvot, ka ir šādas jūtas, vajag gribēt, lai tās būtu un būtu aizvien spēcīgākas. Jo vairāk cilvēks deg šādās jūtās un jo stiprāka ir degšana, jo tā ir pestījošāka. Šīs degšanas spēkā ir nākamās labošanās pamats. Te sirdij kļūst skaidrs, cik salds ir grēka auglis un te tā pasmels stingrību, lai vairītos no viņa pievilcības.

c) Grēku nožēlas jūtām, acīmredzot, piemīt demoralizējošas īpašības. Kāds vārds aiziet līdz pat dvēseles un gara nošķiršanai, līdz ķermeņa locekļiem un smadzenēm un tiesā sirds iedomas un domas. Taču mērķis, ar kādu Dieva žēlastība šo darbu cilvēkā veic, nav vienīgi ārdošs, bet, lai noārdot veco, radītu jauno. Šis jaunais tiek apaugļots ar cerības vēsmu, ka ir iespējams visu izlabot. Iespējams izlabot to, kas nav kārtībā un atgūt zaudēto, ķeries tikai pie darba. Varētu šķist, ka grēku nožēlas jūtām tūlīt pat sekos solījums: “Tātad, novēršos no grēka un solos strādāt vienīgajam Dievam, lai piepildītu Viņa baušļus”. Taču tam, kurš dod šādu solījumu jābūt pārliecinātam, ka, no vienas puses viņa kādreizējie sliktie darbi var tikt piedoti, bet no otras – ka viņš spēs saņemt spēkus, kas palīdzētu pildīt solījumu. Lūk kāpēc solījums strādāt Dievam tiek stiprināts ar cerību uz apžēlošanu un palīdzības saņemšanu no augšas; bet šo cerību dod ticība Kungam Pestītājam, Kurš pie krusta saplēsis mūsu grēku sarakstu un pēc Debesbraukšanas mums *Viņa dievišķais spēks dāvājis visu, kas vajadzīgs dzīvībai un dievbijībai* (2.Pēt.1,3). Bez šīs ticības un no tās izrietošās cerības, satriektības jūtu nomocītais iet pa Jūdas ceļu. Lūk, kad Pestītāja Krusts cilvēkam tik tiešām kļūst par enkuru! Balansēdams kā virs bezdibeņa, sāpju pilnā satriektībā par grēkiem, viņš to uzlūko kā vienīgo glābēju, tveras pie tā ar visu ticības un paļāvības spēku, un no tā arī smeļ iedvesmojošo spēku solījuma pildīšanai. Kā slīkstošais cieši pieķeras kokam, tā grēku nožēlotājs – Kristus Krustam, un jūt, ka nu vairs bojā neaizies. Parasti mēs zinām Kunga Krusta nāves spēku, bet tas, kurš izgājis caur šo sāpīgo grēku nožēlošanu, jūt to, jo tā kļūst par viņa dzīves elementu.

Tātad, grēknožēlas jūtu nomocītais un jau uz bezcerības pusi sliekties sākušais, virzoties uz kārotā objekta pusi:

1. Vispirms pasteidzies atdzīvināt dzīvo ticību Pestītāja Kristus krusta nāves spēkam. Visi visu cilvēku grēki pienagloti pie krusta, Tātad, arī tavējie. Atdzīvini šo pārliecību un tava sirds sajūtīs prieka vēsmu, un šīs ticības sasildīta, tā tūdaļ pat trauksies pretī labajai cerībai.

1) Pievieno tam ciešu pārliecību par to, ka saņemot Noslēpumus tev tiks doti spēki solījuma pildīšanai. Noslēpumi nevienam netiek liegti. Tāpēc arī Kungs tos ieguvis, lai varētu izdalīt. Šāda pārliecība liks saspringt arī taviem paša spēkiem un saņemot šādu palīdzību, radīs gatavību cītīgi strādāt. Vai bez pārliecības, ka no augšienes tiks saņemta palīdzība, solījums radīsies? Bet, no otras puses, vai varēs tikt pie pārliecības, ja netiek domāts par solījumu? Te ir mijiedarbība.

2) Un, lūk, kad tev iekšienē būs notikusi šī pārliecības un gatavības savienošana, dod solījumu – savas **atlikušās** dzīves laikā visus pūliņus veltīt vienīgi Dievam. Šis, ticībā uz mūsu Kungu Jēzu Kristu, sirdī patiesi izsacītais solījums izgaisinās visu dvēseli pārklājušos tumsu un apgaismos visus iekšējās dzīves pavedienus un visu tavas ārējās dzīves kārtību. Te Jēzū Kristū tiek slēgts sirds un Dieva solījums.

Tāpēc pirmītējā izlēmība šajā darbībā iegūst patiesi kristīgu raksturu.

Aukstākā spēka saņemšana Dieva gribas pildīšanai grēku nožēlas un sv. Vakarēdiena Noslēpumā

Grēkus nožēlojošā grēcinieka ceļš pretim Kungam beidzas ar pacelšanos līdz solījumam veltīt Viņam savu dzīvi. Tagad viņš paspers tikai dažus soļus, lai sastaptu viņu sagaidīt izgājušo Kungu. Pazudušo dēlu tēvs sagaidīja apķeroties tam ap kaklu un nobučojot, kas kalpoja par zīmi tam, ka viņam ir piedots, bet pēc tam apgērba viņu kā nākas un pavēlēja gatavot mielastu. a) Piedošānu grēku nožēlotājam Dievs izsaka grēku nožēlas sakramentā; b) ietērpj viņu spēkā un piedāvā vakariņas – sv. Vakarēdiena Noslēpumā.

A. Grēku nožēlotājam tiek izteikta piedošana grēku nožēlas Noslēpumā

Pēc tam, kad cilvēks izteicis solījumu turpmāk pūlēt vienīgi Dieva labā, viņam jāsteidz pie grēku nožēlas Sakramenta. Nepieciešamība to darīt ir tik liela, ka bez tā viss, kas ticis darīts līdz šim, ne tikai paliek nenobeigts, bet arī zaudē jebkādu vērtību. Visu savu nozīmi un spēku tas gūst vienīgi šajā Noslēpumā. Tālab tur, kur nav grēknožēlas Noslēpuma, nav arī patiesi kristīgi dzīvojošo.

a) Pirmā lieta, kas padara nepieciešamu šo Noslēpumu, ir zināma iekšējo pūliņu nestabilitāte vispār, zināma to nenoteiktība un nedrošība. Mūsu domas, kamēr tās vēl tikai galvā, savā gaitā mēdz būt nepastāvīgas un mainīgas, pēc sava rakstura – nesaskanīgas neharmoniskas, bet kustībā – nenoteiktas; un tas tā ir ne tikai tad, kad apspriežamais priekšmets vēl nav skaidrs, bet arī tad, kad mēs to esam labi apsprieduši. Taču tiklīdz mēs tās izklājam uz papīra, tās ne tik vien sakārtojas, bet arī kļūst pilnībā skaidras un nostiprinās. Tieši tādā pat veidā arī dzīves izmaiņšana, tikai iekšēji iecerēta, viena pati mēdz būt neizlēmīga un vāja, un nospraustās dzīves formas šajā laikā ir svārstīgas un nenoteiktas. Stingru noteiktību tās saņem grēku nožēlas Noslēpumā, kad grēcinieks baznīcā atklāj savas nepilnības un apstiprina solījumu būt nevainojamam. Kausēts vasks izlīst nenosakāmi; bet kad to ielej formā, jeb uzspiež zīmogu, no viņa kaut kas veidojas. Arī mūsu iekšējam cilvēkam jāuzspiež savs zīmogs, lai viņš iegūtu noteiktu veidolu. Tas ar viņu tiek darīts grēku nožēlas Noslēpumā: te viņu apzīmogo Gara Dievišķā svētība.

b) Garīgo dzīvi cilvēks saņem no Dieva Gara. Gara žēlastība savienojas ar mums, sāk dzīvot un darboties mūsos un veidot dzīvi garā. Līdz šim grēku nožēlotāju tā skāra no ārpuses: no ārpuses viņu pamodināja, no ārienes vēroja visas viņa iekšējās kustības labošanās virzienā un palīdzēja tām; taču vēl nav iespiedusies iekšienē, nav iemitinājusies. To viņa dara grēku nožēlas Noslēpumā (bet pie tiem, kuri pie Kunga vērsušies pirmoreiz - kristībās). Kā slāpju pārņemtais pēc auksta ūdens dzeršanas jūt vēsumu un spēcīgumu, tāpat arī grēku nožēlas ugunī degošais grēku nožēlas Noslēpumā saņem viņa bēdas visupēdīgi saldinošo un vienlaicīgi stiprinošo spēku.

c) Īpaši nepieciešamu grēknožēlas Noslēpumu padara, no vienas puses, grēka raksturs, bet no otras – mūsu sirdsapziņas raksturs. Grēkodami mēs domājam, ka ne tikai ārpus mums, bet arī mūsos pašos grēka pēdu nepaliek. Tajā pašā laikā tas atstāj dziļas pēdas gan mūsos, gan ārpus mums – it visā, kas ir ap mums, un īpaši – debesīs, Dievišķās tiesas lēmumos. Grēka brīdī tur tiek lemts, par ko kļuvis grēkojušais: dzīvības grāmatā viņš tiek iekļauts notiesāto sarakstā – un kļūst sasiets debesīs. Dieva žēlastība pār viņu nenolaidīsies, kamēr debesīs viņa vārds netiks izdzēsts no notiesāto saraksta, kamēr tur netiks atrisināts viņa liktenis. Taču Dievam labpaticis debesu atbrīvošanu – izdzēšanu debesīs no notiesāto saraksta padarīt atkarīgu no grēku saitēm sasaistīto atbrīvošanos jau uz zemes. Tātad pieņem grēknožēlas Noslēpumu, lai iegūtu vispusīgu atsvabināšanos un ļautu sevī ienākt žēlastības garam. Tagad attīrītā sirdsapziņa, atguvusi maigumu un tikumiskās kārtības izjūtu, nedos mieru, kamēr nebūs pilnībā pārliecinājusies, ka viņai ticis piedots. Tāda tā ir parastajā mūsu dzīves kārtībā: tā mums neļauj parādīties tā cilvēka acīs, ko esam apvainojuši, kamēr nepārliecināsimies, ka viņš mums ir piedevs. Attiecībā pret Dievu tā ir vēl prasīgāka. Kaut arī tajā laikā, kad cilvēks ir ceļā uz izšķirošo solījumu, viņu pārņem zināma pārliecība, ka tagad viņš Dievam vairs nav pretīgs; taču šī pārliecība nāk no pašā un tāpēc nespēj būt noturīga, drīz to sāks svārstīt šaubas: “Bet vai tā ir, vai tas nav pašpievīlums”; savukārt

šaubas radīs satraukumu iekšienē, bet satraukums – nespēku. Turklāt, dzīve šajā laikā zaudēs gan noteiktību, gan harmoniju. Tātad, cilvēkam nepieciešams grēka piedošanas vārdus izdzirdēt no paša Dieva, lai jau pilnībā nomierinājis un pārliecinājis par Dieva žēlsirdību, darbotos šajā pārliecībā izlēmīgāk un stingrāk. Ej taču un nožēlo grēkus – un Dievs darīs zināmu, ka tev tie tiek piedoti.

Pestījošai grēku izsūdzēšanai nepieciešama attiecīga un atbilstoša sagatavošanās. Kurš izgājis caur visu augstākminēto, tas ir gatavs. Un ne savādāk, kā vien dievbijīgas ticības pilns:

a) Cieši pārliecināties par šā Noslēpuma nepieciešamību, ej pie tā – ne kā pie kaut kādas piedevas tavas dzīves pārmaiņā vai parastas ieražas, bet ar absolūtu ticību, ka tev kā grēciniekam šis ir vienīgais iespējamais pestīšanas ceļš; ka paejot tam garām, tu būsi kopā ar notiesātajiem un, tātad, bez jebkādas cerības uz žēlsirdību; ka neiegājis šajā dziedinātavā, tu nespēsi atgūt savu gara veselību un paliksi kāds bijis, slims un satriekts; ka Debesu Valstību neredzēsi, ja neieiesi tajā pa grēknožēlas durvīm.

b) Šādi sevi pārliecinot, atdzīvini sevī vēlēšanos pēc šā Noslēpuma. Tuvojies tam nevis kā vietai, kur tiek kauti upurējamie dzīvnieki, bet kā labumu avotam. Kurš sev reāli iztēlosies to augli, kas mūsos dzimst no grēku izsūdzēšanas, tas nespēs uz to netiekties. Cilvēks turp dodas viss vienās rētās, no galvas līdz kāju pēdām viņā nav veselās vietas, bet no turienes atgriežas absolūti vesels, dzīvs, spēcīgs, bez bailēm no nākamajām sērgām. Turp dodas smagas nastas nomākts – visa bijušo grēku summa ir uz viņa pleciem, tā nomoka un laupa viņam jebkādu mieru, bet no turienes atgriežas atvieglināts, iepriecināts, liksmā garastāvoklī, jo ir saņēmis grēku piedošanu.

c) Sāks uzplīties kauns un bailes – lai! Tālab šim Noslēpumam jābūt vēl jo iekārojamākam, vēl pestījošākam, ka tas izsauc kaunu un bailes. Alkdams pēc šī Noslēpuma, alksti pēc lielākas kaunēšanās un lielākām trīsām. Vai gan tas, kurš nolēmis ārstēties, nezina, ka šis process saistīts ar sāpēm? Zina, tačd) u, izlēmis ārstēties, viņš tajā pašā laikā, cerēdams atveseļoties, ir gatavs sevi pakļaut arī ar to saistītajām ciešanām. Arī tu, kad mocījies tevi pārmākušajās grēknožēlas jūtās un traucis pietuvoties Dievam, vai gan neteici: “Esmu gatavs visu paciest, tikai apžēlojies un piedod!” Lūk, viss tā arī noticis kā tu gribēji. Lai tevi nemulsina uznākušās kauna un baiļu jūtas – tevis paša labad tās savienotas ar šo Noslēpumu. Pabijis to liesmās, kļūsi tikumiski spēcīgāks. Tu jau ne reizi vien esi dedzis grēknožēlas ugunī – tad nu paciet vēl šīs liesmas. Tad tu degi viens Dieva un sirdsapziņas priekšā, bet tagad dedz un Dieva pieliktā liecinieka klātbūtnē, lai apliecinātu vienatnē notikušās degšanas patiesumu, bet varbūt, lai aizpildītu tās nepilnīgumu. Būs tiesa un tajā – izmisuma pilns kauns un bailes. Kauns un bailes grēku izsūdzēšanas brīdī izpērk **tiesas dienas** kaunu un bailes. Negribi tās? – izej caur šīm. Turklāt tā mēdz būt vienmēr, ka atkarībā no satraukuma, ko izjūt grēku nožēlotājs, pieaug arī viņam dāvātais iepriecinājums jau pēc grēksūdzes. Te, lūk, Pestītājs patiešām Sevi atklāj kā bēdīgo un grūtsirdīgo Atvieglinātāju! Grēkus vaļsirdīgi nožēlojušais un izsūdzējušais no savas sirds pieredzes zina šo patiesību, nevis pieņem to ar vienu pat ticību.

d) Pēc tam, atceroties atkal visus tevis veiktos grēkus un atjaunojot tevī jau nobriedušo solījumu, tos vairs neatkārtojot, atmodini dzīvo ticību, ka tu stāvi Paša Kunga priekšā, Kurš uzklausa tavu grēksūdzi, un stāsti visu, neslēpjot neko no tā, kas nomāc tavu sirdsapziņu. Ja tu to darīsi ar vēlmi sevi nokaunināt, tad nemēģināsi sev glaimot, bet atklāsi, cik iespējams pilnīgāk savu negoda pilno kāribu uz grēkiem. Tas kalpos tavas satriektās sirds piesātināšanai. Jābūt pārliecinātam, ka ikviens vaļsirdīgi izsūdzētais grēks tiek izsūdzēts no sirds, bet ikviens apslēptais – tavu vainu vienīgi pavairo, jo grēcinieks taču ar šādu rētu bijis visudziedējošā Ārsta tuvumā. Slēpjot grēku, viņš aizsedzis rētu, nenožēlodams to, ka tā (rēta) nomoka un satrauc viņa dvēseli. Stāstā par svētlaimīgo Teodoru, kura gāja caur debesu muitnīcām ir sacīt, ka viņas ļaunie apsūdzētāji savos sarakstos nevarēja atrast tos grēkus, kurus viņa bija izsūdzējusi. Eņģeļi viņai pēc tam paskaidroja, ka grēksūdze izdzēš grēku no vietām, kur tas tiek fiksēts. Ne sirdsapziņās, ne dzīvības grāmatā, nedz arī pie šiem ļaunajiem pazudinātajiem šis grēks vairs neskaitās šim cilvēkam pierakstīts – grēksūdze ir izdzēsusi šos ierakstus. Izgrūd arī tu, neko neslēpjot, visu, kas tevi nomoka. Robeža līdz kurai tev jāatklāj savi grēki, ir tas brīdis, kad tavam garīgajam tēvam rodas par tevi precīzs priekšstats, kad viņš tevi ierauga tādu, kāds tu esi. Un, lai atbrīvojot no grēkiem, viņš atbrīvotu tieši tevi, nevis kādu citu, sakot: “Piedod un atlaid grēkus nožēlojušajam viņa nodarītos grēkus”, - lai tevī pēc šiem vārdiem nepaliktu nekas, kas tiem atbilstu. Pareizi dara tie, kuri gatavojoties grēksūdzēšanai pirmoreiz pēc ilgstošas atrašanās grēkos, atrod iespēju

pirms tam aprunāties ar garīgo tēvu un izstāstīt viņam visas savas grēcīgās dzīves gājumu. Viņiem nav jābaidās, ka viņi grēksūdzes laikā varētu kaut ko samulsumā aizmirst jeb izlaist. Visnotaļ ir jābūt par pilnīgu savu grēku atklāšanu. Kungs nav devis varu atbrīvot no grēkiem bez jebkādiem priekšnoteikumiem, bet gan pēc tam, kad grēki tikuši nožēloti un grēksūdzē izstāstīti. Ja tas nav izpildīts, tad var notikt tā, ka tad, kad garīgais tēvs sacīs: “Piedodu un atlaižu”, - Kungs iebildīs: “Bet Es nosodu”.

e) Grēksūdze nu beigusies. Garīgais tēvs paceļ epitrahili, nosedz ar to grēku nožēlotāja galvu, izrunā grēku atlaišanas vārdus, un apzīmē viņa galvu ar krusta zīmi. Kas šajā brīdī notiek dvēselē, zināms ikvienam, kurš vaļsirdīgi izsūdz savus grēkus. Svētības straumes no galvas saplūst sirdī un pārpilda to ar iepriecinošu mierinājumu. Tas nav no cilvēkiem – ne no grēkus nožēlojošā, ne no tā, kurš atbrīvo no grēkiem: šis ir Kunga Dziedinātāja un dvēseļu Nomierinātāja noslēpums... Šajā brīdī mēdz būt tā, ka daži sirdī skaidri sadzird kaut kādus Dievišķus vārdus kā stiprinājumu un iedvesmu nākotnē darāmajam. Tas ir kā garīgais ierocis, ko Kristus Pestītājs pasniedz cilvēkam, kurš tagad pievienojies zem Viņa karoga sapulcētajam karotāju pulkam. Kam palaimējies sadzirdēt šādus vārdus, tam tos jā saglabā kā nomierinošus un iedvesmojošus; nomierinošus, jo ir acīmredzams, ka grēksūdze tikusi uzklautā, kad Kungam bija labpaticis ielaisties it kā sarunā ar grēku nožēlotāju, iedvesmojošus tāpēc, ka kārdinājuma laikā tas tikai jāatsauc atmiņā, un tūdaļ pat tiek saņemts spēks!... Ar ko gan sevi kaujas laikā iedvesmo karavīri? – Ar tiem vārdiem no karavadoņa runas, kas uz tiem atstājuši vislielāko iespaidu. Tāpat arī te.

f) Ar to arī viss beidzas... atliek vienīgi krist uz ceļiem Kunga priekšā, pateicoties par Viņa neizsakāmo labvēlību, un nobučot krustu un Evaņģēliju, apliecinot savu gatavību neatlaidīgi iet pa Evaņģēlijā norādīto ceļu, sitot sevi krustā, iet Kunga Pestītāja pēdās, kā rakstīts Evaņģēlijā, zem Viņa patīkamā, tagad tikai izraudzītā jūga. To izdarījis, ej ar mieru un neatmetot nodomu noteikti rīkoties tā, kā esi solījis, atceroties, ka sods pār tevi no šī brīža nāks jau no taviem vārdiem. Esi devis solījumu – turies pie tā; esi apzīmogojis to ar Noslēpumu – esi tam uzticīgs vēl jo vairāk, lai nenokļūtu atkal tajā kategorijā, kas mīda kājām svētību.

g) Ja garīgais tēvs tev uzliks epitīmiju, pieņem to ar prieku. Bet, ja garīgais tēvs to nav uzlicis, tad lūdz, lai uzliek. Tā tev būs ne tikai laba ceļa novēlējums uzsāktajā gaitā, bet arī aizsardzība un aizsegs pret ārējām naidīgām darbībām, kas tevi gribēs traucēt tavā jaunajā dzīves kustībā. Lūk, ko par to raksta Vissvētais Konstantinopoles Patriarhs Jeremija “Atbildē luterāņiem”: “Mēs grēku piedošanai klāt pievienojam epitīmijas vairāku pamatotu iemeslu dēļ. Pirmkārt tāpēc, lai ar labprātīgām ciešanām **šeit** grēcinieks spētu atbrīvoties no smaga piespiedu soda **tur**, citā dzīvē, jo Kungu ne ar ko citu nevar tā iežēlināt, kā ar ciešanām, un vēl jo vairāk – labprātīgām ciešanām. Tāpēc arī svētais Georgs saka, ka par asarām tiek maksāts ar cilvēkmīlestību. Otrkārt, tāpēc, lai iznīdētu grēciniekā tās kaislīgās miesas iekāres, kas rada grēku, jo mēs zinām, ka pretējo jāārstē ar pretējo. Treškārt, lai epitīmija kalpotu it kā par dvēseles iemauktiem vai važām, un neļautu tai atkal nodoties tām pašām netikumīgajām darbībām, no kurām tā vēl tikai attīrās. Ceturtkārt, lai pierastu pie pūliņiem un pacietības, jo tikums ir pūliņu auglis. Piektkārt, tāpēc, lai mēs zinātu un redzētu, vai grēku nožēlotājs tik tiešām ienīst grēku”. Kuri iziet garīgās ārstniecības pilno kursu kā nākas un, galvenais, neko neslēpjot, izsūdz savus grēkus, tie no dievnama atgriežas tā, kā no tiesas zāles atgriežas vainīgie, kuri nāves sprieduma vietā tur izdzirdējuši, ka viņu noziegumi tiek piedoti un aizmirsti – tie atgriežas ar visdziļākajām pateicības jūtām pret mūsu dvēseļu Pestītāju ar stingru apņēmību visu atlikušo dzīvi veltīt Viņam un Viņa baušļu pildīšanai, ar galēju riebumu pret visiem agrākajiem grēkiem un neapvaldāmu vēlmi izdzēst visas agrākās nekārtīgās dzīves pēdas. Grēku piedošanu saņēmušais jūt sevī, ka nav bezdarbīgs, ka viņš ir apdāvināts ar kādu īpašu spēku. Dievišķā žēlastība, kas līdz šim uz viņu iedarbojās no ārienes, palīdzot viņam uzvarēt sevi, tagad ar vārdiem: “Piedodu un atlaižu” iegājusi iekšā, sajaukusies ar viņa garu un piepildījusi viņu ar ugunīgumu un straujumu, ar ko bruņojies, viņš tagad dodas pie saviem darbiem līdz pat savas dzīves norietam.

B. Grēku nožēlotāja tuvošanās sv. Vakarēdiena Noslēpumam

Līdzībā par pazudušo dēlu, tēvs, sagaidot grēknožēlas pārņemto, atgriezušos dēlu, pēc tam, kad

bija apķēries tam ap kaklu un par piedošanas zīmi nobučojis viņu, pavēlēja viņu apģērbt un gatavot līksmu un priecīgu mielastu. Tēva sirds nespēja apmierināties vienīgi ar piedošanu, tā gribēja dēlam pārliecinoši pierādīt, ka ir notikusi izlīgšana un, ka pēc bēdpilnās šķiršanās šī atkalredzēšanās viņu ārkārtīgi iepriecina. Tēva mīlestība dāvā to, ko dēla cerības nekādi negaidīja. Kurš grēcinieks gan spētu gaidīt vēl ko lielāku pēc tam, kad saņēmis piedošanu visos grēkos? Un, lūk, viņš tomēr tiek ielūgts vēl arī uz Kunga vakariņām, kur Pats Kungs dod viņam ēst Savu Miesu un dzert Savas Asinis. Tas ir kronis derībai attiecībā uz atgriezušos grēcinieku, un tomēr tā nav pārmērība, bet būtiska nepieciešamība, lai savienotos ar Kungu.

Kristīga dzīve ir dzīve Kungā Jēzū Kristū. Ticību iemantojušais ietērpjas Kristū un dzīvo Tajā. Pēc kristībām kritienu piedzīvojušais šo svētību zaudē; ceļoties pēc kritiena un atgriežoties pie Kunga, viņam nepieciešams to atkal atgūt – un viņš to atgūst sv. Vakarēdienā. *Kas Manu Miesu bauda un Manas Asinis dzer, paliek Manī un Es viņā, saka Kungs* (Jņ. 6,56). Te tad nu grēcinieks sāk dzīvi Kristū Jēzū. Kungs sacīja, ka viņš ir vīnakoks, bet Viņam ticošie – zari (sk. Jņ. 15,4-6). Zars ir bez dzīvības, ja neturas pie vīnakoka, tāpat arī ticīgie zaudē dzīvību, nebūdami Kungā. Nekur citur nav patiesas dzīves, izņemot šo vīnakoku. Ja kāds pie tā neturas tad tas ir miris. Tādēļ, ja kāds vēlas patiesi dzīvot, tam nepieciešams tikt piepotētam pie vīnakoka, saņemot no tā dzīvības sulas un dzīvot, no tām barojoties. Šī piepotēšana tad nu arī notiek Svētā Vakarēdiena laikā: te kristietis savienojas ar Kungu vienā veselumā. Kad Kungs vēl tikai vadīja grēcinieku pretim pilnīgai grēku nožēlai, tad viņš vēl tikai klauvēja pie sirds durvīm; bet, kad tās ar satriektību un grēku nožēlu atveras, Viņš ieiet iekšienē un bauda sv. Vakarēdienu kopā ar tā dalībnieku.

Tagad cilvēks dzimst no jauna. Viņa dzīve sāk tecēt gluži citā gultnē. Taču bez barības dzīve nevar turpināties, turklāt barībai jābūt attiecīgi radniecīgai. Bet Kunga Miesa un Asinis tad nu arī ir šāda veida barība. Viņš Pats sacījis: *Mana Miesa ir patiess ēdiens un Manas Asinis ir patiess dzēriens* (Jņ. 6,55). Ar to tad nu arī vajadzētu uzturēt savu dzīvību tam, kurš sācis jaunu dzīvi. Vēl jo vairāk nepieciešams uzņemt šo barību iesākumā, sperot pirmos soļus savā jaunajā dzīvē. Runā, ka pirmā barība ietekmējot miesiskās dzīves raksturu un pēc tam kļūstot par pastāvīgu ķermeņa nepieciešamību. Kādai gan būtu jābūt grēkus nožēlojušā dzīvei? – Tai jābūt dzīvei Jēzū Kristū, mūsu Kungā. Kādai jābūt tās pastāvīgai nepieciešamībai? – Tai jābūt nepieciešamībai pēc saskarsmes ar Kungu. Lai viņš savas jaunās dzīves pirmo kustību laikā steidz baudīt Kristus Miesu un Asinis, liekot, tā teikt, Kristum pieskaņotu dzīves pamatu un, lai ar šīs baudīšanas starpniecību radītu reālu nepieciešamību būt ar viņu pastāvīgā saskarsmē. Tas, kurš baidījies šo debesu mannu, pēc tam vairs nespēs nekārot un nealkt pēc šā ēdiena baudīšanas arvien vairāk un vairāk.

Tātad, saņēmis apžēlošanu un grēku piedošanu, ej pie Svētā Vakarēdiena, lai pilnībā atdzīvinātu savu iekšējo cilvēku. Nav nepieciešams sniegt īpašus padomus kā tam gatavoties. Grēkus nožēlojušajam jau ir viss tam nepieciešamais un viņš dabiski nonāk pie sv. Vakarēdiena baudīšanas. Kurš savus grēkus apraudājis un izsūdzējis, tas ir gatavs doties pie šī diženā Noslēpuma.

Arī Apustulis neko vairāk neprasa, viņš tikai saka: *“Lai cilvēks pats sevi pārbauda, un tā lai viņš ēd no šīs maizes un dzer no šī biķera”* (1.Kor.11,28). Var sacīt: apmierinies ar to, kas ir, vai arī – nepazaudē to, kas tev pieder, - un diezgan. Pēc tās kārtības, kāda pie mums pieņemta, daudz laika no grēksūdzes līdz sv. Vakarēdienam nepaiet, tikai – vakars, rīts un liturģija. Šajā laikā tad nu arī vajadzētu parūpēties par baznīcā pēc grēksūdzes iegūtā labā noskaņojuma saglabāšanu līdz pat saskarsmes brīdim ar Kungu sv. Vakarēdienā.

a) Uzmanību saglabā neizkļiedētu un sirdi – pilnu miera. Vairies no izklaidības un juceklīgiem rūpestiem un, no visa norobežojoties, ieej sevī un uzturies tur ar vienu vienīgu domu par Kungu, Kungam ir tevī jāienāk. Padzen jebkādu dabas kustību un, turot acu priekšā vienīgi Kungu, lūdz to ar neizkļiedētu sirds lūgšanu.

b) Ja doma uz to vien nespēj koncentrēties, dod tai kā uzdevumu – domāt par pašu sv. Vakarēdienu; lai tā daudz neklaiņotu, sasaisti to ar Kunga un Svēto Apustuļu vārdiem par šo Noslēpumu.

c) Apdomājot Kādu Kunga vai svēto Apustuļu izteicienu, centies gūt sev no tā pamācību un noskaņo sevi uz satriektības pilnu lūgšanu. Kad lūgšana atnāks, krīti Kunga priekšā un nepamet lūgšanu, kamēr tā ir tevī.

d) Šajās nodarbībās aizvadi visu vakaru, kamēr miegs aizvērs tev acis. Austot jaunai dienai, tiklīdz būsi pamodies un savācis domas, pirmām kārtām, atjauno sevī apziņu par to, cik dižena solās būt priekšā stāvošā diena. Taču vairies no kņadas un neizkļiedējies daudzrūpībā, uzmanību vērsot tikai uz to, ko esi iecerējis un kas jau ir tevī. Esi piesardzīgs! Pretinieks visādā veidā mēģinās tevi kārdināt, lai dvēseli ieģrūstu nepiedienīgā stāvoklī, cenšoties vai nu domas izkaisīt, vai radīt rūpes par kaut ko, vai neapmierinātību ar kaut ko, jeb arī izsaukt nepatiku pret kādu. Uzmanīgi vēro sevi, lūdzot Dievu, un tu nepiedauzīsies.

e) Ieejot dievnamā, jūties tā, it kā tu būtu tajā Ciānas mājā, kur Kungs Apustuļiem dalīja svēto Vakarēdienu, un ar lielāku uzmanību kā citā reizēs, iedziļinies visā, kas tiek dziedāts un lasīts, vērsot visu uz vienu domu – ka te Pats Kungs tev gatavo pestījošas vakariņas.

f) Tajā pašā laikā iekvēlini **ticību** Paša Kunga un Pestītāja klātieņi Svētajos Noslēpumos. Vadoties no šīs ticības un arī apcerē vērojot Pašu Kungu, Kurš jau tev it kā tuvojas, pašnoniecinošā noskaņā lūdz pie sevis: *...neesmu cienīgs, ka Tu nāc manā pajumtē...* (Mt. 8,8). No pašnoniecinošas pārej pie dēlam piemītošām **bailem**, kas nevis padzen, bet ienes godbijības pilnu skaidrību. Tā kā arī Pats Kungs aicina un pavēl ņemt dalību sv. Vakarēdienā, tad esi arī tu gatavs to darīt, būdams **labas cerības**, gribas un **slāpju** pilns, *kā briedis uz ūdens avotiem*, un ar pārlicību **gaidi**, ka saņemsi Pašu Kungu, bet līdz ar Viņu arī visus Viņā apslēptos zemes dārgumus. No šīm gaidām, kas neatstāj kaunā, atkal pievērsoties sev un esot gatavam sagaidīt Kungu, padziļini sirds **satriektību** un atkārti **solījumu** novērsties no grēka, kaut arī tā labad nāktos mirt.

g) Pacenties nostāvēt visu liturģiju, pārejot no vienām šāda veida jūtām pie citām, un šajā labajā noskaņojumā dodies visbeidzot pie Kunga Biķera, ko ieraugot, atdod godu tevi apciemojušajam Kungam un, atvēris muti un sirdi, saņem To, pazemīgi un godbijīgi izsaucoties kopā ar Apustuli Tomu: *“Mans Kungs un Mans Dievs!”* (Jņ. 20,28). Slava Tevim, Dievs! Slava Tevim, Dievs! Slava Tevim, Dievs! Šādā noskaņā pieejot pie Kunga Biķera un atejot no tā, tu savā sirdī jutīsi: *patiesu vārdu... Baudījis Dievišķās svētības, neesmu vairs viens, bet kopā ar Tevi, mans Kristu, Kas ar lielāku spožumu kā saulei esi apgaismojis pasauli.* No šā brīža tu sāc sevī nest Kristu. Pacenties un no visas sirds, lai Viņš noteikti būtu miera pilns un tevi nepamestu. Ja tevī ir Kristus, tad kurš gan būs pret tevi?... Arī visu citu ko spēsi paveikt, pateicoties tevi stipriņošajam Kungam.

Ar to arī beidzas garīgās dzīves formēšanās tādā cilvēkā – kristietī, kurš pēc grēkā krišanas atkal tiecas pildīt Dieva gribu. Te ir visa pievēršanās kārtība! Gara apraksta veidā tas šeit pasniegts tāpēc, lai skaidrāk varētu saskatīt visus pavērsienus, pēc kā brīvības un žēlastības mijiedarbībā būtu jātiecas pievēršamajam. Viss šeit minētais notiek ar ikvienu pievēršamo; bet kā un cik lielā mērā – tas atkarīgs no katra paša personības un apstākļiem. Vienam otram pievēršanās notiek dažādu minūšu laikā, bet šajā īsajā brīdī viņš tiek gan atmodināts, gan grēkus nožēlo, gan arī nonāk pie izlēmības. Garīgā parādības ir acumirklīgas. Tomēr jāsaprot, ka šāda veida pievēršanās piemēri ir ļoti reti; lielākoties visas pievēršanās nenotiek pēkšņi, bet pakāpeniski. Kaut arī pašas iekšējās izmaiņas ir acumirklīgas, taču līdz tām ne vienmēr nonāk uzreiz, bet dažkārt pēc samērā ilgstošiem pūliņiem cīņā ar sevi. Tāpēc dažam labam pilnīga pievēršanās prasa vairākus gadus. Galvenie punkti, kur notiek apstāšanās ir tie, kur jācieš patmīlībai, piemēram, novācot šķēršļus jeb grēka ierosinātājus, grēksūdzē u.c. Pēdējais stāvoklis, līdz kādam jānonāk, ir pilnīga atsacīšanās no visa un sevis nodošana Kungam. No šī brīža tad nu arī sākas patiesi pilnīga kristīga dzīve, jo tad cilvēks pietuvoties mērķim – neredzamai sadraudzībai ar Dievu. Viss atkarīgs no uzcītības, ar kādu ikviens sāk darbu pie sevis, un no pārlicības, ka, lai nu kas, bet tas ir tas, kas jāpaveic, - tagad vai vēlāk, bet noteikti: tomēr labāk tagad, - un sāk strādāt un ātri nostabilizējas. Bet nostabilizēšanās tad nu arī ir galvenais uzdevums pievēršanās procesā.

III. DAĻA

PAR TO, KĀ NORIT, AUG UN NOSTIPRINĀS MŪSU KRISTĪGĀ DZĪVE, JEB TAS PATS PAR DIEVAM TĪKAMAS DZĪVES KĀRTĪBU

Kā norit, aug un nostiprinās mūsu kristīgā dzīve?

Pievērsīsim savu uzmanību tam, ka cilvēks tik tikko novērsies no tumsas un pievērsies gaismai, no sātāniskās sfēras pārgājis pie Dieva, nupat kā nostājies uz jauna ceļa, pa kuru vēl nav nogājis nevienu soli, bet ir pilns dedzības veikt visu nepieciešamo, lai nepamestu uzsāktos pūliņus un nepakļautos atkal saviem kādreizējiem no Dieva un Pestītāja novirzošajiem, uz pazudināšanu vedinošajiem pavēlniekiem.

Tagad rodas jautājums: kur viņam jāiet un kas jādara, lai nonāktu tur, kur vajag un , lai mērķi sasniegtu nekļūdīgi, taisni, ātri un veiksmīgi?

Mērķis, uz ko jaunpievērstajam būtu jāvērs visa sava uzmanība un pūliņi tad nu arī ir pēdējais cilvēka un pestīšanas procesa mērķis, proti – dzīva savienošāns, sadraudzība ar Dievu, tā goda izpelnīšanās, lai Viņš iemājotu mūsos. Meklējošais un dedzības pilnais gars nomierināsies vienīgi tad, kad būs iemitinājis sevī Dievu, kad būs to nobaudījis un piesātinājies. Tāpēc viņam par galveno likumu kļūst: meklē Dievu, vienmēr meklē Viņa vaigu (Sal.Psal.105,4). Kāds ir šis labums – to cilvēks aptvert nespēj. Pats par šādu augstumu viņš pat neiedomātos. Bet, ja Dievam labpaticis dāvāt cilvēkam šādu varenību, tad tā būtu pārdošība no cilvēka puses, ja viņš ar neticību, neuzmanību un domu izklaidību (pat darba laikā) to noraidītu. Es viņos gribu mājot, saka Dievs, un turklāt, ar visām trim Vissvētās Trijādības Personām (2.Kor.6,16). Par Dievu Tēvu un Sevi Kungs saka: mēs nāksim pie viņa (ticošā un mīlošā) un ņemsim pie viņa mājas vietu (Jņ.14,23). Par Sevi Vienīgo: ...ieiešu pie viņa un turēšu ar viņu mielastu (Atkl. 3,20); un vēl skaidrāk: Es esmu Tēvā un jūs Manī, un Es jūsos (Jņ.14,20). Bet par Svēto Garu Apustulis saka: Dieva Gars mīt jūsos (Rom. 8,9).

Jāatzīmē, ka šī Dieva iemitināšanās nenotiek vienīgi domās, kā tas mēdz būt cilvēkam apcerot Dievu pēc Viņa žēlīgās atļaujas, bet, ka tā ir dzīva un vesela, kur augstākminētais veids var tikt uzlūkots vienīgi kā palīglīdzeklis. Prāta un sirds tiekšanās uz Dievu ar Viņa Paša žēlīgo atļauju sagatavo cilvēku Dieva saņemšanai patiesībā; šī ir tāda vienotība, kurā, nenomācot cilvēka spēkus un personu, Dievs ir drošs – Tas, Kas jums dod pēc Sava labā prāta (Fil.2,13); un cilvēks, pēc Apustuļa vārdiem, nedzīvo pats sevī, bet viņā dzīvo Kristus (Sal.: Gal.: 2,20). Šis ir ne tikai cilvēka, bet arī Paša Dieva mērķis. Viss radītais ir Dievā un Dievs to uztur. Dievs piekāpies brīvo radību priekšā viņām pašām par labu, taču ne galīgi un nenovēršami, bet tāpēc, lai arī tā sevi atdotu visuveicošajam Dievam, Debesu Valstībā neveidojot no sevis īpašu, no Dieva neatkarīgu valstību.

Var likties dīvaini, ka sadraudzību ar Dievu vēl ir tikai jāsasniedz, kaut arī tā jau pastāv, vai tiek dāvāta kristību vai grēku nožēlas Noslēpumā, jo ir sacīts: jo jūs visi, kas esat kristīti Kristus Vārdā, esat tērpušies Kristū (Gal. 3,27); vai: Jo jūs esat miruši un jūsu dzīve līdz ar Kristu aplēpta Dievā (Kol. 3,3). Arī pēc visparastākās izpratnes Dievs ir visur, lai tie meklētu Dievu... jebšu Viņš nav tālu nevienam no mums (Ap. darbi 17,27), un gatavs iemājot ikvienā no mums, kurš būtu gatavs Viņu uzņemt. Vienīgi negribēšana, paviršība, grēcīgums atšķir mūs no Viņa. Tagad, kad grēkus nožēlojušais no visa atsacījies un nodod sevi Dievam, - kas spēj aizkavēt Dieva iemājošanu viņā?

Šādas neizpratnes novēršanai būtu jāizšķir dažādus Dieva sadraudzības veidus. Tā sākas kopš ierosmes brīža un no cilvēka puses atklājas caur Dieva meklējumiem un tiekšanos pēc Viņa, savukārt no Dieva puses – ar žēlīgu atļauju to darīt, līdzdarību un aizbildnību. Taču Dievs vēl ir ārpus cilvēka un cilvēks ir ārpus Dieva, tie nesaskaras un savstarpēji nesavienojas. Kristību vai grēku nožēlošanas Noslēpumā Kungs ar Savu svētību ieiet cilvēka iekšienē, dzīvi savienojas ar to un dod viņam baudīt visu Dievības saldumu, tādā pārpilnībā un tik sajūtami, kā to parasti piedzīvo garīgi pilnīgie, bet pēc tam atkal slēpj šo Savas pietuvošanās izpausmi, vienīgi laiku pa laikam to atjaunojot – un arī tad – viegli, kā atstarojumā, bet ne oriģinālā, Tādējādi Viņš atstāj cilvēku neziņā par Sevi un Savu atrašanos tajā līdz zināmam līmenim briedumā vai audzināšanā, kas arī norit Viņa vieglajā vadībā. Taču pēc tam gan Kungs taustāmā veidā atklāj Savu iemitināšanos cilvēka garā, pats cilvēks tad kļūst par viņu piepildījušās Trīspersonīgās Dievības templi.

Tātad, ir treju veidu sadraudzība ar Dievu: viens domās, kas raksturīgs pievēršanās periodam, bet abi pārējie ir reāli, taču viens no tiem ir apslēpts, citiem neredzams un pašam nezināms, otrs, savukārt, - ir acīmredzams arī citiem.

Pirmais sadraudzības jeb saskarsmes veids, vissaprotamākais un kopīgais, neizzūd arī otrajā pakāpē un pat trešajā, tāpēc, ka garīgā dzīve ir prāta dzīve; taču šajās pakāpēs tā no savas pirmās dabiskās iezīmes atšķiras pēc rakstura, ko izteikt vārdos gan nav nekādas iespējas. Viņa garīgā dzīve būtībā ir pāreja no domās notiekošas saskarsmes ar Dievu uz reālu, dzīvu, sajūtamam un redzamu saskarsmi.

Mēs raugāties uz grēkus nožēlojušu cilvēku, - tātad uz tādu, kurš tik tiešām uzsācis sadraudzību ar Dievu, bet pagaidām vēl noslēgtu, slepenu, neatklājamu, un kuras mērķis ir sasniegt pilnīgu sadraudzību, sajūtamam un sataustāmu. Vajadzētu precīzāk sev to visu noteikt un pārliecināties, tāpēc, ka uz šiem jēdzieniem būtu jābalsta visa pestīšanas labad grēkus nožēlojušā cilvēka darbība; proti, ka grēku nožēlas (vai kristību) Noslēpumā svētība nonāk garam sajūtamā veidā, bet pēc tam slēpjas no apziņas, kaut arī reāli nepamet, - un tā tas turpinās līdz sirds attīrīšanai, kad tā iemitinās reāli un neatgriezeniski. Pilnīgi skaidrs, ka par mūsu audzinātājiem šai lietā var būt vienīgi svētie tēvi. No viņiem neviens to nav attēlojis tik labi kā Fotinas bīskaps svētais Diadohs un svētais Ēģiptes Makārijs. Citēsim viņu liecības, kuras piemērojamas mūsu stāvokļiem.

1) Svētība iemājo cilvēkā un paliek pie viņa no tā brīža, kad viņš ņēmis dalību Noslēpumā. “Svētība”, - saka svētais Diadohs – “tieši no tā brīža, kad tiekam kristīti (vai piedalāmies grēku nožēlas noslēpumā), iemitinās visdziļākajā prāta vietā...” Un vēl: “Dievišķā svētība ar sv. kristību palīdzību savieno sevi ar kaut kādu neaptveramu mīlestību, ko attēlojot, var salīdzināt tikai ar Dieva tēlu, kas ir kā Viņa bardzības ķīla”. Svētais Makārijs: “Svētība ir nepārtraukti kopā ar cilvēku, jau kopš bērna gadiem ar viņu savienojoties un viņā iesakņojoties, kā kaut kas dabisks un no viņa sirds nenodalāms, kas kļūst it kā par vienu būtni ar to”.

2) Kopš savas pirmās iemitināšanās ar Noslēpuma palīdzību, šī svētība cilvēkam dāvā pilnīgu svētlaimes baudīšanu no sadraudzības ar Dievu. “Visusvētais Gars”, - saka svētais Diadohs – “savas izpaušanās sākumā, ja vien dedzīgi iemīlēsim Dieva tikumus, dod dvēselei izbaudīt Dieva saldumu ar visām jūtām un līdz apmierinājumam, lai tādējādi prātam būtu zināms, kāda ir visupēdīgā balva par Dievam tīkamajiem pūliņiem”. Vēl: “Svētība iesākumā parasti apstaro dvēseli ar savu gaismu tā, ka viņa visā pilnībā to spēj izjust”. Šī sajūtamā pārklāšana ar svētību sākumā tiek attēlota ar baltām drēbēm, kādās uz septiņām dienām tiek ietērpti kristītie. To, ka tas nav tikai kails rituāls, redzam no pievērsto svēto piemēriem, jo daži bija acīmredzamas gaismas apņēmti, pār citiem nolaidās balodis, vēl citiem sāka starot seja. Vispār jau visi, kas patiesi tuvojās Kungam, to sajuta kā zināmu sava gara atmošanos un sasparošanos, līdzīgu tai, kādu izrādīja Kunga Priekštecis Elizabetes vēderā, kad tai ar Kungu savās miesās pietuvojās Dieva Māte. Simeāna un Jāņa (21.jūlijs) dzīves stāstā iet runa par to, ka viņi redzēja gaismu pie kristīta un mūka kārtu pieņēmuša brāļa, - un tas tā ilga septiņas dienas. Arī viņi, pieņēmuši mūka kārtu, sajuta sevī īpašu Dieva darbību, un, cenzdamies to saglabāt mūžīgi, ar šādu mērķi devās dzīvot nošķirtībā, kas šai lietā ir vispiemērotākais gara cīņas veids.

3) Pēc tam svētība slēpj sevi no pestījamā, un kaut arī paliek viņā un darbojas, taču dara to tā, ka viņš to neievēro, un neievēro tik ļoti, ka nereti uzskata sevi par Dieva atstātu un bojā ejošu, kālab kļūst grūtsirdīgs, sāk sūroties un krīt pat vieglā bezcerībā. Tā svētais Diadohs, pēc jau pirmīt citētajām vietām turpina: “Tomēr, pēc tam ilgi slēpj šīs dzīvinošās dāvanas nenovērtējamo dārgumu, lai mēs, kaut arī apguvuši visus tikumus, neuzskatītu sevi par kaut kā vērtiem, jo svētā mīlestība mums vēl nav kļuvusi it kā par ieradumu”, “taču turpinot, askēts izvērš teoloģizējošā dvēselē savas apslēptās darbības tai nezināmā veidā, lai pirmajā gadījumā nosliektu mūs, - no nezināšanas uz zināšanām aicinātos, ar prieku nostāties uz Dievišķīgo redzējumu takas, bet otrajā, lai askēžu laikā paglābtu mūsu zināšanas no augstprātības”. Citā vietā viņš paskaidro kā vispār darbojas svētība: “Svētība iesākumā slēpj savu klātbūtni, nogaidot kāda būs dvēseles brīvā griba un, kad cilvēks būs pilnībā pievērsies Kungam, tad ar kaut kādu neizskaidrojamu sajūtu atklāj sirdij savu klātbūtni un atkal gaida dvēseles kustības, tajā pat laikā, ļaujot velna bultām nokļūt līdz tās dziļākajām jūtām, lai tā ar dedzības pilnu brīvās gribas izpaušmi un pazemības pilnu noskaņojumu meklētu Dievu... Tomēr būtu jāzina, ka kaut arī svētība slēpj no dvēseles savu klātbūtni, taču dāvā tai palīdzību slēptā veidā, lai parādītu ienaidniekiem, ka uzvara

pieder vienīgi dvēselei. Tāpēc dvēsele tad nu ir grūtsirdīga, noskumusi, nonicināta un pat zināmā mērā izmisusi”. Arī svētais Ēģiptes Makārijs saka, ka cilvēkā esošais Dieva svētības spēks (kas jau uzdāvināts), un Svētā Gara dāvana, ko uzticīgā dvēsele cenšas iegūt ar milzīgiem pūliņiem, - iegūstama ar ilgu gaidīšanu, milzīgu pacietību, kārdinājumiem un pārbaudījumiem, ar to šeit domājot nevis pirmreizēju tās saņemšanu, bet tās pilnīgu iemitināšanos un darbību, kā redzams no viņa vārdiem, kur viņš saka, ka “svētība ar ārkārtīgu pacietību, viedumu un slepenu prāta pārbaudīšanu sāk darboties cilvēkā, kurš jau ilgu laiku dažādās situācijās piekopsis gara cīņu”. Viņš to paskaidro arī ar Ābrahāma, Jēkaba, Jāzepa un Dāvida piemēriem, kuri saņemdami lielus apsolījumus, pēc tam ilgu laiku bija spiesti atrasties ciešanās un aizmirstībā, līdz ieraudzīja apsolījumu piepildīšanos. Jāatzīmē, ka šī apslēptība un nesajūtamība nemēdz būt nepārtraukta, bet laiku pa laikam tiek izšķīdināta iepriecinājumos, kaut arī šie iepriecinājumi ir daudz savādāki kā tie, kas seko vēlāk, pēc Gara iemājošanas.

4) Visbeidzot, kad beigsies šis apslēptais sadraudzības un Dieva darbošanās dvēselē periods, kura turpināšanās nav cilvēka varā, bet cilvēku pestījošās svētības vadošajā viedumā, Dievs īpašā veidā iemājo cilvēkā, saredzamā veidā to piepilda, savienojas un saskaras ar to, kas arī ir visas gara cīņas un vēl cilvēka pūliņu mērķis. Tāpat tas ir arī Dieva personas mērķis attiecībā uz visu pestīšanas procesu un visu to, kas šajā dzīvē notiek ar ikvienu cilvēku no piedzimšanas brīža līdz kapam. Svētais Makārijs saka, ka svētības izpausmes pēc daudziem pārbaudījumiem, visbeidzot pilnībā atklājas, un dvēsele pilnībā adoptē Garu. Pats Dievs nedod Sevi sirdij, un cilvēkam tiek izrādīts gods būt vienā garā ar Kungu. Pārbaudītais, kā liecina Dadohs, jau kļūst pilnībā par Svētā Gara mājokli. Svētība apmirdz visu viņa būtību ar kaut kādām visdziļākajām jūtām. Pie dažādiem cilvēkiem šī darbība atklājas un norit dažādā veidā.

Šos divus reālos Dievišķās sadraudzības veidus brīnišķīgi attēlojis un aprakstījis viedais Sīrahs, runādams par Viedumu jeb Gudrību, kas arī ir mūs glābjošā Dieva svētība: jo iesākumā tā viņu vadīs pa līkloču takām, uzsūtot viņam šausmas un bailes, un nomokot ar savu vadību, līdz pilnībā nepārlicināsies par viņa dvēseli un nepadarīs to pieredzējušu savos likumos; pēc tam tā atgriezīsies pie viņa pa taisnāko ceļu un iepriecinās viņu un atklās viņam savus noslēpumus (Sīr.4,18-20)¹.

Jo iesākumā tā viņu vadīs pa līkloču takām – t.i. bargi, stingri, bez žēlastības, it kā ar zināmu nepatiku.

Uzsūtot viņam šausmas un bailes – šausmas no tā, ka Dievs var pamest un no allaž uzbrukt gatavajiem, nīknajiem ienaidniekiem; turklāt, pēc Diadoha, svētība rīkojas līdzīgi mātei, kas paslēpjas no bērna, līdz tas no bailēm sāk kliegt un meklēt māti, jo īpaši tad, kad ierauga savā tuvumā nepazīstamas svešas sejas.

Un nomokot ar savu vadību – ilgi noturēs viņu šajā savā apslēptajā un stingrajā apmācībā. Pēc svētā Makārija, “svētība visdažādākajos veidos, pēc viņas pašas ieskata un, ņemot vērā cilvēka iespēju gūt labumu, visu izkārtu, turot viņu daudzos kārdinājumos un slepenā prāta pārbaudē, utt.

Līdz pilnībā nepārlicināsies par viņa dvēseli un nepadarīs to pieredzējušu savos likumos – t.i. novedīs viņu līdz tādai pakāpei, ka uz viņu varēs pilnībā paļauties, kā uz pārbaudītu un uzticamu. Svētais Makārijs sacījis: “Kad griba, atrazdamās daudzos kārdinājumos, paliek Svētajam Garam uzticama un tīkama un pēc ilga laika parāda sevi šajā ziņā pacietīgu un nesatricināmu; kad dvēsele nekādā veidā neaizvaino Garu, bet visos baušļos un likumos ir vienprātīga ar svētību,” tad Pēc tam tā atgriezīsies pie viņa pa taisnāko ceļu – t.i. atklāti, vaigu vaigā, ieradīsies pie viņa it kā pēc šķiršanās un ilgstošas neredzēšanās. Tad, pēc svētā Makārija, svētības darbs viņā izpaužas pilnīgi – viņš tiek adoptēts pilnībā; vai, pēc Diadaha, svētība ar kaut kādām dziļām jūtām apmirdz visu viņa būtību un viņš pilnībā kļūst par Svētā Gara mājokli: viņā kļūst ieraugāms Dieva vaiga gaišums (sk. Ps.4,7); Kungs un Dievs nāk un ņem pie viņa mājas vietu (sk. Jņ. 14,23).

Un iepriecinās viņu – Jūsu sirds priecāsies, - saka Kungs, un neviens šo prieku jums neatņems (Jņ.16,22). Debesu valstība ir – prieks Svētajā Garā (Rom.14,17). Cilvēkā mirdzošā gaisma, saka svētais

¹ Jēzus, Sīraha dēla gudrību grāmata – sarakstīta pēc ebreju atgriešanās no Bābeles trimdas, t.i. pēc V gs. Pirms Kristus. Šī grāmata, kopā ar dažām citām, kā noderīga un pamācoša, tika iekļauta Septuagintā – Bībeles grieķu tulkojumā. Tas, savukārt, tika veikts III-II gs. Pirms Kristus dzimšanas un bija paredzēts Aleksandrijas ebrejiem – helēnistiem un dzimto valodu aizmirsušajiem, grieķu valodā runājošajiem trimdas jūdiem. Šobrīd latviešu valodā pieejamajos Vecās Derības tekstos šī grāmata nav iekļauta – tulk. piezīme

Makārijs, - tā caurstrāvo visu iekšieni, ka viņš viss, iegrimstot šajā saldumā un patīkamajās sajūtās dēļ paša vērotās, pārpārēm līstošās mīlestības un apslēptajiem Noslēpumiem, atrodas ārpus sevis. “Tad dvēsele kvēlo”. – saka svētais Diadohs, - “un ar kaut kādu neizskaidrojamu prieku un mīlestību tiecas iziet ārā no ķermeņa un doties pie Dieva un it kā nezināt šo laicīgo dzīvi”.

Un atklās viņam savus noslēpumus – Dievišķās gudrības, augsti godināmās Trijādības, pestīšanas procesa un tā apjēgšanas, grēka un tikuma, saprātīgo un nedzīvo būtņu apredzības noslēpumus, un vispār visu Dievišķo lietu kārtību, kā to smalki attēlojis Īzaks Sīrietis vēstījumā Simeānam. “Kad atjaunojas prāts un vēta kļūst sirds... tad kļūst sajūtama radījumu garīgā izpratne, tad viņā atmirdz Svētās Trijādības noslēpumu vērojums ar šīs augsti godājamās apredzīguma noslēpumiem attiecībā pret mums, un tad viņš saņem visupilnīgu slavu, izbauda prieku no jaunās pasaules noslēpumu vērošanas. Šāda izpratne pilnībā atnāk līdz ar Gara saņemšanu, Kurš mūsu garu ievada tajā pasaulē, kārtībā vai apcerīguma sfērā”. Svētais Gars noņem pārsegu no dvēseles, aizrauj to citā laikmetā un parāda tai visu brīnišķīgo.

Tātad, tagad kļūst acīmredzams, ka svētība savienojas ar Noslēpumos pievērsto un iesākumā ļauj tam izbaudīt visu saldumu, ko spēj dot dzīve Dievā, bet pēc tam slēpj viņam savu klātbūtni, liekot darboties it kā vienam darbos, pārpūlēs, neizpratnēs un kritienos; galu galā, beidzoties šim pārbaudes periodam, iemājo viņā acīmredzami, darbīgi, spēcīgi un sajūtami.

Jājautā: kāds iemesls tam, ka Dievā neiemājo uzreiz pilnībā, jeb kas ir tas pats, - kāpēc dvēseles un Dieva pilnīgās saskarsmes triumfs neatklājas uzreiz? Nepieciešams zināt šo iemeslu, lai darbotos pret to un darbotos veiksmīgāk, jo vienīgi to novēršot iespējams sasniegt pilnīgu svētības iemājošanu.

Lai saprastu kāpēc tā notiek, palūkosimies uz pievērsta iekšējo struktūru. Cilvēku pārņem grēks un piesaista sev viņa uzmanību, visas viņa tieksmes un visus viņa spēkus. Darbodamies grēka ietekmē, cilvēks sevi viscaur ar to piesūcina un visas savas būtnes daļas un visus savus spēkus pieradina darboties pēc tā pamudinājumiem. Šī svešā, no ārienes uzspiestā darbība savas ilgstošās klātesamības dēļ tik ļoti saradojas ar mums, ka kļūst jau par kaut ko mums raksturīgu un dabisku, bet tāpēc, arī par pastāvīgu un nepieciešamu. Tā, piemēram, saaug prāts ar uzpūtīgumu, savtīgums – ar vēlmēm, iekāre – ar sirdi, ar visām iniciatīvām – patība un zināma nepatika pret citiem. Tādējādi, savā apziņā un patvaļīgajās izpausmēs, dvēseles spēkos – prātā, gribā un jūtās, visās savās ārējās darbībās, uzvedībā, attiecībās, noteikumos un paradumos – cilvēks ir viscaur grēka apņemts, t.i., slīkst patībā, kaislīgumā, pašizdabāšanā. Svētais Makārijs to attēlo tā, ka pēc krišanas mūsos iemājojušajam grēkam ir it kā viss cilvēka veidols, kālab to arī sauc par miesisko, dvēselisko, ārējo cilvēku, un tāpēc viņš ar savām daļām pārklājis attiecīgās mūsu iedabas daļas: prātu ar prātu, gribu ar gribu u.t.t., un, noslāpējis mūsu spēku dabisko darbīgumu, pierakstīja tiem savu nedabisko darbību, tajā pašā laikā turot cilvēku pie pārliecības, ka tā tad nu arī ir dabiska. Šajā tumsībā un grēka jūgā, šajā sātāniskajā sfērā uzturas ikviens nepievērsta un grēkus nenožēlojušais, nenonākušais līdz izlēmībai kalpot Dievam garā un patiesībā. Atnākusi Dieva svētība – vispirms no ierosinājuma, bet pēc tam ar pievēršanās periodu – atdala cilvēku no cilvēka, atsedz viņa apziņai šo divkosību, liek ieraudzīt nedabisko un to, kam jābūt dabiskam, un noved pie izlēmības noraidīt vai aizslaucīt visu nedabisko, lai visā spožumā atklātos Dievam līdzīgā iedaba. Bet, acīmredzams, ka šāda izlēmība ir tikai darba sākums. Cilvēks šajā izlēmībā vēl tikai ar apziņu un paša būtību izgājis no svešās, viņā iesakņotās nedabiskās sfēras, atteicies no tās un piekļāvies gaidāmajam un kārotajam dabiskumam: taču īstenībā visā savā sastāvā viņš joprojām paliek tāds kāds bijis, t.i. grēka caurausts, jo gan visos dvēseles spēkos, gan visās ķermeņa funkcijās, tāpat kā agrāk valda kaislīgums, ar vienu vienīgu atšķirību, ka agrāk cilvēks pats to visu vēlējās, izraudzījās un darīja ar vēlmi un labpatiku, tagad viņš pēc tā vairs nealkst, neizvēlas to, bet ienīst, mīda ar kājām un vajā. Tajā pašā laikā cilvēks izgājis no sevis it kā no smirdoša līķa, un redz, kādu kaislības pilnu smaku izdala ikviena viņa daļa, un dažkārt pret paša gribu, līdz pat prāta aptumsumam osta no sevis izplūstošo smirdīgo dvingu.

Tādējādi, iesākumā īstenā svētības pilnā dzīve cilvēkā ir tikai sēkla, dzirkstele; bet tā ir sēkla, kas sēta starp ērkšķiem, dzirkstele, ko no visām pusēm apņem pelni... Šī vēl ir vāja svece, kas spīd visbiezākajā miglā. Ar savu apziņu un nosliekšanos cilvēks pieķēries Dievam un Dievs viņu pacēlis, savienojies ar viņu šajā pašapziņojumā un apredzīgajā spēkā, vai prātā un garā, kā par to saka svētais Antonijs Lielais un Makārijs Lielais. Nekā cita laba, glābta un Dievam tīkama cilvēkā vairs arī nav.

Visas pārējās daļas vēl joprojām ir gūstā un negrib un nespēj pagaidām pakļauties jaunās dzīves prasībām: prāts neprot domāt pa jaunam, bet domā pa vecam, griba neprot gribēt pa jaunam, bet grib pa vecam; sirds neprot just pa jaunam, bet jūt pa vecam. Tāpat arī ķermenī, visās tā funkcijās. Tātad, tas viss vēl ir netīrs, izņemot vienu punktu, ko sastāda apzināties spējīgais un brīvais spēks – prāts jeb gars. Visutīrais Dievs tad nu arī savienojas ar šo vienīgo daļiņu, bet visām pārējām daļām kā netīrām, Viņš nepieskaras, tās Viņam paliek svešas, kaut arī Viņš ir gatavs pārpildīt visu cilvēku, bet nedara to tāpēc, ka cilvēks ir netīrs... Pēc tam, atkarībā no attīršanās ātruma, Dievs tūlīt pat pilnībā atklāj Savu iemājošanos. Svētais Georgs Sinajietis raksta: “Ja mūsu būtība ar Gara starpniecību nespēs izvairīties no nešķīstības un nekļūs tāda, kāda tā bijusi, tīra, tad ne šajā, nedz arī nākamajā dzīvē nespēs savienoties vienā miesā un garā ar Kristu; jo visaptverošais un savienojošais Gara spēks nav paradīz jaunajam svētības talāram kā trūkstošus šūt klāt seno kaislību kankarus”. Kungs nevar pilnībā iemānot – mājvieta vēl nav sagatavota; svētība viņā vēl nespēj pilnībā izlieties – trauks vēl ir nederīgs. Ja Viņš to darītu, tad tā būtu veltīga garīgo bagātību šķērdēšana un pazudināšana. Kas ir gaismai kopējs ar tumsību? Kā Kristus savienojams ar Beliaru? (2.Kor.6,14-15). Un Kungs, solot atnākt kopā ar Tēvu un ņemt mājvietu, par obligātu priekšnoteikumu tam izvirza baušļu pildīšanu – saprotams, visu baušļu, citiem vārdiem – taisnu rīcību it visā, kas neiespējama bez spēku tīrības, bet spēku tīrība – bez grēcīguma un kaislīguma noraidīšanas. Uz to, zināmā mērā, var attiecināt šo Rakstu vietu: Ja mēs sakām, ka mums ir sadraudzība ar Viņu un dzīvojam tumsībā, tad melojam un nedarām patiesību. Bet, ja mēs dzīvojam gaismā, kā Viņš ir gaismā, tad mums ir sadraudzība savā starpā (1.Jņ.1,6,7). Tumsība ir kaislību tumsība, jo vēlāk svētais Jānis šādās pat vietās tās vietā lieto piedauzību un trīskāršu kārtību (sk.1.Jņ.2,10-11,16). Savukārt, gaisma, pēc pretējības ir tikumu gaisma; un atkal tāpēc, ka vēlāk gaisma viņam tiek aizstāta ar tikumiem. No tā redzam, ka vienīgi tad arī iespējams patiesi atrasties sadraudzības pilnībā ar Dievu, kad padzīta kaislību tumsa un uzaususi tikumu gaisma, kad tikumi iespiedušies un it kā saauguši ar mūsu būtību, kad tie apņēmuši un ar sevi caururbuši mūsu spēkus, padzenot un izspiežot no tiem kaislības tā, lai savos tikumos mēs būtu nevis atstarojoši, bet patstāvīgi mirdzoši. Taču līdz tam laikam Dievišķā sadraudzība ir tik ļoti apslēpta, tik neievērojama, ka var šķist, ka tās nav vispār un to zināmā mērā var uzskatīt par nedrošu, neizlēmīgu, nepilnīgu, vai arī neatbilstošu. Tātad, ja Kungs, savienojoties ar cilvēka garu, ne uzreiz pilnībā piepilda vai iemānot tajā, tad tas nav atkarīgs no Viņa, Kurš gatavs visu piepildīt, bet no mums, tieši no kaislībām, kas sajaukušās ar mūsu iedabas spēkiem, un nav no tiem atrautas un nomainītas ar tām pretējiem tikumiem. “Grēcīgās kaislības”, - saka svētais Antonijs Lielais – “neļauj Dievam mūsos zaigot”. Taču, ja galvenais mērķis uz ko būtu jātiecas grēku nožēlotājam, ir pilnīga Dievišķā sadraudzība, gaismu nesoša un svētības pilna, bet galvenais šķērslis ceļā uz to ir viņā vēl mītošās un darbojošās kaislības, tikumu neiesakņotība un nepareiza spēku pielietošana, - tad ir acīmredzams, ka par savu galveno uzdevumu pēc pievēršanās viņam būtu jāizvirza kaislību iznīcināšana un tikumu iedzīvināšana – vienu vārdu sakot, sevis izlabošana... Visa netaisnīgā noraidīšana un taisnīgā pieņemšana vai iemitināšana, grēcīgo kaislību, paradumu, pat it kā dabisku trūkumu un citu it kā pieļaujamu nepareizību padzīšana, un labu ieražu, noteikumu un tikumu un vispār vispusējas nevainojamības apgūšana, tajā pašā laikā neizlaižot no uzmanības loka savu pēdējo mērķi, bet ar visu dedzību cīnoties pret kaislībām, prāta acis, tostarp, turēt pavērstas uz Dievu – tāds ir sākuma stāvoklis, kāds nepieciešams, lai radītu visu Dievam tīkamās dzīves kārtību, kurai būtu jākalpo par mērauklu mūsu uzsākto gara varoņdarbu un izdomāto noteikumu pareizības un nepareizības noteikšanā. Par to jāpārlicinās pēc iespējas pilnīgāk, tāpēc, ka šķiet visi ar aktīvu darbību saistītie maldi rodas no šā principa nezināšanas. Neapzinoties tā spēku, vieni apstājas pie vingrinājumu un garīgo askēžu ārējā aspekta, citi – vienīgi pie labo darbu darīšanas un iemaņu izkopšanas tajos, nepaceļoties augstāk, bet trešie taisnā ceļā laužas iekšā apcerīgumā. Tas viss nepieciešams, taču visam savs laiks. Iesākumā viss ir sēklā, pēc tam attīstās nevis tikai un vienīgi, bet lielākoties vienā vai otrā daļā, tomēr pakāpeniskums ir neizbēgams – pieaugšana virzībā no ārējām uz iekšējām, bet pēc tam, no vienām un otrām – uz apcerīgumu, bet ne otrādi.

Pārlicinājušies par to, mēs tagad viegli varam iegūt regulējošus noteikumus Dievam tīkamai dzīvei, jeb askētiskās dzīves garu un kārtību. Atgriezīsimies nedaudz atpakaļ un vērsīsim atkal savu uzmanību uz cilvēku, kurš veltījis sevi Dievam un devis solījumu vienmēr un visā darboties pēc Viņa gribas, kļūt bagātākam patiesi labos darbos. Nonācis pie šādas izlēmības, kādā gan veidā viņš varētu būt

noderīgs šai jomā, ja, kā mēs redzējām, ne viena, ne otra, nedz arī kāda cita mūsu daļa uz to nav spējīga? Gars ienīst grēku, bet miesa un dvēsele jūt pret to simpātijas, līp klāt tam, tāpēc, ka tās ir kaislību apņemtās. Labestība jeb Dieva griba ir gara iemīlēta, bet miesai un dvēselei tā ir vienaldzīga, viņas novēršas no tās, vai arī, ja tās nav, tad viņas nespēj to pildīt. Tāpēc tam, kurš savā dedzībā nolēmis būt uzticīgs dotajam solījumam, un tāpēc apzinās nepieciešamību turēties pie labestības ikvienā labā darbā (bet sliktu darbu vispār būt nedrīkst) jāpretojas savas miesas un dvēseles prasībām, un atsakoties tām pakļauties, jāvirza tās uz pretējo. Bet tā kā miesa un dvēsele nav nodalāma no viņa personas, bet sastāda vienu veselu, tad tas ir tas pats, kas pretoties sev sliktā darīšanā un spiest sevi darīt labu. Pašpretošanās un pašpiespiešanās – šie ir divi garā atjaunotās dedzības pagrieziena punkti, gara cīņas it kā formālie principi. Gan viena, gan otra paģēr cilvēka cīņu pašam ar sevi, vai, citiem vārdiem runājot – garīgu varoņdarbu.

Tāpēc jaunpievērstais grēku nožēlotājs, kopš pašam pirmajām, neizbēgami izvēlas askēzes cīņu, pūliņus un sāk nest smagumus un jūgu. Un tas ir tik ļoti būtiski, ka par vienīgo pareizo tikumu iemantošanas ceļu visi svētie atzinuši to, kas saistās ar sāpēm un grūtībām, savukārt, tam pretēji atvieglinājumi ir viltus jeb maldu ceļa pazīme: Debesu Valstība iegūstama ar piepūli un tīkotāji ar varu cenšas to sagrābt (Mt.11,12). Kurš vairās no garīgās cīņas un askēzes, - tas ir pašpievīluma stāvoklī.

Apustulis sacījis: Kurš nepacīš sodu, tas nav dēls (sk. Ebr.12,7-8). Tātad dedzības pilnais ir dedzīgs uz pašpiespiešanās un pašpretošanās askēzēm, jo viņa mērķis ir sevis izlabošana vai ievēšana sākotnējā šķīstībā, lai tādā veidā ātrāk izpelnītos dievišķo sadraudzību un jo centīgāk, rūpīgāk un straujāk viņš to dara, jo veiksmīgāk sasniedz savu mērķi. Tas ir tāpat, kad kāds ar naidu un nepatiku iedams pret sevi, rīkodamies izlēmīgi un nesaudzīgi, ātrāk sasniedz šķīstības stāvokli. Tālab redzam, ka visi svētie, kas sasniedza kristīgās pilnības augstumus, tūlīt pat pēc pievēršanās, sāka visstingrākos sevis mērdēšanas varoņdarbus – gavēņus, nomodu, gulēšanu uz zemes, nošķirtību u.c. Tas bija apzināti izraudzīts, svētības iedvests līdzeklis, kas tika pieņemts, lai ātrāk sasniegtu briedumu, un tas tik tiešām drīz vien tika dāvāts. Atvieglājumi, apstāšanās, sevis žēlošana, kaut arī nepastāvīgi, gluži otrādi, allaž ir palēninājuši un palēnina garīgās izaugsmes gaitu.

Tātad, pie izšķiršanās nonākušā uzdevums ir: būt dedzīgam, izlēmīgāk ķerties pie garīgajiem varoņdarbiem, kuriem tieši tāpat jābūt visizlēmīgākajiem un vispiemērotākajiem, - jo arī to vidū vieni vairāk, bet citi mazāk veicina kaislību norimšanos un tikumu iemantošanu. Ja reiz šis ciešanu pilnais stāvoklis ir neizbēgams, kaut arī pārejošs, tad kāda gan jēga nolaidības pēc šo lietu izstiept? Neizlēmība, nolaidība un kūtrums ir milzīgi kavēkļi.

Ja esi izlēmis, nestāvi, bet cīnies.; tas atkarīgs no paša cilvēka personības. Taču tajā pašā laikā jāpatur prātā, ka kaut arī nežēlīgais dedzīgums attiecībā pret sevi jaunpievērstajam ir pestījošs, tomēr ne jau tas dod panākumus un augļus viņa pūliņiem un askēzēm, t.i., to iedarbībai un ietekmei, kas palīdz atbrīvoties no kaislībām un veidot labestīgu raksturu. Garīgo varoņdarbu auglis aizsākas un briest to ietekmē, taču ne jau tie ir vienīgie darītāji, bet gan žēlastība. Es dēstīju, Apollis aplaistīja, bet Dievs deva spēku augšanai (1.Kor.3,6). Ja garīgā dzīve ir ar Dieva svētību sākusies, tad vienīgi tā to arī spēj uzturēt un briedināt. Spēcīgs ir tas, saka Apustulis, kas jūsos darbu uzsācis un nobeigs to līdz galam (Sal.:Fil.1,6). Jaunās dzīves pirmā sēkla sastāv no brīvības un svētības saplūsmes un tās briedumā izpaudīsies vienīgi šo elementu attūstība. Kā tad, dodot solījumu dzīvot saskaņā ar Dieva gribu un viņam par godu, sacīja grēku nožēlotājs: “Tu tikai pabalsti un nostiprini”, - tā arī visā turpmākajā laikā viņam sevi jāieliek, tā sacīt, Dieva rokās ar lūgšanu: “Dari Tu Pats to, kas tavai gribai tīkams”, lai tādējādi, kā apziņā un rīcības brīvībā, tā arī reālajā dzīvē Dievs būtu tas, kas jums dod gribu un veiksmi pēc Sava labā prāta (Fil.2,13). Tas brīdis, kad cilvēks cer, ka spēs kaut kādā veidā pats sevi ietekmēt vai sevī kaut ko mainīt, ir īstenās, garīgās un svētīgās dzīves apslāpēšanas brīdis. Šajā stāvoklī, neraugoties uz pārmērīgajiem pūliņiem, patiesu augļu nemēdz būt. sekas, kuras nevar nosaukt par sliktām, ja raugāties uz tām atrauti; taču procesa virzībā tās pielīdzināmas dīkstāvei un novirzei sāņus, bet nereti arī ļaunumam, jo izraisa augstprātību un iedarbību, kas būtībā ir velna sēkla, viņa paša iesēta un ar viņu saradojoša. Tajā pašā laikā Dieva lietai klāt piejaucas tas, kas nav no Dieva un bojā to, tāpēc, tā vietā, lai celtu augšup atjēgušos cilvēku, svētība to vispirms vēl tūrīs un lobīs nost to, kas patvaļībā ticis sabojāts. Vai nezināt, ka jūsos ir Kristus, māca Apustulis, citādi jūs esat nederīgi (Sal.2.Kor.13,5). Savienojoties ar Kungu grēku nožēlas vai kristību Noslēpumā, mums sevi Viņam jānodod, lai Viņā ieejot mūsos, kā

visu Kungs, Viņam vien zināmā veidā, sagatavotu mūsu pestīšanu. Kungs teicis: bez Manis jūs nenieka nespējat darīt (Jņ. 15,5), - ir jānotic un jālūdz, lai Viņš darbotos mūsos, lai atūrītu mūs no kaislībām, iemitinātu mūsos tikumus, un darītu visu to, kas spēj dziedināt. Tas ir būtisks grēku nožēlotāja noskaņojums: “Tev zināmā veidā, glāb mani Kungs, bet es pūlēšos un neliekulīgi, bez izlocīšanās un neko nesagrozot, ar tīru sirdsapziņu darišu visu, ko sapratišu un spēšu!” Kurš sevī iekšienē tā noskaņo, to Kungs patiešām pieņem un darbojas viņā kā ķēniņš. Viņa skolotājs ir Dievs, aizlūdzējs – Dievs, gribētājs un darītājs – Dievs, augļu dāvātājs – Dievs, valdītājs – Dievs. Tā ir viņā esošā debesu dzīvības koka sēkla un sirds. Taču viņam noteikti nepieciešams vieliski – garīgs mūris. Šādu mūri veido garīgais padomdevējs un noteikumi.

Grēkus nožēlojušais, nododot sevi Dievam, tūdaļ pat pakļaujas viņam un Viņa nepastarpinātajai vadībai. Kurš jau no paša sākuma spēs to veiksmīgi izdarīt, to Dievišķā svētība ātri, vienmērīgi un droši vedīs pretim pilnībai. Taču reālajā dzīvē tādu ir ļoti maz. Tie ir Dieva izredzētie, kuri ar ārkārtīgu un brāzmainu pašu sparīgumu likuši sevi Dieva rokās, un tikuši Viņa uzņemti un vadīti. Tādi, piemēram, bija Ēģiptes Marija, Tēbu Pāvils, Marks no Frančes un citi. Viņus glāba viena pat izlēmīga sevis uzticēšana Dievam. Ēģiptes Marijai, visās viņas nežēlīgajās cīņās ar kaislībām, bija noteikums – nodot sevi Dieva rokās, un kaislības atkāpās, protams, pēc garīgas cīņas un askēzes. To pašu, bez šaubām, viņa darīja arī citos gadījumos: vērsās, piemēram, pēc padoma un saņēma to.

Taču šāds ceļš nebija un nevarēja būt kopīgs visiem. Tas noderēja un noder īpašiem Dieva izredzētajiem. Visi citi nobriest pieredzējušu vīru redzamajā vadībā. Turoties tajā ticībā, ko vienīgi Dievs spēj izdiedzēt, grēku nožēlotājam, lai paspētu, sevi noteikti jāuztic garīgajam tēvam – padomdevējam. Tas nepieciešams tālab, ka nav iespējams sevi pilnībā nodot Dievam – tas ir vairākumam raksturīgs trūkums. Līdz šādai pilnīgai sevis nodošanai jānobriest ar lielu jo lielu pieredzi, bet līdz tās izveidei, nav tāda punkta, kam Kunga vadošā roka varētu pieskarties, - nav pavadas aiz kā varētu vest. Tātad, bez šī priekšnoteikuma pestīšanas darbs neizbēgami virzīsies pa ceļu par ko nebūs iespējams skaidri pateikt, ka tas ir pareizais ceļš, bet garam tas ir gan bīstami, gan nogurdinoši. Svētais Antonijs Lielais, nonākdams pie šaubu pilnas domas par to, vai viņa lūgšanu regula ir pareiza, tūlīt pat sāka vaimanāt: “Parādi man, Kungs, ceļu” – un saņemot apstiprinājumu, nomierinājās. Garīgās dzīves uzsācējs līdzīgs tam, kurš nostājies uz parastā ceļa. Tā kā šis ceļš mums nav zināms, tad arī nepieciešams, lai kāds mūs pavadītu. Turēties pie domas, ka es pats to varu – tā jau būtu iedomība... Ne’, te nespēj palīdzēt ne tituli, ne izglītība. Ne mazāk pašpārliecināts ir arī tas, kurš varēdams izraudzīties garīgo vadību, bez īpašas vajadzības, to neizraugās, turoties pie domas, ka Dievs viņu vadīs nepastarpināti. Tik tiešām vadīšana pretim pilnībai pieder mūs pieņemošajam Dievam, taču garīgā tēva vadībā. Tēvs npaceļ no pakāpes un pakāpi, bet sekmē to, lai Dievs mūs vadītu. Tomēr, parasti, Dievs mūs vada ar citu cilvēku rokām, pamāca, attīra, pauž Savu gribu. Vienatnē palikušais ir lielās briesmās, nerunājot nemaz par to, ka viņš pūlēsies un berzīsies uz vienas vietas gandrīz bez jebkādiem augļiem. Nepārzinot ne askēzes, ne garīgos vingrinājumus, nedz secību tajos, viņš to vien darīs, kā nemitīgi kaut ko veidos un pārveidos, kā jau tāds, kurš ķēries pie lietas bez vajadzīgās mākas. Nereti šāda iemesla dēļ daudzi iestrēgst dīkstāvē, atdziest un zaudē dedzību. Taču galvenās briesmas tādām – no iekšējās nesakārtotības un sātana glaimiem. Garīgo dzīvi uzsākušajam iekšienē ir migla, kā no smirdīgiem izgarojumiem, kaislībām un no paša iznākošām nelabām izplūdēm, no samaitātiem spēkiem. Šāda, vairāk vai mazāk bieža (atkarībā no iekšējās samaitātības) migla raksturīga ikvienam. Vai gan šādā miglā iespējams skaidri atšķirt priekšmetus? Miglā klejojošajam nereti pat necīga pļavas zāļu rinda šķiet kā mežs vai sādža, - tāpat arī garīgās prakses sācējam rādās daudz kas tur, kur īstenībā nekā nav. Vest pie prāta un izskaidrot, kas par lietu, spēj jau vienīgi pieredzējušais. Vai gan viņš – slimais spēs kļūt sev pašam par ārstu? Nomērdēs un nomocīs viņš sevi no vienas vienīgas sev adresētas mīlestības: jo arī ķermeņus neārstē paši ārsti. Taču galvenās briesmas te draud no sātana. Tā kā viņš pats lielākoties ir pašprātis, tad arī starp cilvēkiem visvairāk mīl tos, kuri paļaujas uz savu prātu, ar to tad nu arī viņš galvenokārt samulsina un pazudina. Un, var sacīt, ka vienīgi tas arī dod tam pieeju pie mums, vai iespēju iedzīt postā. Bet, kurš netic savam saprātam un sirdij, un, gluži otrādi, visu, kas ir viņa jūtās un domās, ļauj novērtēt citam, tas, kaut arī velns būtu iesējis ko bīstamu, un pazudinošu, necietīs, jo cita cilvēka pieredze un saprāts atšķetinās maldus un brīdinās. Tālab arī saka: kam ir garīgais vadītājs, kuram tas uzticas, tam sātans netuvojas, lai netiktu atklātas visas viņa intrigas. Turpretī viņš (sātans) ne uz mirkli

nepamet to, kurš uzticas vienīgi sev vai izkopj savu saprašanu un uz to paļaujas. Iedvešot šādam cilvēkam ar iztēles vai sapņošanas spēka palīdzību dažādas pievilcīgas lietišas, sātans to vada pa dažādiem krust- un sānceļiem, līdz pilnībā pazudina.

Vadoties no šiem ļoti pamatotajiem iemesliem, iesācējam garīgajā dzīvē jāpiekrīt, ka nepieciešams garīgais vadītājs, ka to jāizraugās un sevi tam jāuztic. Tā aizgādībā viņš būs drošībā, kā ar mūri apjotā pajumtē, - tas tagad Dieva un cilvēku priekšā atbildēs par visām aplamībām. Tas ir pārsteidzoši, ka godīgi meklējošajam allaž tiek dāvāts īsts vadītājs. Un šis vadītājs, lai kas viņš arī nebūtu, allaž sniedz precīzus un pareizus padomus, kolīdz vadāmais nešauboties uztic sevi viņam ar visu sirdi un dvēseli. Šādā veidā sevi uzticējušo jau Pats Kungs ņem Savā aprūpē... Lūdzies – un Kungs atklās tev vadītāju; nodod sevi vadītājam – un Kungs viņam iemācīs kā tevi vadīt.

Vita lieta, kas noteikti nepieciešama pie izlēmības nonākušajam grēku nožēlotājam, ir regula. Regula – tā ir kaut kādas darbības – vai tā būtu iekšēja vai ārēja, apzīmējums, veids, noteikumi vai priekšraksti. Tā norāda darbības virzienu un nosaka visu tās gaitu – sākumu, laiku, vietu, pagrieziena punktus un darbības beigas. Tā, piemēram, nepieciešams lasīt – šī ir viena no gara cīņas nodarbēm. Regulai jānosaka: kādas grāmatas lasīt, kādā laikā, cik daudz, kā sagatavoties, kā sākt, turpināt un nobeigt, ko darīt ar izlasīto. Tas pats arī attiecībā uz lūgšanu, apdomāšanu un citām nodarbēm. Regula sevī ietver jebkādu darbību, sastāda tās ārējo čaulu, it kā miesu. Regulai jāpakļauj visus mūsu spēkus, visas mūsu darbības izpausmes, tā, lai neviena pati kustība netiktu veikta bez tai piestiprinātas savas regulas.

Nepieciešamība pēc tā ir acīmredzama un pašsaprotama. Sākas pilnīgi jauna, neparasta dzīve, kurā mēs vēl neesam vingrinājušies, pie kuras mūsu spēki vēl nav pieraduši. Lai pieradinātu sevi pie tās vai citas nodarbības un nostiprinātos tajā, nepieciešams noteikt zināmu regulu, ko un kā darīt, līdzīgi tam, kā jauniesauktajam kareivim rāda kā nostāties, paņemt ieroci utt. Bez tā spēki neizveidojas, un nav iespējama nevainojama darbība. Tas, kam nav lūgšanu regulas, nekad neiemācīsies lūgties, vai arī gavēt, - ja darīs to bez gavēšanas regulas; regulas noteikumos neiejūgtais nepratīs vispār neko darīt kā nākas, un attiecīgi, arī viņa dzīve nebūs dzīve, neraugoties uz pūliņiem un darbiem, jo dzīve sastāv no mūsu darbībām. Vēl vairāk, dzīve bez noteikumiem, mierīgi, nosvērti un harmoniski attīstīties nespēj. Bērnu tin autiņos, lai viņš nekļūtu par kropli vai kupraini; tāpat arī visai garīgajai darbībai jābūt nosaitētai ar noteikumiem un mērķtiecīgai, lai visa dzīve šo noteikumu vadībā attīstās vienmērīgi un sakarīgi, lai neviena darbība nezināšanas dēļ neievirzītos tādā gultnē, kas atšķiras no citām un kaitē visai ierindai, vai pati par sevi nenonāktu maldos, kā, piemēram, gavēšana. Jaunu stādu atbalsta vai piesien pie stingrāka, lai tas stāvētu un augtu taisni. Tas, kurš attīstās bez noteikumiem jeb regulas, pats par sevi ir neapmācīts, neprasmīgs, tāds, kurš kaut ko vispār neprot darīt, kaut ko dara ne tā kā vajag, bet kaut ko arī pareizi – taču, vai nu neīstajā brīdī, vai kādā citā ziņā nepiemēroti. Galu galā arī briesmas ir visai lielas: bez regulas, kā bez balsta, nenovēršami jākrīt un jāklūdās. Visa šāda cilvēka darbība karāsies kā mata galā, jo būs atkarīga no gara, attapības un vēlēšanās klātbūtnes. Bet vai uz šādiem principiem var paļauties? Gara klātbūtni ne vienmēr iespējams saglabāt; attapībai vai apķērībai jātiek iemācītai un, bez tam, tā ne vienmēr mēdz būt kustīga un asa, jo notrulinās; un kurš gan spēj nepārtraukti valdīt pār vēlēšanos? Tāpēc, ja nav regulas, neizbēgamas kļūst izlaišanas, kļūdas un apstāšanās. Bet regulai ir viena pieeja: gribi vai negribi, bet pildi kā nākas un izdarīsi; apstāšanās nebūs un virzīsies uz priekšu. Un vēl: kā gan savādāk apvaldīt stūrgalvību un paļaušanos uz paša prātu – šo ārkārtīgi bīstamo ievirzi?

Tādējādi, ar regulām, garīgā tēva vadībā, jaunais cīnītājs ar pašpiespiešanos un pašpretošanos, vai arī atrodoties nepārtrauktā cīņā, dienu no dienas pieaugs savā pilnībā un tuvosies šķīstībai, ar saknēm izraujot savas kaislības un iemantojot tikumus. Taču jāatceras, ka šī augšupeja ceļā uz pilnību viņa paša acīm paliek apslēpta: viņš pūlas sviedriem vaigā, taču it kā bez augļiem – svētība savu darbu veic aizsegā. Cilvēks ar savu redzi labajam spēj vienīgi kaitēt. Paša cilvēka ziņā paliek vienīgi sava nederīguma redzēšana. Ceļš pretim pilnībai ir ceļš uz apziņu, ka esmu gan akls, gan nabags, gan kails, ar ko visciešākajā veidā saistīta gara satriektība, vai Dieva priekšā izlīstošās skumjas un bēdas par sevis paša netīrību, jeb, kas ir tas pats, nepārtraukta grēku nožēla. Grēku nožēlas jūtas būtībā ir tā pazīme, kas raksturīga īsteniem gara cīnītājiem. Kurš no šīm jūtām vairās un bēg, tas ir novirzījies no ceļa. Jaunās dzīves pamatos bija grēku nožēla; tā nedrīkst izzust arī izaugsmes periodā, bet gan attīstīties kopā ar gara cīņu uzsākušo. Grēkus redzošais nobriest savas samaitātības un grēcīguma apziņā un iedziļinās

satriektības un grēknožēlas jūtās. Asaras – lūk izaugsmes mērs, bet nepārtrauktas asaras – drīzas attīrīšanās pazīme. Ka tā tam arī jābūt, redzams no tā, ka mēs esam krituši, trimdā, ārpus mājas pavarda, un turklāt pašu vainas dēļ. Raud un želojas par zudušo dzimteni trimdinieks; tāpat arī tiem, kas stājušies uz sevis attīrīšanas ceļa, vajadzētu gausties un sūroties un ar asarām acīs meklēt ceļu, lai atgrieztos šķīstības paradīzē. Turklāt garīgu dzīvi uzsākušais atrodas nepārtrauktā cīņā, gan ar negribēšanu, gan pretējā gribēšanu; te iedoma, te iegriba, te kaislība, te grēks, kaut arī bez iepriekšēja nodoma, ik brīdi duļķo viņa prāta tīrību un atgādina viņam, ka viņš sevī satur vienu vienīgu nešķīstību, grēcīgumu un Dievam pretējo. Viņš redz sevi līdzīgu smirdošam līķim, kurš guļ viņa acu priekšā un nomoka ožu līdz prāta aptumsumam. “Noliec savus grēkus savā priekšā”, - saka Antonijs Lielais – “un caur tiem raugies uz Dievu”. Pēdīgi, iesācēju biežie kritieni un klupieni, pieredzes trūkuma, nezināšanas, neprasmes, bet dažkārt arī vājuma dēļ, gulstas uz viņa sirdsapziņu ar smagu slogu, un varbūt pat smagāk nekā agrāk: bezrūpībā grēki pieaug. Viņš līdzinās bērnam, kurš mācās staigāt un krīt. Bet kritieni pagēr attīrīšanos, tātad – satriektību, grēku nožēlu, asaras; tālab arī visiem, ik dienu un pat ik minūti tiek uzlikts par pienākumu nožēlot grēkus. Dievs, apžēlojies par mani, grēcinieku! – tai jāklūst par gara cīnītāja nepārtrauktu lūgšanu.

Tādējādi, iesācējs ar strauju un liesmainu dedzību velta sevi visizlēmīgākajām askēzēm, tajā pašā laikā cerot ko sagaidīt vienīgi no Dieva spēka un palīdzības un nodod sevi Viņam, jo cer uz panākumiem, nevis uz to ieraudzīšanu, un tāpēc dara to garīgā tēva uzraudzīts, apjozies ar regulām un allaž turoties pie pazemības.

Saglabājot tādu garu un kārtību, gara cīnītājs var cerības pilns sākt savu darbu – kaislību izraušanu ar visām saknēm jeb savas iedabas attīrīšanu no nedabiskā kaislīguma piejaukumiem. Viņa garam piemīt centība; kas pēc sava spēka pielīdzināma nāvei; taču arī visspēcīgākajai centībai nepieciešams plāns, lai varētu droši iet uz iecerēto mērķi. Tā izskaidrošanu palīdzēs veikt visas gara varoņdarbu uzsākušajam piemērotās regulas. Tas nebūs nekas cits, kā vien to noteikumu izklāsts, kuru nepieciešamība parādīta pirms tam. Visvairāk tas būtu jāzina vadītājam, kaut vai pēc vispārējās teorijas un, piemērojoties audzināmā īpatnībām; viņš šos noteikumus var arī izmainīt, ja būs gadījumi, kad šādas izmaiņas izrādīsies nekaitīgas.

Lai izveidotu šādus noteikumus jeb regulas, vērsīsim savu darbu atkal uz grēku nožēlotāja – askēta stāvokli. Noslēpumos iegūtā svētība ir atmodinājusi un atdzīvinājusi garu. Taču gars – tā arī ir vienīgā izdziedinātā daļa, kas mīt mūsu būtnes pašā iekšienē. Tas ir tas pats, kas dziedinošas zāles, ko uzņēmusi viscaur satrūdošās miesas daļa. Turklāt, ārpusē, viņa dvēsele, visos savos spēkos, un miesa, visās savās funkcijās, un personīgi pats cilvēks, visās ārējās darbībās un attiecībās, ir pārpildīti un caurauti nevis ar mirušu, bet ar viņos darbojošos – dzīvu kaislīgumu. Galvenais pūliņu uzdevums ir iznīcināt kaislīgumu visās tā nokrāsās un atjaunot iedabu tai raksturīgajā šķīstībā, lai tādā veidā svētība no iekšienes, atkarībā no attīrīšanās pakāpes, virzītos, it kā cauraužot cilvēkā vienu daļu pēc otras, ar vieduma pilnu pakāpeniskumu un mērķtiecību.

No šejienes uzreiz kļūst redzama jaunveidojamo regulu kārtība, jeb arī kļūst ieraugāma to (regulu) ieskicēšanai un izmēģināšanai paredzētā aukla. Tādējādi:

1) Ir iesēta dzīvības sēkla: sargi to cik spēka; pretējā gadījumā nav vērts pūlēties un strādāt. Esi saņēmis Garu – neapslāpē Garu; esi dedzīgs – kļūsti vēl dedzīgāks. Nepazaudē to, kas tev dots, kas sakrāts, - šis sakrātais ir tā monēta, par ko var nopirkt dārgumu. Ja to nozaudēsi – tad viss būs pagalam. Te ir kā kara laikā, kur par katru cenu cenšas noturēties savās pozīcijās.

2) Kaislīgumu, kurš saaudzis un sajaucies ar mūsu iedabas spēkiem, jānoplēš. Tā kā šī saaugšana līdzinās ķīmisko vielu saplūsmei, tad arī atdalīšanas procesā jāpielieto līdzīgus, ķīmijā izmantojamus paņēmienus. Proti, lai stihiju atbrīvotu no tās piespiedu saistības ar kādu citu, jāpanāk tās saskarsme ar trešo, svešo vai ārējo stihiju, kas tai būtu radniecīgāka nekā iepriekšējā. Kad tas tiks precīzi izpildīts, tad viņu saistījusi stihija atkritīs, bet ar šo jauno, tā savienosies un kopā ar to iegūs jaunu izskatu. Piemērojoties tam, visiem mūsu dvēseles un miesas spēkiem un visai mūsu darbībai, kuri atrodas kaislīguma gūstā un tiek turēti nedabiskā piespiedu stāvoklī, būtu jāpievieno kaut ko tādu, ar ko tie būtu tuvākā un dabiskākā radniecībā, lai tādā veidā piekļaujoties un it kā pieaugot pie tā, attiecīgi arī atbrīvotos no kaislīguma važām un iegūtu jaunu dabisku esamības veidu. Šī būs attiecībā uz spēkiem pielietojamā praktizēšanas jeb nodarbību regula. Pieturoties pie tām un saglabājot tām un mūsu dabas

spēkiem radniecīgo, iekšienē sakrāto svētības Garu, cilvēks arvien vairāk sāks piepildīties ar šo Garu, Kura uguns, iegūstot šādā veidā lielāku brīvību iekļūšanai iekšienē un, sastopot aizvien lielāku dabiskuma paplašināšanos, jo ātrāk izdedzinās netīrību.

3) Šie divi punkti ietver sevī gara cīnītāja pozitīvo darbību kārtību, jeb kas ir tas pats – pašpiespiešanās vingrinājumus. Varētu aprobežoties ar tiem vien, ja vien nicināmā un atmetamā kaislība, piekāpjoties tikumam, kļūtu mierīga, vai arī iztvaikotu no mūsu iedabas; bet tā kā tā daļēji aizgrēkam piemītošās ietiepības, daļēji aiz tās palīdzības, ko grēks saņem no sava pirmsākuma – velna, vai arī no viņam radniecīgo stihiju uzturēšanās vietas, necieš mierīgu, piekāpīgu pakļāvību, un it kā nošķiroties, no jauna sliecas kājās un tiecas ieņemt savu agrāko, valdonīgo, sasaistošo vietu, - tad ar vienu šo darbību apmierināties nekādā gadījumā nevajadzētu. Pilnīgi nepieciešams tajā pašā laikā arī tiešā veidā darboties pret kaislībām, nostāties tām pretī aci pret aci, nīcināt tās un uzvarēt gan pašas sevī, gan arī to pirmcēloņos un atbalstītājos. Uz to attiecināmo regulu noteikšana sastāda iekšējās jeb garīgās cīņas atainojumu kā vispārīgā tās aprakstā, tā arīdzan pa daļām. šie ir pašpretošanās varoņdarbi.

Tādējādi, visus noteikumus jāpakārto vienam sākotnējam, proti: sargi iekšējo dzīves garu, centību un uzņēmību, praktizē tādas darbības un vingrinājumus, kas no vienas puses veicina nomērdēto spēku atdzīvošanos, bet no otras – iznīdē un apslāpē kaislības. Tātad, visu te attiecināmo jāiekļauj šajos trijos punktos:

- 1) iekšējās centības gara saglabāšanas regulās;
- 2) labestībā vingrināmo spēku, jeb pašpiespiešanās regulās un
- 3) regulās, kas attiecas uz cīņu ar kaislībām, jeb pašpretošanās vingrinājumos.

1. Par Dievam tīkamā dedzīguma gara uzturēšanu

Ir jāpilda baušļus, un jāpilda visus; taču mums trūkst dabiskas vēlēšanās, degsmes un cītības to darīt. Grēku nožēlā, gara satriektības un apsolījuma dēļ pildīt Dieva gribu, Dievišķā žēlastība mūsu garā aizdedzinājusi šo uguni; tas tad nu arī ir tas spēks, kas palīdz pildīt baušļus, tikai tas viens spēj pacelt visu šo slogu. Ja baušļu izpildīšanā ir mūsu pestīšanas pamats, tad dedzības gars ir mūsu vienīgais glābjošais spēks. Kur tas ir, tur ir arī rūpīgums, centība, gatavība, dzīvīgums uz Dievam tīkamiem darbiem. Kur tā nav, tur viss apstājas un brūk: nav gara dzīves – tas atdziest un pamirst. Kaut tur būtu arī labu darbu darīšana – tie būs labi vienīgi pēc formas, bet nevis pēc spēka un gara. Tā ir tā uguns, ko uz zemes atnāca aizdedzināt mūsu Kungs Jēzus Kristus un ko Svētais Gars aizdedzina ticīgo sirdīs, tai nonākot uguns mēļu izskatā.

Par šo dedzības garu Kungs saka: uguni esmu nācis mest uz zemi (Lk.12,49). Apustulis piekodina neapslāpēt Garu (1.Tes.5,19) un par sevi liecina: es aizgūtnēm dzenos (Fil.3,14). Arī svētie tēvi to dēvē dažādi: par meklējumiem, piedāvājumu, uzcītību, rūpīgumu, gara siltumu un degšanu un vienkārši par dedzību.

Spriežot pēc šā, dedzībai piemītošā lielā svarīguma un ārkārtīgā nozīmīguma, par kristieša – gara cīnītāja pirmo uzdevumu būtu jāuzskata šīs dedzības un uzcītības saglabāšana, jo tā ir kā avots, kur pasmelt spēkus Dievam tīkamai dzīvei. Saglabāt, tas nozīmē praktizēt īpaša veida paņēmienus un vingrinājumus, kas šo saglabāšanu veicinātu. Bet kādus konkrēti? Dedzību jā saglabā tādā pat veidā, kādā tā radusies; bet radusies tā ir no iekšējās sirds pārmaiņas, Dieva svētības neredzamajā ietekmē.

Iekšējā, neredzamā mūsu gara pacelšanās līdz dedzībai sākusies ar svētības pilnu atmošanos un beigusies ar izlēmīgu solījumu neatlaidīgi sekot Dieva gribai. Šajā augšupejā tika ievērots visstingrākais secīgums. Cilvēks – grēcinieks, dzīvodams viss ārpusē un tāpēc nodēvēts par ārējo, ar atnākušās svētības palīdzību tiek iespiests sevis paša iekšienē un šeit, kā pamodies no miega, ierauga gluži jaunu, līdz šim neiepazītu pasauli. Šis ir pirmais grūdiens, pēc kura, ar Dieva palīdzību, caur dažādām domām un jūtām, viņš mazpamazām atbrīvojas no pirmās pasaules un ieiet citā, krītot uz ceļiem Sava Ķēniņa un Kunga priekšā, un dod Viņam ar zvērestu apstiprinātu solījumu allaž būt par viņa vergu. Tātad, tam, kurš grib saglabāt savu dedzību neapslāpējamu, nepieciešams: a) uzturēties sevis iekšienē; b) redzēt jaunu pasauli un c) turēties pie tām jūtām un domām, ar kuru palīdzību viņš kā pa kāpnēm ir nonācis Kunga Troņa pakājē.

Lūk, kādam jābūt kristieša – gara cīnītāja nepārtrauktam vingrinājumam, varoņdarbam un praksei!

A. Atrašanās iekšienē

Kad cāļu māte, atradusi graudu, nodod šo vēsti saviem bērniem, tad viņi visi, lai kur arī neatrastos, spārnos pacēlušies, steidzas tai klāt, un ar saviem knābīšiem mērķē tajā punktā, ko uzrāda mātes knābis. Tieši tāpat ir arī tad, kad Dievišķā svētība iedarbojas uz cilvēka sirdi, - tad tur iekļūst viņa gars ar savu apziņu, bet aiz viņa arī visi dvēseles un miesas spēki. No tā izriet likums, kas jāievēro, lai atrastos iekšienē: turi savu apziņu sirdī un ar sasprindzinājumu vāc tur visus dvēseles un miesas spēkus. Atrašanās iekšienē faktiski ir apziņas ieslēgšana sirdī, bet ar piepūli saistīta dvēseles un miesas spēku savākšana tur ir būtisks līdzeklis, jeb prakse un garīgs varoņdarbs. Starp citu tie savstarpēji viens otru rada, tā kā viens bez otra nemēdz būt. Kurš ir ieslēdzies sirdī, tas ir savākts; bet tas, kurš ir savākts – tas uzturas sirdī.

Līdzās apziņai sirdī ir jāsavācas ar visiem spēkiem – gan ar prātu, gan gribu, gan jūtām. Prāta savākšana sirdī ir uzmanība, gribas savākšana – možums, jūtu savākšana – skaidrība. Uzmanība, možums un skaidrība – trīs iekšējās praktizēšanas veidi, ar kuru palīdzību notiek pašsavākšanās un tiek uzturēta atrašanās iekšienē. Kam tie ir, un turklāt visi – tas ir iekšienē; kam nav, un turklāt, kaut vai tikai viena – tas ir ārpusē. Dvēseliskajām darbībām pa pēdām, tādā pašā virzienā jātiek virzītam arī fizisko spēku darbībām – t.i. tām atbilstošajiem orgāniem: tā, uzmanībai līdzī nāk acu vērsšana uz iekšieni, možumam seko muskuļu sasprindzinājums visā ķermenī ar virzību uz krūtīm, skaidrībai – kaut kādu krēpainu, kā izsakās Nikifors, novājinošu, no ķermeņa apakšējām daļām sirdij tuvojošos kustību atspiešana, ķermeniskās tīksmes un miera apslāpēšana. Šādas ķermeniskās kustības, darbodamās vienlaicīgi ar dvēseliskajām, faktiski ir visstiprākās un palīdz tiem garīgajiem līdzekļiem, bez kuriem tās nemaz nespētu būt.

Tātad, visa iekšienē atrodošās praktizēšana ar pašsavākšanās palīdzību ir sekojoša. Pirmajā mirklī pēc pamošanās no miega, nākot pie apziņas, ieej iekšienē – sirdī, šajās miesas krūtīs: pēc tam aicini, piesaisti un virzi uz turieni arī visus dvēseles un miesas spēkus, ar prāta uzmanību, vērsot tai virzienā acis, gribas možumu, sasprindzinot muskuļus un turot skaidrībā jūtas, nomācot miesas tīksmi un mieru, un dari to tik ilgi, līdz tava apziņa tur nostiprināsies kā savā vietā jeb sēdeklī. Dari to, kamēr tā nepielips, nepieķersies kā kaut kas lipīgs pie cietas sienas; un pēc tam uzturēsies tur nepārtraukti, kamēr vien apziņa ir tavā rīcībā, bieži atkārtojot šo pašsavākšanās darbību, gan tās atjaunināšanai, gan nostiprināšanai, jo tā ik brīdi gan novājinās, gan arī tiek traucēta.

Jāzina, ka šī iekšienē atrašanās un savākšanās nav tas pats, kas padziļināta prātošana vai pārdomāšana, kaut arī lielā mērā tai līdzinās. Pēdējā uzturas vienīgi prāta izejas vietā, citus spēkus atstājot nenodarbinātus, un atrodas galvā; bet šī stāv sirdī, visu kustību izejas vietā, zemāk un dziļāk par visu, kas mūsos ir un mēdz būt, vai arī notiek tā, ka tas viss norisinās virs viņa, kaut arī acu priekšā, šo to atļaujot, citu ko aizliedzot. No tā pats par sevi kļūst acīmredzams, ka atrašanās iekšienē, savā patiesajā veidā, ir priekšnoteikums tam, lai cilvēks sāktu pa īstam valdīt pār sevi, tātad, priekšnoteikums patiesai brīvībai un saprātīgumam, bet tālab arī patiesi garīgai dzīvei. Tas ir līdzīgi tam, kā ārējā pasaulē par pilsētas valdnieku uzskata to, kurš ieņēmis cietoksni. Tāpēc jebkāda garīga prakse un vispār ikviena askēze jeb gara varoņdarbs jāveic izejot no šī stāvokļa, pretējā gadījumā – tas nav garīgs, bet askētisma necienīgs un tāpēc atmetams. Dieva valstība ir jūsos, saka Kungs (Lk.17,21), un pēc tam kādas garīgas prakses veikšanai devis padomu: ej savā kambarī, aizslēdz durvis... (Mt.6,6). Pēc visu svēto tēvu atzinuma – šis nu ir sirds kambaris. Šī iemesla dēļ pestīšanas ceļu ejošais un gara cīņu izcīnošais cilvēks arī tiek dēvēts par iekšējo.

Ka savākšanās iekšienē ir vispielāgotākais līdzeklis dedzības saglabāšanai, tas tagad redzams:

1) Savāktajam jādeg, jo viņš visus spēkus vāc vienkopus, līdzīgi izkaisītiem stariem, kuri būdami savākti vienā un tā izrāda lielu karstumu un spēj aizdedzināt. Un tik tiešām, ar savākšanos allaž savienots siltums: gars te redzams pats ar sevi, kā saka Nikifors, un no prieka dzirkstī un rotājas.

2) Savāktais ir spēcīgs, līdzīgi sakārtotam karaspēkam vai sasietaim vāju niedru kūlītim. Savāktība, līdzīgi apjoztiem gurniem, nozīmē gatavību un spēku darboties. Nesavāktais ir allaž vājš un vai nu krīt vai arī nepraktizē.

3) Savāktais redz sevī visu. Kurš ir centrā, tas spēj pārskatīt visu rādīšos ietveramo, visu, kas ir aplī, viņš redz vienmērīgi un it kā uzreiz, bet tas, kurš no centra novirzījies redz tikai viena rādīša

virzienā; tāpat arī tas, kurš iekšēji savākts, redz visas savu spēku kustības – redz un spēj tās vadīt. Bet gara degšana – spēks un redzīgums, tad nu arī veido no tiem sastāvošo īsteno dedzības garu. Tāpēc nepieciešams pateikt: uzturies tikai iekšienē un tu nezaudēsi dedzību.

Tik ļoti nozīmīga ir atrašanās iekšienē! Tātad, jāpapūlas, lai to iemantotu, jo tā nav pēkšņi iegūstama, bet ar laiku un ilgstošiem meklējumiem. Pirmajā vietā tā liekama tāpēc, ka tā ir garīgās dzīves noteikums. Tās izkopšana atkarīga no to veidojošo triju dvēselisko un triju fizisko darbību pilnības, proti: no prāta uzmanības ar iekšienē vērstu acu skatu, no gribas možuma ar ķermeņa sasprindzināšanu un sirds skaidrības ar ķermeniskās tīksmes un miera apspiešanu. Visā spožumā tā izpaudīsies tad, kad prāts būs attīrījies no iedomām, griba būs atbrīvojusies no iegribām un sirds skaidrība – no kaislībām un pieķeršanās. Taču arī līdz tam laikam tā tomēr ir atrašanās iekšienē, kaut arī nepilnīga. Nenobriedusi un nebūt ne nepārtraukta.

No tā pats par sevi kļūst acīmredzams, kādi ir līdzekļi, lai nemitīgi atrastos iekšienē, vai pareizāk sakot, līdzeklis ir viens: noraidi visu, kas var izjaukt trīs parādītās darbības to dubultajā savienojumā, vai visu, kas var novirzīt dvēseles spēkus uz ārieni ar tiem atbilstošām miesas funkcijām: prātu un jutekļus, gribu un muskuļus, sirdi un miesu. Jutekļi izkaisās ārējos iespaidos, prāts – iedomās, muskuļi novājinās nenodarbinātajos, ļenganajos locekļos, griba – daudzajās vēlmēs, miesa – nekustīgumā un mierā, sirds kļūst vāja gūstā vai arī no pieķeršanās kaut kam. Tad nu attiecīgi turi prātu bez iedomām, jutekļus jeb maņas – bez izkļiedšanās, gribu – bez iegribām, muskuļus – bez atslābināšanās, sirdi – bez gūsta, miesu – bez izdabāšanas un miera. Tātad, priekšnoteikums un vienlaikus arī līdzeklis tam, lai uzturētos iekšienē ir šāds: dvēselē – cīņa ar iedomām, iegribām un sirds gūstiem, miesā – tās sasiešana, bet pēc tam – ārējās kārtības pārmaiņa. Spriežot pēc tā, arī visas nākamās askēzes, kuras tiks virzītas uz patības iznīdēšanu, visas kopā būtībā ir arī līdzeklis, lai atrastos iekšienē.

Lūk, kāpēc svēto tēvu pamācības (mācība par prāta skaidrību, prāta sargāšana) iekšējā dzīve allaž ir nesaraucamā saistībā ar gara cīņu. Tomēr savākšanās nav tas pats, kas cīņa. Tā ir īpaša, garīga sākumposma prakse. Tā ir vieta, kur notiek viss garīgais, gan lasīšana, gan dievapcere, gan lūgšana. Lai ko arī gara cīnītājs nedarītu, vispirms jāieiet iekšienē un no turienes jāsāk darboties.

B. Citas pasaules redzēšana

“Centies ieiet tevī esošajā templī, un ieraudzīsi debesu templi”, saka svētais Īzaks Sīrietis. Un tik tiešām, savā iekšienē iegājušais redz kādu citu zināmu pasauli, līdzīgu neaptveramam dievnamam, neredzamu un neiedomājamu, taču apziņā paliekošu. Bet ne jau sevi redz cilvēks un ne jau to, kas notiek viņā, jo tam visam jāapkļūst – un arī klusē. Pirmajā aicinošajā svētības triecienā, vienlaikus ar ieiešanu iekšienē, atklājas arī šī pasaule, neatkarīgi no tā grib cilvēks to vai negrib. Vēlāk tās redzēšana, tāpat kā atrašanās iekšienē tiek atdota cilvēka brīvībai un tai jātiek praktizētai. Tāda prakse kā otrās pārmaiņas atkārtošana, cilvēkam paceļoties līdz izlēmībai un dedzībai, ir otrs līdzeklis dedzības saglabāšanai un atjaunošanai.

Tās būtība ir tāda, lai apziņā un jūtās paturētu visu garīgās pasaules struktūru. Līdzīgi tam kā istabā iegājušo dēvējam par tādu, kurš to pārskata, paturot to visu apziņā ar visu tās izvietojumu, tāpat arī iekšienē iegājušais, kā stāvēt uz sliekšņa, skatīs citu pasauli, kolīdz būs iemūžinājis apziņā visu tās struktūru. Tātad, viss uz to attiecināmais piepildīsies, kad prāts aptvers, kāda ir garīgās pasaules struktūra, kad viņš iemūžinās to apziņā, vai arī iemitināsies tajā ar apziņu un uzturēsies tur nepārtraukti.

Visa garīgās, neredzamās, domās esošās, bet tajā pašā laikā reālās pasaules struktūra īsumā var tikt izteikta šādi: Vienīgais, Trijādībā godināmais Dievs, visu radījušais un visu uzturošais, atjauno, vai pēc Apustuļa vārdiem, apvieno (sk.Ef.1,10) visus mūsu Kungā Jēzū Kristū, caur Svēto Garu Svētajā Baznīcā darbojošos, Kurš, ticīgajiem sasniedzot pilnību, pārceļ tos uz citu pasauli, kas tā arī turpināsies līdz laiku piepildīšanās brīdim, jeb pasaules galam, kad pēc augšāmcelšanās un tiesas, ikvienam tiks samaksāts pēc viņa darbiem: vieni kritīs ellē, bet citi iemitināsies paradīzē, lai Dievs būtu viss iekš visa (1.Kor.15,28).

Te visaptverošā veidā tiek ietverts viss patiesi esošais, bijušais un nākotnē sagaidāmais. Šeit saīsinātā veidā ir viss Dievišķās atklāsmes saturs. Te ietilpst un te ir viss iespējamais un reālais. Tas ir arī Ticības Apliecības saturs. Galvenie priekšmeti te ir: Dievs, kā Visasaturētājs, pestīšanas process un

četri pēdējie – nāve, tiesa, paradīze un elle. Tieši šos priekšmetus Kristus svētītājs (bīskaps) Tihons iesaka visiem kristiešiem nepārtraukti turēt prātā no bērnu dienām līdz pat kapam.

Garīgu dzīvi praktizējošam kristietim šo struktūru būtu jānostiprina savā prātā, t.i. jānovēd to līdz pilnīgai apziņas skaidrībai, vai arī ļoti jāieiet tajā, vai arī jāuzņem sevī, lai tā būtu viņam it kā uzspiesta, tik ļoti saplūstot ar to, ka apziņa nespētu pat sakustēties nesajūtot to sevī vai pār sevi, līdzīgi tam, kā nav iespējams pakustināt roku, bez tā, lai nesatricinātu gaisu, vai atvērt acis bez tā, lai nepakļautos gaismas sitienu iespaidam. Labākais līdzeklis šeit ir: sevis nostiprināšana šajā struktūrā, līdzīgi tam, kā tas, kurš paraugās pats uz sevi, redz sevi nostiprinājušos zināmā līdzsvarotā atbilstībā ar visām viņam visapkārt esošajām lietām – tād, nostiprināšanās Visusaturošā Dieva aizgādībā, Viņa labajā rokā, sajūtā, ka Viņš mūs notur, ka Viņš mūs caurauž un redz, vai kā saka Bazīlijs Lielais, atcerēšanās, ka tu tiec uzraudzīts; nostiprināšanās pestīšanas procesa dalībā Baznīcas locekļa statusā – sajūtā, pēc Jāņa Zeltamutes teiktā, ka tu esi Kristus kareivis un esi pierakstīts tajā pilsētā; nostiprināšanās nāvē un tiesā, skatienu vēršot gan uz paradīzi, gan uz elli.

Šāda nostiprināšanās uzreiz dāvāta netiek... Tā ir mērķis. Tās meklēšana, praktizēšana ar mērķi to iegūt, ir ļoti grūta un ilgstoša, domās notiekoša garīga cīņa, taču nevar teikt, ka ārkārtīgi sarežģīta. Tā sastāv no saspringtas prāta raudzīšanās uz šiem priekšmetiem. Raugies uz sevi kā uz Dieva labajā rokā turētu un Dieva acs uzlūkotu, Kungā glābjamu, nāves apņemtu, tiesas spriedumu gaidošu, lai pēc tā izskanēšanas iemantotu vai nu paradīzi, vai arī tiktu elles aprīts. Iesākumā visi pūliņi tiek vērsti vienīgi uz to, lai to visu ieraudzītu. Kad kāds reiz būs ieraudzījis šīs lietas, tas pēc tam sāks redzēt arvien vieglāk un biežāk; un jo nepārtrauktāk, saspringtāk un centīgāk veiks to, jo ātrāk iegūs nepārtrauktas redzes spēju, jeb, kas ir tas pats, uzturēšanos garīgajā pasaulē, Dieva priekšā, Baznīcā, nāves un tiesas brīdī, elles un paradīzes priekšelpā.

Pēdējā robeža šajā praktizēšanā ir atrašanās garīgajā pasaulē, vai it kā sevis izjušana tajā. Proti: attiecībā pret Dievu kā Visusaturētāju esamību izjūtot tā kā to izjūt bērns mātes rokās; attiecībā pret Dieva spēju visu redzēt – kā pavalstnieks ķēniņa priekšā; attiecībā uz pestīšanas procesu – kā karavīrs ierindā, vai dēls tēva mājā, vai kā amata meistars darba laikā, vai kā biedrs draugu pulkā, vai kā savējais savas ģimenes lokā; attiecībā pret nāvi un tiesu – kā noziedznieks, kurš ik brīdī gaida tiesas spriedumu; attiecībā pret paradīzi un elli – kā uz visšaurākā dēlīša stāvošais, kam vienā pusē – uguns liesmās mutuļojošs bezdibenis, bet otrā – visbrīnīgākais dārzs. Kam Kungs būs dāvājis to visu ar jūtām uztvert, par to var sacīt, ka viņš izgājis no šīs pasaules un ar savu apziņu un sirdi uzturas citā pasaulē, ka viņš iegājis Dieva Valstībā, vai arī uzņēmis to sevī. Dieva Valstība ir jūsos. Šai iziešanai no tagadējās pasaules un ieešanai citā jātiec izvīzītai par mērķi un tā ir arī visu saspringto meklējumu objekts.

Priekšnoteikums tai, gluži pašsaprotami, ir atrašanās iekšienē, ar ko būdama nesaraujamā saistībā tā aizsākas, briest un realizējas, tā, ka tad, kas būs izveidojusies nepārtraukta atrašanās iekšienē, izveidosies arī stāvēšana Dieva pasaulē; un otrādi: iekšienē atrašanās vienīgi tad būs droša un nesatricināma, kad būs nostiprinājusies uzturēšanās citā pasaulē.

Patī praktizēšana, kā jau tika sacīts, sastāv no sevis piespiešanas lūkoties uz šiem priekšmetiem pēc iespējas biežāk, ar vēlēšanos skatīt tos nepārtraukti. Pirmajā brīdī pēc pamošanās un nākšanas pie apziņas, ieej iekšienē un ar visiespējamāko sasprindzinājumu ievirzi sevi šajā ierindā un kārtībā. Iesākumā savu skatienu labāk piekalt kādam vienam priekšmetam un raudzīties uz to, kamēr tas neiespiedīsies apziņā, bet pēc tam pāriet pie citiem. Kad viss tādā veidā tiks iemūžināts, tad arī visa ierinda var tikt apzināta vienā acumirkli. Daži šo praktizēšanu sadala pa dienām, citi – pa dienas daļām: piemēram, par nāvi – pēc pusdienām, kā nu kuram šķitīs ērtāk, vai arī uz ko jutīs sava gara sliecību. Ir tikai viens likums, pie kura būtu jāpieturas – nemainīt priekšmetus bieži, jo tas paveiktajam atņem visus augļus. Tāpat arī nedrīkst aizmirst, ka šī pārmaināmā redze ir vienīgi līdzeklis, bet mērķis – nepārtraukta atrašanās visā tajā ierindā. Tas, kurš iemācījies redzēt vienu, nepāriet pie nākošā, tas savā ceļā ir apstājies un māna sevi, iedomādamies, ka jau iemantojis to, uz kā pusi vienīgi nosliecies vai arī pēc kā sācis tiekties. Guvis iemaņas cienā, allaž steidz caur to pie nākamā, gan tāpēc, lai nepazudinātu ar pūlēm iemantoto, gan arī, lai tādējādi sagatavotos ātrākai otra priekšmeta iemūžināšanai. Jāatceras, ka tās nav pārdomas, bet nekustīga prāta redze, vai arī ticība tam priekšmetam; tomēr prāta kustība domāšanas virzienā kā netīša nejaušība, mēdz gadīties, taču netiek ne ieteikta, ne arī atļauta, tai jātiec pārtrauktai tiklīdz tā nonāk līdz apziņai.

Par palīgu veiksmīgākai šīs praktizēšanas veikšanai un pilnības izkopšanai tajā var ņemt Svēto Rakstu vietu, kas attiecas uz vienu vai otru priekšmetu un nepārtraukti atkārtot to dienas garumā vai vēl ilgāk, piemēram: Kurp lai es aizeju? (Ps.139,7); Nolemts vienreiz mirt, bet pēc tam tiesa... (Ebr.9.27); Tu sev pašam krāj sodu... kad parādīsies Dieva dusmība un Viņa taisnā tiesa... (Rom.2,5); Nav neviens cits vārds zem debess cilvēkiem dots, kurā mums lemta pestīšana (Ap. darbi 4,12), utt.; turēt mājās gleznu, kur būtu attēlota nāve, krusts vai šausmīgā tiesa un novietot to tādā vietā, lai tā pēc iespējas biežāk un nejauši durtos acīs; izvēlēties grāmatas un rakstus, kur tiek spilgti attēloti šie priekšmeti, un sarunas ar domubiedriem, ja gadīsies, vairāk virzīt uz šiem pašiem priekšmetiem; biežāk atcerēties neredzamās un negaidītās Dieva tiesas, nāves gadījums, mirušos radniekus un viņu stāvokli, redzēt sevi uz nāves gultas, vērot bēres. Tas viss asāk iedarbjas uz cilvēka garu, ja viņš lūgšanu laikā ir šo priekšmetu apņēmts. Ar Dieva palīdzību šādā veidā priekšmets iespējas prātā ļoti ātri.

C. Līdz izlēmībai nonākt palīdzējušo jūtu uzturēšana

Taču tas viss ir tikai sagatavošanās, priekšnoteikums un līdzekļi dedzības ierosināšanai. Visizlēmīgākās dedzības un ārkārtējas cītības atjaunošana notiek atsaucot atmiņā tās jūtas un iedomas, ar kuru palīdzību sākotnēji, - tūlīt pat pēc atmošanās no grēkpilnā miega, pie šīs dedzības un cītības izdevās nonākt.

Pēc atmošanās tu sevi ieraudzīji ārkārtīgās briesmās, bojā ejošu, tu biji lielā nabadzībā un grūtībās, atjauno arī tagad šīs briesmu un galējas nabadzības jūtas, jo tās nūdien ir pamatotas. Nepamet baiļu jūtas un neļauj sev nomierināties un domāt, ka viss jau būtu gājis secen.

Toreiz tu, no visa novēršoties, visam spļāvi virsū un visu nicināji, izraudzīdamies citus labumus – nesajūtamus, neredzamus, garīgus: vairies no liekā arī tagad, atsakies no visa un sliecies uz neredzamo, garīgo, uzlūko to un papūlies iemīlēt.

Toreiz tu novērsies no izdabāšanas cilvēkiem: uzskati arī tagad sevi zemāku par visiem; esi gatavs uz visa veida nicinājumu un aprunāšanu.

Toreiz tu itin visu uzskatīji par neko: arī tagad nekam nepieķeries; esi gatavs visu nomest, palikt kailam.

Sevis žēlošanu tu toreiz mīdīji ar kājām: pacelies arī tagad līdz vissmagāko krustu nešanai un turpini ļaunoties pats uz sevi.

Toreiz tu savu dzīvi izjauci pa detaļām: turpini arī tagad pieaugt sevis iepazīšanā; iedziļinies Evaņģēlija baušļos un skaties, kā tevī trūkst; tur ir iestādīta sēkla – audzē to tagad.

Toreiz, iepazīnis grēcīgu dzīvi, tu redzēji, ka nespēsi attaisnoties un biji satriekts: mēģini arī tagad taisnoties dieva taisnības priekšā; bez jebkādas attaisnošanās un viltīgas izlocīšanās vienmēr un visā sevi nosodi, ienīsti savu gribu un vēlmes, un saprašanu; satriec sevi ar kaunu un bezcerības šausmām; ieraugi sevi karājoties virs bezdibeņa un apžēlošanas necienīgu.

Toreiz tu atdzimi garīgi, un, pateicoties ticībai uz Kungu un cerot uz Viņa palīdzību, devi solījumu cītīgi Viņa labā pūlēties visās savās dienās, līdz pat visnežēlīgākajai sevis nomocīšanai: vaimanā arī tagad: "Esmu es visdažādākās nosodīšanas un moku cienīgs, taču dēļ bezgalīgās Dieva vēlēšanās mūs glābt, kālab arī Vienpiedzimušais Dēls netika pasaudzēts, es esmu izmisis domājot par savu glābšanos. Nezinu, kad un kā, taču ticu, ka tikšu glābts. Ļauj vienīgi Tu, Pats Kungs, cīnīties visā savas dzīves laikā, meklējot pestīšanu pie tevis – cerībā, ka nenovērsīsi no manis Savu palīdzības pilno roku, Tavas žēlastības un Tavai gribai izdabājušo aizbildniecības dēļ. Tev vien zināmā veidā, glāb mani!"

Lūk, jūtas! Tās visa būtu piederīgi saukt par garīgās dzīves darbību. Un patiešām – kad šīs jūtas ir, tad garīgā dzīve darbojas; un kad ir nepieciešams aizdegt novārgstošu dzīvību – tad ir jānostājas kādās no šīm jūtām. Visi svētie tēvi par tām runā, gan par visām kopā, gan pa daļām. Un tas ir vispārējs padoms un bauslis – noteikti atrasties kādās no jūtām. Kurš ir izgājis no tām, nemeklē tās, nežēlojas par to trūkumu, tas ir atdzisis un tāpēc ir briesmu apņēmts – pamiris, iespējams, ka paliks tāds uz visiem laikiem, t.i., miris.

Tātad, ieejot iekšienē, nostiprinies garīgās pasaules redzēšanā un sāk uzjundīt garīgās dzīves darbīgumu, vai pārej sākumā pie iedomas, lai pēc tam arī jūtās iemitinātu šādus stāvokļus, - tas viss ir pestījošs prāta un sirds stāvoklis. Kā būtiska un neizbēgama sagatavošanās tam ir atrašanās iekšienē un

garīgās pasaules redzēšana. Pirmā ievada, bet otrā noliek cilvēku zināmā garīgā atmosfērā, kas ir labvēlīga dzīvības degšanai. Tāpēc var sacīt, veic vienīgi šīs dienas sagatavošanas darbības – un viss vajadzīgais notiks pats no sevis. Bieži žēlojas: sirds ir kļuvusi nejūtīga...nekā neparasta tur nav. Cilvēks nesavācas iekšienē, nav guvis iemaņas šajā lietā, nostiprinās, kur nepieciešams, un nezina, kur ir sirds vieta – kā gan viņa dzīves darbība varētu būt pareiza? Tas ir tas pats, kas nostums sirdi no tai paredzētās vietas un cerēt, ka saglabāsies dzīvība. Kurš izkops garīgo pasauli redzošu ticību, un sevi šajā pasaulē, tas nespēs nenonākt satraucošā stāvoklī, nespēs neatmiešāties; bet, ja tas ir, tad pēc tam nav tik grūti iemūžināt arī citas jūtas.

Kā palīglīdzekļi šai lietā, tāpat kā garīgās pasaules redzēšanā, mēdz ņemt Rakstu vietas, kas lakoniski un spēcīgi izpauž vienu vai otru stāvokli, piemēram: pasaudzē Tavu radījumu Valdītāj; manas vātis struto no čūlo...(Ps 37,6); Savu paša dēlu nav pasaudzējis...(Rom.8,32); Tev vien zināmā veidā, glāb mani... utt. – un darbojas ar tām, bieži atkārtojot vienu un to pašu līdz tas nogulsnējas.

Ne visas jūtas allaž ir vieglas, dažbrīd vienas, citreiz – citas, un šīs dispozīcijas ir jāizmanto, lai ātrāk iemantotu šādas jūtas. Tās viegli atveras rīta pusē, vai arī tā ir jārikojas, lai šajā laikā atvērtos, lai pēc tam visu dienu būtu kopā ar tām. Atver plaši sirdi un lūdzies un kādas jūtas sirdī izvirzīsies priekšplānā, pie tām tad nu arī neatkāpjoties piestiprini savu uzmanību. Ietērp šīs jūtas Rakstos un atkārt. Tā darot, tu būsi šajās jūtās un ātri gūsi iemaņas garīgajā praksē. Tomēr ir jāatceras, ka ne vienmēr ir derīgi gaidīt dispozīciju (t.i. tieksmi jeb noslieci): dažkārt ir jādarbojas, kaut arī dvēsele ir tukša, bet dažkārt –, kad ir vienas jūtas, tad tās ir lietderīgi izspiest ar citām: jo, spriežot pēc gara stāvokļa, dažkārt ir nepieciešams nosliekties uz vienām, bet citreiz – lielākoties uz citām jūtām. Pats par sevi saprotams, ka šī būs vislaimīgākā gara struktūra, ja kāds spēš tās visas izlaist caur sevi vienlaicīgi. Šādu garīgās dzīves darbīgumu ir jāizvirza par mērķi un jāmeklē. Tālab ikreiz, kad pēc savākšanās iekšienē un ieiešanas garīgajā pasaulē kāds gatavojas lūgšanai, tās visas, vienu pēc otras, ir jāatsaukt atmiņā, no sākuma kaut vai domās, līdz Dievs dos arī jūtās. Šādam mērķim ir labi izraudzīties kādu lūgšanu, kurā tas visas būtu, iemācīties no galvas un bieži ar uzmanību pārlasīt. Psalmu grāmatā lūgšanu ir daudz, un ikviens var atrast sev piemērotu, jo ne katram vajadzētu vienu un to pašu lūgšanu. Īsā formā tās ir atrodamas starp svētā Jāņa Zeltamutes divpadsmit dienas un divpadsmit naktis lūgumiem. Taču neapšaubāmi ir tas, ka nav drošāka līdzekļa to iemūžināšanai kā atrašanās baznīcas dievkalpojums.

Kā šīs jūtas veicina dedzības gara liesmošanu, ir pats par sevi acīmredzams: ja ir kaut vai vienas, tas jau sāk lēnītēm kvēlot, jo šo vienu jūtu sastāvā ietilpst visas jūtas un tām tur ir sava daļiņa. Dedzības gars ir vienkāršs un vienots, taču visaptverošs. Dieva bijāšanai allaž ir jābūt pie sākuma jūtām, bet pie noslēdzošajām – pašniecinošai sevis nodošanai labajai, mūs glābjošai Dieva gribai. Pirmās rodas no garīgās pasaules redzēšanas, savukārt, otrās, ar ticības palīdzību dzimst no visām turpmākajām. Tomēr, kādas jūtas no kādām un kā rodas, nav iespējams noteikt – ikvienam tas mēdz būt savā veidā. Tālab arī svētajiem tēviem šai sakarā ir dažādi norādījumi, vai dažādi izskaidrojumi. Lielākoties gan tie tiek piedāvāti sadrumstalotu padomu veidā: bijā Dievu, uzskati visu par dražām, nemīli pasauli, esi zemāks par visiem un visā sevi nosodi, redzi savus grēkus, meklē glābiņu vienīgi Dievā. Visu jūtu kopums ir sāpīgā, dievbijības pilnā krišanās pie Dieva kājām ar vārdiem: “Kungs, Tev vien zināmā veidā, glāb mani, bet es pūlēšos cik manos spēkos”. Te ir viss. Kurš gara vadībā būs pieradis ievirzīt sevi šādās jūtās, tam būs sagatavots un drošs patvērums.

Garīgajā dzīvē ir ļoti svarīgi atrasties kādās no jūtām. Kurā šādas jūtas ir, tas jau ir sevis iekšienē, līdzās sirdij, tāpēc, ka mūsu uzmanība allaž ir darbīgajā daļā, un, ja tā ir sirds, tad – sirdī.

Kurš ir sevis iekšienē, tam arī garīgā pasaule ir atvērta. No tā kļūst redzams, ka tāpat kā atrašanās iekšienē ar citas pasaules vērošanu, ir priekšnoteikums garīgu jūtu ierosināšanai, tā mēdz būt arī otrādi – otrā paredz pirmās klātbūtni un ar savu piedzimšanu izsauc to. To savstarpējas mijiedarbības rezultātā nobriest garīga dzīve. Kurš ir jūtu apņemts, tā gars ir sasiets un piesiets, bet kuram to nav, tas lidinās pa mākoņiem. Tāpēc, lai veiksmīgāk uzturētos iekšienē, steidz pie jūtām, kaut arī ne bez saspringtas pašiedziļināšanās. Tālab tas, kurš grib aprobežoties ar vienu pašu prāta savākšanu, tas pūlas veltīgi: vienā mirklī viss var izgaist. Pēc tā visa nav pārsteidzoši, ka izglītotie ar visu savu izglītību nepārtraukti sapņo: tas ir tāpēc, ka strādā vienīgi ar galvu.

Nav vajadzības konkrēti izklāstīt ikvienu jūtu noteikumus un īpašības – tam ir jākļūst par personisku norādījumu, pārdomu un lasījumu priekšmetu. Svētie tēvi to izklāsta lielākoties fragmentāri,

izteicienu formā. Galvenais, ko viņi meklēja un ko iesacīja,- tā bija garīgās struktūras izpratne un māka pie tās turēties. Kurš to sasniedz, tam paliek viens noteikums: būt iekšienē, ar apslēptu pamācību sirdī. Par apslēpt[tu mācību viņi dēvē, ja jel kāda garīgās pasaules priekšmeta redzēšanu, vai noskaņošanu uz garīgām jūtām ar kādu Svēto Rakstu vārdu palīdzību, vai arī no svēto tēvu darbiem vai lūgšanu grāmatas aizgūtiem pamācošiem vārdiem. Tāpat arī pie viņiem: vingrinies paturēt prātā nāvi, grēkus, vingrinies pašnosodišanā, t.i. apzinies šo priekšmetu un runā par to iekšienē nepārtraukti, piemēram: Kurp lai es aizeju? (Ps.139,7) vai : es esmu tārps un ne cilvēks (Ps.22,7). Šos un šiem līdzīgus, ar uzmanību un jūtām izrunātus vārdus var dēvēt par slēptu pamācību.

No tā izriet, ka visus dedzības gara ierosināšanai un uzturēšanai paredzētos paņēmienus jeb veidus var saīsināt līdz šādam teikumam: uzreiz pēc pamošanās ieej sevī, nostājies savā vietā pie sirds, izej caur visu garīgās dzīves darbību un apstājoties pie kaut kā viena, nepārtraukti tur uzturies. Vai vēl īsāk: savācies un vingrini sirdi apslēptajās pamācībās.

Ar šo līdzekli, Kunga svētībai palīdzot, dedzības gars, savā patiesā struktūrā, tiks uzturēts – gan vārgi kvēlodams, gan arī liesmodams. Un tas tā notiek ejot pa iekšējo ceļu. Ir jāzina, ka šis ir vistaisnākais ceļš pestījošas ievirzes veidošanā. Visu pārējo var pamest un pievērsties vienīgi šai darbībai – un viss ritēs veiksmīgi. Un gluži otrādi, kaut arī darīsim visu, taču būdami neuzmanīgi, augļus neredzēsīm.

Tas, kurš ievēršas uz iekšieni un neķeras pie šīs garīgās prakses, tas tikai novilcina laiku. Tiesa, šī praktizēšana ir ārkārtīgi grūta, jo īpaši sākumā, taču tieša un auglīga. Tāpēc par garīgo vadību atbildīgajam priesterim vajadzētu pēc iespējas ātrāk ievadīt savus audzēkņus šajā praktizēšanā un nostiprināt tajā. Var tajā ievadīt pat pirms visa ārējā, bet vienlaicīgi ar to – ne tikai var, bet pat ir nepieciešams. Tas tā ir tāpēc, ka sēkla šai darbībai ir iesēta jau pievēršanās procesā, kur tā visa arī norit. Ir nepieciešams to izskaidrot, pārliecināt, cik tas ir svarīgi, un vadīt. Tad arī visa ārējā darbība ritēs labprāt, steidzīgi un ar briedumu. Un gluži otrādi, bez ieiešanas iekšienē, tā, viena pati būdama, trūks pušu kā satrudējuši diegi.

Paturi prātā noteikumu, ka nevajag uzsākt pēkšņi, bet pamazām; šai darbībai ir jāuzliek lieli ierobežojumi; jo tā var aiznest nevis pie iekšējas praktizēšanas, kas sevī slēpj lietas būtību, bet pie ārējas regulas. Tāpēc, neraugoties pat uz to, ka ir tādi cilvēki, kuri nākdami no ārējā, pievēršas iekšējam, par nemainīgu noteikumu ir jāatstāj – ātrāku ieiešanu iekšienē, lai te pastiprinātu dedzības garu.

Šķiet, vienkārša lieta, taču neuzzinot par to, var ilgi nomocīties, un tikpat kā bez augļiem. Un tas ir raksturīgi miesiskajai darbībai. Tā ir vienkāršāka, tāpēc arī piesaista; bet iekšējā ir grūta, tāpēc arī atgrūž. Tas, kurš ir pieķēries pirmajai darbībai kā vislieliskākajai, materiālajai, arī pats savā garā pakāpeniski kļūst vielisks, tāpēc atdziest, kļūst nekustīgs, un attiecīgi, arvien vairāk un vairāk attālinās no iekšējā. Un sanāk, ka dažs labs iesākumā nereti pamet iekšējo, lai it kā iegūtu briedumu,- sak, gan jau pienāks laiks,- taču pēc tam, paraugoties visapkārt ierauga, ka termiņš ir pagājis un, sagatavošanās vietā, viņš ir kļuvis uz to vispār nespējīgs. Tāpat nedrīkst pamest arī ārējo: tā ir balsts iekšējai (darbībai),- tām abām ir jāiet roku rokā. Acīmredzams ir tikai tas, ka priekšrocības ir pirmās pusē, jo Dievam ir jākalpo garā un arī jāpielūdz To garā un patiesībā. Tām abām ir jābūt savstarpējā pakļautībā, pēc to ieguldījuma un vērtības, bez vardarbības vienai pret otru un bez vardarbīgas dalīšanās.

1. Vingrinājumu norāde, kas veicina cilvēka dvēselisko un fizisko spēku nostiprināšanos labestībā

Tādējādi svētības pilnā iekšējā gara dzīve degs un pieņemsies spēkā. Sevi Dievam veltījušā cilvēks dedzības un uzticības dēļ, žēlastība viņu uzmeklēs un arvien vairāk un vairāk cauraudīs ar savu svētdarošo spēku, jeb asimilēs. Tomēr pie tā nevar un nedrīkst apstāties. Tā vēl ir tikai sēkla, atbalsta punkts. Ir jāpanāk, lai šī dedzības gaisma ietu tālāk, un apņemot ar sevi dvēseles un miesas iedabu un tādā veidā darot tās svētas, jeb asimilējot sevī, atgrūstu uzslāņojušos nedabisko kaislīgumu un atdotu tām viņu tīro un dabisko izskatu. Ir jāpanāk, lai šī gaisma nepaliktu sevī, bet izplūstu pa visu mūsu būtni un pa visiem spēkiem. Bet tā kā šie spēki, kā augstāk minēts, visi ir piesūcināti ar nedabiskumu, tad šķīstais žēlastības gars, iegājis sirdī, taču viņu netūrības dēļ atgrūsts, nespēj tieši un nepastarpināti tajos ieiet. Tāpēc ir nepieciešams radīt zināmus starpniecības līdzekļus starp mūsos mītošo žēlastības garu un spēkiem, caur ko tas izlietos tajos (spēkos) un dziedinātu tos kā slimajām vātīm uzlikti plāksteri. Ir

acīmredzams, ka visiem šiem starpniecības līdzekļiem no vienas puses, būtu jābūt Dievišķīgas un debešķīgas izcelsmes, bet no otras – tiem būtu jābūt pilnīgā saskaņā ar mūsu spēkiem piemēroto pielietojumu un uzdevumiem, pretējā gadījumā svētība neizies tiem cauri un spēki nesaņems no tiem sev dziedināšanu. Tādiem būtu jābūt šiem līdzekļiem pēc savas izcelsmes un iekšējām īpašībām! Paši sevi tie nevar būt nekas cits, kā darbības, vingrinājumi un pūliņi, jo tiek piestiprināti pie spēkiem, kuru galvenā pazīme ir darbība. Tātad, tagad būtu jāmeklē, kādus darbus un vingrinājumus, kā līdzekļus mūsu spēku dziedināšanai un zudušās tīrības un viengabalainības atjaunošanai ir izraudzījis Pats Dievs Savos Rakstos vai arī pēc Viņa nākušo svēto pamācībās. Atklāt šāda veida vingrinājumus un darbības nav grūti, atliek tikai pārskatīt dažu, gara cīņai sevi veltījušu vīru dzīvesstāstus un tie mums būs rokā. Gavēnis, darbs, nomods, vienatne, nošķiršanās no pasaules, jutekļu kontrolēšana, Rakstu un svēto tēvu pamācību lasīšana, baznīcas apmeklēšana, biežas grēksūdzes un iešanas pie Sv. Vakarēdiena, svētsolījumi un citi dievbijības un labdarības darbi – to visu kopumā, bet lielākoties atsevišķās daļās, var sastapt gandrīz vai ikvienā svēto tēvu dzīvesstāstā. Tiem visiem viens kopīgais apzīmējums – askēze jeb garīgs varoņdarbs – it kā atbaida, taču piesaistošai būtu jābūt to nozīmei – t.i. spējai dziedināt. Norādīsim katram no šiem garīgajiem varoņdarbiem un vingrinājumiem savu vietu, ar kādu spēku un kur kāds varoņdarbs būtu pielietojams.

Lai to veiksmīgāk izdarītu, parādīsim ikvienas mūsu darbības norisi un, tātad, arī visas darbības gaitu. Ikviena brīva rīcība, rodoties apziņā un brīvībā, tātad – garā, nonāk dvēselē un ar tās spēku – saprāta, gribas un jūtu palīdzību gatavojas sevi realizēt un pēc tam noteiktā laikā, vietā un citos ārējos apstākļos piepildās ar miesas spēkiem. Ārējais darbs lielākoties norit neatstājot nekādas pēdas, kad tas nav atkārtots, ievērots un citu (spēku) pārņemts. Kad tas notiek, tad tas kļūst par pastāvīgu noteikumu, tikumu, paradumu, gandrīz vai par likumu. Šādu paradumu kopība sastāda tās sabiedrības vai tā ļaužu loka garu, kur šādi paradumi nostiprinās. Ja to izejas punkts ir labs, tad arī paradumi ir labi, un sabiedrība ir laba. Bet, ja izejas punkts ir slikts, tad slikti ir gan paradumi, gan arī sabiedrība. Taču pēdējā gadījumā ikviens, kurš ir iesaistījies šajā paradumu un tikumu riņķa dancī, tas neizbēgami kļūst par to vergu un, neraugoties uz verga darbu, vergo bez ierunām. Tas, kurš dzīvo pasaulīgi, tas vergo pasaules paradumiem un garam. Bet arī tas, kurš šajā pasaulē ienāk sveigs, neizbēgami tiek tās gara caurausts un ātri vien kļūst līdzīgs citiem, jo šie paradumi būtībā ir stihijas, kas paredzētas tam, lai izveidotu mūsos grēcīgu, kaislīgu, Dievam pretojošos garu. Šos paradumus faktiski var dēvēt arī par staigājošām kaislībām.

Turot acu priekšā mērķi – attīrīt un izlabot cilvēku, Dievišķā žēlastība visupirms ārstē izejas punktu visai viņa darbībai, proti: apziņu un brīvību vērš pretī Dievam, lai no šejienes pēc tam izplatītu dziedināšanu arī pa visiem spēkiem, caur viņu pašu darbību, kas tiem ir vai nu uzticēta vai ierosināta no jau izdziedinātā un izpētītā izejas punkta. To kā šis izejas punkts tiek dziedināts un sargāts, mēs redzējam jau iepriekš. Taču tas nenozīmē, ka šādas darbības var nozīmēt sev patvaļīgi, bet vienīgi to, ka tām ir jātiek pieņemtām ar nepiespiestu apziņu un brīvību, jo pretējā gadījumā cerētos augļus no tām nesagaidīsim.

Tātad pēc dedzības izveidošanas un nosargāšanas, līdztekus visai iekšējai ievirzei, ir nepieciešams noteikt Dieva vārdos un svēto tēvu rakstos norādītos vingrinājumus, vispirms – dvēseles spēkiem, kā tuvākajiem visa tā uztvērējiem, kas sāk dīgt gara svētnīcā. Pēc tam – miesas spēkiem un funkcijām, kā uztverošajiem visu to, kas nobriest dvēselē. Un visubeidzot, arī ārējai uzvedībai, kā kopējai visas iekšējās darbības noplūdei jeb tās darba laukam un tai pat laikā veidojumam. Visiem šiem vingrinājumiem ir jātiek tā virzītiem, lai tie neslāpētu, bet vairāk ierosinātu dedzības garu ar visu iekšējo ievirzi.

Dvēselē mēs sastopam trīs spēkus: prātu, gribu un sirdi jeb kā saka svētie tēvi – spriestspējīgo spēku, iekārošanas spēku un uzbudināmības spēku. Katram no tiem svētie gara cīnītāji pievienoja arī radniecīgus, īpašus dziedinošus vingrinājumus, kas spēja uztvert un novaldīt svētību. Nav vajadzības tos sarindot atbilstoši teorijai, bet vienīgi izraudzīties no jau pārbaudītām askēzēm, kādi katram spēkam atbilst. Tā:

A. Prātam:

a) Dievvārdu, svēto tēvu sarakstītā un Dieva gribas pildītāju dzīves aprakstu lasīšana un klausīšanās.

- b) Īsā formā izsacīto Dieva doto patiesību apgūšana un iegaumēšana (katehisms).
- c) Pieredzējušāko un gados vecāko iztaujāšana.
- d) Kopīgas pārrunas un draudzīgas apspriešanās.

B. Gribai:

- a) Stingra visu askētisko, šobrīd izklāstāmo noteikumu ievērošana.
- b) Pakļaušanās visiem baznīcas statūtiem jeb reglamentiem.
- c) Pakļaušanās civilajai vai dienesta un ģimenes kārtībai, jo ar to starpniecību izpaužas Dieva

griba.

- d) Pakļaušanās Dieva gribai savas dzīves liktenī.
- e) Sirdsapziņas kontrolēšana darot labus darbus.
- f) Pakļaušanās garam, kas atbild par Dievam doto solījumu izpildi.

C. Sirdij:

- a) Svēto dievkalpojumu apmeklēšana.
- b) Baznīcas noteiktās lūgšanu kārtības – mājas regulas pildīšana.
- c) Svētā krusta, ikonu un citu svēto vielu un priekšmetu izmantošana un pielietošana.
- d) Baznīcas apstiprināto un allaž piedāvāto svēto ieražu un paradumu ievērošana.

Miesa pēc savas iedabas ir tīra. Tāpēc no visām tās vajadzībām ir jāizvairās prom visu nedabisko un jānostiprinās miesai piemītošajā dabiskajā, jeb, kas ir tas pats – jāatgriež to pie dabas. Bez tam, tai, kā pastāvīgam dvēseles draugam, ir jākļūst par palīdzīgu dvēseli, un tāpēc, bez atgriešanās dabiskuma robežās, tās vajadzību apmierināšanai būtu jānāk par labu arī dvēselei un garam. Lai apmierinātu šīs prasības katrai ķermeņa funkcijai tiek nozīmēts sava veida vingrinājums, kā līdzeklis mūsu miesiskuma dziedināšanai, un arī garīgajiem labumiem.

Te ir piemērojami noteikumi, kas paxxxx:

a) attiecībā uz maņām jeb jutekļiem: maņu kontroli vispār, jo īpaši dzirdes un redzes (nervu funkcija);

b) mutes un mēles kontroli (musuļu funkcija);

c) ķermenisko možumu, ar darbu un rokdarbiem (musuļu funkcija);

d) atturēšanos un gavēni (vēdera funkcija);

e) miega un nomoda ilgumu (vēdera funkcija);

f) fiziska šķīstība (vēdera funkcija).

Vispār attiecībā pret miesu: apgrūtināšanu (musuļu funkcija), dusmas (nervu funkcija) un novārdzināšanu (vēdera funkcija). Ir pats par sevi acīmredzams, ka ar šādu askēžu palīdzību ķermenis maz pamazām atgriezīsies pie savas iedabas, kļūs dzīvīgs un stiprs (musuļu funkcija), gaišs un tīrs (nervu funkcija), viegls un brīvs, un kļūs par vispiemērotāko ieroci garam un Svētā Gara cienīgu mājokli (dievnamu).

Viss mums piemītošais ārējais – tā ir mūsu pūliņu noplūde, to darba lauks un vienlaicīgi – gan iemesls, gan stiprinājums – rašanās un nobeigums. Varētu to likt mierā, ja vien tas iedarbotos uz mums no otras puses. Taču īstenībā tas stipri valda pār mums un pat vada mūs. Tādēļ, ka veidam, kas izpauž spēku darbību jeb iekšējo raksturu, tos izmainot, arī tam noteikti ir jātiek mainītam. Darba lauks ārējam ir – ģimene, amats, sakari. Tātad, te var tikt piemēroti visi pienākumus uzliekošie noteikumi:

a) atbrīvošanās no ļaunajiem ieradumiem, no visiem bez izņēmuma;

b) pēc tam – sakaru un attiecību attīrīšana atstājot pestījošo un noraidot kaitīgo, un nosakot konkrētu apiešanos jeb izturēšanos pret cilvēkiem;

c) savu amata pienākumu (ja tādi ir) pieskaņošana vai izveidošana no jauna, atbilstoši jaunajai kārtībai;

d) ģimenes darbu un pienākumu kārtības noteikšana, vai arī mājas kārtības pieskaņošana garīgajai dzīvei vispār.

Vajag izdarīt tā, lai viss ārējais, kas saistīts ar mantām, personām un darīšanām veidotu apkārt it kā garīgu atmosfēru, kas būtu barojoša un veicinoša nevis postoša.

Lūk vingrinājumi un askēzes! To lietošanai ir jābūt nepārtrauktai; tiem ir jābūt pie mums tik tuvu kā pasējam ar plāksleri dažādās mūsu ķermeņa vietās. Taču vispiemērotākā vieta, kur tiem būtu jāparādās vistīrākajā, vispilnīgākajā un stingrākajā veidā, - tas ir gavēnis vispestījošākais Svētās

Baznīcas iestādījums, kas paredzēts tam, lai mēs attīrītos un darītu sevi svētus Noslēpumos. Ar šo vārdu tiek apzīmēta:

1) visu garīgo varoņdarbu un askēžu veikšana pilnīgā veidā, kā sagatavošanās dalības ņemšanai Noslēpumos;

2) pati dalība grēksūdzes un Kristus Miesas un Asiņu baudīšanas Noslēpumos.

Šie vingrinājumi, kas apņem visu cilvēku; kas baro gan garu, gan dvēseli, gan arī miesu. Nosauksim tos par svētības pilniem līdzekļiem garīgās dzīves audzināšanā un nostiprināšanā.

Lūk dažas vispārīgas piezīmes par šiem garīgajiem varoņdarbiem un vingrinājumiem. Visus šos garīgos varoņdarbus un vingrinājumus ikvienam gara cīnītājam ir jāveic īpašā, viņam piemērotā veidā, jo paši par sevi tie faktiski vēl ir tikai kā materiāli un rāmji noteikumiem. Regula jeb noteikumi no tiem tiek veidoti pielietojot tos piemērotā laikā, vietā, attiecīgai personai, apstākļiem u.c. to tad ir arī jāizdara ikvienam gara cīnītājam vai nu pašam, vai sava garīgā padomdevēja vadībā, - tas ir jādara attiecībā pret ikvienu vingrinājumu, un pēc tam no to visu kopuma ir jātiek uzceltai vienai visaptverošai garīgo vingrinājumu jeb askēžu kārtībai, kur visam ir sava vieta un laiks, gan lielam, gan mazam. Šī kārtība, tāpat kā noteikumi jeb regula, rakstītā rokasgrāmatā nevar tikt pietiekamā mērā norādīti, ja nu vienīgi pašos pamatos. Te var vienīgi aprakstīt katru vingrinājumu un parādīt tā ārstnieciskās īpašības un vispārējos pielietošanas principus.

Nav grūti ievērot, ka visas šīs askēzes un vingrinājumi atbilst iekšējai praktizēšanai. Tieši ārējās uzvedības noteikumi jeb regula, ar miesisko vajadzību reglamentēšanu, ir būtiski nepieciešami, lai saglabātu atrašanos iekšienē un garīgo apziņu, bet dievbijības vingrinājumi – garīgās dzīves darbībai. Tāpēc, cik būtisks garīgajā dzīvē ir viss iekšējais, tikpat būtiski ir arī šie noteikumi un vingrinājumi. Svētie tēvi tos dēvē par miesisko, materiālo praksi vai par ārējās darbības dzīvi, savukārt iekšējo – par apcerīgu vai kontemplatīvu dzīvi, tāpat arī par garīgo un prāta praktizēšanu. Ir maldīgi domāt, ka iekšējā dzīve var pastāvēt neesot saskaņā ar ārējo. Tāpat ir arī aplami apstāties pie viena paša ārējā, aizmirstot par iekšējo, kā tas pie mums ir norādīts, vai nerūpējoties par to. Šīm abām darbībām ir jāiet roku rokā, tā, ka visu procesu īsumā var izpaust šādi: ieejot sevī un nostiprinoties garīgā apziņā, atmodini sevī dzīvīgu darbīgumu, vai garīgu ievirzi un pēc tam pieturies pie paša radītās garīgās cīņas kārtības.

Tai pat laikā ir cieši jāpatur prātā, ka vingrinājumi, askēze un uzvedība, neraugoties uz visu savu būtisko nepieciešamību un absolūto noderīgumu garīgās dzīves nosargāšanā un veidošanā un iedabas atjaunošanā, spēku šai lietai negūst paši no sevis, - ne jau viņi rada garu un attīra iedabu, bet caur viņiem ejošā un it kā pieeju jeb caurteci mūsu spēkiem guvusi Dieva žēlastība. Tāpēc pildi šos vingrinājumus ar vislielāko rūpību, dedzību un pastāvību, taču savus panākumus atdod Dievam, lai to aizsegā Viņš Pats mūs veidotu, kā grib un zina. Sākot kādu askēzi vai garīgu varoņdarbu, nevērs uz to savu uzmanību un sirdi, bet paej tam garām kā kaut kam svešam, - plaši atver sevi svētībai, kā sagatavots trauks, ar pilnīgu sevī uzticēšanu Dievam. Katrs, kurš atrod žēlastību, tas to atrod ar ticības un gādības starpniecību, bet nevis ar vienas pat gādības starpniecību, saka svētais Gregors Sinajietis. Lai cik nevainojama nebūtu mūs praktizēšanās jeb vingrināšanās, taču, ja tai pat laikā neuzticam sevi Dievam, nepiesaistām svētību, tad šī darbošanās rada mūsos nevis patiesu, bet liekulīgu garu, veido farizeju. Svētība ir vingrinājumu un praktizēšanas dvēsele. Tie ir patiesi vienīgi tik lielā mērā, cik lielā mērā baru un saglabā pašnoniecīnāšanu, satriektību, Dieva bijāšanu, vajadzību pēc Dieva palīdzības un uzticību Dievam. Ja tie rada sātību un apmierinātību, tad tā ir zīme, ka tie tiek pielietoti nepatiesi un nesaprātīgi.

Tāda lūk ir visa mūsu norādītā pilnīgas praktizēšanas vai pašpiespiešanās pirmsākumu kārtība. Tagad ir jāatsedz katru no tām atsevišķi, kaut arī vispārīgos vilcienos.

A. Vingrinājumi, kas veicina dvēseles spēku veidošanos kristīgas dzīves garā

Spēki ir trīs: prāts, griba un jūtas. Atbilstoši tiem tiek sadalīti arī vingrinājumi. Galvenais vingrinājumu mērķis ir spēku veidošana vai organizēšana, taču tā, lai to rezultātā netiktu dzēsts gars, bet, gluži otrādi, lai tas augtu aizvien spēcīgāk. Pēdējās (t.i. jūtas) kalpo par pirmā (t.i. prāta) nomierināšanās un savaldīšanās pakāpes rādītāju, pakļaudamās tam līdz pat klusējošai padevībai vai pat pilnīgi pārtraucot savu darbību.

a) Vingrinājumi, kas veido jeb organizē prātu, piešķirot sparīgumu arī garīgajai dzīvei.

Kristīga prāta organizēšana vai veidošana ir tik dziļa visu ticības patiesību iemūžināšana tajā, lai tās veidotu tā (prāta) būtību, vai arī, lai tas no tām vien sastāvētu, un, lai ikreiz, sākot par kaut ko spriest, visu salīdzinātu ar šīm patiesībām un, vispār, nespētu bez tām izdarīt pat vismazāko kustību. Apustulis to ir nosaucis par veselīgu mācību paraugu (2 Tim. 1, 13).

Uz to attiecināmie vingrinājumi vai darbības būtībā ir šādas: Dieva vārda, tēvu rakstu un svēto tēvu dzīves aprakstu lasīšana un klausīšanās, savstarpējas pārrunas un pieredzējušāko izprašāšana.

Labi ir – lasīt vai klausīties, labāk – savstarpējas pārrunas, bet vēl labāk – pieredzējušāka sacītais.

Augstāks ir Dieva vārds, tam seko svēto tēvu raksti un svēto dzīves apraksti. Tomēr ir jāzina, ka svēto dzīves apraksti labāk der iesācējiem, tēvu rakstītais vidējiem, bet Dieva vārds – pilnīgajiem. Visi šie – gan patiesību avoti, gan veidi, kā no tiem pasmelt, acīmredzot veicina arī to iemūžināšanu prātā, un vienlaicīgi arī dedzības gara uzturēšanu.

Nereti viens pat teksts uzmundrina garu uz vairākām dienām; ir dzīvesstāsti, vienas vienīgas atmiņas, par kuriem atjauno dedzības karstumu; svēto tēvu rakstos ir vietas, kas ierosina un uzmundrina visus. Tāpēc ir labs noteikums: pārrakstīt šīs vietas un glabāt līdz gadījumam, kad tās būs vajadzīgas gara uzmundrināšanai.

Bieži vien nepalīdz ne iekšējā, ne ārējā darbība – gars paliek iemidzis. Steidz kaut ko no kaut kā lasīt. Ja tas nepalīdz – skrien pie kāda uz sarunu: viena – ierastā, gandrīz vai mehāniskā, bet otra – ar atlasītiem, pēc garīgo vajadzību prasībām, ko kāds ieteicis. Taču arī pirmā nav veltīga. Tomēr tā vairāk piedien tiem, kuri jau ir nostiprinājušies, kuri it kā tikai atkārtoti, nevis apgūst.

Ikvienam ir ārkārtīgi nepieciešams, lai būtu cilvēks, ar kuru var runāt par garīgām lietām, kurš jau pārzinātu mūsu iekšējo stāvokli un kam varētu droši atklāt visu dvēselē notiekošo. Labāk, ja ir viens šāds cilvēks. Ja ir divi, tad tas jau ir daudz. Ir jāpieliek visi spēki, lai izvairītos no dīkas un tukšas, laiku pazudinošas pļāpāšanas.

Lūk kādi ir lasīšanas noteikumi:

pirms lasīšanas dvēselei ir jābūt no visa brīvai;

ir jāierosina vajadzību zināt to, kas tiek lasīts;

jāvēršas ar lūgšanu pie Dieva;

jālāsa, nenovēršot uzmanību no lasāmā un visu saliekot plaši atvērtajā sirdī;

ja līdz sirdij kas neaiziet, apstājies un pārlasi, kamēr aizies;

ir acīmredzams, ka jālasa ir visai lēni;

lasīšana ir jāpārtrauc tad, kad dvēsele vairs negrib lasāmo uzņemt, – tātad ir paēdināta. Gadījumā, ja kāda vieta dvēseli satrieks, apstājies tur un vairāk nelasi.

Dieva vārda lasīšanai labākais laiks ir no rīta, dzīvesstāstiem – pēcpusdiena, bet svēto tēvu darbus vislabāk ir lasīt neilgi pirms miega.

Tātad katru dienu no visa kā var kaut ko pasmelt. Šo nodarbību laikā domās pastāvīgi ir jāpatur galvenais mērķis – patiesības iemūžināšana un gara uzmundrināšana. Ja lasīšana vai saruna to sniegt nespēj, tad tā ir veltīga gaumes un dzirdes kairināšana, tukšā ziņkāre. Ja tas tiek darīts ar prātu, tad patiesības iespēžas apziņā, un uzmundrina un viena otrai palīdz; bet, ja tas nenotiek pienācīgā veidā, tad nav ne viena, ne otra: patiesības sablīvējas galvā kā smiltis, un gars atdziest un sacietē, kļūst augstprātīgs un lielīgs.

Patiesību iemūžināšana – tas nav tas pats, kas to pētīšana. Šeit ir nepieciešams vienīgi: noskaidrot patiesību un turēt to prātā, kamēr tā tur neizšķīdīs, bez argumentiem un ierobežojumiem, kā viens patiesības attēls.

Tāpēc, kā par visvieglāko paņēmienu šai lietā ir jāpieņem atziņa, ka visas patiesības ir atrodamas katehismā. Ņem katru rītu no turienes kādu patiesību un noskaidro to, nēsā to prātā un barojies ar to tik ilgi, cik ilgi no tās barosies dvēsele – dienu, divas un vairāk; tāpat dari arī ar nākošo un tā – līdz galam. Šis ir vispārpieņemts un viegls paņēmiens. Ja neproti lasīt, palūdz kādam nolasīt vienu patiesību un nēsā to sevī.

Skaidrs, ka likums visiem ir viens: iemūžināt patiesības tā, lai tās uzmundrinātu. Tā izpildīšanas veidi gan ir daudzveidīgi, un norādīt visiem vienu nekādā gadījumā nedrīkst. Tātad, lasīšanu un klausīšanos un sarunu, kas apziņā neiemūžina patiesības un neuzmundrina garu, ir jāuzskata par nepareizām, no patiesības novirzošām. Tā ir vienkārši ziņkāres radīta daudz lasīšanas slimība, kad lasāmajam seko vienīgi ar pratu, neaizvadot izlasīto līdz sirdij, nepiesātinot tās gaumi.

Šī ir sapņošanas apgūšana, kas neko nerada, neko neiemāca, bet posta un allaž noved pie lielīšanās. Kā jau sacīts, visam darāmajam ir jāaprobežojas ar sekojošo: noskaidro patiesību un turi to prātā, līdz arī sirds no tās sāks izjust prieku. Svētie tēvi izsakās vienkārši: atceries, paturi prātā, turi acu priekšā.

b) Vingrinājumi gribas veidošanai jeb organizēšanai ar akcentu uz gara uzmundrināšanu

Veidot, organizēt gribu nozīmē iedzīvināt tajā labas ievirzes jeb tikumus: pazemību, lēnprātību, pacietību, atturību, piekāpīgumu, pretimnākšanu, u.c. – lai tie izšķīstot tajā vai sajaucoties ar to, veidotu it kā tās dabu un, lai ikreiz, kad griba alkst kaut ko uzsākt, tas tiktu darīts tikumu ierosinājuma rezultātā un to garā, lai tie kļūtu par valdītājiem un mūsu darbu pārraudzītājiem.

Šāda gribas ievirze ir droša un izturīga; taču tā kā tā ir pretēja grēcīgajai ievirzei, tad tā iemantošana ir saistīta ar pūliņiem un sviedriem. Tālab arī uz to attiecināmās darbības lielākoties vērsas pret galveno gribas kaiti – t.i. patvaļīgumu, nepakļāvīgumu, atsacīšanos nest jūgu.

Šī kaite tiek ārstēta ar pakļaušanos Dieva gribai, noraidot savu un jebkādu gribu. Bet Dieva griba atsedzas ikvienam uzticētajos dažāda veida paklausības darbos. Pirmā un galvenā prasība ir likumu jeb baušļu ievērošana, raugoties katram no sava amata vai pakāpes: pēc tam – Baznīcas statūtu ievērošana, civilās un ģimenes kārtības prasību ievērošana, dedzības pilnā gara prasību ievērošana, turklāt darot to visu ar apdomu un padomu.

Tie visi ir – darba lauki labiem darbiem, kas pieejami ikvienam, un turklāt – visi. Tāpēc ir jāprot vienīgi izrīkoties, un nejutīsi līdzekļu trūkumu gribas veidošanā.

Tālab noskaidro tev, tavā vietā, pakāpē un apstākļos iespējamo labo darbu kopumu, tai pat laikā izspriežot arī to, kad, kā, cik lielā mērā un ko var un ir nepieciešams paveikt. Visu noskaidrojis, nospraud vispārējās darbu kontūras un to kārtību (secību), lai viss darāmais nebūtu nejaušs, turklāt paturot prātā, ka šī kārtība ir tikai vispār pielāgota, detaļās tā var tikt mainīta atkarībā no darba gaitā izrietošajām prasībām. Dari visu ar apdomu.

Tāpēc labāk ir katru dienu uzskaitīt iespējamus gadījumus un iespējamus darbus.

Tie, kuri jau ir pieraduši darīt labus darbus nekad neko nenosaka, bet allaž dara to, ko Dievs liek, jo viss ir no Dieva; ar gadījumu palīdzību viņš mums atklāj savus noteikumus. Tie visi tomēr ir tikai darbi. To pildīšana cilvēku padara vienīgi kārtīgu. Lai ar to palīdzību varētu pietuvoties arī tikumiem, no visa spēka ir jāuztur patiesas laba darīšanas gars, proti: ar pazemību un Dieva bijāšanu dari visu pēc Dieva gribas un Dievam par godu. Kurš to dara ar pašpaļāvību, ar drosmi, kas jau tuvojas pārdrošībai jeb nekaunībai, ar pašizdabāšanu vai izdabānot cilvēkiem, tas sevī veido ļauno paštaisības, lielības un farizejiskuma garu.

Turot taisnu garu, ir jāpatur prātā arī likumus, galvenokārt – pakāpeniskuma un nepārtrauktības likumu: t.i. vienmēr sāk ar mazumu un tiecies uz ko lielāku un pēc tam, sācis darīt, neapstājies.

Tā var izvairīties:

no samulsuma, ka esi nepilnīgs, jo nekas pēkšņi nenotiek; ir jāpaiet laikam;

no domas, ka visu jau esi izdarījis, jo pakāpēm nav gala;

no vīzdegunīgas uzņēmības veicot varoņdarbus, kas ir pāri pār taviem spēkiem.

Pēdējā robeža ir labdarības dabiskums, kad likums vairs nenošpiež kā slogs.

Veiksmīgāk par citiem to sasniedz tas, kuram tiek dāvāta svētība dzīvot kopā ar tikumisku un zinošu brāli, bet vēl labāk, ja viņš ir pie tā apmācībā. Tad nebūs vajadzības sākt no jauna un labot to, kur nezināšanas un pieredzes trūkuma dēļ pieļauta kļūda. Nelasi, nespriedelē, kā saka, bet uzmeklē godbijīgo un tūdaļ iemanīšies bijāt Dievu. To pašu var pievienot arī attiecībā uz jebkuru citu tikumu.

Labi ir tomēr, vadoties no sevis, sava rakstura un vietas, izraudzīties pārsvarā viena veida labdarību un neatlaidīgi pie tās turēties, - tā būs kā pamats vai kodols, - no tās varēs pāriet arī pie citām.

Vājuma brīžos tas ir pestījoši – spēcīgi atgādina un ātri uzmundrina. Visdrošākā ir žēlastības dāvanu pasniegšana, kas ved pie paša Kēniņa.

Tomēr tas attiecas tikai uz darbiem, ne uz ievirzēm, kurām ir vajadzīga sava iekšēja, garā balstīta iekārta, zināmā veidā neatkarīgi no apziņas un brīvības, kā Dievs dos. Par šīs iekārtas sākumu visi svētie ir atzinuši Dieva bijāšanu, bet par beigām – mīlestību; vidū viens no otra dzimst visi tikumi, kaut arī ne visiem vienādi, taču par pamatu noteikti ņemot pazemīgu un satriektības pilnu grēku nožēlu un grēku radītās sāpes un mokas. Tās ir tikumu sulas. Katra tikuma attēlošana, tā īpašības, darbības, pilnības pakāpes un novirzes ir īpašu grāmatu un svēto tēvu pamācību objekts. Iepazīsti to visu ar lasīšanas palīdzību.

Šāda veida laba darīšana nepastarpināti organizē gribu un iedzīvina tajā tikumus; taču tai pat laikā tā arī garu tur patstāvīgā sasprindzinājumā. Kā ar berzes palīdzību rodas siltums, tā arī ar labiem darbiem tiek ierosināta centība. Bez tiem arī labs gars atdziest un iztvaiko. Tas parasti atgadās ar nedarītājiem, jeb cilvēkiem, kuri aprobežojas ar to, ka neņem dalību ļaunos un netaisnības pilnos darbos. Nē, ir jānozīmē un jāizraugās labus darbus. Ir, starp citu, arī pārāk noraizējušies darītāji, kuri tieši tādēļ tik ātri sevi novārdzina un izšķiež garu. Samērība ir nepieciešama it visā.

c) Sirds izglītošana

Izglītot sirdi – tas nozīmē izkopt tajā gaumi un veiksmi uz svētām, Dievišķām un garīgām lietām, lai apgrozoties to vidē, tā justos kā savā stihijā, rastu tajā saldumu un svētlaimi, bet pret visu pārējo būtu vienaldzīga, nejustu vēlēšanos pēc tā un pat vēl vairāk – izjustu pret to riebumu. Sirdī sanāk kopā visa cilvēka garīgā darbība: tajā iespiežas patiesības, tajā iesakņojas arī lādzīgās ievirzes; taču sirds galvenā darbība – tā ir mūsu parādītā gaume jeb sliekme. Kad prāts vēro visu garīgās pasaules struktūru un dažādus tās priekšmetus, vai arī, kad gribasspēkā nogatavojas dažādas labas ierosmes, - sirdij to ietekmē it visā ir jāsajūt saldums un jāzdala siltums. Šī baudas gūšana garīgajā ir pirmā grēkos mirušās dvēseles atdzīvošanās pazīme. Tāpēc sirds izglītošana – tas ir ļoti svarīgs moments pat pirmsākumos.

Darbības, kas ved pie tā, ir visa mūsu svētkalpošana vispār, visos tās veidos – gan kopīgā, gan personiskā, gan mājās, gan baznīcā noturamā, bet galvenokārt – tajā darbojošās lūgšanas gars.

Svētkalpošana, t.i. visi dienas laikā noturamie dievkalpojumi, ar visu dievnama iekārtojumu, ikonām, vīraka kvēpināšanu, dziedāšanu, lasīšanu, darbībām, tāpat arī dažādās īpašās vajadzībās noturamās kalpošanas, pēc tam – kalpošana mājās, tāpat ar baznīcas priekšmetiem – iesvētītām ikonām, eļļu, svecēm, svēto ūdeni, krustu, vīraku – viss šo svēto priekšmetu kopums, iedarbojoties uz visām maņām jeb jutekļiem – redzi, dzirdi, ožu, tausti, garšu – būtībā ir vienīgie pareizie un spēcīgie pamirusās dvēseles jutekļu noberzēji. Dvēsele ir pamirusi no pasaules gara, kurš to atšļāc ar tajā(dvēselē) mītošā spēka palīdzību. Viss baznīcā notiekošais mūsu dievkalpošanas rīts, ar savu uzbūvi un nozīmi, ar ticības spēku, un jo īpaši – ar tajā apslēpto svētību, ir nepārvāramā spēka pilns, lai atvairītu pasaules garu un, atbrīvojot dvēseli no tā nomācošās ietekmes, dod tai iespēju it kā brīvi uzelpot un nogaršot šīs garīgās brīvības saldumu. Baznīcā ienākušais ienāk pilnīgi citā pasaulē, ietekmējas no tās un atbilstoši tam mainās. Tas pats notiek arī ar to, kurš savu apkārtējo vidi apjož ar svētiem priekšmetiem. Garīgo iespaidu biežums veiksmīgāk iekļūst iekšienē un ātrāk pabeidz sirds pārveidošanu. Tātad:

1) Ir jāapņemas biežāk uzturēties dievnamos un baznīcas dievkalpojumos – parasti – rīta dievkalpojumā, liturģijā un vakara dievkalpojumā. Ir jātiecas pie tā un pie pirmās iespējas jāuzturas tur katru dienu, kaut vai vienu reizi, bet, ja ir iespēja, pat nepārtraukti. Mūsu dievnams ir paradīze uz zemes jeb debesis. Steidz uz baznīcu ar ticību, ka tā ir - Dieva mājvieta, kur viņš Pats ir apsollījis ātrāk uzklaut: uzturoties Dievnamā, esi kā Dieva priekšā, pilns baiļu un godbijības, ko izpaud pacietīgi stāvēt, paklanoties, uzmanīgi sekojot līdzī dievkalpojumam, neļaujot klaiņot domām, nepagurstot un nekļūstot nevērīgam.

2) Nedrīkst aizmirst arī citus, konkrētu vajadzību dievkalpojumus, vai tie tiktu noturēti dievnamā vai mājās, tāpat kā savas, baznīcas prasībām pieskaņotās mājas lūgšanas. Ir jāatceras, ka tās ir vienīgi papildinājums baznīcas kalpojumiem, nevis to aizstājējas. Apustulis, piekodinot, lai mēs nevairītos no kopā sanākšanas, lika saprast, ka viss dievkalpošanas spēks ir kopīgajā kalpošanā. (sk.: Ebr. 10,25)

3) Ir jāpiedalās visās baznīcas svinībās, rituālos un ieražās un, vispār, visā, ko pieprasa baznīcas reglaments, sevi ar to apjožot visos izejas punktus, tā, lai pastāvīgi atrastos it kā kādā īpašā atmosfērā.

To ir viegli izdarīt. Tāds ir mūsu Baznīcas iekārtojums. Pieņem tikai to ar ticību.

Taču spēku baznīcas dievkalpojuma galvenokārt dod lūgšanu gars.

Lūgšana ir gan kā visaptverošs pienākums, gan arī kā visiedarbīgākais līdzeklis. Ar tās palīdzību gan ticības patiesības nogulsnējas prātā, gan arī labi tikumi – gribā; taču visvairāk savās jūtās tiek atdzīvināta sirds. Pirmās divas darbības veiksmīgi rit tikai tad, ja ir šī viena. Tāpēc lūgšanas izkopšanai ir jātiek uzsāktai agrāk par visu un pastāvīgi, nenogurstoši jāturpinās, kamēr Kungs lūdzējam nedāvinās lūgšanu.

Lūgšanas pamati tiek likti jau pievēšanās periodā, jo lūgšana ir prāta un sirds virzība uz Dievu, kas arī notiek pievēšanās laikā. Taču darot to neuzmanīgi vai bez prasmes, šo dzirksteli var sevī apdzēst. Pēc tam uzreiz ir nepieciešams sākt zināma veida darbības, ar mērķi ierosināt lūgšanas garu. Bez darbības ņemšanas tajos dievkalpošanas veidos, par ko tika runāts, te vairāk ir attiecināma personīgā lūgšana, lai kur un kā tā arī netiktu veikta. Noteikums te ir viens: pierodi lūgties. Tālab:

1) Izraugies lūgšanas regulu – gan vakaram, gan rītam, gan dienai.

2) Iesākumā regulas apjomam nav jābūt lielam, lai neatstumtu pie šīs darbības un pūlēm nepieradušo garu.

3) Taču regulu allaž ir jāveic ar bailēm, rūpīgumu un visu uzmanību.

4) Te ir nepieciešamība pēc: stāvēšanas, zemlocēm, zemkritēm, krusta pārmešanas, lasīšanas un dažkārt – dziedāšanas.

5) Jo biežās tiks izpildīta šāda lūgšana, jo labāk. Daži to dara ik pēc stundas: nedaudz, taču bieži.

6) Kādas lūgšanas ir jālasa, to varam atrast lūgšanu grāmatā. Taču labi ir apgūt kādu vienu, kuru uzsākot, tūdaļ pat aizdegts gars.

7) Lūgšanu nosacījumi ir vienkārši: uzsākot lūgšanu to izrunā ar bailēm un trīsām, it kā Dieva ausīs, vārdus pavadot ar pārkrustošanu, paklanīšanos (zemlocēm) un krišanu pie zemes (zemkritām), atbilstoši gara kustībai.

8) Reiz nozīmētu un uzsāktu lūgšanu regulu nekad nedrīkst neizpildīt; taču atkarībā no sirds prasības, to drīkst pagarināt.

9) Vai lūgšana un dziedāšana notiek balsī, vai čukstus, vai klusējot – tas nav būtiski, jo Kungs ir līdzās. Taču ir labāk, ja visa lūgšana dažkārt tiek veikta ar vienu, bet citkārt ar citu paņēmieni.

10) Ir stipri jāpatur prātā lūgšanas pēdējo robežu. Laba ir tā lūgšana, kas beidzas ar krišanu Dieva priekšā un jūtām: Tev vien zināmā veidā, glāb mani.

11) Pastāv lūgšanas pakāpes. Pirmā pakāpe – ķermeniskā lūgšana, vairāk lasīšanā, stāvēšanā un veicot paklanīšanās. Uzmanība zūd, sirds ir nejutīga, nav vēlēšanās: te ir nepieciešama pacietība, darbs un sviedri. Taču, neraugoties uz to, izraugoties lūgšanas ilgumu, vingrinies lūgšanā. Šī ir darbīgā lūgšana. Otrā pakāpe – uzmanīgā lūgšana: prāts pierod savākties lūgšanas laikā un izrunāt to visu ar apziņu, neļaujot lūgšanu izlauzīt. Uzmanība saplūst ar rakstīto vārdu un izrunā to kā savu. Trešā pakāpe – sajūtu lūgšana: uzmanības rezultātā sirds sasilst, un, kas tur ir domās, tas te kļūst par sajūtu. Tur – satriektības pilni vārdi, bet šeit – satriektība; tur – lūgums, bet te – vajadzības un nepieciešamības sajūta, tas lūdzas bez vārdiem, jo Dievs ir sirds Dievs. Tāpēc tā arī ir lūgšanu izkopšanas augstākā pakāpe – lūgšanas laikā pāriet no sajūtas uz sajūt. Tās laikā lasīšana tiek pārtraukta, tāpat arī – domāšana, paliek vienīgi uzturēšanās jūtās ar zināmajām lūgšanas zīmēm. Šāda lūgšana iesākumā nav viegli apgūstama. Baznīcā vai mājās pēkšņi uzrodas lūgšanas gars... un lūk, padoms, kurā ir vienprātīgi visi svētie – nepalaid to garām bez uzmanības: t.i., kad ir jūtas, pārtrauc jebkādu citu darbību un uzturies tajās. Svētais Jānis XXXX saka: “Eņģelis lūdzas kopā ar tevi.” Vēršot uzmanību uz šīm lūgšanas izpausmēm, tiek veicināta lūgšanas formēšanās jeb izkopšana, bet ar neuzmanību tā tiek saārdīta: lūgšanas izkopšanā tad nu arī ir visa būtība.

12) Lai kādu arī pilnības pakāpi lūgšanā nešķīstu esam sasniedzis, lūgšanas regulu nekad nevajadzētu pamest, bet veikt to kā norādīts, un sākt to allaž ar ķermenisko lūgšanu. Tai līdzās ir jābūt arī prāta lūgšanai, bet tām sekos arī sirds lūgšana. Bez ķermeniskās lūgšanas var izgaist arī šīs pēdējās, un cilvēks domās, ka lūdzas, kaut arī tā būs tikai šķietamība.

13) Kad lūgšanas jūtas izaugs līdz nepārtrauktībai, tad sāksies garīgā lūgšana, kas ir par mums lūdzošā Svētā Gara dāvana pēdējā, augstākā sasniedzamās lūgšanas pakāpe. Taču, runā, ka esot arī ar Prātu nesasniedzama lūgšana, vai tāda, kas pārsniedz apziņas robežas (tā liecina Svētais Īzaks Sīrietis).

14) Vislielākais paņēmiens kā sasniegt nepārtrauktību lūgšanā ir vingrināšanās Jēzus lūgšanā un tās iedzīvināšana sevī. Garīgajā dzīvē vispieredzējušākie, Dieva pamācītie vīri atklāja šo vienu vienkāršo un tai pat laikā universālo līdzekli gara stiprināšanai visās garīgajās darbībās, tāpat kā visā garīgajā dzīvē, un savās pamācībās atstāja tam vēltus detalizētus norādījumus.

Pūloties un veicot garīgus varoņdarbus, mēs tiecamies pēc sirds tīrības un gara atjaunotnes. Uz to ved divi ceļi: darbīgais, t.i. to askēžu pildīšana, kas jau pirmīt norādītas, un apcerīgais – vērsot prātu uz Dievu. Pirmajā – dvēsele attīrās un uzņem Dievu; bet otrajā – redzamais Dievs sadedzina visu netīrību un nāk iemājot attīrītajā dvēselē. Iekļaujot otro vienā pats Jēzus lūgšanā, Gregors Sinajietis saka: "Dievu sevī iemitinām vai nu ar darbu un pūliņiem, vai arī prasmīgu Jēzus vārda piesaukšanu, un mēs vēl varam piebilst, ka pirmais ceļš ir ātrāks par otro, - otrs ir ātrāks un iedarbīgāks. Tālab arī visu askēžu un gara varoņdarbu starpā, daži pirmo vietu deva Jēzus lūgšanai. Tā apgaismo, nostiprina un atdzīvina. Visus ienaidniekus, gan redzamos, gan neredzamos, uzveic un līdz Dievam paceļ. Tik visuvaroša un universāla ir šī lūgšana. Kunga Jēzus vārds – svētību, spēku un gara pilnas dzīves krātuve.

No tā pats par sevi izriet, ka ikvienam grēkus nožēlojušajam, vai sākušam meklēt Kungu, var un vajag jau pirmajā reizē sniegt pilnīgu pamācību Jēzus lūgšanas praktizēšanā, bet jau kopā ar to ievadīt arī cita veida lūgšanās, jo ejot šādu ceļu, var ātrāk nostiprināties, ātrāk iegūt garīgu redzējumu un nonākt līdz garīgai pasaulei. Daži vai pat lielākā daļa, to nezinot, apstājas pie ķermeniskās un dvēseliskās vingrināšanās un gandrīz vai pa tukšo izšķiež savus spēkus un laiku.

Šo praksi dēvē par "mākslu". Un tā ir ļoti vienkārša. Stāvēt ar apziņu un uzmanību sirdī, nepārtraukti izrunā: "Kungs, Jēzus Kristus, Dieva Dēls, apžēlojies par mani", neiztēlojies nekādu veidolu, ne seju, bet ar ticību, ka Kungs tevi redz un uzklausa.

Lai tajā nostiprinātos ir jānozīmē konkrēts laiks no rīta vai vakarā, ceturtdaļ – vai pusstundas garumā, vai arī ilgāk, cik kurš var, lai vingrinātos vienīgi šajā lūgšanā. Tas ir jādara ikreiz pēc rīta un vakara lūgšanām, stāvēt kājās vai sēžot. Tādā veidā tiks likti pamati ieradumam.

Pēc tam, dienā ik brīdī vajag piespieties to atkārtot, lai ko arī katrs nedarītu. Ieradums kļūs arvien spēcīgāks un spēcīgāks, un lūgšana sāks darboties it kā pati, ikkatra darba vai nodarbības laikā. Un, jo izlēmīgāk kāds ķersies pie lietas, jo ātrāk gūs panākumus.

Apziņa noteikti ir jāsakoncentrē pie sirds un lūgšanas laikā, izrādot sasprindzinājumu, ar kādu tā tiek veikta, jāpalēnina elpošanu.

Taču augstākais priekšnosacījums – ticība, ka Dievs ir tuvu un dzird mūs. Runā lūgšanu it kā ieliekot to Dieva ausī. Šis ieradums garam dod siltumu, bet pēc tam – apskaidrību, visbeidzot, arī aizraušanu garā jeb sajūsmu. Taču, lai to visu sasniegtu, dažkārt ir vajadzīgi daudzi gadi.

Iesākumā šī lūgšana ilgu laiku ir vienīgi ķermeniska jeb darbīga, kā ikviena praktizēšana, pēc tam tā pāriet uz prāta sfēru un, galu galā, iesakņojas sirdī.

Mēdz būt novirzes no pareizā šīs lūgšanas sasniegšanas ceļa. Tāpēc ir jāsteidz meklēt pamācības pie tā, kurš šo lūgšanu pārzin. Maldī visbiežāk rodas atkarībā no tā, kur un kurš ir sakoncentrējis savu uzmanību – galvā vai krūtīs. Kurš ir sirdī, tas ir drošībā. Vēl lielākā drošībā ir tas, kurš ar sāpēm un vaimanām ik brīdī krīt Dievam kājās un ar satriektību lūdzas pasargāt viņu no pašpievīluma jeb garīgajiem maldiem.

Šai praktizēšanai vēltīto mācību svētie tēvi izklāstījuši detalizēti. Tāpēc tam, kurš ķerīs pie šīs lietas, attiecīgās grāmatas būtu jāizlasa, bet visu pārējo – jāpamet. Vislabākās pamācības ir Jeruzalemes Isihijam, stareca Vasīlija priekšvārdos, Taīsija Veļičkovska dzīves aprakstā; Gregora Sinajieša, Sinajas Filoteja, Filadelfijas metropolīta Teolippa, Simeona Jaunā Teologa, Soras Nila un svētā mūka Doroteja (krieva) darbos.

Kurš to apgūs, izejot arī caur visu iepriekš aprakstīto, tas ir vīrs – kristīgas dzīves praktizētājs. Viņš ātri nobriedīs sevī attīrīšanā un kristīgajā pilnībā un sasniegs kāroto mieru sadraudzībā ar Dievu.

Lūk kādas ir dvēseles spēkiem nepieciešamās darbības, pielāgojot to kopumu arī gara kustībām. Te redzams, kā katra no tām ir pielāgota gara dzīvei vai garīgām jūtām. Taču tās ved arī pie sākuma stāvokļa nostiprināšanās tai darbībai, ko mēs jau pazīstam kā atrašanās iekšienē, proti: prāta darbības – pie uzmanības savākšanas, gribas darbības – pie možuma, bet sirds darbības - pie skaidrības. Lūgšanās vai lūgšana, savukārt, pārspēj un ietver sevī tās visas; pat savā izpildē tā nav nekas cits, kā iekšēja, pirms tam izskaidrota darbība.

Visas šīs darbības ir nozīmētas dvēseles spēku veidošanai pēc jaunās dzīves gara. Tas ir tas pats, kas dvēseles apgārošana, vai tās paaugstināšana garā un izšķīdināšana tajā. Krišanas brīdī tie abi ir savienoti uz pretējo. Pievēršanās brīdī ir ticis atjaunots gars; taču dvēsele ir palikusi par cietu un nepaklausīgu skaustu, atsacīdamās no gara un visa garīgā. Šīs garīgo stihiju cauraustās darbības sarado dvēseli ar garu un izšķīdina tajā. No tā kļūst acīmredzams, cik tās ir būtiski nepieciešamas un cik nepareizi dara tie, kas sevi no tām atbrīvo. Viņi paši kļūst par cēloni tam, ka viņu darbs ir neauglīgs, - lej sviedrus, taču augļus neredz, pēc tam ātri apdziest un visam ir beigas.

Taču te ir jāatceras, ka visi viņu augļi nāk no dedzības un meklēšanas gara. Uz šīm darbībām tos izplata svētības atjaunojošo spēku un ieved dvēselē rosību. Bez viņa visas šīs darbības ir tukšas, aukstas, nedzīvīgas un sausas. Ja nav iekšējā gara, tad mazauglīga mēdz būt lasīšana, paklausīšanās, dievkalpojumu un viss cits. Šīs darbības var iemācīt slavas kāri un farizejismu un tā vien var tikt uzturētas. Tāpēc viss sabruk, tiklīdz tas, kuram gara nav, sastopas ar pretišķībām. Arī pašas par sevi šīs darbības ir nogurdinošas. Bet gars dod dvēselei spēku, ar ko bruņojusies, tā šajās nodarbībās nespēj sevi piesātināt un gribētu visu laiku atrasties tajās vien.

Tik ārkārtīgi nepieciešams šo darbību laikā ir allaž paturēt prātā, lai degtu dzīvības gars, pazemīgi un ar sāpēm metoties pie Dieva, mūsu Pestītāja kājām; bet to vislabāk ir iespējams uzturēt un saglabāt ar lūgšanās un lūgšanu praktizēšanas palīdzību. Ir jāraugās un jāpiesargās, lai neaprobežotos un neapstātos pie vienām pašām šīm darbībām, tāpēc, ka tās ir barojošas arī dvēselei. Jo ar šādām darbībām cilvēks var tā arī palikt dvēselisks, tai pat laikā apzogot garu. Visvairāk tas var notikt lasīšanas, un vispār, patiesības iepazīšanas un apgūšanas procesā.

B. Jaunās dzīves gara prasības attiecībā uz ķermeni

Raksturīgākā iezīme te ir ķermeņa ierobežošanu. Ierobežot ķermeni – tas nozīmē neizdabāt nekādām tā kārbām, vai arī nedarīt neko tādā veidā, lai ķermenis no tā gūtu baudu. Ne ēdienu, ne dzērienu, ne miegu, ne kustības, ne skatīšanos, ne klausīšanos, ne arī citas maņas un iespaidus neuzvert tā, ka tas būtu, ka labs, bet uzņemt it kā garām ejot, kā kaut ko svešu vai nepiederīgu, nepievēršot tam uzmanību, gan pirms, gan pēc, un pat vēl vairāk – ar zināmu ierobežošanu, ne pēc miesisko vēlmju prasībām, bet vadoties no saprāta ieskatiem un labā piedāvājumiem. Dod miesai nepieciešamo ar nelielu ierobežojumu un, pamatot to, pilnībā pievērsies dvēselei. Svētie tēvi to dēvē par bēgšanu jeb vairīšanos no miesiskā miera – visbīstamākās un Dievam pretīgākās kaites. Kurš želo miesu, tajā nevar uzturēties Dieva gars. Uz atsevišķi, sporādiski, neuzmanības un slinkuma dēļ notiekoši miesai izdabāšanas gadījumi atvēsina. Ko gan saka par tiem, kas baudas sagādāšanu miesai ir padarījuši par likumu? Garam miesas savaldīšana ir tas pats, kas ugunij ūdens. Miesa ir visu kaislību sēdeklis, kā māca Jānis Kasiāns Romietis, un kā par to var pārliecināties ikviens no paša pieredzes, - tās iegrožošana ir kaislību novājināšana. Kurš kaut vai vismazākajā mērā izdabā miesai, tas nespēj būt iekšienē; viņš ir tajā, ar ko miesai tiek izdabāts, tāpēc ir nesavākts un, tātad, auksts. Dvēsele, kas ir pieplakusi pie miesiskā, saplūst ar to kopā; tālab arī kļūst grūta, sliecas pie zemes, nav spējīga ar prātu brīvi pārredzēt garīgo. Turpretī, cik tīra redz ir savu miesu iegrožojušajam, cik viegli viņam izdodas atrašanās iekšienē, cik neiesakņotas viņā jūtas kaislības, vispār – cik sajūkami viņā atdzīvojas garīgā dzīve! Lai gan mūsu ārīgais cilvēks sadilst, mūsu iekšējais dienu no dienas atjaunojas (2 Kor.4,16). Ja miesa kļūst spēcīgāka, tad kļūst spēcīgāka uz gara rēķina; un, ja gars briest, tad briest ne savādāk, kā vien uz miesas kārdināšanas rēķina. Neviens svētais savai miesai nedeva nekādus atvieglojumus: visi viņi dzīvoja skarbi, spaidīgos apstākļos, novājinādami, izkaltēdami un saniknodami savu miesu. Tālab arī svētais Īzaks Sīrietis miesas iegrožošanu vērtē kā pestīšanas priekšnoteikumu. Miesas žēlotājs ir nostājies uz pašpievīluma pilna, slidena, mānīga un šķietama ceļa.

Miesu ir jāsavaldā visās tās daļās, locekļos un funkcijās, lai visus tās locekļus varētu izmantot par patiesības ieročiem. Daži no mūsu miesiskās dzīves locekļiem, proti: dzīvnieciski – dvēseliskie ir dvēseliskās darbības tuvākie ieroči, bet citi – tīri dzīvnieciskie ir dzīvnieciskās ekonomijas, barošanās un augšanas ieroči. Pirmajiem ir lielāka brīvība, tie ir mazāk saistīti; otrie ir sasaistītāki, miesiskāki un rupjāki.

Pie pirmajiem pieder: jutekļi (maņas), valoda, kustības; pie otrajiem: barošanās, miegs, dzimumfunkcija un dažādi virsādas iespaidi – no siltuma, aukstuma, mīkstuma u.c.

No tā izriet sekojoši miesas iegrožošanas noteikumi:

1) Valdi pār jutekļiem, jo īpaši – pār redzi un dzirdi, sasaisti kustīgumu, kontrolē valodu. Ja kāds nespēj savaldīt šīs trīs maņas, tad viņa iekšējā dzīve tiek izlaupīta, tā ir novājināta un saņemta gūstā, viņš neuzturas iekšienē; jo tās būtība ir dvēseles ejas no iekšienes uz ārieni, jeb logi, caur ko pazūd iekšējais siltums.

2) Savu varu pār jutekļiem izpaud piespiedu kārtā, liekot tiem tiekties pēc šobrīd nepieciešamiem priekšmetiem jeb objektiem. Agrāk tie neapturami sliecās tur, kur varēja tikt barota patība un pārsvarā galvenā kaislība. Tagad tas ir nepieciešams vērst uz to, kas paceļ garu.

3) Nosaki ķermenim nepieciešamo barības daudzumu, vienkāršu, veselīgu, nomēri un nesver to, pielāgo ēdiena kvalitāti un nozīmē ēšanas laikus un ar to apmierinies. Tāpat rīkojies arī attiecībā pret miegu. Dzimumfunkciju nonāvē ar miesas novājināšanu. Savukārt attiecībā pret ārējo, turi ķermeni zināmā dusmu stāvoklī, pieradinot pie auksta, cieta u.c., lai nebūtu maiguma.

4) Visu tā nostādījis, cīnies ar miesu, līdz tā tiks padarīta rāma un, pieradusi pie šā pieticīgā un aizkaitināmības pilnā stāvokļa, kļūs par nerunīgu verdzeni. Miesas pazemība tiek dāvāta beigu posmā. To jāpatur prātā un jātiecas pēc tās, kā pēc balvas par pūļiem. Ar miesas askēžu palīdzību veidojas ķermeniskie tikumi: vienatne, klusēšana, gavēšana, nomods, darbs, pacietīgums trūkumā, šķīstība, jaunavība.

5) Tomēr ir jāatceras, ka šī draugaļa (t.i. miesa) ar savām kaprīzēm nedos mums mieru līdz pat kapam. Ir sakāmvārds: neuzticies miesai – tā mānās. Un tiklīdz tu, cerot, ka tā ir kļuvusi pazemīga, atlaidīsi grožus, viņa tūdaļ tevi sagrābs un uzveiks. Cīņa ar to ilgs līdz kapam, bet tomēr sākumā tā būs grūtāka, bet pēc tam kļūs aizvien vieglāka un vieglāka, līdz galu galā paliks vienīgi uzmanība pret garīgās dzīves kārtību, ar vieglām miesisko dziņu izjūtām.

6) Lai nu kur, bet lielākoties miesiskajās askēzēs ir nepieciešams ievērot pakāpeniskuma likumu. Lūk vispārējs likums: iesākumā turi miesu atturības likumā pa visām daļām, visu uzmanību vēršot uz iekšējo darbību. Kad kaislības sāks noplakt un sirdī parādīsies siltums, tad atkarībā no tā, cik lielā mērā būs paaugstinājies iekšējais karstums, miesas prasības pašas kļūs vājāks un it kā dabiskā veidā sāksies lieli askētiski varoņdarbi.

7) Galvenās ķermeni savaldošās miesas askēzes ir sekojošas: gavēšana, nomods, darbs, šķīstība. Pēdējā ir iedarbīgāka, vajadzīgāka un nepieciešamāka. Tālab jaunavība ir ātrākais ceļš uz kristīgo pilnību. Bez tās cilvēks nespēj sasniegt tādu stingrību un spēku, nedz arī tādas dāvanas kā jaunavīgais. Ir vienīgi jāatceras, ka, bez miesiskās, ir arī dvēseliskā šķīstība, kuras var arī nebūt tajā cilvēkā, kurš līdz pat kapam būtu saglabājis šķīstu savu miesu. Tā ir nozīmīgāka par miesisko. Tāpēc ar dvēseles šķīstības palīdzību arī laulībā dzīvojošie līdz zināmai pakāpei spēj pietuvoties jaunavību saglabājušajiem. Dievam uzticīgam strādātājam palīdz žēlastība. Tādēļ starp garīgo pilnību sasniegušajiem redzam arī laulātos.

C. Ārējās dzīves kārtība pēc jaunās dzīves gara

Visu, kas attiecas uz ārējās dzīves kārtību pēc jaunās dzīves gara, var nosaukt par attālināšanos no pasaules, vai arī par pasaulīgā gara padzišanu no visa mūs ārējās dzīves plūduma. Es jūs esmu izredzējis no pasaules, t.i. izņēmis – tā Kungs sacīja Apustuļiem (Jņ.15,19). To pašu ar Dievišķās žēlastības palīdzību Viņš dara arī ar ikvienu ticīgo: izņem viņa garu no pasaules. Un arī pati pievēršanās sastāv no tā, ka apziņa novēršas no kņadas pārņemtās pasaules un tās acīm plaši paveras cita garīgā pasaule. Bet tam, kas sākumā garā notika neredzami, tam vēlāk dzīvē, ir jāizpildās reāli, jākļūst par pastāvīgu noteikumu. Tam, kurš meklē Kungu ir nepieciešams pamest pasauli. Ar pasauli ir jāsaprot viss personiskajā, ģimenes un sabiedriskajā dzīvē par ieradumu un normu kļuvušais kaislīgais, tukšais un grēcīgais. Tāpēc aiziešana no pasaules nenozīmē bēgšanu no ģimenes vai sabiedrības, bet gan to tikumu, tradīciju. Noteikumu, paradumu un prasību pamešana, kas ir pilnīgi pretēji mūsu pieņemtajam un mūsos briesošajam Kristus garam. Pilsonību un ģimeni ir svētījis Dievs; tāpēc no tā nav jāatsakās vai tās jānīcina, tāpat kā visu, kas saistīts ar būtisku to labiekārtošanu. Taču visu tām klāt nākušo iekāres un kaislību pārņemto, kā tam kaitējošo un kropļojošo uzaugumu, ir jānīcina un jānoraida. Aizbēgt no pasaules – tas nozīmē nostiprināt sevi patiesā ģimeniskumā un pilsoniskumā; bet visu pārējo iekārtot tā, it kā tas nebūtu mūsu, uz mums neattiektos. Kas šo pasauli lieto(lai ir) kā tādi, kas to nelieto(1 Kor. 7,13).

Tāpēc šāda rīcība, acīmredzot, ir pašsaprotama. Nemiera un kaislību cauraustais ar to pašu nenovēršami piesātina, satrauc vai aplipina arī mūsu dvēseli. Tāpat kā tas, kurš uzturoties sodrēju tuvumā paliek melns, vai tas, kurš pieskaroties ugunij, apdedzinās, tāpat arī pasaulīgajās darbībās dalību nemošais piesūcina sevi ar visu, kas ir kaislīgs un Dievam pretīgs. Tāpēc, iekļuvis pasaulē, grēkus nožēlojušais atkal krīt, bet nevainīgais samaitājas. Tas ir gandrīz vai neizbēgami. Tūdaļ pat aptumšojas prāts, rodas aizmiršanās, vājums, gūsta sajūta un izklaidība, bet ja pēc tam tiek ievainota arī sirds, tam seko kaislība un tās realizēšana, un cilvēks ir kritis. To apliecina visi atsevišķie demoralizēšanās gadījumi; tāpat kā neizbēgamu un obligātu nepieciešamību pamest visu augstākminēto, apliecina faktiski visi dievam pievērstie, kuri no visiem šiem paradumiem bēg kā no uguns.

Bet ko tieši pamest un kā, to vairāk māca pieredze, nekā mūsu rakstītais.

Likums ir viens: jāpamet visu, kas var radīt briesmas jaunajai dzīvei,- visu, kas uzkurina kaislības, rada nemieru un slāpē garu; bet tajā visā ir tāda daudzveidība!... Par mērauklu tam, lai kļūst katra paša bez liekulības un ārišķīguma pēc pestīšanas patiesi alkstošā personīgā sirds. Mūsu laikā teātrus, balles, dejas, mūziku, dziedāšanu, izbraucienus, pastaigas, iepazīšanās, jokus, asprātības, smieklus, dīku laika pavadīšanu un pat celšanās, miega, barības uzņemšanas laiku u.c. ir pilnīgi visu jāatceļ un jāizmaina. Citos laikos un citās vietās var būt arī kas cits. Bet līdzeklis allaž ir viens: pamet to, kas nodara kaitējumu dzīvībai un apdraud to, un arī to, kas slāpē garu. Bet ko tieši pamest? Dažam tas varbūt ir vissīkākais sākums, varbūt pat pastaiga konkrētā vietā ar konkrētu personu...Viss man ir atļauts, bet ne viss der (1 Kor.6,12)

No tā izriet, ka pasaules dzīves pamešana nav nekas cits kā otrreizēja visas savas ārējās dzīves attīrīšana, aizvācot no tās visu kaislīgo, nominot to ar tīro, garīgi dzīvei netraucējošo, bet palīdzēt varošo – gan ģimenes, gan personiskajā, gan sabiedriskajā dzīvē. Pasaules pamešana ir vispār savas ārējās uzvedības noteikšana mājās un ārpus mājām, vienkārši tiekoties ar citiem un amata pienākumus pildot; vadoties no jaunā dzīves gara ir nepieciešams apjozt visu ar noteikumiem un regulām, nodibināt kārtību visās mājas daļās, kārtību savos amata pienākumos, iepazīšanās un attiecību kārtību – ar ko, kad un kā.

Kā to izdarīt? – kā un kurš spēj, taču darot ar apdomu un garīgā tēva vai tāda cilvēka vadībā, kam var uzticēties. Daži to dara pēkšņi un, šķiet, labāk, bet citi pamazām. Ir vienīgi nepieciešams no pašas pirmās minūtes visu pasaulīgo un grēcīgo no visas sirds ienīst un kļūt svešam attiecībā pret to, negribēt to un netīksmināties par to. Nemīliet pasauli, nedz to, kas ir pasaulē (1 Jņ.2,15). Pēc šīs iekšienē notikušās pasaules panešanas ārēji redzamā pamešana var sekot gan pēkšņi, gan arī pamazām. Garā vājš cilvēks ilgstošu pasaules pamešanu neizturēs, nenoturēsies, kļūs vājš un kritis. Pie šādiem cilvēkiem jo īpaši ir pieskaitāmi miesisko kaislību apņēmtie, kuras šīs kaislības ir attīstījušas it kā otrās iedabas spēku. Tāpēc šādiem cilvēkiem neatliek nekas cits kā vien pēkšņi visu pamest un doties prom no tās vietas, kur viņi ir vērtējušies grēkos. Cilvēks ar stipru dedzības garu izturēs pat pakāpenisku pasaules pamešanu; tomēr kā vienam tā otram, kopš pirmās pievēršanās minūtes ir absolūti nepieciešams pārtraukt jebkādas attiecības ar grēcīgo pasauli un visu pasaulīgo, līdz nostiprināsies jaunās dzīves formas. Tas būs tas pats, kas pārstādītu koku aizsegt no vēja, kurš pat nebūdam stiprs, spēj to apgāzt, jo koks vēl nav paspējis iesakņoties.

Doma, ka ir iespējams dzīvot kristīgi un turēties pie pasaules un laicīgā, ir tukša un maldinoša doma. Kurš pēc tās dzīvo, tas neko vairāk neapgūs kā vien farizejiskumu un šķietamības pilnu dzīvi, t.i. būs kristietis vienīgi paša acīs, patiesībā tāds nebūdam. Iesākumā viņš ar vienu roku postīs to, ko ar otru būs radījis, t.i. tas, kas ir ticis sakrāts vairoties no pasaules, tas atkal tiks izšķērdēts jau pirmajā pasaules apmeklējumā; bet no tā – acumirkīga pieķeršanās savam viedoklim. No sirds izzudušais vēl var saglabāties atmiņā un iztēlē. Tagad, atceroties un iztēlojoties, kā tas bija agrāk, cilvēks var domāt, ka tas tā ir arī īstenībā, kaut arī tas ir izgājis, un atmiņā ir palikušas vienīgi tā pēdas. Un viņš domās, ka viņam pieder tas, kas īstenībā nebūt nepieder. Lūk, kāda tiesa to gaida: no tā , kam nav,(bet, kurš domā, ka ir) atņems to, kas tam ir (Mt. 25,29). Bet no pieķeršanās savam viedoklim līdz farizejiskumam ir viens solis. Bet rūdīts farizejiskums ir drausmīgs stāvoklis.

Ir tomēr šausminoši; kā gan dzīvot, pametot pasauli? Šausminoši tas ir vienīgi no ārienes, bet iekšēji pasaules pamešana ir ieiešana paradīzē. No ārienes – tūlīt pat saniknošanās, bēdas, zaudējumi: ko iesākt? – stiprini sevi ar pacietību. Kas ir dārgāks: pasaule vai dvēsele?; laiks vai mūžība? Atdod niecīgo

– un paņem visās dimensijās neizmērojamo. Starp citu, mēdz būt arī tā, ka spēcīgs spiediens no pasaules ir tikai sākumā, pēc tam tas arvien straujāk norimstas un norimstas, un pasauli pametušo beidzot liek mierā, jo pasaulīgie jau reti kuru augstu vērtē – parunā, parunā, un tūdaļ pat aizmirst. Ar pasauli pametušajiem ir tāpat, kā ar mirušajiem. Tāpēc var arī īpaši nebīties no pasaules nepatikas, dēļ tās tukšuma un lepnības,- dēļ tā, ka viņa mīl skaidru samaksu jeb naudu, bet pārējo aizmirst. Pasaule – tas ir inscenējums: tā ir aizpildīta ar tiem jeb tur sevī tos, kuri jau ir tajā, bet par citiem tai maz būdu.

Tādējādi, gan ar nodarbībām, kas vērstas uz dvēseles spēku veidošanu, gan ar miesas iegrožošanu visās tās daļās, jo īpaši tajās, kas faktiski ir dvēseles tuvāki orgāni, gan laiku pa laikam attūrot savu ārējās dzīves kārtību, meklējošais cilvēks kā ar labu un stingru balstu būs nodrošinājis savu iekšējo. Pavadījis laiku vienatnē, ar miesas iegrožošanu, un tagad šo pirmo garīgo un dvēselisko nodarbību iekšēji stiprināts, viņš ķeras pie ģimenes, vai pilsoniskajiem vai arī kopdzīves darbiem, pie tūrām un pestījošām, Dieva gribai tīkamām nodarbībām, un tā visa rezultāta garīgi aug un, vai, vismaz, neļauj izlauzīt savu iekšējo dzīvi.

Ir vēl viena lieta, kas spēj viņu izkliegt – tā ir nepārtrauktā dažādo lietu – gan pasaulīgo, gan parasto, redzēšana un dzirdēšana, kuras, tikai tādēļ vien, ka iedarbojas uz dvēseli, ar uzmanības starpniecību izvilina to pie sevis ārā un izlaupa. Ja varētu aizsprostot arī šīs atveres, tad iekšējais miers būtu nesatricināms. Acīmredzot, visdrošākais un izlēmīgākais līdzeklis šai lietā ir jutekļu jeb maņu aizsprostošanai; taču ne katrs to var un drīkst darīt. Tāpēc svētie tēvi ir izgudrojuši pestījošu līdzekli: atrodoties ārējo iespaidu un lietu gūstā, garu tomēr neizkliegt, bet gan celt un veidot. Šā līdzekļa būtība ir tāda, lai katrai lietai, visam redzamajam un dzirdamajam dotu garīgu apzīmējumu un, lai domās tik ļoti nostiprinātu šo garīgo apzīmējumu, ka ikreiz uzlūkojot kādu lietu, nevis pati šī lieta skartu apziņu, bet tās apzīmējums. Kurš to izdarīs attiecībā uz visu sastopamo, tas visu laiku atradīsies it kā amatniecības skolā... Gan gaisma, gan tumsa, gan cilvēks, gan zvērs, gan akmens, gan augs, gan māja, gan lauks – pilnīgi viss, līdz pat visniecīgākajam, kļūs viņam par mācību stundu; vajag tikai sev to iztulkot un nostiprināties tajā. Un cik tas ir pestījoši!... “Kāpēc tu raudi?” - mācekļi jautāja skaistu, izgreznotu sievieti ieraudzījušam starecam (viedajam). “Es apraudu,”- viņš atbildēja,- ”ar saprātu apveltītās Dieva radības bojāeju un vēl es raudu tāpēc, ka neveltu savas dvēseles pestīšanai tādu centību kādu viņa savai miesai par pazudināšanu...”. Cits, dzirdēdams sievas raudāšanu pie “kapa”, teica: ”Tā kristietim ir jāraud par saviem grēkiem.”

D. Svētības pilnie līdzekļi garīgās dzīves izkopšanai un nostiprināšanai

Šādas ir askēzes , ar kuru palīdzību dvēsele un mūs ārējā uzvedība veidojas pēc jaunās dzīves gara, pēc tam, kad Dieva žēlastība pievēršanās brīdī garu atdzīvina, liekot tam pacelties līdz izlēmībai un solījumam un apzīmogojot tos ar Svētajiem Noslēpumiem. Taču tāpat kā sākumā nedroša mēdz būt pievēršanās Dievam, ja tā netiek apzīmogota ar Noslēpumu svētību, tā arī visā turpmākajā laikā dedzība nav pastāvīga, centība – bezspēcīga, griba vāja, un dzīve – tukša, ja vien kāds neatjaunojas Dievišķajos grēku izsūdzēšanas un svētā Vakarēdiena Noslēpumos. Ar centību apliecinātā kristīgā dzīve ir svētības pilna dzīve; tātad attiecībā uz tās saglabāšanu, uzturēšanu un uzmundrināšanu par visvarenāko ieroci ir jāatzīst Dievišķās svētības piesaistīšanu un saņemšanu. Ir īpašas stihijas, kas baro mūsu dzīvniecisko dzīvi; tāpat ir arī stihijas, kas baro garīgo dzīvi. Šīs stihijas ir Noslēpumi.

Vārda šaurā nozīme mūsu garīgās dzīves barošanai un izaugsmei Kungs ir devis Miesas un Asins Noslēpumu. Es esmu dzīvības maize, sacīja kungs; Mana Miesa ir patiess ēdiens un Manas Asinis ir patiess dzēriens; tāpēc, kas šo maizi bauda, tas dzīvos mūžīgi (Jņ. 6,51,55,58). Garīgā dzīve ir sekas no sadraudzības ar Kungu; ģārpus Viņa un bez Viņa mums nav īstas dzīves; taču Viņš saka: Kas Manu miesu bauda un Manas Asinis dzer, paliek Manī, un Es viņā...Es esmu dzīvs Tēvā, tāpat arī tas, kas Mani bauda, būs dzīvs Manī (Jņ. 6,56-57): t.i. sadraudzība ar Kungu notiek ar Miesas un Asiņu baudīšanu. Patiesa garīgā dzīve ir stipra, darbīga un ļoti auglīga. Taču bez Manis, saka Kungs, jūs nenieka nespējat darīt. Kas Manī paliek, tas nes daudz augļu (Sal.:Jņ.15,5). Kas Manu Miesu bauda, paliek Manī. No tā izriet, ka ja jūs neēdat Cilvēka Dēla Miesu un nedzerat Viņa Asinis, jums dzīvības nav sevī...Kas šo maizi bauda, tas dzīvos mūžīgi (Jņ. 6,53,51).

Lūk – svētības pilnais mūsu garīgās dzīves saglabāšanas un nostiprināšanas avots! Tāpēc no

pašiem kristietības pirmsākumiem patiesie dievbijības uzturētāji par vislielāko labumu uzskatīja biežu dalību Sv. Vakarēdienā. Apustuļu laikos Sv. Vakarēdiens bija it visur: visi kristieši daudz un bieži lūdza un lauž maizi, t.i. ņem dalību sv. Vakarēdienā. Bazīlijs Lielais savā vēstījumā Ķeizaram saka, ka pestījoši ir baudīt Miesu un Asinis katru dienu, bet par savu dzīvi raksta: “Mēs sv. Vakarēdienu saņemam četras reizes nedēļā”. Un šis ir visu svēto kopīgs viedoklis, ka bez sv. Vakarēdiena nav iespējams glābties un, ka bez biežas piedalīšanās euharistijā nevar būt izaugsmes garīgajā dzīvē.

Taču Kungs, būdams dzīvības avots, un atdzīvinot Viņu baudošos, vienlaicīgi ir arī aprijoša uguns. Tas, kurš sv. Vakarēdienā dalību ņem cienīgi un godbijīgi, tas bauda dzīvību, bet tas, kurš to dara necienīgi, ēd nāvi. Kaut arī šī nāve nesekos redzamā veidā, taču neredzami tā allaž notiek garā un cilvēka sirdī. Necienīgi dalību ņēmušais no biķera atiet kā no ugunskura izvilktā pagale, vai dzelzsrūdas izdedža gabals. Pašā miesā vai nu tiek likta nāves sēkla, vai arī tā tūlīt pat arī seko, kā tas pēc Apustuļa piebildes (skat.: 1 Kor.11,29-30) bija Korintas Baznīcā. Tāpēc ņemot dalību sv. Vakarēdienā, tas ir jādara ar bailēm un trīsām un pienācīgu sagatavošanos.

Šī sagatavošanās izpaužas sirdsapziņas attīrīšanā no pazudinošiem darbiem. Lai cilvēks pats sevi pārbauda, māca Apustulis, un tā lai viņš ēd no šīs maizes un dzer no šī biķera (1 Kor.11,28). Grēksūdze, ar naidu pret grēku un solījumu pielietot visus līdzekļus, lai no tā atbrīvotos, cilvēka garu padara par trauku, kas pateicoties Viņa svētībai, spēj ietilpināt sevī neietilpināmo Dievu. Izlēmība un solījums faktiski ir tā vieta, uz kuras stāvot notiek mūsu saskarsme ar Kungu, jo tā ir vienīgā tīrā vieta, viss pārējais mūsos ir netīrs. Tāpēc Dievgaldam cienīgi nesagatavojas neviens, vienīgi Kungs savā žēlastībā to pieļauj, dēļ grēksūdzes ar satriektību un solījumu.

Ar to tad nu varētu arī aprobežoties: izsūdzi cienīgi grēkus – un būsi cienīgs sv. Mielasta dalībnieks. Taču pati grēksūdze arī ir Noslēpums, kas prasa cienīgu sagatavošanos, un, vēl vairāk, ja gribam to izkopt līdz pilnībai, tad tā prasa īpašas darbības, jūtas un ievirzes, kas nevar tikt veiktas un parādītas pēkšņi, bet prasa laiku un zināmā mērā īpašu sevis veltīšanu vienīgi tam. Tāpēc tā allaž ir tikusi veikta pēc zināmas kārtības, ar iepriekšējiem darbiem un vingrinājumiem, kas palīdz tai labāk sagatavoties un veicina gan labāku savu grēku pazīšanu, gan satriektības ierosināšanu un izpausmi šo grēku dēļ, gan arī solījuma stingrības pasargāšanu. Visas šīs darbības kopā sastāda jeb veido gavēšanu.

No tā izriet, ka Noslēpumos piekoptās svētīgās dzīves paaugstināšanai un nostiprināšanai ir nepieciešams iedibināt gavēšanu ar visiem tās piederumiem,- izsūdzēt grēkus un šādā veidā sagatavojoties, cienīgi baudīt sv. Vakarēdienu. Tātad, ir nepieciešams iedibināt gavēšanu, vai, pareizāk sakot, uzlikt sev gavēšanu, jo to pie mums jau ir iedibinājusi Svētā Baznīca. Četri gavēņi ar šādu mērķi tad nu arī ir noteikti, lai to laikā visi dievbijīgie varētu gavēt, izsūdzēt grēkus un saņemt sv. Vakarēdienu. Tāpēc tam, kurš tiecas pēc pilnības ir jāuzliek sev par noteikumu jeb likumu gavēt četras reizes gadā, visos lielajos gavēņos. Tā arī stāv rakstīts “Pareizticības mācības izklāstā”.

žo dedzību gavēt biežāk un pat nepārtraukti; gluži tāpat kā tas netiek uzliktas līdzīgi jūgam uz tiem, kuri savu apstākļu dēļ to pildīt nespēj. Taču ir nepieciešams sekojošais: liec lietā visu, cik no tevis atkarīgs, lai pagavētu četras gavēšanas gadā. Pasaulē dzīvojošajiem lajiem četrreizēja gavēšana ir pieticīga, apmierinoša, un, kā pārbaudīts, ļoti pestījoša. Tas, kurš tā dara, tas neizceļas no pārējo vidus, tāpēc nekļūst lielīgs, kā tāds, kas pārspējis citus. Lielā un Fīlipa gavēņa laikā, starp citu, var praktizēt gavēšanu divas reizes – gavēņa sākumā un beigās. Te tad nu arī sanāks visas sešas gavēšanas reizes.

Gavēšana šķir no gavēņa ņu aizvadīšanas. Gavēšana ir daļa no gavēņa, taču atšķiras no tā ar lielāku stingrību attiecībā uz ēdienu un miegu, un ar to, ka vienmēr savienojas ar citām dievbijīgām nodarbēm, kā piemēram: ar sadzīvīsku rūpešību un darbību pārtraukšanu, cik vien tas iespējams; ar svētu grāmatu lasīšanu, kurš spēj to, ar regulām baznīcas iedibināto dievkalpojumu apmeklēšanu u.c. Vispār šis laiks tiek veltīts vienīgi dievbijīgām nodarbībām, kuras visas tiek vērstas uz to, lai pienācīgi nožēlotu grēkus, grēksūdzētu tos izsūdzētu un pēc tam ņemtu dalību euharistijā.

Tādējādi, ir redzams, ka gavēšanas sastāvā ietilpst visas dzīves pārskatīšana un spodrināšana, visas tās iekārtas atjaunošana, mērķu attīrīšana, sadraudzības ar Dievu padziļināšana, gara un visas mūsu būtnes atjaunošana. Tas it tas pats, kas nomelnējušu drēbju balināšana vai arī nomazgāšanās pirtī pēc tāla ceļa. Kristietis ir ceļa gājējs un, lai cik arī uzmanīgs viņš nebūtu, tomēr neizdosies izvairīties no putekļiem – kaislīgām iedomām un grēkā krišanas traipiem. Lai cik maza arī nebūtu netīrība, taču tā ir tas pats, kas pulvera šķipsniņa acī vai graudiņš pulkstenī,- acs neredz, pulkstenis neiet. Tāpēc laiku pa

laikam ir nepieciešams sevi uzspodrināt. Cik gudri Baznīcā mums tāpēc viss ir iekārtots un cik pestījoši ir ar pazemību pakļauties reiz iedibinātajai kārtībai!

Lūk gavēšanas nozīme! Gavēšana ir mūsu dzīvības uzturēšanas, uzmundrināšanas un saglabāšanas līdzeklis; bet galvenais,- tā ir rūpīga visas dzīves un tās laikā notikušo kritienu un to cēloņu pārskatīšana un tādu līdzekļu pielietošana, lai turpmāk no tiem izvairītos. Kad grēki ir iepazīti, ar satriektību un nepatiku no sirds padzīti, grēksūdzes un apsolījuma nomazgāti, tad trauks ir sagatavots. Sv. Vakarēdiena laikā nāk Kungs un saskaras ar cienīgā cilvēka garu, kam būtu jājūt: es neesmu viens, bet kopā ar Tevi.

E. Pietuvošanās nepārtrauktai gavēšanai

Gavēšana ir vienreiz veicama, taču gavēšanas garu ir jāpadara neatslābstošu un nepārtrauktu; bet tālab ir jāpielieto sava veida vingrinājumi, kas palīdzētu tam iesakņoties.

Tā kā gavēšana sevī satur trīs svētību dāvājošas darbības: īpašu atturību ēdienā, grēksūdzi un sv. Vakarēdiena baudīšanu, tas šīs trīs tad nu arī vajadzētu novest līdz iespējamai nepārtrauktībai vai iespējamajam. Tam ir nepieciešams:

a) Attiecībā uz gavēšanu

1) Ievērot visus lielos (daudzdienu) gavēņus, jeb gavēņu laiku pavadīt īpašā attiecībā uz ēdienu, lai pati miesa sajustu spēku zudumu, nepietiekamību, tādu kā slimīgumu. Gavēšanai tiek nozīmēts zināms dienu skaits gavēņa ietvaros, kad darbi tiek atlikti un viss tiek vērsts vienīgi uz sirdsapziņas attīrīšanu; īpaši atturības laikā viss norit līdzīgā veidā, gavēņa nozīme samazinās un pārējās nodarbības tiek pieskaņotas iespējām. Viena pat miesas nomākšana, ar visu izpriecu pārtraukšanu, kā tas piedien šim skumji laikam, gan atvieglina garu, gan piesaiste Dieva žēlastību. Cik tas tāpēc ir spēcīga apgarošanas līdzeklis!

2) Ievērot gavēni trešdienās un piektdienās. Tas laiku pa laikam cilvēkam spēcīgi atgādina, ka viņš nav brīvībā, bet verdzībā, nes jūgu, iegrožo jutekliskuma uzplūdus, apskaidro un dāvā mundrumu; tā ir it kā norimstoša dusmīga zirga savaldīšana ar iemauktu un grožu palīdzību.

3) Un, bez tā visa, patvaļīga pastiprinātas atturības uzņemšanās arī citās dienās, jo īpaši pirmdienās, kā tas ir pierasts. Daži atsakās no zināma veida barības vielām un pastāvīgi uzturā lieto gavēņa ēdienu, citi to dara ik pārdienas utt. Ir dažādi pastiprinātās atturības veidi un visi ir derīgi un tiek ieteikti atkarībā no paša spēkiem un centības.

b) Attiecībā uz grēksūdzi

1) Ikvienu, sirdsapziņu nomācošu grēku ir jāsteidz attīrīt grēku nožēlā, negaidot konkrētu gavēšanas laiku. Ir labi, ja grēks dvēselē neaizkavējas pat uz dienu, bet vēl labāk – pat ne stundu, jo tas aizden svētību, laipa drosmi un lūgšanu, un jo ilgāk tas uzturas iekšienē, jo spēcīgāk nocietina un padara vienaldzīgu. Savukārt, ar grēku nožēlas palīdzību izgrūsts ārā, atstāj aizkustinošu asaru rasu.

2) Ik dienas, dodoties gulēt, vērsties pie Kunga ar grēksūdzi, kur viss grēcīgais,- iedomās, vēlmēs, jutekļos un kaisles pilnās kustībās, tāpat kā visi labajiem darbiem pielīpošie netīrumi tiek atsegts Dievam grēknožēlošanas jūtās, kā kaut kas tāds, kas tiek darīts it kā pretēji gribai, tomēr mīt mūs un dara mūs nešķīstus un nederīgus gan Dieva acīs, gan arī raugoties uz to no pašiem piemītošā tīrības un pilnības redzesloka. Gatavojoties iemigt, ir jājūtas tā, it kā tu gatavotos pamest šo pasauli; grēksūdze uz to labi noskaņo. Miega laikā viss dienas garumā iemantotais pārtop par mūsu iedabu,- to visu ir jāattīra, ar satriektību noraidot visu jēlo un nepieklājīgo; pēc tam viss mēdz būt tīrs.

3) Izsūdzēt grēkus nepārtraukti, t.i. ikvienu netikumisku un nešķīstu iedomu, iegribu, sajūtu un kustību, tiklīdz tā ir nonākusi līdz apziņai atklāt visuredzošajam dievam. Darīt to gara satriektībā, lūgt par to piedošanu un spēku izvairīties no tā turpmāk; tas ir līdzvērtīgi tam, it kā tu šajā brīdī būtu attīrījies no nešķīstības. Šāda darbība ir visai pestījoša. Tas ir tas pats, kas attīrīt acis, ejot pret putekļiem; šī darbība pagēr stingru prātu un sirds kontroli. Bet tas, kurš ir savākts, tas vienmēr ir arī centīgs un dedzīgs. Turpretī, ja mēs ar satriektību un grēku nožēlu neizgrūdisim iedomas un iegribas uz āru, rēta sirdī neizzudīs. Bet cik gan nav šādu neievērotu rētu, attīstīties sākušu iedomu! Nav nekas dīvains, ja pēc tam seko atdzišana jeb dedzības zaudēšana un krišana. Iedoma pie iedomas vieglāk rada iegribu,

iegriba pie iegribas – piekrišanu, bet tur jau arī klāt iekšēja netiklība vai laulības pārkāpšana un kritiens. Taču tas, kurš nepārtraukti nožēlo grēkus, turpina sevi spodrināt un attīrīt sev ceļu.

4) Būt vaļsirdīgam, t.i. ikreiz, kad ir kāda neizpratne, apmulsums vai jauna izpratne, - atklāt to savam domubiedram vai savam garīgajam tēvam, ar tādu aprēķinu, lai viņš to visu izvērtētu, pieņemtu galīgo lēmumu un teiktu noslēdzošo vārdu. Šādā veidā var izbēgt no visām dikstāvēm un novirzēm, tiek iegūta prasme pašam pieņemt lēmumus un, tāpat, tiek nosargāts laiks, kas dažkārt tiek izšķiests tukšā sapņošanā.

Bet galvenais, ir nepārtraucama drošība, nesatricināma pārliecības stingrība, ar ko ir saistīta arī gribas nelokāmība un darbības līdzsvarotība.

Pielietojot visas šīs darbības, grēksūdze patiešām kļūst nepārtraukta. Gars tiek turēts satriektības, aizkustinājuma un pašnoniecināšanās stāvoklī, krītot pie zemes lūgšanā – tāpat ir dzīvs. Visnoderīgākā darbība dedzības gara un cītības kvēles uzturēšanai ir tieši šī, tā, ka dažiem pat visa viņu prakse gan sevis, gan citu labā ar to vien aprobežojas: ik brīdi nožēlojot grēkus un raudot par tiem.

c) Attiecībā uz sv. Vakarēdienu

1) Pēc iespējas biežāk ņemt dalību liturģijā un tās laikā stāvēt ar stingru un gaišu ticību tobrīd pienesamajam Dieva upurim. Miesas un Asiņu Noslēpums ir kristiešu Dievišķā barība un ir upuris. Liturģijas laikā pie sv. Vakarēdiena dodas ne visi un ne vienmēr, bet upuris tiek pienests no visiem un par visiem. Tāpēc arī visiem tajā ir jāpiedalās. Bet dalību visi ņem ar ticību, ar sāpju pilnu satriektību par grēkiem, pašnoniecināši krītot pie Kunga kājām, kurš kā jērs sevi upurē par pasaules dzīvību. Viena dzīva, reāla šā Noslēpuma apcerēšana spēcīgi atdzīvina un uzmundrina garu. Savukārt ticība un satriektība allaž dod attīrīšanos no grēkiem, bet nereti arī apslēptu Kunga pieskaršanos kristieša sirdij, dāvājot saldumu un atdzīvinot viņu, it kā sv. Vakarēdiena garā.

Šāda pieskaršanās ir saldāka par medu un stiprāka par visiem stiprinošajiem garīgajiem līdzekļiem. Taču jāatceras, ka tā pilnībā ir Dieva dāvana. Kad, kam un kā to dāvāt – tas ir atkarīgs no Paša Kunga. Kristietim to ir jāpieņem ar godbijību un prieku, un jātriumpfē ikreiz, kad tā tiek dota; taču īpaši netiecoties pēc tās, neizdomājot paņēmienus, kā šo dāvanu iegūt, un ir labāk sev pat neuzticēties, vai maz esi to saņēmis, vai tā ir tāda vai nav. Tas tā ir nepieciešams tādēļ, lai izvairītos no lielīšanās un pasargātos no pašpievīluma.

2) Ja nav iespējas atrasties Dievnamā, tad nepalaid garām svētā un Dievišķā upura stundu bez nopūtas un vēšanās pie Dieva; ja iespējams, sāc lūgties un izpildi vairākas zemloces. Kaut kas šausmīgs dabā liek nodrebēt visai radībai: piemēram, pērkons, zemestrīce, vētra. Dievišķā upura brīdī dievnamā notiek visšausmīgākā lieta, visvarenākā gan uz zemes, gan arī debesīs; taču notiek neredzami, garīgi, bezgalīgā Trijādīgā Dieva, Svēto Eņģeļu, visa Debesu Baznīcas pulka acu priekšā, visu uz zemes mītošo un garīgajā cīņā iesaistīto ticības acu priekšā – neredzami, toties reāli. Tāpēc arī ticīgajam šīs minūtes nevajadzētu palaist garām bez uzmanības. Bet, ja tās paliek atmiņā, tad no šīs atminēšanās vien jau tiek iekvēlināts gars un paceļas pretim Dievam, tādā veidā piesaistot svētību.

Lūk, kādā veidā gavēšanas darbības spēj pietuvoties nepārtrauktībai, lai kopā ar iekšējo darbību, pastāvīgā sasprindzinājumā un spēkā uzturētu dedzības kvēli un meklējošo garu, bet ar tā palīdzību arī, - arī visus dvēseliski – miesiskos varoņdarbus pārvērstu par pestījošiem līdzekļiem mūsu iekšējā cilvēka izaugsmei un nostiprināšanai.

Tāda ir vispārējā pamācošo noteikumu kārtība. Pamatodamās dzīves būtībā, tā ir būtiski nepieciešama ikvienam, kurš meklē Dievu. Taču te ir parādīti tikai noteikumu pirmsākumi; gars un spēks: piemēram, attiecībā pret ķermeni – neizdabāt ķermenim nevienā no miesas funkcijām; vai attiecībā uz ārējo sadzīvi –vairīties no visa, kas piesātināts ar kaislības garu, piesaistot dvēseli pie visiem spēkiem un visu darot svētīgo līdzekļu ietekmē. Šie faktiski ir būtiskākie askētiskas darbības punkti. Bet, kas attiecas uz šo pirmsākumu pielietošanu, tad, ņemot vērā personu daudzveidīgo stāvokli, arī tai ir jābūt daudzveidīgai un visiem vienādi noteikumi šajā gadījumā noteikti nederēs. Piemēram, lai izdziedinātu prātu, tajā ir jāiemūžina Dievišķās patiesības, pēc Svētās Baznīcas izpratnes. Tas var tikt izdarīts lasīšanas, klausīšanās un pārrunu ceļā, vai arī var tikt aizgūts no Dieva vārda, tēvu mācības, svēto dzīvesstāstiem un svētrunām. Te jau garīgajam tēvam ir jāskatās, kāds kuram paņēmieni ir piemērotāks un kā to var pielietot. Lai kā kurš to nedarītu, lai tikai izdara. Tāpēc askētismam, kas pats

par sevi ir viens vienīgs, izpaužot sevi uz āru, ir bezgalīgi daudz visdažādāko formu. Ir vienīgi jāpatur prātā, ka tas garīgais tēvs, kurš dedzības garu slāpē ar visdažādākajiem atvieglojumiem un indulgencēm, vai arī nomierina un iemidzina vienaldzības un nejutības stāvoklī nonākušos, ir dvēseles pazudinātājs un slepkava, jo ceļš ir tikai viens – šaurs un bēdu pilns.

Vispilnīgākā un veiksmīgākā tā visa izpildīšana ir saistāma ar klosterību. Tas ir dzīvesveids, kas savā labākajā, tīrākajā un pilnīgākajā formā realizē askētisma prasības tieši pēc gara. Tas ir grūts un grēknožēlas pilns; allaž sastāv no tiem, kas vada, un tiem, kurus vada; pēc savas prakses nošķirts no ārējā, pēc savas prakses – ierobežots miesiskajās vajadzībās; tas pašķir vislielāko plašumu vingrinājumu, lasīšanu, dievkalpojumu, lūgšanu un paklausības pielietošanai. Tas ir jo īpaši pielāgots praktiskai kaislību uzvarēšanai gan vispārējā kārtībā, ar nabadzību, stingrību, neļaušanos mieram, sevis neievērošanu, un arī individuālā kārtā – garīgā padomdevēja vadībā. Tāpēc vērīgam mūkam pēc tam ātri vien briest iekšēja tiekšanās pēc Dieva, - dēļ visizlēmīgākās pašuzpurēšanās un atsacīšanās no visa, dēļ lielākas iespējas uzturēties sevī un dēļ nesātīgas sevis piebarošanas ar lūgšanas garu. Vērīgais un uzmanīgais ātri vien šeit sasniedz klusumu jeb prāta vienatni un dodas pie miera – izraugās vientuļnieka dzīvi vai pilnīgu noslēgšanos.

3. Noteikumi cīņai ar kaislībām, jeb sevis aizliegšanas sākums

Pieturēšanās pie parādītās kārtības ir spēcīgs un varens līdzeklis kaislīguma iznīcināšanai, tas palīdz mums attīrīties un laboties. Uzturoties tajā ar apziņu un brīvību, cilvēks tādā veidā it kā pagrūž malā kaislīgumu, nīdē to, nedodot tam brīvību vai uzveļot tam kā jūgu augstākminētos noteikumus visā savu spēku un darbības frontē. Šādā veidā apslāpētās kaislības dziest kā svece apakš trauka. Taču nekādā gadījumā nedrīkst aprobežoties ar šo vienu pozitīvo darbību. Tiek iedibināti krietni pabojāto un kaislību piesūcināto spēku dziedināšanai paredzētie noteikumi. Ar to pašu spēku, kas ir ļaunumā, tagad ir jādarbojas labā pusē. Tāpēc nav iespējams nesatīkties ar ļaunumu pašos pirmsākumos un darbības rašanās brīdī pirmajā spēku kustībā. Ja labais ar ļauno nedrīkst būt kopā un no mums tiek prasīts vienīgi labais, bez jebkāda ļaunuma piejaukuma, tad no ikviena darba vajadzētu padzīt ļaunumu, lai sāktu un darītu tikai absolūti labo. Tādējādi, nepārtrauktā saistībā ar tiešu pozitīvo spēku nodarbošanos allaž ir arī netiešā, kas ir vērsta uz tur dumpojošos ļaunuma un kaislīguma padzīšanu, vai citiem vārdiem runājot, cīņa ar kaislībām un iekārēm. Pati šī sevis nostiprināšana minētajās askēzēs un pieradināšana pie tām ir sasniedzama ar cīņas un karošanas palīdzību, uzvarot kārdinājumus un valdzinājumus. Kurš gan ir kļuvis par gavētāju bez cīņas pret vēderu, vai arī iemantojis bērna ticību, neuzveicot paļaušanos uz paša prātu un paša spējām? Un tas nav kādā vienā jomā, bet visā pozitīvās darbības frontē, sākot no visiekšējākā izejas punkta, līdz pat tās galējām robežām, kad tiek pamesta pasaule. It visur rit cīņa, tā, ka parādītā kārtība, būdama spēku un iedabas atjaunotāja, tai pat laikā ir arī nepārtrauktos garīgās cīņas darba lauks! Uzveic nedabisko, kad tas ir spēkpilns, tad spēks pāries pie dabiskā; noplēs, notrauc ļaunumu – ieraudzīsī labo. Gara cīņa pagēr nepārtrauktas uzvaras.

Visu iekšējo uzvaru iespēja, pamatojums un priekšnoteikums ir pirmā uzvara pār sevi – savas gribas salaušanā un sevis uzticēšanā Dievam ar nepatikas pilnu visa grēcīgā noraidīšanu. Te rodas nepatika pret kaislīgumu, naidis un riebums, kas arī ir garīgais karaspēks un, kas viens pats aizstāj visu karapulku. Kur šīs nepatikas un naida nav, tur bez cīņas uzvara jau ir pretinieka rokās; turpretī, tur, kur ir, tur uzvara mums nereti iekrīt rokās bez cīņas. No tā redzam, ka līdzīgi tam kā pozitīvās darbības izejas punkts ir mūsu iekšējais, tāpat tas ir izejas punkts arī cīņai, tikai uz citu pusi. Apziņa un labā griba, pāriedama labā pusē un to iemīlējama, ar naidu satriec jebkādu ļaunumu un visu kaislīgumu, un turklāt tieši savu. Tieši tas faktiski arī veido pāreju jeb lūzumu. Tāpēc spēks, kas karo ar kaislībām, ir arī prāts, vai gars, kurā ir apziņa un brīvība, - svētības uzturētis un stiprināts gars. Caur to, kā mēs redzējām, dziedinošais spēks pie mūsu iedabas spēkiem nonāk caur askēzēm; caur to arī satriecošais, uzvarošais spēks cīnoties nonāk līdz kaislībām. Un pretēji: kad kaislības izslienās, tad tās tēmē tieši uz prātu jeb garu, t.i. alkst pakļaut apziņu un brīvību. Tās ir mūsu iekšējā svētnīcā, kur ienaidnieks no dvēseliskā miesiskuma kā no slēpņa ar kaislību palīdzību raida savas saindētās bultas. Taču, kamēr neskartas paliek apziņa un brīvība, t.i. stāv labā pusē, tad, lai cik liels arī nebūtu kritiens, uzvara būs mūsu.

Šādā veidā tomēr netiek apgalvots, ka viss uzvaras spēks nāk no mums, parādīts tiek vienīgi izejas punkts. Atbalsta punkts cīņai ir mūsu atjaunotais gars; savukārt uzvarošais un iznīcinošais spēks ir

svētība. Kaut ko vienu tā mūsos rada, bet kaut ko citu – posta, taču tas atkal notiek ar gara jeb apziņas un brīvās gribas starpniecību. Cīņā iesaistītais ar vaimanām krīt Dieva priekšā, sūdzoties par saviem ienaidniekiem un ienīstot tos, un Dievs viņā un ar viņa starpniecību padzen un satric tos. Turiet drošu prātu, saka Kungs, es pasauli esmu uzvarējis (Jņ.16,3). Es visu spēju Tā spēkā, kas mani dara stipru, apliecina Apustulis (Fil.4,13),- tieši tāpat kā bez Viņa mēs neko nespējam. Kurš grib uzvarēt pats, tas bez šaubām, kritīs vai nu tajā kaislībā, ar kuru cīnās, vai blakus kaislībā. Bet tas, kurš ir nodevies Dievam, gūst uzvaru it kā ne no kā. Ar to tomēr netiek noraidīta sevis aizliegšana, bet tiek parādīts vienīgi tas, ka ar visu sevis aizliegšanu, tās panākums jeb uzvara nekad nevar būt mūsu, bet ja ir, tad allaž no Dieva. Tālab arī visiespējamākajā veidā pretojies un cīnies, taču neaizmirsti visas savas bēdas uzticēt dzīvīvajam Dievam, kuš saka: "Ļaunā dienā es esmu kopā ar tevi, nebīsties".

Kā gan cilvēkam būtu jārikojas, jeb kādi paņēmieni vispār noder kaislību uzveikšanai? Lai to noteiktu, vajag pārlūkot un uzrādīt visus viņa ienaidniekus, bet tāpat arī to, kādā veidā tie uzrodas un darbojas; no tā pats par sevi tiks noteikts arī veids kā ar tiem cīnīties. Panākums cīņā lielā mērā ir atkarīgs no visa cīņas satura pārskatāmības.

Mūsu virzīšanās labestības virzienā nemēdz būt mierīga, jo kaislības vēl ir dzīvas un turklāt tās saņem klātesošās, nemierīgās, redzamās pasaules un tajā valdošo tumšo spēku palīdzību. Šie ir to kustību avoti, kas mūsos saceļas pret labo.

Līdz pievēršanās brīdim viss cilvēks ir kaislību varā. Pēc pievēršanās, būdams dedzības pilns, gars ir tīrs. Bet dvēsele un miesa paliek kaislību varā. Kad sākas to attīrīšana un ārstēšana, tās kļūst stūrgalvīgas un sāk aizstāvēt savu dzīvību un pretoties to vajātājam – garam. Šīs sacelšanās lielākoties notiek miesiskajos un dvēseliskajos spēkos un grauj garu, tā kā tas asimilē šos spēkus. Taču mēdz būt kustības, kas ir tieši vēstas uz garu. Tās ir nokaitētas bultas, ko ienaidnieks no miesiskā dvēseliskuma slēpņa raida pret gūstekni, kurš izbēdzis no viņa tirānijas. Neraugoties uz to, ka mūsos ir izdziedināta daļa, grēka un kaislību sacelšanās izpaušanas un ir sajūtama visas mūsu būtnes izpausmēs tieši no šejienes.

1) Ķermenī: to izejas pirmsākums ir izdabāšana miesai, ar ko vistiešākajā veidā ir sasaistīta miesiskā dzīves uzbudināšanās un jutekliskā tīksme. Kur tās ir, tur ir arī netiklības iekāre, nesātība ēšanā, izdabāšana garšai, slinkums, izlutinātība, jutekļu jeb maņu nesavaldība, daudzvārdība, izklaidība, nespēja nosēdēt vienā vietā, visatļautība, izsmējīgums, tukšvārdība, miegainība, snaudas pilns acu skats, kāre pēc patīkamā un visa veida izdabāšana miesai tās iekārēs.

2) Dvēselē: a) prāta daļā – paļaušanās uz prātu un ticība vienīgi tam, pretī runāšana, sacelšanās pret Dieva prātu, šaubas, uzpūtība un lielība, ziņkāre, prāta nesavāktība, iedomu klaiņošana; b) vēlmju daļā – patvaļīgums, nepakļaušanās, valdnieciskums, nežēlīgums, uzņēmība, pašpaļāvība, ieraušana, nepateicība, augļošana; c) jūtu daļā – sirdsmieru un klusumu satricinošas kaislības jeb dažāda veida patikšanas un nepatikšanas: dusmas, skaudība, naidis ļaunums, atriebīgums, nosodīšana, nicināšana, godkārtība, slavas kāre, garlaicība, skumjas, bēdas, grūtsirdība, iepriecinājumi, jautrošanās, baiļošana, cerības, gaidas.

Visu šo dvēseliski – miesisko kaislību avots ir patmīla jeb patība, kura, kaut arī sākumā uzvarēta vai noraidīta, taču bieži izslienas un, ietērpusies kādā kaislībā, uzsāk cīņu ar garu. Šī atlikusī patība ar visu kaislību pulku sastāda tagad trūdošo, miesisko cilvēku un ir tieši tā cita bauslība locekļos, par ko runā Apustulis (Rom.7,23), no kuras allaž ceļas kaut kas pretējs tam, ko vēlas gars. Svētie tēvi, negribēdami izkļēdēt garīgā cīnītāja – kristieša uzmanību, centās visas kaislības aizvirzīt līdz pirmsākumiem, lai redzētu, uz ko cīnītājam ir jātēmē. Ar šo mērķi pie izejas punkta jeb patības tie novieto trīs kaislības: izpatikšanu, mantkārtību un lepnību, bet pēc tam vēl piecas citas, kas turpinājumā ceļos no šīm. Ar to aprobežodamies, viņi aprakstīja šo kaislību sacelšanos un norādīja paņēmieni kā pret tām cīnīties. Kurš izpatikšanu sev nocērt ar sevis saniknošanu, mantkārtību – ar nabadzību, lepnību – ar pazemību, tas ir uzvarējis patību, jo to ir vieglāk iznīdēt viņas bērnos, nevis pašu sevi.

Tas viss – dvēselē un miesā. Taču arī atdzīvinātais vai, pareizāk sakot, atdzīvoties sākušais gars nav brīvs no tēlu uzmācšanās, kas ir jo bīstamāki tāpēc, ka attiecas uz dzīvības izejas punktu un sava smalkuma un dziļuma dēļ dažkārt paliek neievēroti. Un šeit, tāpat kā dvēselē un miesā, iepretim visam garīgās iekšējās dzīves saturam ir pretēju kustību un stāvokļa rinda, kas to padzen un aizsedz. Tā piemēram, uzturēšanās iekšienē un savākšanās vietā bieži vien mēdz būt sevis izsviešana uz āru,

izpaušanās jūtās; triju iekšienē atrašanās un savākšanās aktu: uzmanības, možuma un skaidrības vietā – prāta izklaidība, iekšējs sajukums, nemiers, vājums, atvieglājumi, nolaišanās, visatļautība, pārdrošība jeb nekaunība, aizraušanās, pieķeršanās, aizvainotība; tā vietā, lai apzinātos garīgo pasauli – Dieva, nāves, tiesas un visa garīgā aizmiršana.

Garā galvenais ir apziņa, kas pārtiek no atrašanās iekšienē. Tai krītot, krīt arī darbīgums un aktivitāte. Tas kļūst par iemeslu tam, ka Dieva bijāšanas un sajūtas, ka esi atkarīga no Viņa vietā saceļas bezbailība, tā vietā, lai izraudzītos garīgo un augstu to vērtētu – vienaldzība pret visu, tā vietā, lai atsacītos no visa – sevis nomierināšanai (kāpēc sevi spiest!), grēknožēlas jūtu vietā – nejutīgums, gurdenums, neierosināmība un uzticības Dievam - darīšana, kas pašam tīk.

Uzklupusi apziņai vai brīvībai, kāda no šīm jūtām pilnībā aizsprosto vai arī samazina mūsu garīgās dzīves aizsākumu un rada tam lielas briesmas. Lūk, kad ir ārkārtīgi nepieciešama palīdzība no malas. Pats cilvēks šīs savaldzinošās kustības dažkārt pat neapzinās, jo tās pieder pie vissmalkākajām domām. Dvēseliskās un miesiskās kaislības ir acīmredzamākas, rupjākas, kaut arī starp tām ir smalkas, piemēram, izdabāšana miesai vai paļaušanās uz savu prātu un pretī runāšana. Teorētiski tās ir saprotamas, bet praksē bieži vien paliek apslēptas.

Lūk tāda ir šī, ik brīdī mūsu jauno dzīvi aprīt gatavā grēkpilno pretestību orda... Cilvēks staigā pa savas būtnes zemi kā pa slīkšņu, ik brīdī gatavs tajā iegāzties. Kad ej, dari to ar piesardzību, lai nepiedauzi savu kāju pie akmens.

Uzturēdamās iekšienē, kaut arī zem jaunu noteikumu un kārtības jūga, darbojoties garam, visas šīs nepareizās kustības nebūtu nemaz tik negantas, ja nesaņemtu palīdzību no kaimiņos mītošajiem vecākiem – pasaules un dēmoniem.

Pasaule ir piepildīta kaislību pasaule, jeb staigājošas kaislības personās, paradumos un darbībās. Pieskaroties tai ar kādu daļu, nav iespējams nesatraukt arī sevī atbilstošu rētu, vai kaislību, to līdzības un vienādās noskaņotības dēļ. Tāpēc ikviens pasaulē dzīvojošais caur iemesliem un kārdinājumiem tiecas uz tām ar sevī mītošo kaislību starpniecību.

Taču ir dažas uzbudinošas lietas, kas īstenībā pieder pašai pasaulei. Proti: tās apburošā āriene un panākumi iet visā, šausminošais spēks – pamestības sajūta un vienatne daudzo cilvēku vidū, it visā – šķēršļi, dzēlīgumi, apsmieki, nicinājums, neuzmanība, nelikumīga darbību izsauktās mocības. Tam seko apspriešanas, vajāšana, ieļaušanās, zaudējumi, visa veida bēdas.

Un ļaunie gari, kā ļaunuma pirmsākums, ar saviem mūļiem ik uz soļa apņēmot cilvēkus, panāca tos uz visa veida grēkiem, darbojoties ar miesas, jo īpaši ar jutekļu un tās stihijas starpniecību, kur ir dvēsele un paši ļaunie gari. Tāpēc arī uz tiem kā uz cēloni var attiecināt ikvienu kaislību un ikvienu grēcīgu sacelšanos. Taču grēcīgajā aplī ir kas tāds, ko spēj iedvest vienīgi ļaunie gari, uz ko iedaba, neraugoties uz savu samaitātību izrādās nespējīga, proti: zaimojošas, šaubu pilnas, neticības un neparasta pretīguma iedomas, prāta aptumšošanās, visāda veida pievīlumi un, vispār, kaislību pilni, dūmojoši kārdinājumi, piemēram: neapvaldāma netiklības iekāre, līdz nāvei nesamierināms naidis u.c. Bez šīs neredzamās uzņēmšanās no ļauno garu puses, ir arī redzami, ar miesu sajūtami uzbrukumi: tie ir visāda veida spoki, kuru ietekme izplešas līdz pat varai pār miesu. Lai iepazītu visu ļauno garu viltību, der izlasīt Nifonta, Spiridana un citu dzīves aprakstus.

Tas ir viss, kas saceļas pret jauno cilvēku gan no iekšienes, gan no ārienes. Vērīgie saka, ka nepaiet ne minūtes, lai neuzmāktos kāda no šīm kustībām, kas arī ir neizbēgami; jo redzam, ka tas, kurš tiecas pēc labā no visām pusēm ir naidīga pulka ielenkts, ieslīdzis tajā kā jūrā. Tostarp, bez visu šo daudzo ienaidnieku redzēšanas, panākumu gūšanas cīņā ir nepieciešams zināt arī to, kādā veidā mēdz notikt šie uzbrukumi.

Iztēlosimies, kur ir cilvēka persona pēc pievēršanās. Tā ir iekšienē, citā pasaulē, stāv un darbojas cetur, domās viņam ir garīgie priekšmeti un garīgas ieceres padomā. Tātad viņš ir aizgājis no kaislīgā un grēcīgā. Kad vēlāk izveidosies labestības attīstībai labvēlīga noteikumu kārtība, tad varēs redzēt, ka viņš viss stāv garīgas svētas gaismas sfērā. Viss grēcīgais un kaislīgais ir aizvākts no viņa uzmanības loka un ir pakļauts noteikumu jūgam, laiku pa laikam tas izraujas, un atkal pabēg sāņus, aizraujot vai neaizraujot uzmanību. Tas tikai sevi parāda iekšējai redzei, atgādina par sevi, vēlas, lai vienīgi viņam pievērstos, par viņu atcerētos un domātu. Tāpēc galvenā forma, kādā mūsos atklājas ļaunums, ir iedomas. Ienaidnieks jau tad vien ir ieguvējs, ja paspējis aizņemt mūsu domu ar sliktu iedomu, bet nereti var svinēt arī uzvaru,

jo uz iedomas pusi drīz vien var noslieties vēlme, bet vēlmei var sekot arī lēmums to realizēt; bet tas jau ir grēks un kritiens. Uz šā pamata balstoties, sevi vērīgi uzmanījušie svētie tēvi kaislību sacelšanās veidus, to pakāpes un aizraušanos ar tām ir sarindojusi šādā secībā: pēkšņs domas iebrukums, iedoma, tīksmināšanās, vēlme, kaislība, tieksme, lēmums, bet tam seko arī darbība. Savas parādīšanās veidolā tie dažkārt attīstās pakāpeniski, viens aiz otra, bet dažkārt katrs no tiem izpaužas atsevišķi, it kā ārpus kārtības, izņemot lēmumu, kas allaž ir nevis tiešs akts, bet tāds, pirms kura ir notikusi apdomāšana un brīvības nosvēršanās: kamēr tas nav pieņemts, tīrība ir neskarta un sirdsapziņa tīra. Tāpēc visi akti pirms tā tiek apzīmēti ar vienu vārdu: iedoma – vienkārši iedoma vai ar pielikumu, vienkārša iedoma, kaislīga, rupji jutekliska; tāpēc, ka tā mūsos parādās vai nu vienkārši kā iedoma, vienīgi grēcīgā priekšmeta iztēlošanās, vai arī kā iekāre un iegriba, vai arī, galu galā, kā kaislība, kā dziņa. Visi šie akti vedina, kārdina prātu vai garu uz kaislīgo un grēcīgo; taču tas vēl nav ļaunums, nav grēks, kamēr vien prāts nedod tam savu piekrišanu, bet ikreiz, kad tie parādās, sāk ar tiem cīņu, līdz tie tiek padzīti. Cīņas robežas – no iedomas, iekāres, kaislības un dziņas rašanās – līdz to izžušanai un attīrīšanai, tā, lai nepaliktu nekādu pēdu; uz to tad nu arī ir vērsti visi šīs cīņas noteikumi. Tiesa, pasaule, tāpat kā sātans iedarbojas no ārienes; taču to kārdinošās darbības līdz mūsu apziņai nonāk ne savādāk kā ar kādu no šiem trim, jo visas viņu rūpes ir vērstas uz to, lai satricinātu iekšējo stāvokli, noliektu uz tiem. Uz to tiek vērstas visas viņu viltības, tā, ka šajā ziņā ne paņēmienu, ne darbības, kādos tie vēršas pie mums ir svarīgi, bet tas, uz ko tie grib mūs noskaņot, tas ir svarīgi un vērtīgi dzīvē un darbībā. Piemēram, gavēšanas laikā – ne jau cilvēka ciešanas ir mērķis, bet gan kurnošas jeb izmisuma pilnas iedomas, vai arī – tikumu pamešana. Tā rezultātā, attiecībā pret garīgo cīņu, var droši nolemt: neraugoties uz to, no kurienes un kā tiek ierosināts grēcīgais, visu spēku un visu uzmanību vērš tieši uz šo grēcīgo, ar to sāc darbību un cīnies. Šis ir ārkārtīgi svarīgs likums: tas turēs cilvēku iekšienē, tātad, spēkā un zināmā veidā arī drošībā. Tāpēc arī visi svēto tēvu noteikumi ir vērsti uz iedomām, kaislībām un vēlmēm un tiek pielietoti atbilstoši to īpašībām; cēloņi, savukārt, netiek minēti, vai arī, ja tiek minēti, tad nepiešķirot tiem šajā ziņā īpašu nozīmi un nereti arī nenorobežojot. Jo gan pasaule, gan ļaunie gari, gan iekāre spēj uzbudināt un uzbudina vienu un to pašu kaislību; taču tāpēc tā neiegūst īpašu raksturu. Tātad, lūk uz ko ir jātiec vērstai visai gara cīnītāja uzmanībai, uz savu iekšieni – uz iedomām, vēlmēm, kaislībām, dziņām,- lielākoties, tomēr, uz iedomām, jo sirds un griba nav tik kustīgas kā doma, bet kaislības un vēlmes reti kad sacēlas atsevišķi,- lielākoties tās dzimst no iedomām. No tā izriet noteikums: nocērt iedomu – un tu visu nocirtīsi.

Pēc tam ļoti viegli ir ieskicēt vispārīgu garīgās cīņas aprakstu. Tas pietiekamā mērā ir attēlots “Kristīgās dzīves vēstules”. Izrakstīsim to no turienes.

No garīgās cīņas noteikumiem, kas sastāda kristieša kara mākslu, vieni veicina savlaicīgu sagatavošanos uzbrukumam, citi vieglāku kara mākslu, vieni veicina savlaicīgu sagatavošanos uzbrukumam, citi vieglāku un veiksmīgāku kaujas noslēgumu, trešie pamatīgāku gūtās uzvaras augļu nostiprināšanu sevī, vai ātrāku zaudējuma seku likvidēšanu, un kuri šā iemesla dēļ, dabiski, ir iedalāmi trijās klasēs: a)noteikumos, kuri ir jāievēro pirms kaujas, b)pašas kaujas laikā un c)pēc kaujas.

Kareivim pirms kaujas vajadzētu rīkoties tā, lai ar savu darbību vai nu novērstu uzbrukumus, vai dotu sev iespēju pamanīt tos pašā sākumā, vai pat gatavoties uzvarai. Tāpēc pirmām kārtām viņam vajadzētu ierobežot grēcīgo kustību sfēru, ievirzīt tās vienā vietā, jo tādā veidā viņam ne tikai būs vieglāk ievērot no kurienes ceļas nemiens, bet arī labāk redzams, kurp vērst savus spēkus.

Grēcīgās sfēras ārējais apraksts vispār ir šāds: nostiprinoties dzīvības centrā – sirdī, grēks iekļūst dvēselē un miesā caur visām to funkcijām, pēc tam izplatās pa visām ārējām cilvēka attiecībām un, visbeidzot, uzmet savu pārsegu visam, kas ir ap cilvēku. Tagad, kaut arī padzīts no sirds dzīlēm, tas vēl joprojām uzskāvējas tās tuvumā, joprojām pārtiek no tā, no kā pārtika agrāk; personas, priekšmeti, gadījumi viegli spēj ierosināt tās pašas domas un jūtas, kuras cilvēks ar to visu saistīja tad, kad kalpoja grēkam. Saprātīgam kareivim tagad vajadzētu aizšķērsot jeb pārtraukt šo ārējās ienaidnieka barības piegādi. Šā mērķa realizēšanai viņam ir nepieciešams: a)pārkārtot visu savu ārējo uzvedību, visam tajā piešķirt jaunu ārieni, jaunus ierosinājumus, jaunu laiku un visu citu pēc jaunās dzīves gara; b)sadalīt savu laiku tā, lai neviena stunda nepaietu bez vajadzīgās nodarbes. No nepieciešamajām nodarbībām brīvos laika posmos ir jāaizpilda nevis ar kaut ko, kas pagādās, bet gan ar nodarbībām, kas veicina grēka nonāvēšanu un gara stiprināšanu. Ikviens var pārliecināties par to, cik noderīgas šai ziņā ir dažas

ievērotajām sliecībām pretējos miesiskās askēzes; c) valdīt pār savām maņām, jo īpaši pār acīm (jeb redzi), dzirdi un mēli,- pirmajiem grēka izplatītājiem no sirds uz ārieni un no ārienes uz sirdi; d) visam, ar ko nepieciešams saskarties,- mantām, personām, gadījumiem – dot garīgus apzīmējumus, bet savu pastāvīgo uzturēšanās vietu piepildīt ar priekšmetiem, kas izsauktu dvēseles apbrīnu, lai tādā veidā , dzīvojot ārējā, cilvēks atrastos it kā kādā dievišķā arodskolā. Vispār visu savu ārišķīgo dzīvi tā būtu jāiekārto, lai tā, no vienas puses, nepieprasītu vairs īpašu uzmanību un atbrīvotu mūs no jebkādam rūpēm par sevi, bet no otras – ne tikai turētu mūs drošībā no negaidītiem grēka dumpjiem, bet barotu un stiprinātu jaunuzsākto dzīvi garā. Pie šādas kārtības grēks tiks pilnībā norobežots no ārienes, nesāņems vairs no turienes sev barību un stiprinājumu.

Ja tagad no iekšējās puses cilvēks pieliks visus spēkus sevis saglabāšanai tādā stāvoklī, kādā tas atrodas pēc pirmās uzvaras, t.i., ja pastāvīgi iekvēlinās sevī tās jūtas un tieksmes, kādas viņā radās toreiz, tad grēks līdz ar to būs nožogots arī no iekšienes un paliks te jau uz visiem laikiem bez balsta un stingrības. Bet grēks, palicis tādā veidā bez barības un atbalsta, ja vien pēkšņi neies bojā, tad tam vismaz vajadzētu kļūt aizvien vājākam un vājākam, līdz pat pilnīgam spēku izsīkumam. Pēc tam cīņa ar grēku, acīmredzot, saruks un visa sakoncentrēsies kaujai ar iedomām (kas īpaši slieksies izjaukt jauno kārtību), bet tikai retumā ar kaislībām un nosliecēm, kur atliek vienīgi rūpīgi piesargāties...Kristus kareivim ir pastāvīgi nepieciešami divi modri sargi: skaidrība un izvērtēšana. Pirmais ir vērsts uz iekšieni, bet otrais – uz ārieni; tas seko kustībām, kas nāk no pašas sirds, bet šis cenšas paredzēt kustības, kas viņā varētu rasties no ārējās ietekmes. Pirmajam likumīgs uzdevums ir: pēc tam, kad ar Dieva klātbūtnes atminēšanos no dvēseles tiks padzītas jebkādas iedomas, nostāties pie sirds durvīm un rūpīgi sekot visam, kas tajā ieiet un notās iziet, jo īpaši, nepieļaujot, lai jūtas un vēlmes censtos apsteigt darbību, jo no tā rodas viss ļaunums. Otrajam likumīgs uzdevums ir: katras dienas iesākumā apsēsties un aprēķināt visas iespējamās tikšanās un gadījumus, visas iespējamās jūtas un kustības, kādas var rasties to rezultātā, un jau savlaicīgi pret to sagatavot sevī balstu, lai neapmulstu un nekristu negaidīta uzbrukuma gadījumā. Starp citu, lai veiksmīgāk darbotos paša uzbrukuma laikā, ir lietderīgi ar iepriekšēju nodomu jau pirms tam sarīkot tīšu domu kauju, domās noliekot sevi vienos vai otros apstākļos, ar šādām vai tādām jūtām, pie šādām vai savādākam vēlmēm, un te izgudrot dažādus paņēmienus, kā sevi noturēt vajadzīgajās robežās, un vērot, kas mums ir īpaši palīdzējis vienā, kas citā gadījumā. Šāds iepriekšējs vingrinājums veido kareivīgu garu, pieradina ienaidnieku sagaidīt bez bijības un bez lielas piepūles to uzvarēt, it kā ar paša pieredzē apgūtiem paņēmieniem. Vēl vairāk, pirms kaujas uzsākšanas mums jau iepriekš ir jāuzzina, kad pielietot uzbrukuma, kad aizsardzības un, kad atkāpšanās taktiku. Bez tam, arī to, ka viena vai otra cīņas paņēmiena pielietošana atbilst garīgās izaugsmes pakāpēm,- iesākumā labāk ir atkāpties, t.i. glābties zem Kunga patvēruma, nepretojoties. Vēlāk, kad jau no pieredzes būsim iepazinūši ienaidniekus un izstudējuši to uzbrukumus, varēsim tos, nezaudējot laiku, aizsist; taču tīšuprāt dot sev barību, lai uzkurinātu sevī kaislības, vai arī nolikt sevi tādos apstākļos, kur tās darbojas ar visu spēku, lai, tādējādi, būtu iespēja iesaistīties kaujā un uzvarēt, nevajag. Ir īpaši uzbudināšanas kaislības, kuras var uzveikt ar vienu vai otru paņēmieni. Iedomas ir jāpadzen obligāti; taču ne vienmēr to var izdarīt ar tieksmēm un kaislībām, jo īpaši miesiskajām. Gan vienā, gan otrā gadījumā uzvaru var izlaist no rokām vienas vienīgas nezināšanas dēļ. Visbeidzot, nekad nedrīkst uzsākt kauju bez galvenās uzvarošās domas – tā ir it kā uzvaru nesošs karogs. Tāpat kā agrāk, kad vajadzēja izšķirties starp labu un ļaunu, tā bija galvenā lēmēja par labu pirmajam, tāpat arī tagad, cīņas laikā darīs mūs par uzvarētājiem. Līdz ar tās parādīšanos visiem ienaidnieku pūļiem, visām netikumīgajām iedomām un vēlmēm ir jāizkļūst. Tai piemīt spēks iedvesmoties un pacelt cilvēku pāri pār sevi; tāpēc arī ir nepieciešams pēc iespējas biežāk pacelt to līdz apziņai un aizvadīt līdz jūtām – uz visiem laikiem nostiprināt šo tumsu aizdzenošo gaismekli domu pamatos. Nekas cits nespēj spēcīgāk iekvēlināt centību grēka iznīcināšanai, kā šī doma. Centība – šī straujā dzīvā ūdens plūsma, kas viļņojas, bet neiziet no krastiem, padara neievērojamas visas iesviesto kārdinājuma akmeņu bangas.

Ar šādu piesardzību un noteikumiem bruņojies, dodies, Kristus kareivi, paļāvības pilns kaujā. Tomēr, arī pašas kaujas laikā tev ir jāvadās pēc zināmiem noteikumiem, lai tu aizsardzībā nekļūtu līdzīgs nekārtīgi un haotiski uzbrūkošajiem ienaidniekiem. Bieži viena pati darbības kārtība, bez īpaša saspringuma, spēj vainagot tevi ar panākumiem. Ievērojies ienaidnieka tuvošanos – sākušos iedomas, kaislības vai arī noslieces uzbudināšanos – vispirms steidz apzināties, ka tie ir ienaidnieki. Liela un

vispārēja kļūda ir uzskatīt visu, kas rodas mūsos par mūsu vitālu īpašumu, ko būtu ar visiem spēkiem jāaizstāv. Viss grēcīgais mūsos ir ienācis no ārienes; tāpēc to allaž ir jānošķir no sevis, pretējā gadījumā mēs paši sevī būsim iemitinājuši nodevēju. Tam, kurš grib sākt cīņu ar sevi, tam ir sevi jānodod sevī un viņa slēptuvi radušajā ienaidniekā. Nošķirot no sevis zināmu netikumisku kustību un apzinoties to kā ienaidnieku, nedod pēc tam šo apziņu arī jūtām, atdzīvini sevī nepatiku pret to. Šis ir vispestījošākais līdzeklis grēka padzīšanai. Ikvienu grēcīgu kustību dvēselē uztur tās radīta zināma patīkama sajūta; tāpēc, pēc tam, kad ir ierosināta nepatika pret to, tā, zaudējama jebkādu balstu, izzūd pati no sevis. Tomēr, ne vienmēr tas ir viegli un ne vienmēr tas ir iespējams: ir viegli ar naidu satriekt iedomas, grūtāk – vēlmes, bet vēl grūtāk – kaislības, jo tās būtībā arī ir pašas sirds kustības. Kad tas nepalīdz un ienaidnieks šādā veidā uzvaru bez kaujas negrib atdot, – tad vīrišķīgi, taču bez augstprātības un pašpaļāvības – iesaisties kaujā. Bīklums dvēseli var iedzīt apjukumā, zināmā kustīgumā un sagurumā, bet sevī nenostiprinājusies, tā viegli var krist. Pašpaļāvība un iedomība – lūk – ienaidnieki ar kuriem jākaro: kurš ir devis tiem brīvību, tas jau ir kritis, un noskaņojis sevi uz jaunajiem kritieniem, jo tie cilvēku noliek bezdarbīgā un nolaidības pilnā stāvoklī. Kad cīņa ir sākusies – visvairāk uzmanī sirdi: neļauj raušamies kustībām aiziet līdz jūtām, sagaidi tās pie pašas ieejas dvēselē un centies satriekt te. Bet tādēļ steidz dvēselē atjaunot tās pārliecības, kas ir pretējas tām, uz kā turas satraucošā iedomā. Būtībā šādas pretpārliecības domu cīņā ir ne tikai vairogs, bet arī bultas, – tavu sirdi aizsargā un trāpa pašā sirdī ienaidnieku. Kopš tā brīža kauja no tā arī sastāvēs, ka jaunuzradies grēks pastāvīgi aizsargāsies ar viņu aizstāvošām domām un priekšstatiem, bet cīņā iesaistītais no savas puses dragās šos balstus ar pretējām domām un priekšstatiem. Kaujas ilgums ir atkarīgs no daudziem un dažādiem apstākļiem, kurus noteikt ir absolūti neiespējami. Nedrīkst vienīgi nogurt un kaut cik, pat domās nosliekties ienaidniekam par labu, – un uzvara neradīs šaubas, jo grēcīgajai kustībai, kā mēs jau agrāk ievērojām, nav mūsos stingra balsta un tāpēc tai ir ātri jāizbeidzas. Ja arī pēc šīs, starp citu, apzinīgās darbošanās sevis aizstāvēšanā ienaidnieks vēl joprojām stāv dvēselē kā spoks, un negrib pamest šo vietu, tad tā ir skaidra zīme, ka tas tiek uzturēts ar ārēja spēka palīdzību; tālab arī tev ir jāvēršas pēc ārējas, pasaules vai debesu palīdzības – atsedzot dvēseli savam garīgajam padomdevējam un centīgā lūgšanā vērsties pie Kunga, visiem svētajiem un īpaši – pie Sargeņģeļa. Uzticība Dievam nekad nav palikusi kaunā. Tomēr, ir jāievēro, ka viena lieta ir – cīņa ar iedomām, cita – ar vēlmēm: atšķiras pat iedomā no iedomas, vēlme no vēlmes un kaislība no kaislības. Tajā visā ir jāpielieto īpašos paņēmienus, kurus ir jānosaka vai nu ar apdomāšanas palīdzību, vai arī vadoties no garīgās cīņas pieredzes un norādījumiem. Taču ne vienmēr vajadzētu stingri ķerties klāt pie pretošanās: dažkārt viens pat nicinājums padzen ienaidnieku, bet pretošanās tos tikai vairo un satracina. Ienaidnieku ir jāvajā līdz brīdim, kad no viņa nepaliek pat pēdas; savādāk pat parasta, sirdī atstāta iedomā, kā ļauna sēklā nesīs savus augļus, nemanāmā veidā nosliecot savā pusē dvēseli. Pašas kaujas laikā nav jāpielieto nekādi līdzekļi tās nākamajai novēršanai. Te izgudrotie noteikumi mēdz allaž būt ļoti stingri, un tāpēc allaž ir nepieciešama tos mainīt, un attiecīgi, iztēloties, ka tie ir nepamatoti, kas garīgajā cīņā ir tik kaitīgi un kareivim tik kārdinoši.

Kauja ir beigusies. Pateicies Dievam, ka esi paglābts no zaudējuma, bet nenododies pārmērīgam pestīšanas priekam, nepieļauj bezbēdīgumu, neatslābini dedzīgumu – pretinieks bieži vien tikai izliekas par uzvarētu, lai tad, kad tu ļausies drošības sajūtai, ar negaidītu uzbrukumu pieveiktu tevi vēl jo vieglāk. Tāpēc neliec malā cīņas ieročus un neaizmirsti drošības noteikumus. Esi vienmēr mundrs un uzmanīgs kareivis. Apsēdies labāk un izskaitļo iegūto; pārskati visu kaujas gaitu – tās sākumu, turpinājumu un visbeidzot, arī to, kas kļūva par iegānu kaujai, kas to īpaši pastiprināja un, kas tai pieliks punktu. Tie būs sava veida mesli no uzvarēto puses, kas ārkārtīgi atvieglinās nākamās uzvaras pār tiem; šādā veidā, galu galā, tiek sakrāts garīgais viedums un garīgās cīņas pieredze. Par uzveru nevienam neko nestāsti – tas stipri satricinās ienaidnieku, bet tevi novājinās. Godkāre, no kā šajā gadījumā nav iespējams izvairīties, atvērs durvis dvēseliskajai stingrībai un pēc uzvaras pār vienu būs jācīnās ar veselu ienaidnieku pulku. Ja cietīsi zaudējumu, – izjūti satriektību, bet nebēdz no Dieva, neesi stūrgalvīgs; steidz mīkstināt sirdi un noved to līdz grēku nožēlai. Nav iespējams nekrist, taču nekrītot, var un vajag celties augšā. Ātri skrienošais, ja arī aizķeras aiz kaut kā, steidzīgi raušas augšā un atkal ir ceļā uz mērķi, atdarini to. Mūsu kungs ir līdzīgs mātei, kas pie rokas ved bērnu un nepamet to, kaut arī tas ļoti bieži aizķeras un krīt. Bezdarbīgas grūtsirdības vietā sasparojies labāk uz jauniem garīgiem

varoņdarbiem, gūstot no šā kritiena pazemības un piesardzības mācību, lai nestaigātu tur, kur ir slidens un, kur nav iespējams nekrist. Ja neizdzēsīsi grēku ar vaļširdīgu grēku nožēlu, tad, saņēmis no tevis zināmu stingrību, tas nenovēršami novilks tevi lejā, grēcīgās jūras dibenā. Grēks gūs virsroku pār tevi un tev atkal būs jāsāk no pirmās kaujas; taču Dievs vien zina, vai tas būs iespējams. Varbūt, nododoties tagad grēkam, tu pārkāpsi pievēršanās līnijai; varbūt, ka pēc tam neatradīsies vairs nevienas patiesības, kas spētu pārsteigt tavu sirdi; varbūt tev netiks dāvāta pat svētība. Tad jau šeit tu piederēsi pie tiem, kas tiks notiesāti uz mūžīgām mokām.

Vispār, runājot par cīņas noteikumiem, ir jāpiebilst, ka tie savā būtībā nav nekas cits kā pielikums pilnīgajam bruņojumam attiecībā uz konkrētiem gadījumiem, un, ka tāpēc tos visus attēlot nevar. Iekšējās cīņas prakse ir neaptverama un apslēpta; gadījumi, kādos šī cīņa notiek ir ārkārtīgi daudzveidīgi, karojošās personas ir pārāk atšķirīgas: tas, kas vienam ir kārdinājums, tas citam nenozīmē neko; kas vienu pārsteidz, tas citu atstāj pilnīgi vienaldzīgu. Tāpēc uzspiest visiem vienus noteikumus nekādā gadījumā nedrīkst. Labākais kaujas noteikumu izgudrotājs ir katra persona sev pati. Pieredze visu iemācis, ir vajadzīga vienīgi dedzīga vēlme sevi uzvarēt. Pirmie gara cīnītāji nemācījās no grāmatām, un tomēr, neraugoties uz to, kā gara cīņas uzvarētāji kalpo mums par paraugiem. Turklāt uz šiem noteikumiem nav pārāk jāpaļaujas, - tie mums atklāj vienīgi no pieredzes, kad pats būs iesaistījies kaujā. Un šajā lietā par padomdevējiem viņam paliek vienīgi pašu saprātīgums un sevis uzticēšana Dievam. Kristīgās dzīves iekšējā gaita ikvienā personā atsauc prātā senās pazemes ejas, kuras bija ārkārtīgi sarežģītas un slepenas. Sākot ceļu šais ejās, pārbaudāmais saņem dažus vispārēja rakstura norādījumus – te darīt to, tur – kaut ko citu, te – pēc šādas pazīmes, bet tur – pēc tādas, un pēc tam tiek atstāts tumsas vidū viens, dažkārt pie vājas lampas gaismiņas. Visi viņa panākumi ir atkarīgi no gara, saprātīguma, piesardzīguma un neredzamā vadības klātbūtnes. Līdzīga apslēptība ir arī visā iekšējā kristīgajā dzīvē. Ikviens te iet vienatnē, kaut arī būtu apjots ar daudzajiem noteikumiem. Vienīgi apmācītais sirds jūtas un, jo īpaši – svētības iedvesumi viņam būtībā kalpo par pastāvīgiem, nemaldinošiem un neiztrūkstošiem vadītājiem kaujā pašam ar sevi; viss pārējais viņu pamet.

Šāda ir cīņas secība ar ikvienu kaislību, vēlmi un iedomu. Kā kaislības, vēlmes un iedomas, tās visas ir vienādas; tātd, individuāli aplūkot cīņu ar ikvienu iedomu nav īpašas vajadzības. Izdarīsim vienīgi dažas piebildes:

1) Ir smalkās un smalkākās iedomas, ir rupjās un rupjākās. Pēdējās ikviens pats spēj ievērot: pirmās nav ievērojamas tad, kad tās uzturas sirdī, bet atklājas jau pēc tam – no darbiem, un turklāt, vairāk citu acīm, nekā pašam. Lūk ierosme neticēt savam mieram, labestībai un šķīstībai ne par mata tiesu, bet vienmēr turēt to aizdomās, - vērīgi sekot darbības gaitai un raudzīties, kādas domas tos (mieru, labestību, šķīstību) pavada un ar kādām tie beidzas, lai no tā vēlāk spriestu, kas sākotnēji ir bijis iekšpusē. Tomēr, vislabāk ir tad, ja ir garīgs un uzticams cilvēks – trenēta acs no ārienes tūdaļ pat parādīs, kas mīt mūsos iekšā, kaut arī mēs to neievērojam. Kad runa iet par smalkajām iedomām, tad ar to netiek domāts vienas pat garīgās: tās mēdz būt arī no miesas un dvēseles puses. To spilgtākā iezīme – neievērojamība un apslēptība iekšienē, tā, lai cilvēks domātu, ka darbojas tīri, bez kaislības piejaukuma, bet faktiski – kaislības vadīts. Tā cēlonis ir līdz galam neizveidojusies spēja jaunpienesto nodalīt no dabiskā. Kad tas būs, tad smalkais un smalkākais pārtaps par rupjo un rupjāko, jo tad pieredzes rezultātā uzmanība būs kļuvusi asāka un sirds jūtas būs iemācījušās atšķirt labu no ļauna.

2) Ir iedomas, vēlmes un kaislības, kas ierodas pēkšņu iebrukumu un īslaicīgu dumpju izskatā, un ir pastāvīgās, kas ilgst dienām, mēnešiem un gadiem ilgi. Pirmās ir vieglas, tomēr arī tās nevajadzētu nievāt, ne tikai vērīgi uz tām raudzīties, bet arī sekot to kārtībai. Ienaidniekam ir it kā likums – neuzsākt pēkšņi ar kaislību, bet ar iedomu, to bieži atkārtojot. Pirmoreiz ar naidu patriekta, tā jau iecietīgāk var tikt uzņemta otrajā un trešajā reizē, bet pēc tam radīsies vēlme un kaislība, un no tās viens solis līdz piekrišanai un īstenošanai. Ilgstošās iedomas ir smagas un iznīcinošas; lielākoties tieši tās ir dēvējamas par kārdinātājām. Attiecībā uz tām, ir lietderīgi zināt to, ka tās nenāk no iedabas, bet allaž no ienaidnieka, kaut arī pēc savām īpašībām tām ir daudz kā tāda, kas piemīt arī iedabai; ka Kungs tās pieļauj ar īpašu nolūku attiecībā uz mūsu attīrīšanos. Viņš to dara, lai pārbaudītu un nostiprinātu mūsu uzticību, ticību, pastāvību un māku veidot iekšējo cilvēku. Tāpēc arī šīs iedomas ir lēnprātīgi jāpacieš, kaut arī jaunai un žēlastības pilnai sirdij tās varētu šķist pārāk aizvainojušas, kā, piemēram: zaimošana, izmisums, neticība. Galvenais uzdevums – laika gaitā nenosliecties to pusē, un no savas brīvības ar

domu un ticību.

3) Iedomas, pret kurām ir nepieciešams cīnīties, ne vienmēr mēdz būt sliktas, bet nereti arī labas no ārienes un ļoti bieži vienaldzīgas. Attiecībā uz sliktākajām, likums ir viens – tūlīt pat padzīt; pēdējās, savukārt, ir jāsašķiro vai jāiztirzā. Uz šo lietu attiecas visu slavējamā pieredze atšķirt iedomas, t.i., kuras no tām realizēt un, kuras – noraidīt. Noteikumus piedāvāt šai lietā nevar, lai ikviens pats mācās no savas pieredzes, jo nav divu vienādu cilvēku, kad tas, kas der citiem derētu arī mums. Labāk tā: ir iedibināta lietu kārtība- tad nu arī pieturieties pie tās, bet visu, kas no jauna nāk klāt, lai cik tas arī neizskatītos cienīgs, dzen prom. Ja iedomas pati par sevi nesola neko sliktu, nedz arī spēj izraisīt lietas sekas nākotnē, tomēr arī tad uzreiz tai nepieslienies, bet pacieties vajadzīgo laiku, lai nebūtu pārāk steidzīgs. Dažs piecus gadus gaidīja un nesteidzās īstenojot iedomu. Bet galvenais likums ir – neuzticēties savam saprātam un sirdij un ikvienu iedomu uzticēt savam vadītājam. Šā likuma pārkāpšana allaž ir kļuvusi un kļūst par cēloni lieliem kritieniem un pievīlumiem.

4) Nelaba iedomas kārdina, bet ārēji nevainojamā – pieviļ. Kurš tiek pirmās iedomas aizgrauzts, to uzskata par nogrēkojušos un kritušu, bet kurš aizraujas ar otro, tas ir pašpievīluma stāvoklī. Vai gan ir iespējams attēlot visus pievīlumus ar to pirmsākumiem un iezīmēm? To iezīmēm lielākoties ir raksturīgi tas, ka cilvēks ar nešaubīgu pārliecību uzskata sevi par tādu, kāds viņš nav, piemēram: aicināts vest citus pie prāta, spējīgs uz neparastu dzīvi u.c. To avoti ir smalkākā iedomas, ka es kaut ko nozīmēju, un, ka mana nozīme ir visai liela... Niecīgais iztēlojas no sevis nezin ko. Pie šīs visapslēptākās lepības tad nu arī pieķeras ienaidnieks un sapin valgos. Starp citu, arī ikviena mūsu neievērotā smalkā nelabā iedomas tur mūs pievīluma stāvoklī; kad mēs domājam, ka tiekam labas un dievbijīgas domas vadīti. Šajā ziņā var teikt, ka nepaieļ ne minūtes, un atkal mēs esam pievīluma stāvoklī, staigājām it kā starp spokiem, esam to sasaistīti gan šādā, gan tādā veidā. Tas tāpēc, ka ļaunums vēl ir iekšienē, nav iztvaikojuši, bet labais – augšpusē; tādēļ mūsu acīs ir it kā migla no izgarojumiem.

5) Kas attiecas uz katru atsevišķo iedomu, tad labi ir jau iepriekš savākt par tām ziņas, lai būtu saprašana par tām, par to izcelsmi cēloņiem, par sekām, ko tās rada un veidiem, kā tās padzīt. Tā būs rezerves noliktava, ļoti nodrošināta kaujas laikā, proti: kad ar naida palīdzību iedomu padzīt vairs nevar un tā sāk vairoties, kārdinot un pārliecinošot, ka arī viņai ir nepieciešams likt pretī kaut ko atspēkojošu. Taču, lai to izdarītu, ir nepieciešams turēt rezervē domas. Šajā ziņā svētie tēvi izraudzījās astoņas galvenās kaislības un parauga pēc, tās aprakstīja, ko arī var izmantot ikviens meklētājs. Tomēr tie nav vienīgie kaujas objekti, bet tikai galvenie. Tāpēc pie citiem atrodam citu kaislību aprakstus un noteikumus to apkarošanai. Vislabākais to apkopojums ir Jānim Pakāpniekam.

6) Ir miesiskas iedomas, ir dvēseliskas un garīgas. Ikvienam ir skaidrs, ka tās visas var būt arī visādos laikos; taču, dabiski, ka sākumā ievērojamākas mēdz būt miesiskās, vēlāk atsedzas dvēseliskās un garīgās. Atbilstoši tam būtu jāmainās arī kaujai, jeb jāmaina savas pozīcijas. Tas ir jāzina tālab, lai tas, kurš ir uzveicis, piemēram, miesu aiz drošības sajūtas nenodotos bezrūpībai, jo viņš var tikt uzvarēts ar dvēseles starpniecību, bet dvēseli savaldījušais var tikt satriekts garā. Vispār, kamēr cilvēks ir dzīvs, kauja nebeigsies, kaut arī tā var pierimt, un dažkārt pat uz ilgu laiku.

7) Svētais Dorotejs ir sacījis: "Ir tādi, kas pakļaujas kaislībām, ir tādi, kas pret tām cīnās, un ir arī tādi, kuri tās uzvar." Pirmie grēko, otrie sāk attīrīties, bet trešie ir tuvu bezkaislībai. Jo izlēmīgās kāds sāk cīnīties ar kaislībām, neatdodot tām pat iedomu, bet ne tikai iegribu un tīksmi, vai arī, ja tas notiek, steidzīgi raujot tās ārā no sirds līdz ar saknēm, novedot sevi allaž līdz pretējām jūtām, jo veiksmīgāk tāds sasniedz tīrību. Jo piekāpīgāk un iecietīgāk kāds pret sevi izturas, jo jūtāmāk ievēlās darbs – tas ir nevienmērīgs un ar dīkstāvēm. Te parādās atkarība no sevis žēlošanas, jeb sevis nenodalīšanas no kaislības: žēlodams it kā sevi, cilvēks auklē ienaidnieku un pretojas pats sev.

8) Cīņas sekas ir: prāta tīrība no iedomām, sirds tīrība no kaislībām un gribas tīrība no nosliecēm. Kad šī tīrība ir izveidojusies, cilvēks ieiet bezkaislībā. Viņa iekšiene kļūst par tīru spoguļi, kas atspoguļo garīgus priekšmetus.

9) domu cīņai ar iedomām, iekārēm un kaislībām nav jākļūst par kaut kādu ekskluzīvu, visu citu noraidošu un aizstājošu līdzekli mūsu nešķīstības attīrīšanā, neraugoties uz visu izlēmības pilno nepieciešamību, neizbēgamību un uzvaru dāvājošo spēku. Ciešā, nepārtrauktā saistībā ar to ir jāliek kaislību pieveikšanu ar darbīguma palīdzību, jeb izraušanu ar saknēm, apslāpēšanu un satriekšanu ar tām pretēju darbību starpniecību. Cēlonis tam ir tāds, ka kaislīgums caurda mūsu spēkus un iekļuva mūsos

tāpēc, ka mēs darbojamies kaislīgi. Ikviens kaislības pilns darbs deva savu kaislīguma artavu un visu šo darbu kopums piepildīja spēku ar kaislīgumu, kā sūklis piepildās ar ūdeni, vai kā apgērbs – ar smaku. Tāpat arī pretēja virzienā, lai izspiestu šo kaislīgumu, ir jāpielieto pirmajiem pretējus darbus, lai tādējādi ikviena lieta, nogulsnējoties spēkā, izspiestu no tā attiecīgo kaislīguma daļu un daudzas šādas lietas, bieži un nepārtraukti darītos – visu kaislību. Šāds līdzeklis, ja vien tas tiek pielietots pienācīgā veidā, ir tik spēcīgs, ka tie, kas to pielieto, jau pēc neilga laika no pašu pieredzes sāk sajust kaislību samazināšanos, atvieglojumu, brīvību un zināmu gaismu dvēselē. Viena pati domu cīņa padzen kaislību no apziņas, taču tā joprojām paliek dzīva, bet tikai paslēpjas. Turpretim pilnīgi pretēja darbība šās čūskas galvu sašķīdina. Tomēr no tā izriet, ka darbības laikā būtu bijis jāpārtrauc domu cīņa. Tai ir pastāvīgi jābūt klāt, jo savādāk darbība var palikt bez jebkāda augļa un pat pavairot, nevis samazināt kaislīgumu, tāpēc, ka cīnoties pret vienu kaislību, var pielipt cita, piemēram, gavēņa laikā – godkāre. Ja tam netiks piegriezta vērība, tad darīšana, par spīti visai piepūlei, nedos nekādus augļus. Domu cīņa roku rokā ar darbīgo cīņu, dodot kaislībai triecienus gan no iekšienes, gan no ārienes, iznīcina to tik pat ātri, cik ātri iet bojā aplenkumā nonācis pretinieks, saņemot triecienus gan no aizmugures, gan no priekšas.

10) Šajā darbīgajā sevis izlabošanā ir jāpieturas pie zināmas kārtības un secības un to veidojot, uzmanība jāvērs uz kaislīguma iezīmi vispār, uz savu raksturu un uz labdarību, kas minēta pozitīvajā darbības laukā. Pirmajā gadījumā ir jātēmē uz galvenajām kaislībām: baudas sagādāšanu, mantkārtību un augstprātību – un, attiecīgi, jāvingrinās galvenokārt pašaizaikātināšanā un nežēlīgumā pret sevi, īpašuma izšķērdēšanā un mantas pazudināšanā, padodoties un pakļaujoties citiem, jeb sevis neievērošanā (sk. Pie Barsonufija). Pie svētajiem, kas izlēmuši darbīguma ceļš sevi attīrīt, šāda veida darbi allaž ir redzami priekšplānā. Otrajā gadījumā – uz savu galveno kaislību. Šī galvenā kaislība atklāsies pievēršanās laikā, iepazīstot savu grēcīgumu un nožēlojot grēkus. Kad tiek dots solījums negrēkot, uzmanība visvairāk vērsas tieši uz šo kaislību. Tādēļ arī turpmāk tai ir jābūt par visaugstāko objektu darbojoties pret mūsos mītošo grēku. Tā ar sevi aizsedz visas kaislības, tāpat kā arī piesaista tās sev, vai arī kļūst tām par atbalsta punktu. Citas kaislības savādāk nemaz nespēj atsegties, kā vien pēc šīs kaislības novājināšanas un uzveikšanas, lai tad kopā ar to tiktū patriektas. Jau no pirmās reizes pret to ir jāvērsas ar visu spēku, vēl jo vairāk tāpēc, ka te mēdz būt arī liels naidis pret to, kas dod spēku pretoties. Neuzveicot šo kaislību, nevar pāriet arī pie pamata kaislību uzveikšanas. Treškārt – laba domāšanas kārtība kļūst redzama pati par sevi. Vispirms darbība tiks vērstā pret valdošo kaislību, pēc tam pret pamatkaislībām, bet jau vēlāk, kad būs aprimušās gan valdošā, gan arī pamatkaislības, tad labdarībai būs brīvas rokas pilnībā piebeigt naidīgā puļa pārpalikumus, pēc paša ieskatiem, bet vairāk gan pēc iekšējās norādes. Kura kaislība atdzīvosies un kļūs redzama, pret to arī sāc cīņu. Šīs ir kaujas darbībai paredzētas aplēses, un r tām ir jānodarbojas vadoties pēc zināmiem likumiem. Bez tā, ka ir jāievēro parādīto kārtību, arī pašā pretdarbībā ir jābūt nosvērtībai un līdzsvarotībai, lai nemestos no vienas lietas pie citas, līdzīgi izklaidīgajam. Īstu augļu nebūs, bet tiks iesēta vienīgi lielība. Jo izlēmīgāka un neatslābstošāka būs darbība, jo ātrāk mēs pietuvosimies beigām un mieram. Iesāktajā darbā ir jābūt pacietīgam līdz parādīsies augļi, jo beigas vainago pūliņus... Ir jāvēro arī visu citu, ko darītājam atklās pieredze. Šķiet, ka viss tā arī notiek: uzreiz pēc pievēršanās – darbīguma pilna cīņa ar kaislībām; no tās, vai arī kopā ar to – tūlīt pat arī iekšējā cīņa; pēc tam, tālāk, tās savstarpēji viena otru pastiprina un spēcina: aug iekšējais – aug arī ārējais. Galu galā, kad viens un otrs būs pietiekamā mērā nostiprinājies, cilvēkam sāks rasties iedomas par askēzēm un darbiem, kas būtu vērsti uz izšķirošu rīcību kaislību apslāpēšanā, uz to iznīdēšanu jau pašā saknē. Lielas askēzes un gara varoņdarbus nav jāuzņemas ne pašam, nedz arī citiem jāiesaka. Ir jādarbojas pamazām, pakāpeniski pieaugot un pieņemoties spēkā, lai darbu varētu pabeigt līdz galam. Pretējā gadījumā mūsu pūliņi līdzināsies jaunam ielāpam uz vecām drēbēm. Prasībai pēc askēzes ir jānāk no iekšienes, tāpat arī slimajam dažkārt izlēmīgus ārstniecības līdzekļus priekšā pasaka nojauta.

11) Domās notiekoša un darbīga cīņa ar kaislībām jau pati par sevi ir stipra; taču daudz veiksmīgāk, augstāk un ātrāk tā virzīsies uz priekšu tad, ja ritēs cita cilvēka vadībā. Domu cīņā ne ikreiz pats ievērosi pretinieku, ne ikreiz spēsi darboties pret to, saglabājot dedzību un izlēmīgumu, bet galvenais – gan vienā, gan otrā gadījumā tev nevar būt viens un tas pats, iepriekš ieskicēts plāns, lai pēc tā vestu cīņu. Pašam to izdarīt ir absolūti neiespējami. Ir nepieciešam, lai kāds no malas redzētu gan mūsu tagadni, gan mūsu nākotni. Tāpēc sevis uzticēšanu garīgajam vadītājam ir jāuzskata par vislabāko

un izlēmīgāko līdzekli sevis izlabošanā. Strādājot ar mums un mūsos, viņš pielietos to pašu līdzekli – darbīgo un domu cīņu, bet galvenais darīs to pēc sava ieskata un plāna, redzot mērķi, ceļu un krustceles. Tātad, pēc attīrīšanās alkstošais un to meklējošais, uzmeklē un izlūdz no Kunga garīgo tēvu – padomdevēju, atradis to, izstāsti viņam par sevi visu pilnībā,- gan iekšēji, gan ārēji,- uztici kā neapstrādātu materiālu, lai viņš no tā būvētu Kungam māju,- jaunu cilvēku. Rīkojieties šādā veidā, atmet nu jau visas rūpes par sevi un palicis bez jebkādas citas aizgādības, nodod sevi garīgā tēva rokās. Lai viņš ved tevi, kur un kā grib, lai ko arī, kad arī un kur arī liktu tev pēc savas gribas darīt. No mūsu puses viņam ir vajadzīga bezierunu paklausība, nespriedelējot, bet ticot, labprātīgi un pilnībā atsedzot viņam sirdsapziņu jeb arī izklāstot savas iedomas, vēlmes, kaislības, darbus, vārdus – visu, ko darām un kas ar mums notiek. Ar to mēs dodam viņam iespēju redzēt, kur mēs esam un kādā stāvoklī ir mūsu iekšējā pasaule, un atbilstoši tam, tiek dots iegants sniegt mums padomus un nozīmēt nepieciešamās darbības. Iedomu atklāšana un pakļaušanās garīgajam tēvam – lūk divi izšķirīgākie kaislību apkarotāji un ļauno garu uzvarētāji. Katra reize, kad notiek domu atklāšana un pēc tam tiek izpildīts viss, kas šajā sakarā ir bijis uzticēts, līdzinās rētas attīrīšanai un plākstera nomaiņai. Steidzamā ārstēšanās! Savus grēkus atsegušais izgrūž ārā visu netīro un, atrodoties paklausībā, pēc tam ņem tīro, jaunu bagāžu, dziedējošu barību, tīru sulu,- it kā kāds pēc vemjamo zāļu lietošanas un to sekām būtu sācis ēst labu barību. Taču, kas ir pats galvenais – līdz to tiek aizcirsta pati kaislību sakne, proti: patība, es. Tas, kurš šo cīņu ved pats, tas tomēr to dara pats un tādējādi, tai pat laikā, karojot pret patību, zināmā veidā to baro. Savukārt, pakļaujot sevi vadītājam, mūsu es jau no pirmās reizes acumirkļīgi izgaist viņa gribā, bet vienlaicīgi ar to, balstu zaudē arī visas kaislības un pēc tam uzbrūk un darbojas jau haotiski, bez kārtības; taču arī te visa viņu viltība tiek uzvarēta un padarīta veltīga ar atklātības palīdzību. Vispār, šis ir viens līdzeklis kaislību iznīcināšanā un straujā ticības sasniegšanā. Visa svēto pieredze te savienojas; un piemēru ir bezgala daudz... Vēl ir jāpiebilst, ka, ka jo ātrāk pēc pievēršanās tiek atrasts un izraudzīts garīgais vadītājs, jo labāk. Dedzība ir dzīva un uz visu gatava, un ko gan tik prātīgs valdnieks ar to neizdarīs, jo īpaši tad, ja nav paspējusi izveidoties patvaļīga praktizēšana, kas apvelta ar stūrgalvību, neuzticību, pretī runāšanu, pielabošanu...Ar patvaļību sirgstošajam arī pēc garīgā vadītāja izraudzīšanās, vispirms ir jātiek izdziedinātam no tā visa, lai nokļūtu apmācībai derīgā, krietnā dēla statusā. Tā ir nelaime, ja dvēsele pierod visu darīt pēc savas saprašanas un gribēšanas.

12) Visbeidzot, tādu kā noslēdzošo visa mūsu sastāva spodrināšanu, tā attīstīšanu it kā ugunīs veic Pats Kungs. Proti: no ārpuses ar bēdām, no iekšpuses ar asarām. Nevar prasīt, lai tās rastos vienīgi beigās, bet pirms tam to nebūtu. Nē, tās sākas jau pašā sākumā, no pirmās reizes, un pavada cilvēku dažādu nepatikšanu un sirds satriektības izskatā, un jo vairāk cilvēks aug, jo vairāk tās pieņemas spēkā. Taču tā Kungs tās ievada mūsos, pieļaujot un svētot mūsu pašu labumam visparastāko ārējo un iekšējo lietu plūdumu. Tomēr uz beigām Viņš tišuprāt tās pagriež, ka tiek dāvātas asaras, uzsūtītas bēdas – vai nu kopā, vai viena aiz otras, gan arī vispirms vienu pa priekšu, tad citu, un pat vienam vienu, bet citam citu. Bēdas – uguns, asaras – ūdens. Šī ir kristīšana ar ūdeni un uguni. Svētais Īzaks Sīrietis to attēlo kā kāpšanu krustā, vai kā visupēdīgo ārējā cilvēka sišanu krustā. Šis brīdis, kā saka, ir viskārdinošākais, līdzīgs tam, kāds bija Ābrahāmam, kad tas grasījās upurēt savu dēlu: prātā – tumsa, sirdī drūmas ciešanas, augstāk – dusmu gaidas, apakšā – īsta elle; cilvēks redz sevi bojā ejošu, karājošos virs bezdibeņa. Vieni no šejienes iziet ar triumfu, citi krīt un atgriežas atpakaļ, lai no jauna atkal rāptos šajā kalnā. Tie, kas ir izgājuši cauri šai pakāpei, kā līdz debesīm pacēlušies, nav vairs zemiski, bet debešķīgi, viņi tiek Dievišķā Gara paņemti un nesti, līdzīgi ratiem Ecehiēla redzējumā. Dievs viņos izpauž vienīgi no pieredzes, tāpēc tie, kas tam izgājuši cauri, par to nerunā; tas arī nespēj noderēt; bet, varbūt, pat, ka tas arī nav nekaitīgi. Bet tas ir beigās. Līdz tam laikam, reizē ar citiem paņēmieniem, kā spēcīgu attīrīšanās līdzekli ir jāizjūt Dieva piegādātās pastāvīgās bēdas un nepatikšanas, tāpat arī Viņa doto satriektības garu. Pēc sava spēka šis līdzeklis ir līdzvērtīgs vadītājam, un, ja tāda nav, tad tas visai lielā mērā spēj to aizvietot un ikvienam ticīgam un pazemīgam cilvēkam to šādā veidā arī aizvieto. Jo tādā gadījumā Pats Dievs ir Vadītājs, bet Viņš, bez šaubām, ir saprātīgāks par cilvēku. Svētais Īzaks Sīrietis detalizēti attēlo, ar kādu pakāpeniskumu Kungs attīrāmo aizvien vairāk un vairāk ievada attīrošajās bēdās un kā iekvēlina viņā satriektības garu. No mūsu puses ir vajadzīga tikai ticība labajai providencei, un gatava, priecīga un pateicīga visa tā pieņemšana, ko viņš ir sūtījis. Tās trūkums bēdu gadījumiem atņem šķīstījošo spēku, neļaujot tam nokļūt līdz sirdij un mūsu dzīlēm. Tas – attiecībā uz bēdām. Bet

attiecībā uz satriektību – uzmanīga savu grēku un sava sajukuma iepazīšana vērojot sevi un to, kas mēdz būt mūsos, un pēc tam biežas grēksūdzes, ar patiesu grēku nožēlu un sāpīgu pārdzīvošanu. Bez ārējām bēdām cilvēkam ir grūti turēties pretī lepnībai un iedarbībai, un kā gan bez satriektības izraisītām asarām var paglābties no farizejiskās paštaisības iekšējā egoisma?² Tos, kam nav pirmo, Apustulis dēvē par laulības pārkāpējiem. Tā kā tās nav mūsu varā, bet Dieva rokās, tad baidoties tās lūgt dēļ neuzticēšanas saviem spēkiem un dēļ nezināšanas, šauboties vai noturēsimies tajās (t.i.- bēdās), mums nekādā gadījumā vismaz nevajadzētu būt nevērīgiem pret otrām (t.i.- satriektības izraisītām asarām). Tās lielākoties ir mūsu rokās un lūgties par to netiek aizliegts. Tātad, ar visiem paņēmieniem un gudrību centies, cik spēj grēku nožēlā ar satriektību krist Dieva priekšā lūdzot apžēlot. Redzot pūliņus, Viņš dāvās arī nepārtrauktu satriektību un, ja ir nepieciešams, bagātīgas asaras, ar kurām galu galā tiks pilnībā nomazgāta un notīrīta dvēseles seja. Labklājība nedrīkst vest pie pašpaļāvības un lielīšanās, bet pie bažām, vai Kungs tevi nav jau pametis kā nevajadzīgu, un tāpēc – pie vēl lielākas dedzības ceļā uz sirds satriektību, kas allaž ir Dievam patīkams upuris. Var pat sacīt, ka tad, kad tev nav ārēju bēdu, tad bēdājies iekšēji, jo Dievs tevi uz to it kā aicina. Tai pat laikā ir arī atrādi, tam, kuram ir ārējas bēdas, tam pats Kungs sūt iepriecinājumus – brīnišķīga prieka minūtes, kas liek aizmirst bēdas, dziedina rētas, turklāt žēlošanās nav arī iespējama. Asaras tai pat laikā var gan būt, gan arī nebūt: galvenais, lai būtu sāpīgi pārdzīvojumi Dieva priekšā par savu netīrību.

Lūk arī visi paņēmieni, ar kuru palīdzību mūsos tiek iznīdētas kaislības – gan ar mūsu pašu prāta un darbīguma pūliņiem, gan padomdevēju vadībā, gan arī paša Kunga pieskaršanos. Jau tika ievērots, ka bez iekšējas domu cīņas ārējā cīņa nevar būt veiksmīga; to pašu jāsaka arī par cīnīšanos padomdevēja vadībā, tāpat arī par providenciālu attīrīšanos. Tātad, iekšējai cīņai ir jābūt nepārtrauktai un nemainīgai. Viena pati tā nav tik stipra; taču tad, kad tās nav, visas pārējās nav iedarbīgas, zaudē jebkādu labumu. Gan darbīgie, gan raudātāji, gan paklausībnieki ir gājuši un iet bojā iekšējās cīņas trūkuma jeb prāta nekontrolēšanas dēļ. Ja turklāt vēl atcerēsimies arī to, kas pirms tam sacīts par iekšējo pozitīvo darbību, – proti, ka tieši tajā ir ārējās pozitīvās darbības mērķis un spēks, – tad visa iekšējās darbības nozīme atklāsies visā varenībā un spēkā, un ikvienam kļūs redzams, ka tā ir visas garīgās cīņas izejas punkts, un ikvienam kļūs redzams, ka tā ir visas garīgās cīņas izejas punkts, pamats un mērķis. Visa mūsu praktizēšana var tikt saīsināta līdz sekojošai formulai: savācoties sevis iekšienē, atjauno garīgo apziņu un dzīves darbīgumu un kusties šajā virzienā pēc ieskicētās ārējās darbības garīgā padomdevēja vai Providences vadībā; taču tai pat laikā ar stingru un saspringtu uzmanību vēro un seko līdzī visam, kas rodas iekšienē. Tiklīdz radīsies kaislīguma saslīšanās, dzen to prom un satriec, gan domās, gan darbībā, neaizmirstot iekvēlināt sevī satriektības pilnu un savus grēkus sāpīgi pārdzīvojušo garu. Uz to ir jātiek vēršam visai gara cīnītāja uzmanībai, lai gara cīņas laikā viņš neizkliedētos un būtu it kā apsējis, jeb apjosis savu iedomu gurnus. Šādu iekšienē atrašanās praktizēšanu ar uzmanīgu sevis vērošanu sauc par skaidrības uzturēšanu, bet zinātne par to ir atskurbināšanās jeb skaidrības zinātne. Tagad ir saprotams, kāpēc visi gara cīnītāji par galveno gara cīņas tikumu uzskatīja skaidrības jeb atskurbināšanās tikumu un kāpēc tos, kuriem tā nebija uzskatīja par neauglīgiem. Tāpēc arī tam ir jātiek īpaši atzīmētam. Par to jau bija runa, taču tas ir tikai sākums. Tur par to tika runāts tāpēc, lai pārbaudītu, ka sākt pašpretošanās un pašpiespiešanās vingrinājumus ir nepieciešams ne savādāk kā no iekšienes, jeb pareizāk sakot, ka šīs darbības var veikt pēc nostiprināšanās iekšienē. Tagad to pašu punktu izraudzīsimies, lai ietu uz augšu, jo tur – mērķis, bet ārējais ir līdzeklis. Ir jāparāda askētiskā gara būtisko tiekšanos pretim Dievam, apstākļus, kas ļauj ātrāk pietuvināties Viņam un tuvoties sākušā, jeb pareizāk sakot, uz tuvošanos spējīgā (jo pati tuvošanās ir no Dieva) stāvokli.

4.Pirmie soļi ceļā uz reālo sadraudzību ar Dievu

Nostiprinājies iekšienē, pievērstais visu dedzības spēku vērš uz sevis izlabošanu un attīrīšanu no nešķīstības un kaislībām, uz savu spēku atslābināšanu un nostiprināšanu. Dievam tīkamā darbībā. Šis darbs paņem visu viņa uzmanību, visus viņa pūliņus un visu laiku. Atkarībā no sevis pieradināšanas pie šīs nodarbes, un tai pat laikā, sava iekšējā stāvokļa sakārtošanas un organizēšanas, viņš, dabiski, aizvien vairāk un vairāk ieiet sevī, savācas iekšienē un liek pamatu tam, lai nepārtraukti uzturētos iekšienē. Tas sākotnējās gara cīņas mērķis – ieiešana sevī.

² Svētais Īzaks Sīrietis ārējas bēdas, asaras un satriektības stāvokļus nepārstāj cildināt visos savos darbos.

Bet tai pat laikā, kad cilvēks sāk nostiprināties sevī, maz pamazām viņa acīm atveras galvenais mērķis, pēc kā jātiecas un, kurš bija it kā paslēpies aiz daudzajiem darbiem. Bet tas arī ir pašsaprotami, ka attālinoties no kaislību sfēras, priekšplānā izvirzās galvenā mūsu gara tieksme; tās loka paplašināšanai tad nu arī tiek uzsākts viss darbs. Šis mērķis un alkas ir tiekšanās pēc Dieva, kā augstākā labums. Tā ir iespējama vienīgi sajūtot, cik salda ir dzīve Dievā jeb izbaudot, cik Dievs ir labs, tāpēc tā nerodas uzreiz. Sākumā cilvēks ir baiļu pārņemts: viņš kalpo kā vergs, pienākuma pēc, ko ir apzinājies atmošanās brīdī. Pēc tam bailes apklust un, neizzūdot, atdod savu vietu saldumam, lai tas kalpotu Kungam, sajūtot, cik tas ir patīkami. Šī parādība ir liecība tam, ka dvēsele pirmoreiz atdzīvojusies Dievam, ieraudzījusi savu gaišo mērķi. Kad šī nosliekšanās būs parādījusies, tad tā sāks augt jau pati par sevi, tajā pašā kārtībā, kuras vidū arī ir radusies. Tomēr nedrīkst to vienīgi gaidīt, bet pašiem šai lietā neko nedarīt, nē, arī pašam cilvēkam ir zināmā mērā jādarbojas, lai veicinātu ātrāku šīs sliekšmes atvēršanos. Pieturoties pie agrākās kārtības, šai lietā lielākoties ir ieteicama iekšējā pozitīvā darbība; taču arī visi citi šādā veidā veicamie darbi, tā kā tie tiks veikti neizejot uz āru, spēs palīdzēt šai sliekšmei, audzējot to lielāku un nostiprinot, cerot visu sagaidīt no Dieva un visu vēšot Dievam par godu. Tam ir jābūt visas parādītās praktizēšanas garam, savādāk tā augļus nenesīs un, kas ir īpaši, cilvēks nespēj izturēt šīs darbības jeb praktizēšanas grūtības bez šā iekšējā, viņā ielikta spēka. Tā, iepriekšējās askēzes spēj attīstīt sliekšmi uz Dievu; taču tās šai virzienā ir jāievirza ar īpašu iekšēju noskaņojumu, kāds ir jāuztur šo askēžu veikšanas laikā.

A. Augšupeja pretim Dievam

Prāta augšupeja pretim Dievam, jeb sliekššanās uz Dievu veidojas atkarībā no iekšējo vingrinājumu nostiprināšanas. Šajos vingrinājumos tā sāk dīgt kā sēkla, un briest tajos kā augsnē. Tāpēc, saglabājot šo iekšējo, lai ātrāk ierosinātu tiekšanos pretim Dievam, ir nepieciešams:

1) Pieradināt sevi pie tā, lai prātā allaž uzturētos Dieva acu priekšā. Cilvēkam ir sevi jāpiespiež nepārtraukti redzēt sev pie labās rokas Dievu, un jāizkopj sevī jūtas, ka Dievs ne uz mirkli nenovērš no viņa savu skatu. Iemaņu gūšana šai lietā ir durvis ceļā uz Dievu, debesu atvēršanās prātam.

2) Visu darīt Dievam par godu un nevienā lietā – ne ārēji, ne iekšēji – netiekties ne pēc kā cita, kā vien pēc šā goda: šai tieksmei ir jāklūst par ikvienas darbības mēru, uzspiežot tām savu zīmogu.

3) Visu darīt ar apziņu, ka tāda ir Dieva griba, uzturēt sevī šo gribu un it visā tai pakļauties un no sirds samierināties ar to. Darbošanās pēc Dieva gribas apņem to, kas nāk no cilvēka, bet pakļaušanās tai apņem visu to, kas notiek pašā cilvēkā. Lai ko tu arī nedarītu, centies saskaņot, ka Dievs no tevis grib šo lietu; lai kas ar tevi nenotiktu, uztver to, kā nākušu no Kunga rokas. Personu, priekšmetu, gadījumu, prieku, bēdas – visu uzņem ar prieku, vīsiem labprāt ar mieru un tīksmi pakļaujies, neraugoties uz pretējo.

Ar šo garīgo palīdzību prāts aizvien vairāk un vairāk sāks apjaust Dievu un nostiprināties Dieva redzēšanā, pieradīs ar prātu turēt acu priekšā Dievu ar viņa bezgalīgajām pilnībām. Šī redzēšanas spēja lielākoties tiek dāvāta stāvot dieva priekšā lūgšanā un arī briest ar šīs pašas Dieva lūgšanas palīdzību. Tas ir aizsākums augšupejai uz reālu sadraudzību ar Dievu.

Vienlaicīgi ar Dieva redzēšanu parādās un kļūst pilnīgāka godbijīga Dieva pielūgšana garā, kad viņš sāpju pilnā pārdzīvojumā vērsas pie Dieva, pašnoniecināšanas pilns krīt zemē Viņa priekšā, kā radījums, taču ne ar sāpju pilnām jūtām, ka viņš ir kājām mīdāms un noraidāms, bet ar apziņu, ka viņš ir pieņemams, mīlams un apdāvināms.

Tā rezultātā parādīsies neapturamas sliekšmes uz iekšu un sajūsma Dievā.

Mērķis ir tiekšanās pretī Dievam. Taču sākumā šī tiekšanās ir tikai iecerēs, kā kaut kas nezināms, bet meklēts. To ir jāpadara reālu, dzīvu, kā dabisku sliekšni, saldumu dāvājošu, labprātīgu un neapvaldāmu. Vienīgi šāda veida sliekšme tad nu arī parāda, ka mēs darām to, kas ir mūsu pienākums, ka Dievs mūs pieņem, ka mēs ejam pie Viņa. Kad dzelzs sniedzas pretī magnētam, tas nozīmē, ka tam pieskaras magnēta spēks; tas pats ir arī garīgajā ziņā: vienīgi tad arī ir redzams, ka Dievs mums pieskaras, kas ir šī dzīvā tiekšanās, kad gars, neko neievērojot, tiecas jeb tiek aizrauts pie Dieva! Iesākumā tā nav, cilvēks ir pilnībā vērst uz sevi, kaut arī Dieva dēļ; taču šis skatījums uz Dievu ir vienīgi domu līmenī. Kungs vēl nedod Sevi nobaudīt, arī cilvēks vēl to nespēj, jo ir netīrs. Viņš kalpo Dievam, tā sacīt, bez garšas. Pēc tam, atkarībā no sirds attīrīšanas un izlabošanas, sāk sajūst saldumu

Dievam tīkamā dzīvē, nododoties tai ar mīlestību un labpatiku,- tā kļūst par viņa saldinošo stihiju. Dvēsele sāk no it visa vairīties, kā no aukstuma un sliecas pretim Dievam, kurš viņu sasilda. Šīs veiksmes pirmos asnus dedzības pilnajā ieliek dievišķā žēlastība. Ar tās iedvesmojumiem un tās vadībā augstākminētās kārtības ietvaros tad nu arī briest šī sliekme. Par šīs sliekmes dzimšanu liecina: labprātīga, klusa un nesaspringta atrašanās iekšienē – Dieva acu priekšā, ko pavada godbijības, baiļu u.c. jūtas. Agrāk gars sevi centās iedabūt sevī, bet tagad viņš to dara brīvi un uzturas iekšienē nepārtraukti. Viņa, ir prieks būt vienam kopā ar Dievu, prom no citiem, jeb bez uzmanības pret visu ārējo. Viņš sevi atrod debesu Valstību, kas ir miers un prieks Svētajā Garā (Rom.14,17). Šāda iegremdēšanās iekšienē jeb iegremdēšanās Dievā tiek dēvēta par prāta klusumu vai aizraušānu dievā. Tā mēdz būt pārejoša, taču to ir jāpadara par pastāvīgu, jo tāds ir mērķis. Dievs ir mūsos, kad mūsu gars ir patiesi Dievā, jo tā nav saskarsme domu līmenī, bet dzīva, klusa, no visa atrauta iegrimšana Dievā. Kā saules stars aiznes rāsas lāsi, tāpat arī Kungs aizrauj garu, tam pieskaroties. Gara spēks pacēla mani, saka pravietis (Eceh.3,12). Daudzi no svētajiem bija pastāvīgi aizrauti pie Dieva, bet uz citiem Dievs nolaidās īslaicīgi, bet bieži. Tā, ar Dieva žēlastību tajā, kurš patiesi, apzinīgi un cītīgi meklē Dievu, aizsākas, briest un gūst pilnību šī sliekme jeb ieiešana Dievā.

Būtisks priekšnoteikums piesaistošā Dieva uzņemšanai ir sirds attīrīšana: svētīgi sirdsšķīstie, jo tie Dievu redzēs (Mt.5,8). Tāpēc visi līdz šim norādītie garīgie varoņdarbi, vingrinājumi un darbības būtībā ir kalpojuši kā neizbēgama sagatavošanās tam. Tikai tiem visiem ir jātiek veiktiem attiecīgā veidā, un tieši ar virzību uz to. Galvenais uzdevums te – sirds pasargāšana: dedzības pilnā gara glabātuve – iekšienē; askēžu, vingrinājumu un darbību realitātes priekšnosacījums, kad tās nāk no iekšienes, cīņas panākumi – tikai no iekšienes; vislabākais paņēmieni kā izveidot sliekmi uz Dievu – iekšējais. Tātad, iekšējā praktizēšana ir garīgās, patiesi kristīgās dzīves centrālais izejas punkts. Tālab arī pie svētajiem tēviem tas tiek uzlūkots kā vienīgais ceļš uz pilnību. Esiet skaidrā prātā, esiet modrīgi, esiet nomodā un lūdziet Dievu, saka Kungs (1Pēt.5,8; Mk.14,38). Domu kontrolēšana jeb sirds pasargāšana ir galvenā askēze, svētajiem tēviem uz to tad nu arī viss ir vērst: viss – sirdī, jo, kas ir sirdī, tas ir arī darbībā.

Bet izšķirošais solis augšupejā pretī Dievam, pats Dievišķās sadraudzības priekšvakars ir pilnīga sevis uzticēšana Viņam, pēc kā par darbojošos personu kļūst Viņš, nevis cilvēks. Kur slēpjas viss spēks, jeb ko īsti mēs meklējam? – Dievišķo sadraudzību, t.i. to, lai dievs iemājotu mūsos un sāktu staigāt mūsos, ietērpjoties it kā mūsu garā, lai valdītu gan ar Savu saprātu, gan gribu, gan jūtām, lai gribēšana mūsos mājotu un mūsu starpā staigātu būtu Viņa ziņā, lai Viņš darbotos it visā, bet mēs kļūtu par Viņa ieročiem, jeb atkarīgiem no Viņa gan iedomās, gan iegribās, gan jūtās, gan vārdos, gan darbos. To meklē Kungs, visu Valdnieks, jo Viņš viens radījums visu dara ar pašu radījumu rokām. To pašu ir jāmeklē arī sevi saprotošam garam.

Priekšnoteikums tam, lai Dievs mūsos iemitinātos un nosēstos valdnieka tronī, jeb pakļautu sev visas darbības, ir atsacīšanās no savas brīvības. Brīva radība, pēc savas apziņas un statusa, darbojas pati par sevi; taču tam tā nav jābūt. Debesu Valstībā nedrīkst būt neviena, kurš darbojas pastāvīgi, bet lai it visā darbotos Dievs; bet tas nenotiks, kamēr brīvība turas pati,- tā noliedz un noraida Dieva spēku. Un šī ietilpība pret Dieva spēku beigsies vienīgi tad, kad Viņā priekšā kritīs mūsu brīvība, jeb pastāvīgā un personiskā darbība, kad cilvēks izrunā izlēmīgo lūgumu: “Dari manī, Tu Kungs, ko gribi, bet es esmu gan akls, gan vājš.”

Lūk šajā brīdī cilvēka garā ieiet Dieva spēks un sāk savu visaptverošo darbību. Tātad, priekšnoteikums tam, lai mūsos iemājotu Dievs, ir izlēmīga sevis uzticēšana Viņam.

Sevis uzticēšana Dievam ir visiekšējākais, visapslēptākais mūsu gara akts, acumirkļīgs tāpat kā visi, taču ne acumirkļī sasniedzams no praktizētāja - kristieša mākas un sapratīguma. Sākums tam tiek likts pirmajā pievēršanās reizē, jo tur grēkus nožēlojušais, dodot solījumu, neiztrūkstoši saka: “Vairīšos no ļauna un darīšu to, kas labs; vienīgi Tu, Kungs, neatņem no manis Savu svētības pilno palīdzību. Ar šādu noskaņojumu viņš tad nu arī nostājas uz gara cīņas darba lauka un dedzības pilns tur darbojas, cerot saņemt Dieva palīdzību. Taču šķiet, ka šeit pa priekšu iet viņa dedzība, savukārt, Dieva darbība sekos pēc tam. Tas ir nepieciešams gan dēļ iesācēja noskaņojuma, gan arī pēc Dieva ieceres. Iesācējs grib Kunga labā papūlēties, pakalpot Viņam – un pūlas. Šādā veidā viņa veidojas uzticamība un iet kā drosme Dieva uzlūkošanā. Taču ir acīmredzams, ka tam tā nav jāpaliek. Ir nepieciešams, lai cilvēks

sekotu Dieva tieksmei, apslāpējot patvaļīgo dedzību. Tātad, cilvēkam nav jāpaliek savā pirmajā noskaņojumā, bet nemazinot agrāko dedzību, jāpakļauj sevi Dievam, ļaujot Viņa mājieniem sevi vadīt, pierodot sekot Viņa iedvesumiem un sliekšmēm. Šāda veida apslēptu mājienu satur Pēterim adresētie vārdi: jauns būdams, tu pats jozies un gāji, kur gribēji. Kad tu būsi vecs, tu izstiepsi savas rokas un cits tevi jozīs un vedīs tevi, kur tu negribi (Jņ.21,18). Vispirms cilvēks pats izpauž savu dedzību, bet pēc tam saka: "Tu, Pats Kungs, tev vien zināmā veidā parūpējies par manu pestīšanu. Kā sasiets iešu, kur vien pavēlēsi". Tas arī ir izlēmīgu uzticību Dievam apliecinošs akts. Pirmais darbības veids ir ārēji tik cienīgs un košs, - tik auglīgs! Tāpēc tas arī spēj piesaistīt uz visiem laikiem. Taču no tā jāpiesargās, jo tas būs līdzvērtīgi sviedru liešanai apstrādājot nepateicīgu zemi: daudz smilšu un akmeņu, bet maz dzīvīguma. Ir jācenšas, aizejot no tās, pāriet pie uzticības Dievam. Tiesa, zināmā veidā tā spēj pati augt pirmās darbības laikā, tomēr ir jāseko šai augšanai un jāveicina to, vai vēl labāk, jāpieņem veidojamo un audzējamo. Īstenībā arī tad darbības veicējs ir Dievs, jo bez Viņa mēs neesam nekas; tomēr cilvēks saka: "Es izvēlējos, es gribēju, es pūlējos, un Dievs palīdzēja". Gan gribēšana, gan izraudzīšanās, gan pūliņi arī būtībā ir labi darbi un, tātad, Dievišķīgi; taču cilvēks, ar raizēm un pūlēm apkrāvijs, domā, ka tas ir viņa spēks. Tāpēc iekšienē notiekošā pāreja no dedzības uz dedzīgu uzticību Dievam nav nekas cits, kā mūsos vai arī mūsu pestīšanas un attīrīšanas sagatavošanā notiekošais, Dieva darbības atsegšana un parādīšana mūsu apziņai. Dedzības pilnais te saņem pamācības ar biežām neveiksmēm par spīti visai piepūlei, ar negaidītiem un lieliem panākumiem bez īpaša sasprindzinājuma, ar kļūdām un īpaši pamācošiem kritieniem, kā svētības atkāpšanās. Ar visu to cilvēks tiek virzīts pie domas un ticības, ka viņš nav nekas, bet Dievs un Viņa visuspēcīgā žēlastība ir viss. Šis ir pēdējais punkts sagatavošanās kursā pirms uzticības Dievam. Tas savādāk nav iespējams kā vien pašam cilvēkam sajūtot, ka viņš nav nekas. No savas puses cilvēks var pielikt sekojošo: pārskatīt darbus un gadījumus, kā tie veidojas, lai ieraudzītu tajos Dieva spēku; iedziļināšanos ar stipru ticību attaisnošanas priekšnoteikumiem, līdz saucienam: Tev vien zināmā veidā glāb mani; neskaitāmo ienaidnieku pulka redzēšanu, ceļa izzušanu, tumsu acu priekšā, neskaitāmus sānceļus, Dieva lēmumu apslēptību. Šis sagatavošanās domu līmenī īpašu spēku saņem no darbīguma, proti: visas mantības izdalīšanas, sevis nodošanas apsmieklam (tēlojot prātā jukušu), noslēgtības un vientuļnieka dzīves. Šie ir tādi dzīves pagriezieni, pēc kuriem nav vairs kur vērsties, kā vien pie Dieva. Šie visi ieliek sevi tieši dieva rokās un tiek Viņa pieņemti. Šajā ziņā nenovērtējama ir garīgā vadītāja palīdzība, ja viņš, vadāmajam neredzamā veidā, ieliek viņu tādos apstākļos, no kuriem spēj atbrīvot vienīgi neredzamā Dieva palīdzība. Senie tēvi sacīja: paklausībniekiem ir jāpiegādā vainagus. Vislabāk šīs sava niecīguma un uzticēšanās Dievam jūtas veidojas nepārtrauktās bēdās un jo īpaši ārkārtējās, Dieva svētītās grūtībās, kuras ir jānes līdzīgi krustam, par ko mēs runājam augstāk.

Dievam sevi uzticējušais, jeb šo dāvanu saņēmušais savu darbību sāk pakļaut Dievam un uzturēties Viņā. Brīvība netiek iznīcināta, tā pastāv, jo sevis uzticēšana nav galīgs, apstiprināts, bet nepārtraukti atkarojams akts. Cilvēks nedod sevi Dievam, un Dievs saņem viņu un darbojas viņā vai ar viņa spēkiem. Te ir mūsu gara patiesā, dievišķā dzīve. Tas, kurš sevi ieliek Dieva rokās, visu saņem no Dieva un darbojas ar to, ko ir saņēmis. Šī ir dzīve Dievā, nostiprināšanās Viņā ar visu būtnei: domām, sirdi un gribu. Tā parādās pēc sevis uzticēšanas. Bet tā kā sevis uzticēšana aug pakāpeniski, un, proti, vēl pirmās darbības laikā, tad vienlaicīgi ar to nevar neaugt arī šī Dieva pieņemšana un uzturēšanās tajā. Tas tā arī ir; tā arī izaug pati. Bet jau kārtējo reizi arī no mūsu puses ir jābūt kaut kam, kas tai līdzdarbotos jeb arī veicinātu ātrāku briedumu. Dievišķās sadraudzības darba lauks, sfēra, kurā tā veidojas un darbojas, ir garīga prāta lūgšana... Lūdzējs uzturas Dievā un, tātad, ir ļoti gatavs un spējīgs uz to, lai arī Dievs sāktu uzturēties viņā. Taču šīs lūgšanās nav tas pats, kas lūgsnu lasīšana; šī ir īpaša garīga darbība, kas nav tik lielā mērā atkarīga no garīgās vadības, jo birst arēji neievērojama gan vadāmajam, gan vadītājam. Tajā, var sacīt, ir pēdējā gara ciņas robeža (sk. Simenonu Teologu). Jo, kad sāksies un nostiprināsies šī lūgšana, Dievs būs savienojies ar mūsu garu. Un noteikumi attiecas vienīgi uz tās pirmsākumiem; bet, kas šīs lūgšanas laikā notiek, kad tā kļūst pilnīga, tas ir apslēpts, kļūst neredzams kā Mozus aiz mākoņa.

B. Reālā saskarsme ar Dievu notiek klusuma stāvoklī, kas ved pie bezkaislīguma

Kurā ir sākušas parādīties šīs nejaušās sliekšņanās uz iekšieni un šīs aizraušanas Dievā, un jo īpaši, kurā ir sākusi darboties pilnīga sevis uzticēšana Dievam un nepārtraukta lūgšana, tas ir gatavs un spējīgs ieiet klusumā. Vienīgi tādām arī piemīt spēks izturēt šo garīgo varoņdarbu un veikt to auglīgi. Noturēt tādu kopdzīves apstākļos ar citiem nav iespējams.

Kas Arsēnijam Lielajam lika bēgt no cilvēkiem? Tā bija sliekšņanās uz iekšieni, lai būtu tuvāk Dievam. “Es jūs mīlu”,- viņš runāja,- “taču nespēju būt kopā ar Dievu un cilvēkiem”. “Īsts klusētājs”,- saka Jānis Pakāpnieks,- “negribot zaudēt Dieva saldumu, tā vairās no visiem cilvēkiem, bez naida pret viņiem, kā citi pie tiem dedzīgi tiecas.”

Izrakstām nepieciešamo attiecībā uz jēdzienu ”klusēšana” no 27-tā “Kāpņu “ Vārda:

“Ir ārējā klusēšana, kad kāds, no visiem nošķīries, dzīvo viens; un ir iekšējā klusēšana, kad kāds garā viens uzturas kopā ar Dievu, bez sasprindzinājuma, brīvi, cik brīvi elpo krūtīs un redz acs. Tās ir saistītas, taču pirmā bez otrās būt nespēj. Tāpēc klusētājs faktiski ir tas, kurš bezmiesisko radījumu,- savu dvēseli pūlas noturēt miesiskās mājas ietvaros. Lai klusētāja celle ietver sevī viņa ķermeni, bet šis pēdējais, lai kļūst par templi saprātam.

Dzīve klusumā nepiesaistīs to, kurš vēl nav nobaudījis dieva saldumu; bet šo saldumu nenobaudīs neviens, kurš vēl nav uzveicis kaislības. Ar dvēselisku kaiti sirgstošais, tiekdamies uz dzīvi klusumā, līdzinās tam, kurš no kuģa ielēcis jūras dzelmē un cer ar dēļa palīdzību bez bēdām aizkļūt līdz krastam.

Neviens no tiem, kuri ir pakļauti aizkaitināmībai un uzpūtībai, liekulībai un ļaunatminībai, lai neiedrošinātos jelkad ieraudzīt pat klusēšanas pēdas, jo tas viņu var novest afekta stāvoklī.

Dieva saldumu nobaudījušais tiecas uz dzīvi klusumā, lai nesātīgi ar to piepildītos un lai bez kādiem kavēkliem nepārtraukti sevī radītu no uguns uguni, no gadījuma –gadījumu un no iekāres – iekāri. Tālab “klusētājs ir pasaules Eņģeļa tēls; uz iekāres hartas, ar rūpīguma rokkrakstu, viņš savu lūgšanu atbrīvoja no slinkuma un nevīžības... Klusētājs ir tas, kurš gara vadībā izsaucas: mana sirds ir droša, ar Dievs! (Ps.57,8). Klusētājs ir tas, kurš saka: Es guļu, bet mana sirds ir nomodā (Augustā dz.5,2)”.

Tādējādi, vienīgā klusētāja nodarbošanās ir – būt kopā tikai ar Dievu, ar Kungu viņš arī sarunājas vaigu vaigā, līdzīgi ķēniņa mīluļiem, kuri čukst tam ausī. Šo kodola funkciju pildošo darbību apjož un apsargā cita – iedomu klusēšanas kontrole. Iedomu svētsvinīgums un neizzūdoša doma par Dieniško, tāpat arī brīvība no rūpestiem tad nu arī sastāda klusēšanas būtību. Augstumā sežot vēro, ja tikai zini kā to dara, un tad ieraudzīsi, kā un kad, no kurienes, cik daudzi un kādi zagļi grib ienākt un nozagt viņogu ķekarus. Kad šis sargs piekūst, tas ceļas kājās un lūdžas, bet pēc tam atkal atgriežas pie iepriekšējās nodarbes ar jaunu vīrišķību.

Tie, kuri ir iemīlējuši svētības pilno meklēšanu, veic prāta spēkiem piemītošo darbību un atdarina viņu dzīves veidu. Nemūžam viņi nepiesātināsies, slavējot radītāju; līdzīgi arī klusēšanas debesis sasniegušais nekad nesajutīs sātu godinot dziesmās visu Radījušo.

Tie, kuri ir iemīlējuši svētības pilno klusēšanu, veic prāta spēkiem piemītošo darbību un atdarina viņa dzīves veidu. Nemūžam viņi nepiesātināsies, slavējot Radītāju; līdzīgi arī klusēšanas debesis sasniegušais nekad nesajutīs sātu godinot dziesmās visu Radījušo.

Taču nav iespējams sasniegt ne nenogurdināmu lūgšanu, nedz arī neapzogamu sirds kontroli, ja pirms tam sirdī nav nostiprinājusies pilnīga atbrīvošanās no rūpestiem. Nav iespējams ar saprātu praktizēt pirmās divas tam, kurš nav iemantojis pēdējo, līdzīgi tam, kā neiemācoties burtus, nav iespējams lasīt. “Sīks matiņš padara neskaidru acu skatu un sīki rūpesti pazudina klusēšanu”. Kurš grib Dievam uzticēt tīru prātu un satrauc sevi ar rūpestiem, tas līdzinās tādām, kurš ir cieši iekalis savas kājas važās un mēģina iet ātrā gaitā. Tāpēc patiesā klusēšana sākas pēc sevis uzticēšanas Dievam un dziļas sirds pārliecības par to, ka Viņš par mums rūpējas. Tikai tie, kuri ir saistījušies ar klusēšanu, lai baudītu Dieva mīlestību un remdētu slāpes pēc šīs mīlestības, tiecoties pēc tās dēļ viņai piemītošā salduma, būtībā ir istie klusētāji. Ja vien viņi klusēšanu praktizē ar saprātu, tad visai ātri sāk arī baudīt tās augļus, proti: nesatraucamu prātu, attīrītu domu, aizraušanu Dievā, nesātīgumu lūgšanā, drošu sargu, nepārtrauktas asaras u.t.t.

Tādējādi, uz klusēšanu liek slikties vēlēšanās atrasties iekšienē, lai tu ar salduma pilnām jūtām stāvētu Dieva priekšā; ceļu uz to lauž attīrīšanās no kaislībām ar visām askēzēm, kurām palīdzot, mūsos nostiprinās labais un iet mazumā ļaunums; tiešs priekšvēstnesis tam ir bezrūpības pilna sevis uzticēšana Dievam; tās būtība – ne ar ko nesatraucama lūgšanās Dieva priekšā ar sirdi ievadītu prātu, no kā ugunij tiek pielikta uguns.

Gara liesmošana no Dieva pieskaršanās attīra cilvēku garīgi un ieceļ viņu bezkaislības stāvoklī. Šajā ugunī tiek pārkausēta mūsu būtība, kā neatīrīts metāls kalvē, un kļūst zaigojoša kā debesu zilgme, padarot to par Dievam sagatavotu mitekli.

Tā arī ceļā uz reālo saskarsmi ar Dievu stāv neizbēgama klusēšana, ja ne vienmēr kā zināms garīgas dzīves veids, tad vienmēr kā stāvoklis, kurā iekšēji savāktais un iedziļinātais gars ar Dievišķā Gara uguni tiek pacelts līdz zēravu šķīstībai un kvēlošanai pretim dievam un Dievā.

Šī uguns iesakņojas pievēršanās brīdī un sāk darboties pēc solījuma došanas, tiklīdz cilvēks sāk garīgos pūliņus; taču tas ir tikai sākotnējais siltums, kurš brīžiem parādās, brīžiem izzūd. Tas darbojas visu laiku, kamēr ilgst sirds attīrīšanai veltītie pūliņi; pretējā gadījumā cilvēkam šie pūliņi nebūtu pa spēkam. Taču visu savu spēku tajā laikā tas tomēr izpaust nespēj, cilvēkā vēl mītošo kaislību aukstuma dēļ. Visu savu spēku tas izpauž vien tad, kad aprimstas kaislības. Pirmais siltums līdzinās samirkušas malkas degšanai, bet otrais – tās pašas malkas degšanai, kad uguns to ir izžāvējusi un apņēmusi visā pilnībā. Lietojot citu salīdzinājumu, - pirmais siltums līdzinās tam siltumam, kāds mēdz būt ūdenī, kurā peld vēl neizkusis ledus gabals: siltums ir, taču ūdens nevarēs un arī nevarīsies, kamēr ledus gabals nebūs izkusis. Bet, kad ledus gabals izkūst, siltums caurauž visu ūdens masu, uzkarsē to arvien spēcīgāk un spēcīgāk; tā rezultātā ūdens novārās un attīrās. Lūk tam arī ir līdzīgs otrais siltums. Divi pēdējie uguns darbības veidi attēlo garīgās liesmošanas procesu kristīgās pilnības pēdējās pakāpēs, kas ved pie pilnīgas šķīstības un bezkaislības.

“Kaislību viela, Dievišķās uguns novārdzināts, izlietojas; bet atkarībā no vielas izzušanas attīrās arī dvēsele, un pazūd arī kaislības” (Kāpnes”26.vārds).

Lūk bezkaislības nozīme, kā to definē “Kāpņu”29.Vārds: “Bezkaislība ir dvēseles augšāmcelšanās vēl pirms miesas augšāmcelšanās.”

Par dvēseles augšāmcelšanos ir jādēvē iziešanu no vecā cilvēka, kad sāk veidoties jaunais cilvēks, kurā nav nekā no vecā cilvēka, kā sacīts: Es jums piešķiršu jaunu sirdi un jaunu garu... (ecef.36,26) (skat. pie Īzaka Sīrieša)

Šī pilnīgā un tai pat laikā allaž pieaugošā Kungā izaugsmi radušo pilnība tā iesvēta prātu un atrauj to no vieliskuma, ka bieži vien no dzīves miesā aizrauj debesīs un dāvā redzējumus.

Bezkaislību parādīja Apustulis, uzrakstīdams: man ir Kunga prāts (sal.:1Kor.2,16). Bezkaislību parādīja arī tas sīrietis – gara cīnītājs, kurš sauca: ”Apvaldi Tavas svētības viņus!”(svētais Efrēms).

Bezkaislīgais pret visiem priekšmetiem, kuri uzbudina un baro kaislības, ir kļuvis tik nejūtīgs, ka tie uz viņu neatstāj nekādu iedarbību, kaut arī atrodas viņa acu priekšā. Tas tā ir tāpēc, ka viņš viss ir savienots ar Dievu. Viņš aiziet uz priekamāju – un ne tikai nejūt kaisles kustības, bet arī netikli uzved uz šķīsta un askētiska dzīves ceļa (“Kāpnes”.26.Vārds).

Kurš ir spējis ievirzīt sevi šādā gultnē, tas jau šeit, trūdošās miesas apņemts, kļūst par dzīvē Dieva templi. Dievs to vada un pamāca visos viņa vārdos, darbos un domās; un viņš, iekšējās apskaidrības skarts, iepazīst Dieva gribu, it kā dzirdējis zināmu balsi, būdams augstāk par jebkādu cilvēku mācību, saka: Kad es nokļūšu tur, kur es varēšu parādīties Dieva vaiga priekšā? (Ps.42,3), jo nespēju vairs paciest viņa iekārošanas darbības, bet meklēju to nemirstīgo labestību, ko tu man dāvāji pirms es tapu pakļauts iznīcībai. Bet ko tur daudz runāt! Bezkaislīgais nedzīvo pats savam labumam, bet viņā dzīvo Kristus (sal.:Gal.2,20), kā sacīja Apustulis: labo cīņu es esmu izcīnījis, skrējienu esmu pabeidzis, pareizticību esmu turējis (2Tim.4,7).

Bezkaislība ir Debesu Ķēniņa debesu telts. Un lūks, visbeidzot, Dievišķā sadraudzība un Dieva iemājošana – pēdējais cilvēka gara meklējumu mērķis, kad viņš ir Dievā, un Dievs – viņā. Beidzot izpildās Kunga novēlējums un Viņa lūgšana, lai tāpat kā Viņš Tēvā un Tēvs viņā, arī ikviens ticīgais būtu vienots ar Viņu (skat.Jņ.17,21). Piepildās viņa iepriecinošais apgalvojums: kurš Viņa vārdus pildīs, to iemīlēs Viņa Tēvs, un Viņi pie tā atnāks un ņems pie viņa mājas vietu (skat.Jņ.14,23). Piepildās apustuliskais apzīmējums attiecībā uz tiem, kuri ir kaislībām miruši, ka viņu dzīve līdz ar Kristu

apslēpta Dievā (skat.Kol.3,3). Tie būtībā ir Dieva nams (skat.:1Kor.3,16) un tajos mīt Dieva Gars (skat.Rom.8,9).

Šo sasniegušie būtībā ir Dievam pietuvinātie, un viņu stāvoklis ir līdzīgs Apustuļu stāvoklim, jo arī viņi it visā iepazīst Dieva gribu, it kā dzirdot kādu balsi, ("Kāpnes".29.Vārds,11.pamācība) un viņa, pilnībā savienojot jūtas ar Dievu, slēptā veidā saņem no Viņa pamācību Viņa vārdiem (Turpat,30.Vārds,21.pamācība). šāds stāvoklis vainagojas ar mīlestības liesmu, ko saņēmuši, viņi drosmīgi apliecina: Kas mūs šķirs no Kristus mīlestības? (Rom.8,35). Bet mīlestība ir pravietojumu dāvātāja, brīnumu darīšanu cēlonis, apskaidrības dziļums, Dievišķās uguns avots, kurš, jo vairāk izdalās, jo vairāk iekvēlina vārgstošo(turpat, 30.Vārds, 35.pamācība).

Tā kā šāds stāvoklis ir ar saprātu praktizētas klusēšanas auglis, tad ne jau visus klusētājus Dievs atstāj šajā nodarbē uz visiem laikiem. Ar klusēšanas palīdzību bezkaislību sasniegušie un līdz ar to izpelnījušies vispatiesāko Dievišķo sadraudzību un Dieva iemītināšanos, tiek no turienes izvesti, lai kalpotu tiem, kuri alkst pēc pestīšanas, un kalpo tiem, izglītojot, vadot, darot brīnumainus darbus. Arī Antonijam Lielajam, tāpat kā Jānim tuksnesī, viņa klusēšanā atskanēja balss, kas viņu izveda no turienes, lai sniegtu palīdzību citiem, kuri stājušies uz pestīšanas ceļa,- un visiem ir zināmi viņa darbu augļi. Tas pats ir bijis arī ar daudziem citiem.

Neko augstāku par šo apustulisko stāvokli mēs uz zemes nepazīstam. Ar to tad nu arī beidzas Dievam tīkamās dzīves kārtības apskats³.

No krievu valodas tulkojis Niklāvs Salmiņš

Mūsu svētā tēva Jāņa Zeltamutes pamācības audzināšanā

1. Radīt bērnus – tas ir iedabas ziņā; bet izglītot un tikumiski audzināt – tas ir prāta un gribas uzdevums.

2. Ar pienākumu audzināt savus bērnus es domāju ne tikai to, lai neļautu viņiem nomirt badā, ar ko ar ko pienākumi pret bērniem, šķiet, arī aprobežojas. Tālab nav vajadzīgas ne grāmatas, ne lēmumi: par to visai skaļi liecina iedaba. Es runāju par to, lai tiktu gādāts par bērnu siržu audzināšanu tikumībā un dievbijībā, kas ir svēts pienākums, un ko nevar pārkāpt nekļūstot vainīgam zināma veida bērnu slepkavībā.

3. Šis pienākums ir kopīgs gan tēviem, gan arī mātēm. Ir tēvi, kuri neko nežēlo, lai sagādātu saviem bērniem skolotājus izpriecās un lai izdabātu viņu kā bagātu mantinieku iegribām, bet, lai bērni izaugtu par kristiešiem, lai vingrinātos dievbijībā – par to viņi pat nedomā. Noziedzīga apmātība! Tieši šī rupjā neuzmanība ir atbildīga par visām tām nekārtībām, kas nomoka sabiedrību. Pieņemsim, ka jūs viņiem esat sakrājuši lielu īpašumu, taču, ja viņi nemācēs saprātīgi uzvesties, tas viņiem rokās ilgi nepaliks. Īpašums tiks izšķērdēts, tas aizies bojā kopā ar saviem īpašniekiem, tas viņiem kļūs par visbēdīgāko mantojumu.

4. Jūsu bērni būs vienmēr pietiekami bagāti, ja jūs tiem dosiet labu izglītību, kas spētu iegrozīt viņu dabu un padarīt pieņemamu viņu uzvedību. Tātad, rūpējieties nevis par to, lai viņi kļūtu bagāti, bet par to, lai tie izaugtu dievbijīgi, spējīgi valdīt pār savām kaislībām, lai tie būtu bagāti ar tikumiem. Pieradiniet viņus neizdomāt šķietamas vajadzības un šiem pasaules labumiem dot tādu vērtējumu, kādi tie ir pelnījuši. Uzmanīgi sekojiet katrai viņu kustībai, sabiedrībai un sakariem, un neceriet sagaidīt no Dieva ne mazāko žēlastību, ja nepildāt šo pienākumu.

5. Ja Apustulis mums novēl vairāk gādāt par citiem nekā par sevi un ja mēs mēdzam būt vainīgi, nerūpējoties par viņu labumu, tad vai gan neesam daudz vairāk vainīgi, ja tas attiecas uz tiem, kuri mums ir tik tuvi? Vai tas nebiju Es, sacīs kungs, kas deva šiem bērniem vietu jūsu ģimenē? Vai es viņus neuzticēju jūsu gādībai, ielikdams jūs ar viņu valdniekiem, gādniekiem un tiesnešiem? Es jums devu

³ Tiem, kuri alkst iepazīties ar kristīgās pilnības augstākajām pakāpēm, būtu jāizlasa svētā Īzaka Sīrieša darbus, "Kāpnes" un "Labestību". (No šeit minētā latviešu lasītājam pagaidām gan ir pieejamas tikai no "Kāpņu" citātiem sastāvošā paplānā brošūriņa ar sv. Jāņa Pakāpnieka garīgajiem padomiem un neliela daļa no "Labestības" – Ēģiptes tuksneša tēvu sv. Antonija Lielā un sv. Makārija Lielā dzīvesstāsti un pamācības – tulk. piez.)

pilnīgu varu pār viņiem, uz jums Es uzliku visas rūpes par viņu audzināšanu. Jūs man sacīst, ka viņi negribēja pakļauties šim jūgam, ka viņi to nometa. Bet tieši to jau arī vajadzēja novērst pašā sākumā, jums savā pārziņā bija jāņem pirmais iespaids, uzliekot iemauktus, kad viņiem vēl nebija spēka tos saraut, jums vajadzēja šo jauno dvēseli iejūgt pienākumu jūgā, pieradinot viņu pie tā, veidot to pienākuma rāmjos, nosaitēt rētu, tiklīdz tā bija parādījusies, izvilkt ērkšķi, tiklīdz tas uzradās pie šā maigā stāda, nevis gaidīt, kad tas laidīs dziļas saknes, līdz kaislības, nostiprinoties pakāpeniskā attīstībā, kļūs nesavaldāmas un neiegrožojamas.

6. Viedais saka: "Ja tev ir dēli, tad māci tos un jau no jaunības dari lokanus viņu kaklus (Sīr.7,25). Taču Kungs mūs te tikai pamudina pildīt šo pavēli, izsakot to ar Sava pravieša muti, bet arī nostājas mūsu pusē, nodrošinot šā baušļa izpildīšanu ar drausmīgu sodu, kas draud bērniem, kuri nepakļaujas saviem vecākiem: Ikvienam cilvēkam, kas savu tēvu vai māti nolād, tam mirtin jāmirst(3Moz20,g). Viņš soda ar nāvi tos, kuri kļūst vainīgi attiecībā pret jums, bet jūs aukstasinīgi noraugāties uz tiem noziedzniekiem, ko tie pastrādā pret visaugstāko varu. Viņi sacēlas pret Pašu Dievu, pārkāpjot Viņa baušļus, bet jūs uz to noraugāties bez jebkāda sašutuma, bez vismazāko pārmetuma bērniem. Ko Tas zaudē no viņu apvainojumiem? Neko. Bet jūs, kāpēc gan jūs nešausmināties paši par sevi? Jo tas, kurš pamet Kungu, tas vairs necienīs ne savu tēvu, ne sevi pašu.

7. Esot padevīgi un uzticīgi Dievam, pakļaujoties Viņa likumam, bērni spētu rast pārbagātu avotu laimei, pat pasaulīgai. Ar kristīgiem tikumiem apveltīts nabags liek sevi cienīt un mīlēt, tajā pat laikā ļauno un samaitāto sirds īpašnieku visa bagātība nepaglābj no viņam apkārtesošo cilvēku sašutuma un novēršanās.

8. Jauneklis, kuram jūs dosiet labu audzināšanu, bez tā, ka iemantos sev vispārējo cieņu, kļūs daudzkārt mīļāks arī jums pašiem! Jūsu pieķeršanās viņam nebūs tikai parasta dabas dzīņa, tā būs tikumības auglis. Par to savās vecumdienās jūs savukārt no viņa saņemsiet visus dēla mīlestības pierādījumus un pakalpojumus, viņš būs jūsu balsts. Jo tāpat kā tie, kuri negodina Kungu, tai pat laikā nicina arī savus vecākus, tā gluži otrādi, tie, kuri godina Dienu, visu cilvēku Tēvu, allaž cienīs arī tos, no kā viņi ir saņēmuši dzīvību.

9. Pieņemsim, ka jūs izpildīsiet likuma baušļus visādā citādā ziņā, taču, pārkāpdami šo vienu bausli, jūs saņemsiet bargu sodu. Par pierādījumu tam noklausieties gadījumu no kādas senas tautas vēstures. Jūs tūlīt pat ieraudzīsiet, kādam šausmīgam sodam sevi pakļauj tēvi, kuri nerūpējas par savu bērnu audzināšanu. Jūdiem bija kāds priesteris, ko visi cienīja viņa lēnprātīgā rakstura dēļ. Viņa vārds bija Ēlis. Šim priesterim bija divi dēli, kuri nodevās visa veida netikumiem. Tēvu tas neuztrauca un viņš to it kā neievēroja, jeb arī, ja viņu netiklība sasniegdama visaugstāko pakāpi spieda viņu izteikt dēliem rājienu, tad viņš to darīja bez vajadzīgās dedzības un varas. Viņam būtu vajadzējis tos baigi tiesāt, padzīt prom no savām acīm, pielietojot stingrus mērus, lai izbeigtu viņu nekārtības. Taču nekas tamlīdzīgs nenotika. Viņš parobežojās ar to, ka centās viņus pārliecināt: Nē, mani dēli! tā nav laba slava kādi jūs esat – kā es dzirdu ir iemantojuši tā Kunga tautā(1Sam.2,24). Vai ar šādiem vārdiem viņus bija jāuzrunā? Viņi aizvainoja Dievu, un viņš tos dēvēja par saviem dēliem? Viņi bija aizmirsuši to, kam jāpateicas par savu pastāvēšanu, bet viņš tos turpināja uzskatīt par savas ģimenes locekļiem? Veltīga un bezjēdzīga bija viņu pārliecināšana. Nē, te bija nepieciešama nevis pārliecināšana, bet gan bargā mācība, stingras mācības zāles, kas savā spēkā nebūtu mazākas par izdarīto ļaunumu. Viņam vajadzēja izsaukt bailes un izraut šīs jaunās sirdis no nejutības. Pārliecināšanos! Ēļa bērniem to netrūka. Veltīgi vārdi! Noziedzīga lēnprātība, kurai tie kļuva par upuriem. Sākas karš, nelaimīgie iet bojā no ienaidnieka rokas, tēvs uzzinot par viņu nelaimīgo likteni krīt gar zemi un, pārsizdams galvu (lauzdams sprandu), mirst.

10. Es tikko sacīju jums, ka tēvi, kuri nerūpējas par to, lai dotu saviem bērniem kristīgu audzināšanu, būtībā ir šo atvašu nozudinātāji, savu bērnu slepkavas. Vai nav tiesa? Ko Ēlim jāvaino savu bērnu nāvē? Pašam sevi. Tiesa, viņus nonāvēja ienaidnieka zobens, taču šā zobena cirtieņu virzība viltus tēva bezbēdība. Palikuši bez debesu palīdzības, viņi bija bezpalīdzīgi un kaili iepretim pilstiešu bultām. Tēvs nozudināja gan sevi, gan viņus. Tajā pat laikā mēs dienu no dienas savā priekšā redzam to pašu. Cik gan daudz nav tādu vecāku, kuri nevēlas sev uzvelt rūpes savu nepakļāvīgo un samaitāto bērnu izlabošanai! Viņi it kā baidās bērnus sarūgtināt, ja ar stingriem vārdiem sāks iegrozīt viņu netikumiskās noslieces, kurām tie nododas. Kas gan no tā izriet? Nekārtības pieaug, nesodītība noved pie valsts noziegumiem, atmostas tiesas, nelaimīgie mirst nāves soda vietā. Viņus neizlabojot, jūs kļūstat par viņu

līdzdalībniekiem. Jūs attiecāties no savām personiskajām tiesībām, kādas jums bija par viņiem un pakļāvāt tos sabiedriskās sodīšanas stingrībai. Un, lūk, cilvēku jurisdikcija ir pielietojusi pret viņiem savus stingros likumus. Jūs baidāties viņus pazemot ar vieglu sodu jūsu klātbūtnē, bet kāds šausmīgs negods kritīs uz jums, kad jūsu dēla vairs nebūs un tēvs it visu apsūdzētāju acu skatu vajās, neiedrošināsies vairs nekur parādīties.

11. Tātad stipri lūdzu jūs parūpējaties par savu bērnu pienācīgu audzināšanu. Vispirms domājiet par viņu dvēseļu glābšanu. Dievs jūs ir licis būt par visas jūsu ģimenes galvu un skolotāju, jūsu pienākums- vērot un nepārtraukti sekot savas sievas un savu bērnu uzvedību. Ieklausies svētajā Pāvilā. Ja jūsu sievas grib kaut ko iemācīties, lai jautā par to saviem vīriem. Audziniet savus bērnus Kunga mācībā un ieklausieties viņa pamācībās (skat:Kos.14,35;Ef.6,4). Atdarīniet Ījābu, kurš pastāvīgi uzraudzīja savus bērnus un pienesa aizkustinošus upurus par slāptajiem pārkāpumiem, ko tie varēja izdarīt (skat.Ījāb.1,5). Atdarīniet Ābrahāmu, kurš daudz mazāk rūpējās par bagātības iegūšanu, nekā par Dieva likumā ievērošanu visā savā saimē, un par ko Kungs ir liecinājis: lai viņš saviem dēliem pavēl ka tie sargā Tā Kunga ceļu, pildot taisnību un tiesas (1 Moz.18,19). Dāvids, juzdams, ka tuvojas mirstamā stunda, grib atstāt Zālamanam visdrošāko mantojumu, viņš to aicina pie sevis, lai atkārtotu viņam padomus: Ja vien tavi dēli ieturēs paši savas gaitas tā, ka tie ar visu savu sirdsprātu un ar visu savu dvēseli centīsies staigāt patiesībā, tad tev neviens pats arī netiks atrauts no tiem, kas var mantot Israēla troni (pirmā ķēn.2,4). Lūk piemēri, kurus mums vajadzētu atdarināt gan dzīves laikā, gan arī guļot uz nāves gultas!

12. Ja krietnie tēvi censtos dot saviem bērniem labu audzināšanu, tad nebūtu vajadzības ne pēc likumiem, ne tiesām, ne sodiem. Bendes ir tāpēc, ka nav tikumības.

13. Lai bērnus apmācītu laicīgajās mācībās, ar kurām bruņojošies tie varētu labi kalpot laicīgajai varai, mēs netaupām ne cilvēkus, ne naudu. Vienaldzīgi mēs esam tikai pret svētās ticības pazīšanu, pret kalpošanu Debesu Ķēniņam. Mēs viņiem ļaujam apmeklēt atrakcijas un izrādes, lai viņi nevairītos no baznīcas, lai atrodoties tajā stāvētu dievbijīgi, nevis kā pagadās, par to mēs tikpat kā nerūpējamies. Mēs viņiem liekam sniegt atskaites par to, ko viņi dzirdējuši Kunga namā?

14. Izteicis nepieciešamās pamācības bērniem, apustulis vērās pie tēviem, sakot: "Tēvi, nekaitiniet savus bērnus, bet audziniet un pamāciet tos būt paklausīgiem tam Kungam" (ef.6,4). Vai tu gribi, lai tavš dēls būtu paklausīgs? Tad jau kopš bērnības audzini viņu saskaņā ar Kunga mācību un priekšstatiem. Nedomā, ka Dievišķo rakstu klausīšanās viņam nav nepieciešama. Tajos viņš, pirmkārt, sadzirdēs: Godā savu tēvu un māti (Mk.7,10) –vārdus, kuri nāk tev par labu. Neizsakies sekojoši: Šo rakstu klausīšanās ir mūku nodarbošanās. Vai tiešām man viņu ir jāpadara par mūku? Viņam nav jāklūst par mūku. Padari viņu par kristieti. Jo arī pasaulē dzīvojošiem ir jāieklausās Rakstos atrodamajā mācībā. Bet jo īpaši – bērniem, tāpēc, ka šajos gados viņi vēl daudz ko nezina. Taču neiepazīnuši Dievišķās patiesības, viņi jau zina kaut ko no pagāņu sacerējumiem, kurus lasot, iepazīstas ar viņu izpratnē brīnišķīgu dzīvi, kuri kalpojoši kaislībām un baidījušies no nāves. Kāds piemērs, Ahillejs savās bēdās neremdināms un piegulētājas dēļ mirstošs, vai arī cits, žūpošanai nodevies, un vēl daudzi jo daudzi tiem līdzīgie! Tātad, tavam dēlam ir nepieciešama šī pestījošā vadība – priekšraksti un Kunga mācība.

15. Vai nav neprātīgi apmācīt bērnus mākslās, neko nežēlojot šādai viņu apmācīšanai, bet par audzināšanu atbilstoši Kunga mācībai un norādījumiem nerūpēties? Tāpēc mēs paši tad nu arī baudām šādas savu bērnu audzināšanas augļus redzot viņš nekaunību, nesavaldību, nepakļāvību un netiklību! Nerīkosimies taču šādā veidā un ieklausīsimies svētīgajā Pāvela pamācībās. Audzināsim savus bērnus saskaņā ar priekšrakstiem un Kunga mācību, radīsim viņiem dievbijības piemēru, nespriedīsim viņus jau no gadiem vingrināties Svēto Rakstu lasīšanā. Ak! Es pastāvīgi to atkārtuju, taču man uzbrūk šaubas, vai es vēltīgi neizšķiežu savus spēkus? Bet tai pat laikā es nepārtraukšu par to runāt, tas ir mans pienākums.

16. Sakiet man, kāpēc jūs netiecaties līdzināties vecos laikos dzīvojošiem? To īpaši jums, sievietēm, būtu vajadzējis atdarināt apbrīnojamās veco laiku sievietes. Tev ir piedzimis bērns – ņem par paraugu Annu, Samuēla māti. Ieklausies, kā viņa rīkojās: viņa nekavējās ar sava bērna uzticēšanu Dieva templim. Kurš gan no jums negribētu, lai jūsu dēls vienreiz un uz visiem laikiem būtu kā Samuēls, nevis tūkstoškārt par visas pasaules valdniekiem? Jūs teiksiet, kā gan tas ir iespējams. Kāpēc gan lai nebūtu iespējams? Tev to ir tikai jāgrib un jāuztic viņu tam, kurš spēj visu padarīt tādu. To spēj Dievs. Tādēļ viņa (Anna) savu dēlu viņam arī uzticēj. Pats Ēlis īsti spējīgs uz to nebija, lai attīrītu un izglītotu viņu.

Kā gan viņš būtu spējīgs uz to izdarīt, ja nespēja tikt galā ar saviem paša bērniem? Dzemdējusi savu pirmdzimto, vienu vienīgo, un vēl nezinot vai viņai būs citi bērni, viņa nesacīja: "Pagaidīšu, lai bērns paaugas, lai izbauda dzīvi, ļaušu viņam aizvadīt pie sevis pusaudža gadus". Nedomājot par to ne mirkli, viņa ir aizņemta tikai ar vienu- kā pēc iespējas ātrāk varētu viņu uzticēt Dievam. Nokaunēsimies mēs vīrieši šīs sievietes gudrības priekšā. Viņa novēlēja savu dēlu Dieva templim, tur viņu arī atstāja. Tas padarīja godājamu arī viņas laulību savienību, jo atdodama pirmo šās savienības augli kā dāvanu Dievam, viņa ar to parādīja, ka šajā savienībā nav meklējusi jutekliskas baudas, bet Dieva gribas pildīšanu, tādēļ arī viņas klēpis kļuva daudzus augļus nesošs, un viņa, agrāk neauglīgā, dzemdēja pēc tam citus bērnus. Tā paša iemesla dēļ, bez šaubām, viņa redzēja arī kādu godu un cieņu ļaužu vidū iemantoja viņas dēls.

17. Iepretim rūpēm par bērniem un tam, lai viņi tiktu audzināti saskaņā ar priekšrakstiem un Kunga mācību, visam pārējam mūsu dzīvē ir jābūt otršķirīgam. Kurš vispirms apgūs Dievišķo gudrību, tas ar viņas palīdzību iemantos tādu bagātību, kas pārspēj ikvienu citu bagātību un visdziženāko slavu. Daudz mazāka jēga ir tādā dēla izglītošanā, lai viņš pēc ārējo zināšanu un zinātņu apgūšanas gūtu iespēju pelnīt labu naudu. Ja gribi, lai viņš būtu bagāts, tad rīkojies šādā veidā. Bagāts ir nevis tas, kurš rūpējas par liela īpašuma iegūšanu un kuram daudz kas pieder, bet tas, kuram nekā netrūkst. Lūk uz to virzi savu dēlu, to viņam māci, tajā ir vislielākā bagātība. Netiecies pēc tā, lai viņš kļūtu pazīstams un slavens pateicoties savai ārējai izglītībai, bet rūpējies, lai viņam iemācītu ienīst laicīgās dzīves slavu. To apguvis, viņš kļūs slavenāks un ievērojamāks. To spēj izdarīt gan bagātais, gan arī nabags. To iemācās nevis laicīgu skolotāju vadībā, nedz arī zinātņu palīdzību, bet no Dievišķajiem Rakstiem. Nerūpējies par to, lai tavs dēls te ilgi dzīvotu, bet lai tur būtu cienīgs saņemt neierobežotu un nebeidzamu dzīvi. Dod viņam to, kas ir liels, nevis to, kas sīks. Ielāgo apustuļa Pāvila vārdus: "Audziniet un pamāciet tos būt paklausīgiem tam Kungam"(Ef.6,4). Necenties padarīt viņu par daiļrunātāju, bet iemāci mīlestības pilnu vedumu. Ja viņš par daiļrunātāju nekļūs, tas neradīs arī nekādu kaitējumu, taču, ja viņa prātam trūks vieduma, tad arī visbagātākā daiļrunība nedos nekādu labumu. Ir nepieciešama krietna uzvedība, nevis asprātība. Tikumība, nevis runas spēks, darbi, nevis vārdi. Tas palīdz sasniegt Debesu Valstību, tas dāvā arī taustāmus labumus. Attīri dvēseli, nevis izsmalcini valodu. Es to saku nevis tāpēc, lai aizliegtu laicīgo izglītību, bet tādēļ, lai tā nekļūtu par vienīgo, kam mēs pieķeramies.

18. Nedomā, ka vienīgi mūkiem ir vajadzīgas Rakstu pamācības, visai daudzas no šīm pamācībām ir nepieciešamas arī tiem bērniem, kuriem būs jāiekļaujas pasaulīgajā dzīvē. Tāpat kā apgādājot jūrā regulāri braucošu, nevis molā noenkurotu kuģi. Ir vajadzīgs arī stūrmanis un liels skaits komandas locekļu, gluži tāpat ir arī attiecībā uz mūku un pasaulīgo cilvēku. Otrais, uzturoties it kā no baudām un vilkiem pasargātā ostā, aizvada savu dzīvi bez rūpēm un bez kādas viņošanās. Bet pirmais visu laiku tiek skaldīts un peld jūras vidū, cīnoties ar daudzajiem uztraukumiem. Lai arī viņam pašam nav vajadzības pēc pamācībām, taču viņam tās var noderēt gadījumā, ja būs nepieciešams aizbāzt kādam muti.

19. Jo lielāka kādam šajā dzīvē ir cieņa un atzinība, jo vairāk nepieciešama laika viņam ir šāda izglītība. Pat, ja viņš kalpo ķēniņa galmā, kur ir daudz pasaulīgas slavas dēļ augstprātībā ieslīgušu helēņu filozofiju. Padomā, kā tas izskatītos, ja tavs dēls, nokļuvis galmā, ieiētu tur kā vislabākais ārsts, ar ieroci, kas spēj iegrozīt ikviena cilvēka uzpūtību, kurš pieietu pie ikviena un sarunājas, ārstē slimo ķermeni, pieliekot plāksteri no Rakstiem, bagātīgi izdalot Dievišķās gudrības apdvestos pierādījumus.

20. Bet ar ko gan lai sarunājas mūks? Ar sienu savā cellē vai ar jumtu virs galvas? Ar tuksnesi, vai necaurejamiem biezokņiem? Ar kalniem vai ar kokiem?! Tātad, ne jau viņam ir tik ļoti nepieciešama šī mācība; neraugoties uz to, ka viņš cenšas sevi pilnveidot tajā, ne tāpēc, lai mācītu citus, bet sevi pašu. Bet kas attiecas uz cilvēkiem, kuri dzīvo šo pasaulīgo dzīvi, tad viņiem šāda mācība ir visnotaļ nepieciešama; jo pasaulīga cilvēka ceļā ir vairāk vilinošu grēka piedāvājumu nekā mūkam. Un, ja tev labpatīk, tad zini, ka vienlaikus ar šādu žēlastību, viņš būs arī vispatīkamākais cilvēks; visi viņu cienīs, redzot, ka viņš nav straujas dabas un netiecas pēc varas, zinot to, audziniet savus bērnus saskaņā ar Kunga mācību un norādījumiem. Bet, ja kāds ir nabadzīgs? Lai paliek nabadzīgs. Tālab, ka viņš neuzturēsies galmā, viņš nekļūs ne par mata tiesu sliktāks par to, kurš tur kalpo; gluži otrādi, var kļūt par izbrīna un pārsteiguma objektu. Jo, ja jau helēņi - cilvēki, kuri nav vairāk kā triju grašu vērti ciniņi, kas izvēlējušies tādu pat, ne vairāk kā trīs grašu vērtu filozofiju (patiešām, tāda ir grieķu filozofija), vai,

pareizāk, ne pašu filozofiju, bet tikai tās vārdu, ietērpušies mantijā un izaudzējuši garus matus,- spēj daudzus iedzīt kaunā, tad vai gan uz ko lielāku nav spējīgs ar patiesi Dievišķu viedumu apveltītais? Ja viens pat mājīgais izskats pat filozofijas ēnu tā paaugstina, tad, ko gan sacīt, ja mēs no visas sirds iemīlēsim apgaismojošo gudrību? Vai šādu cilvēku visi nesāks cienīt? Vai gan bez jebkādam bažām neuzticēs šiem viedajiem gan mājas, gan sievas, gan bērnus.

21. Saki man, kuri no augiem ir vislabākie? Vai gan ne tie, kuriem ir pašiem savs spēks un, kuri necieš kaitējumu ne no lietus, ne no krusas, ne no vēju skrējiena, nedz arī kādu citu apstākļu dēļ, bet stāvēt atsegti un iztiekot bez pajumtes vai nožogojuma, izturas pret visu it kā nevērtīgi? Tāds ir patiesās gudrības – vieduma īpašnieks, tāda ir viņa bagātība...Viņam nekas nepieder un pieder viss; viņam pieder viss un it nekā nav. Jo siena ir nevis iekšienē, bet ārpusē, un mūris rodas nevis no dabas, bet celts tiek no ārienes? Vai tas, kurš ir vesels, mierīgi spēj paciest izsalkumu, nepieprasa pārbarošānu, necieš no sala, nedz arī no karstuma, vai arī tas, kurš to visu pārvarēt nespēj un, kuram, savas veselības uzturēšanai ir nepieciešami pavāri, audēji, mednieki un ārsti? Tik tiešām, vienīgi patiesi viedais, kuram nekas tamlīdzīgs nav vajadzīgs, tad nu arī ir īstenais bagātnieks. Tāpēc arī svētīgais Pēteris ir sacījis: audziniet savus bērnus saskaņā ar Kunga mācību un norādījumiem (Ef.6,4). Tātad, nevis ar ārējiem labumiem centies iežogot bērnus, bet audziniet tos pēc Apustuļa norādījumiem; te ir rodama bagātība, te slēpjas arī patiesā slava.

22. Bagātība nodara pārāk lielu kaitējumu, pataisot mūs nederīgus dzīves nepastāvības pārvarēšanā. Tātad, audzināsim bērnus tā, lai viņi spētu visu panest un zinātu, kā rīkoties dažādu laimju gadījumos; audzināsim viņus atbilstoši tam, kā ir mācījis un piekodinājis Kungs un mēs saņemsim lielu balvu. Tik tiešām, ja cilvēki, kuri nodarbojas ķēniņu ārienes attēlošanu, gleznodami viņu portretus, izpelnās vispārēju cieņu, tad vai gan mēs, kas izdaiļojam Debesu Ķēniņa tēlu (jo cilvēks ir Dieva tēls), nebaudīsim daudz lielākus labumus par to, ka atjaunojam Dieva līdzību? Tieši ar to var tikt salīdzināta dvēseles tikumība, kad iemācīsim savus bērnus būt labiem, neaizkaitināmiem, bez ļaunatminības, gataviem darīt labus darbus, cilvēkus mīlošiem(kas viss ir raksturīgs Dievam) un, kad iemācīsim viņus nevērtēt augstu pasaulīgos labumus. Tātad, izglītot un ielikt vajadzīgajos rāmjos sevi un viņus – lūk mūsu pienākums! Kā gan savādāk mēs uzdrīkstēsimies nostāties Kunga Troņa priekšā? Ja tas, kura bērni ir nesavaldīgi, nav cienīgs būt par bīskapu, tad vēl jo vairāk viņš ir Debesu Valstības necienīgs. Vai tiešām, ja mūsu bērni būs nekārtīgi, tad mums par viņiem jāatbild? Jā,- ja tas notiks tāpēc, ka mēs no savas puses nebūsim pielietojuši visiedarbīgākos līdzekļus, kādus bija nepieciešams pielietot.

23. Nerūpēšanās par bērniem ir vislielākais no visiem grēkiem, tas sevī satur galēju nekrietnības pakāpi. Un, ka šis mans secinājums nav bez pamata, pierādīšu, balstoties uz pieredzes, lai jūs zinātu, ka kaut arī viss tas, kas attiecas uz mums būtu brīnišķīgi sakārtots, tomēr mēs tiksim pakļauti visbargākajam sodam, ja nerūpēsimies par bērnu pestīšanu. Jums ir zināms Dievišķajos Rakstos iekļautais stāsts par pirmpriesteri Ēli. Ja šo ievērojamo, cienījamu vecumu sasniegušo priesteri, divdesmit gadus nevainojami valdījušo pār ebreju tautu, kurš dzīvoja laikos, kas nepieprasīja lielu stingrību (dzīvē), nekas nespēja attaisnot,- gluži otrādi, viņš gāja bojā šausmīgi un nenovēršami tāpēc, ka nerūpējās par bērniem ar pilnīgu atdevi, un atbildība par šo nerūpēšanos kā spēcīga un liela vaina, pārsvēra visas šīs priekšrocības un izrādījās nozīmīgāka par visiem labajiem Ēļa darbiem – tad kāds gan sods gaida mūs, kas dzīvojam laikos, kas paģēr daudz lielāku Dievišķo gudrību, bet mums nav pat viņa tikumu, un mēs ne tikai paši neaudzinām bērnus, bet vērptjam intrigas un vēršamies pret tiem, kuri grib to darīt, tādējādi izturoties pret saviem bērniem cietsirdīgāk par ikvienu barbaru? Jo barbaru cietsirdība noved vienīgi pie verdzības, pie tēvzemes nopostīšanas un pakļaušanas, un vispār – pie miesiskām likstām; bet jūs paverdzināt pašu dvēseli un, sasniedzot to, kā nez kādu gūstekni, nododat tādā veidā ļaunajiem un negatavajiem dēmoni un viņu kaislībām. Tieši to, nevis ko citu jūs dariet, paši nepievēršot bērnus garīgajai dzīvei un neļaujot to darīt arī citiem.

24. Un neviens man nav sacījis, ka daudzi no tiem, kuri par saviem bērniem rūpējas vēl mazāk, neesot saņēmuši neko līdzīgu Ēļa sodam; nē, daudzkārt to ir saņēmuši, un daudzi par šo pašu grēku ir tikuši sodīti vēl daudz bargāk. Jo no kā ceļas priekšlaicīgās nāves? No kā rodas smagās un ilgstošās gan mūsu, gan mūsu bērnu slimības? Kas mums sūta zaudējumus, nelaiemes, sarūgtinājumus, no kurienes nāk visas šīs neskaitāmās likstas? Vai gan tas nav tādēļ, ka mēs necenšamies labot savu bērnu netikumību? Un, lai pārliecinātos par to, ka tas nav minējums, vajadzētu pietikt ar vienām pat sirmā Ēļa

bēdām un ciešanām; taču es jums nocitēšu vēl arī vārdus, ko sacījis viens no mūsu viedajiem. Viņš prātodams par bērniem, saka lūk ko: nepriecājies par nekrietniem dēliem...Nepriecājies par viņu lielo skaitu, jo tiem ir sveša Dieva bijāšana, neceri uz viņu dzīvību...(Sīr.16,1-2). Jo izplūdusi priekšlaicīgās skaļās raudās, un negaidot uzzinājusi par viņu bojāeju. Tātad, daudzi, kā es sacīju, izcietuši daudz ko līdzīgu; ja daži ir izbēguši no soda, tad tas nav uz visiem laikiem; ja arī ir izbēguši no tā šeit, tad vienīgais sev par postu, tāpēc, ka saņems visbargāko sodu, pēc šīs pasaules pamešanas.

25. Nerīkosimies nesaprātīgi tāpēc, ka Dievs tagad nesūta pravieti un nepareģo sodību, kā notika ar Ēli: šobrīd nav praviešu laiks, kaut gan Viņš sūta tos arī tagad. Kā mēs to zinām? Tiem ir, sacīts, Mozus un pravieši (Lk.16,29). Tas, kas ir sacīts viņiem (kuru laikā dzīvoja Mozus un pravieši), tas attiecas arī uz mums, un Dievs uzrunā ne tikai vienu pat Ēli, bet caur viņu un viņa ciešanām, visus līdz ar visu saimi tā iznīcināja mazāk vainīgo, tad neatstās bez soda arī daudz lielākus noziegumus izdarījušos.

26. Lielu gādību par bērnu audzināšanu izrāda Pats Dievs. Tālab arī Viņš ir ielicis cilvēku šādu sliksni(vecākiem pret Bērniem), lai nostādītu vecākus tādā stāvoklī, kur viņiem neizbēgami nāktos gādāt par bērniem. Bet turpinājumā, vēršoties pie mums, Viņš ir nospraudis arī likumus attiecībā uz rūpēšanos par viņiem, un, iedibinot svētkus, ir pavēlējis izskaidrot to nosacījumus. Tā, pabeidzis runāt par Pashu, Viņš ir pievienojis klāt norādījumu: Un savam dēlam saki šinī dienā: tas notiek tikai tāpēc, ka tas Kungs man tā darījis, kad es iznācu no Ēģiptes zemes. To pašu Viņš dara arī Likumā. Jo pateicis par pirmdzimtajiem, atkal piebilst:...ja tavs dēls ;sodien vai rīt tev jautātu: Ko tas nozīmē? Tad atbildi tam: "Ar stipru roku Tas Kungs mani izvedis no Ēģiptes zemes, no vergu nama. Kad faraons ietiepās, mūs neizlaizdams, tad Tas Kungs nokāva visus pirmdzimtos Ēģiptes zemē, sākot ar cilvēka pirmdzimto līdz lopu pirmdzimtajiem; un tāpēc es upurēju tam Kungam ikvienu, kas pirmais pašķir mātes klēpi (2Moz.13,8,14-15). Ar to visu Viņš pavēl bērnus pakļaut tādai audzināšanai, lai tie iepazītu dievu. Arī pašiem bērniem Viņš daudz ko piekodina attiecībā pret vecākiem, apbalvojot paklausīgos (bērnus), bet nepateicīgos sodot, tādējādi padarot tos vecāku acīs vēl vērtīgākus. Tik tiešām, tiklīdz kāds mūs ieceļ par kungu citam, tad līdz ar šo godu viņš uzliek mums arī visstingrāko atbildību par to rūpēties, tā, ka šī mums lieta, bez otras spēj mūs pārliecināt, ka viss šā cilvēka liktenis ir mūsu rokās un mēs nesteigsimies nodarīt kaitējumu tam, kurš mums šādā veidā ir uzticēts. Bet , ja viņš pēc tā vēl arī dusmojas un izrāda sašutumu vairāk nekā paši apvainotie un ir bargs sodītājs, tad šādā veidā ierosina mūs vēl vairāk (uz pienākuma)pildīšanu. Tāpat darīja arī Dievs. Šīm divām Viņš pievienoja vēl trešo, dabisko saistību, bet, ja labpatīk – tad šī ir pirmā. Proti, lai vecāki, saņēmuši pavēli audzināt bērnus, neignorētu Viņa baušļus, Dievs viņus ir sasaistījis ar dabisku neizbēgamību. Taču, lai šī saikne, tiekot aizvainota no bērnu puses, netiktu pārrauta pilnībā, Viņš to ir apjozis ar sodiem gan no Savas, gan no pašu vecāku puses, bet šādā veidā gan bērnus pakļāvis vecākiem, gan arī vecākos iekvēlinājis mīlestību pret bērniem. Tomēr, ne tikai ar šo, bet arī ar citu, ceturto paņēmienu Dievs ir stipri un cieši mūs ar tiem sasaistījis. Viņš ne tikai soda tos bērnus, kuri ir ļauni attiecībā pret vecākiem, un apbalvo tos, kuri ir labi, bet to pašu arī dara ar vecākiem, bargi sodot tos, kuri nerūpējas par bērniem, savukārt, gādīgos pagodinot ar atzinību un uzslavām. Tā arī šo starecu (Ēli), visādā citādā ziņā pelnījušo uzslavas, Viņš sodīja par to vien, ka viņš nerūpējās par bērniem; bet patriarhu Ābrahamu par viņa aizgādību apbalvoja ne mazāk kā par visiem citiem tikumiem. Jo, runājot par tām daudzajām un dižajām dāvanām, ar ko dievs ir solījis viņu apdāvināt, Dievs par šāda apsolījuma iemeslu uzrāda sekojošu tikumu: es esmu viņu izredzējis, lai viņš saviem bērniem pavēl un tiem pēcnācējiem, kādi nāks pēc viņa, ka tie sargā Tā Kunga ceļu, pildot taisnības un tiesas (1Moz.18,19).

27. Es to tagad esmu sacījis tālab, lai jūs uzzinātu, ka Dievs neizrādīs iecietību nevienam, kuri negādā par tiem, pa kuriem tik lielas rūpes izrāda Pats Dievs. Jo ir neiespējami, ka viens un tas pats (Dievs) tik daudz Pats darītu šo bērnu glābšanai un atstātu bez uzmanības to, ka paši vecāki par viņiem nerūpējas. Viņš to neatstās bez uzmanības, gluži otrādi, vēl vairāk saskaitīsies un sadusmosies, kā beigu beigās arī ir noteicis. Tāpēc arī svētais Pāvils neatlaidīgi pārliecina, sacīdams: tēvi , audziniet bērnus saskaņā ar Kunga mācību un norādījumiem. Ja mūsu (garīgo padomdevēju) pienākums ir nemitīgi rūpēties par mūsu dvēselēm, kā tādiem, kuriem būs jādod atbildība (Ebr.13,17); tad vēl jo vairāk tas ir jādara tēvam, kurš dēlu ir radījis, audzinājis un pastāvīgi dzīvo ar to kopā. Jo tāpat kā viņš nespēj rast sev attaisnojumu savos paša grēkos; tieši tāpat arī attiecībā uz bērnu rīcību. Un arī to parādījis svētais

Pāvils. Dodot priekšstatus, kādiem būtu jābūt tiem, kuri uzņemas vadību pār citiem, viņš augstāk par visām viņiem nepieciešamajām īpašībām, pagēr no viņiem arī aizgādību arī pār bērniem, tā, ka mums nebūs nekāda attaisnojuma, ja mūsu bērni būs netikumīgi (skat.1Tim.3,4-5). Un gluži pamatoti! Ja ļaunums cilvēkos būtu no dabas, tad ikviens gluži pamatoti tiektos attaisnoties; bet tā kā mēs mēdzam būt izvirtuši un arī godīgi pēc pašu gribas, tad ar kādu gan ārēji ticamu ieganstu spēj attaisnoties tas, kurš savam vairāk par visu mīlētajam dēlam ir ļāvis ieslīgt netiklībā un negodīgumā? Vai ar to, ka nav gribējis viņu izaudzināt per krietnu? Taču neviens tēvs šādus vārdus neizrunās; jo uzstājīgi un nepārtraukti pagēr darīt pati daba. Vai arī ar to, ka viņš nav varējis? Taču arī to nevar sacīt; jo viss – gan tas, ka viņš ņēmis dēlu savā apgādībā no zīdaiņa vecuma, gan tas, ka viņam pirmajam un vienam ir uzticēta vara pār viņu, gan tas, ka dēls ir pastāvīgi bijis viņam līdzās, - tas viss viņa audzināšanu ir padarījis ļoti vieglu un ērtu. Tātad, par bērnu samaitāšanas cēloni nekļūst nekas cits kā vien neprātīga tēvu pieķeršanās pasaulīgajam; vērsot uzmanību vienīgi uz to un neko citu par to augstāk ievērtējot, viņi gribot negribot jau pārstāj rūpēties par bērniem un par viņu dvēseli. Es par šādiem tēviem sacīšu (un, lai neviens neuzskata šos vārdus par naida izpausmi), ka viņi ir ļaunāki pat par bērnu slepkavām. Šie nošķir miesu no dvēseles, bet tie gan vienu, gan otru ieogrūž elles ugunīs. Tai nāvei cilvēks tiek pakļauts piespiedu kārtā un arī dabiskā ceļā, bet no šīs būtu varējis arī izvairīties, ja vien pie tās nenovestu tēvu bezbēdība. Turklāt miesas nāvi spēj pārtraukt augšāmcelšanās, tiklīdz tā būs klāt, bet dvēseles zaudējumu nekas vairs neatlīdzinās; tai sekos ne vairs glābšanās, bet neizbēgamas mūžīgas ciešanas. Tātad, mēs neesam bijuši netaisnīgi, nodēvēdami šādus tēvus par visļaunākajiem no bērnu slepkavām. Ne tik nežēlīgi ir noasināt zobenu un, saturot to labajā rokā, ietriekt tieši bērna sirdī, kā pazudināt un samaitāt dvēseli, jo mums nepieder nekas, kas būtu tai līdzvērtīgs.

28. Ja ļaunums aprobežotos tikai ar to vien, ka vecāki nesniegtu bērniem nekādus vērtīgus padomus, tad ļaunums nebūtu tik liels. Taču jūs, vecāki, vedināt viņus vēl arī uz pretējo. Tik tiešām, kad tēvi pārlicina bērnus par nepieciešamību pievērsties zinātnēm, tad viņu sarunā nevar izdzirdēt neko citu, izņemot vārdus: “Kāds,”- tie saka,- “sīks cilvēks no zemas kārtas, gūdam iemaņas daiļrunībā, ticis pie visai augsta amata, ieguvis ievērojamus īpašumus, apņēmis bagātu sievu, uzcēlis brīnišķīgu māju, kļuvis ievērojams un tāds, kas spēj visiem iedvest bailes.” Cits saka: “Tāds un tāds ir apguvis latīņu valodu, kļuvis par galma favorītu, jūtas tur kā savās mājās.” Cits atkal norāda uz ko citu, un visi – vienīgi uz tiem, kuri ir slaveni šajā pasaulē, bet par tiem, kuri ir iemantojuši debesu godu neviens ne reizi pat neieminas; pat, ja kāds iedrošinās par tiem ieminēties, viņu sāk vajāt kā cilvēku, kurš visu sabojā. Tātad, ikreiz, kad jūs jau no visagrākā vecuma uz to pamudināt savus bērnus, tad nemāciet viņiem neko citu, kā vien visu netikumu pamatu, iemitinot viņos divas visnevaldāmākās kaislības – t.i. naudas kāri un vēl netikumīgāku kaislību – godkāri. Ikviens no tā arī atsevišķi spēj visu sagandēt; bet, kad viņas abas kopā ielaužas jauneklā maigajā dvēselē, tad līdzīgi savienojušas mutuļojušām straumēm, iznīcina visu labo un sanes tik daudz ērkšķu, smilšu un netīrumu, ka padara dvēseli neauglīgu un nespējīgu ne uz ko labu. Kā gan tu domā, ka tavš dēls spēj viegli izvairīties no velna tīkliem, būdams jauns, dzīvodams Ēģiptē, vai, pareizāk, velnišķīga karapūļa vidū, tai pat laikā ne no viena nedzirdot vērtīgu padomu un redzot, ka visi, bet vairāk par visiem vecāki un audzinātāji virza viņu uz pretējo? Kā gan viņš spētu to izraisīt? Vai ar tavu pārlicināšanu palīdzību? Taču tu viņam iedves pretējo un, neļaujot atcerēties pārpuslīgo gudrību pat miegā, gluži otrādi, nepārtraukti aizņemot viņa apziņu ar patreizējo dzīvi un tās izdevīgumiem, vēl vairāk veicini viņa grimšanu. Vai viņš to spētu pats? Nebūt nē; jaunietim pašam pa sevi nav pietiekami daudz spēka tikumīgiem darbiem, un, ja arī viņš iesēs ko labu, tad šis labais, nespējis izaugt, drīz vien ies bojā no tavu vārdu stiprā lietus. Jo tāpat kā ķermenis nespēj ilgi dzīvot, pārtiekot nevis no veselīgas, bet kaitīgas barības, tāpat arī dvēsele, saņemot šādus pamudinājumus, nespēj pat padomāt par kaut ko labu no diženu. Nē, ļaujot sevi bojāt un novājināt, it kā kaut kādas sērgas nagos nonākusi, beigu beigās tā neizbēgami nogāžas ellē un turienes pazušanā.

29. Jo jūs taču, it kā tīšuprāt cenzdami bērnus pazudināt, pavēlat tiem darīt vienīgi to, ko darot, nav iespējams glābties. Nu, paraugieties vispirms. Bēdas ...ir teikts, tiem, kas smejas, bet jūs bērniem dodot daudz ieganstu smiekliem. Bēdas bagātājiem, bet jūs tik tam vien veltāt uzmanību, lai viņi (t.i. bērni) kļūtu bagāti. Bēdas jums, kad visi ļaudis jums teic glaimus (Lk.6,25,24,26), bet jūs ļaužu slavas dēļ bieži vien tērējat visu īpašumu. Savukārt tas, kurš savu brāli zākā sodāms elles ugunī (Mt.5,22), bet jūs uzskatāt par vājiem un bailīgiem tos, kuri klusējot pacieš citu izteiktās aizvainojušās

runas. Kristus pavēl vairīties no cīņām un nesaskaņām, bet jūs savus bērnus pastāvīgi nodarbināt ar šīm ļaunajām lietām. Viņš daudzos gadījumos ir pavēlējis izraut aci, jo tā vedina uz ļaunu (sk.Mt.5,29), bet jūs tieši tos arī padariet par viņu draugiem, kuri spēj vienīgi iedot naudu, kaut tai pat laikā iemāca arī visnegantāko netiklību. Viņš neļāva pamest sievu, ja nu vienīgi laulības pārkāpšanas dēļ (skat.:Mt.5,32), bet jūs, zinot, ka var tikt pie naudas, pavēlat ignorēt arī šo bausli. Zvērēt Viņš ir aizliedzis vispār (skat.Mt.5,34), bet jūs pat smejaties, kad redzat, ka šis aizliegums tiek ievērots. Kas savu dzīvību tur mīļu, sacīja kungs, tam tā zūd(Jņ.12,25), bet jūs par varītēm ievēlat viņus šajā mīlestībā. Bet, ja jūs cilvēkiem viņu noziegumus nepiedodat, Viņš saka, tad jūsu debesu Tēvs jums jūsu noziegumus arīdzan nepiedos (Mt.6,15), bet jūs pat pārmetat bērniem, kad viņi nevēlas atriebties saviem pāridarītājiem, un cenšaties pēc iespējas ātrāk novest viņus līdz tādām stāvoklim, lai viņi to izdarītu. Kristus ir sacījis, ka godkārtīgie – vienalga, vai tie gavē, vai lūdzas, vai dod žēlastības dāvanas – visu to dara bez jebkāda labuma (skat.Mt.6,1), bet jūs pēc tā vien tiecaties, lai jūsu bērni to iegūtu. Uz kādēļ, gan viss būtu jāuzskaita? Ja pat jau nosauktie netikumi, ne tikai visi kopā, bet arī katrs pats par sevi, spēj sagatavot tūkstošiem elles liesmu, bet jūs, savācat tās visas kopā un uzliekat bērniem šo neizturami smago nastu, kopā ar to sūtat viņus ugunīgā upē, tad kā gan viņi spēj glābties, nesdami tik daudz barības ugunij?

30. Slikti ir ne tikai tas vien, ka jūs bērniem iedvešat to, kas ir pretējs Kristus baušļiem, bet arī tas, ka šo negantību piesedzat ar daiļskanīgiem vārdiem; pastāvīgu uzturēšanos zirgu skriešanas sacīkstēs un teātros dēvējot par piederības zīmi augstākajai sabiedrībai, bagātību – par brīvību, nekaunību – par atklātību, izšķērdīgumu – par cilvēkmīlestību, netaisnīgumu – par vīrišķību. Bez tam, it kā nebūtu pietiekami ar šo – jau minēto mānīšanos, jūs arī tikumus dēvējat pretējos vārdos: pieticību – par tumsonību, lēnprātību – par bailīgumu, taisnīgumu – par vājumu, pazemību – par verdziskumu, neļaušanos – par nespēku. Jūs it kā baidāties, ka bērni, izdzirdot no citiem patiesos šo tikumu un netikumu nosaukumus, neaizbēgtu no šīs sērgas. Jo tieši netikumu nosaukšana to īstajos vārdos lielā mērā veicina novēršanos no tiem. Es zinu arī daudzus tādus, kuri šādā veidā nāca pie prāta un, izdzirdējuši sev adresētus zākājošus vārdus, kļuva pieticīgāki. Taču jūs bērniem esat atņēmuši arī šo labo veicinošo līdzekli. Un, kas ir vēl sliktāk, iedvešot viņiem ļaunumu, ne tikai ar vārdiem, bet arī ar darbiem: ceļat lieliskas mājas, pārkat dārgus laukus, apjožat savus bērnus arī ar cita veida spožumu, un ar to visu, kā ar kādu neķītru mākonī, aptumšojot viņu dvēseles. Kā gan es varu pārliecināties, ka viņiem ir iespējams glābties, ja redzu, ka jūs viņus cenšaties noliekt uz tādiem darbiem, par kādiem Kristus kā samaksu ir noteicis nenovēršamu bojāeju; ja redzu, ka jūs pret viņu dvēselēm izturaties nevērīgi kā pret kaut ko nevajadzīgu, bet par to, kas tik tiešām ir lieks, rūpējaties, kā par kaut ko nepieciešamu un svarīgu. Jūs darāt visu, lai dēlam būtu kalps, zirgs un vislabākais apģērbs, bet par to, lai viņš pats būtu labs,- par to negribat pat iedomāties; nē, izplešot līdz šādai pakāpei savu gādību par koku un akmeņiem, dvēselei jūs neveltāt pat ne niecīgāko daļiņu no šīm rūpēm. Jūs darāt visu, lai jūsu mājās greznotos brīnišķīga statuja un, lai jumta segums būtu no zelta, bet lai visvērtīgākā skulptūra – dvēsele būtu no zelta, par to negribat pat iedomāties.

31. Pēc tam, vēloties bērnus iepazīstināt ar zinātnēm, mēs ne tikai attālinām visu, kas rada kavēkļus apmācībai, bet arī piegādājam viņiem visu, kas to veicina: piestiprinām viņiem audzinātājus un skolotājus, izdodam naudu, atbrīvojam viņus no visām citām nodarbībām un, biežāk nekā skolotāji olimpiskajās spēlēs, piekļiedzam viņiem pilnas ausis par nabadzību, kas ceļas no nemācīšanās un par bagātību, kuras cēlonis ir mācīšanās,- darām un runājam visu, gan paši, gan arī ar citu palīdzību, lai tikai viņus novestu līdz viņiem priekšā stāvošo mācību noslēgumam; taču bieži vien arī par spīti tam visam neko neiespējam. Bet vai tikumu pieticība un rūpēšanās par nevainojami godīgu uzvedību, mūsaprāt nāks pašas no sevis un neraugoties uz tik daudziem šķēršļiem to ceļā? Kas gan vēl var būt sliktāks par šo neapjēgšanu – visvieglākajam veltīt tik daudz uzmanības un rūpju, it kā savādāk nemaz nevarētu gūt tajā panākumus, bet par nesalīdzināmi grūtāko domāt, ka tas kā kaut kāda tukša un nenozīmīga lietiņa iekritis mums rokās, kaut arī mēs dusētu dziļā miegā? Jo dvēseles vingrināšanās dievbijīgā dzīvē ir tikpat reižu grūtāka, un smagāka par zinātņu apgūšanu, cikārt grūtāk ir izpildīt nevis runāt; cikārt darbi pārsver vārdus.

32. Nu bet kālab, tu sacīsi, mūsu bērniem ir nepieciešama dievišķa gudrība un stingra uzvedība? Tieši tas tad nu lūk arī visu pazudināja,- ka tik nepieciešama un mūsu dzīvē balsta lomu pildoša lieta tiek uzskatīta par lieku un nevajadzīgu. Redzot, ka dēls ir miesiski slim, neviens taču nejautās, kāpēc viņam

ir vajadzīga absolūta un stipra veselība? Gluži otrādi, cik spēdams centīsies darīt visu iespējamo, lai ķermenis atkal būtu tādā stāvoklī, ka slimība vairs nespētu atgriezties, bet, kad bērniem ir slima dvēsele, tad saka, ka nekāda ārstēšanās tiem nav nepieciešama,- un pēc šādiem ‘vārdiem iedrošinās sevi saukt par tēviem! Nu ko, tu sacīsi, pievērsīsimies visi Dievišķajai gudrībai, bet viss pasaulīgais lai iet bojā? Nē, cienītie, nevis Dievišķā gudrība, bet novēršanās no tās visu pazudināja un samaitāja. Jo kas gan, saki man, bojā un sajauc patreizējo lietu kārtību – tie, kuri dzīvo atturīgi un pieticīgi, vai tie, kuri baudas gūšanai izgudro jaunus un nelikumīgus līdzekļus un paņēmienus? Tie, kuri cenšas sagrabt sev visu svešo, vai tie, kuri iztiek paši ar savējo? Cilvēkus mīlošie, lēnprātīgie un pēc tautas atzinības nealkstošie, vai tie, kuri no saviem līdzcilvēkiem pieprasa to vairāk par jebkādu citu pienākumu un sagādā milzum daudz nepatīkšanu tam, kurš nenostājas viņu priekšā, pirmais nepasveicina, nepaklanās, neizsaka kādu verdziski padevīgu, lišķīgu frāzi? Tie, kuri mīl pakļauties, vai tie, kuri alkst pēc varas un komandēšanas, un dēļ tās ir gatavi visu paciest un izdarīt? Tie, kuri sevi vērtē augstāk par visiem un tāpēc domā, ka viņi var runāt un darīt visu, vai tie, kuri sevi uzskata par pēdīgajiem un tādējādi savalda sevī neprātīgo kaislību patvaļu? Tie, kuri apzinās cilvēka dabas vājumu, vai tie, kuri negrib par to neko dzirdēt un aiz pārmērīgas lepnības ir pārstājuši sevi uzskatīt pat par cilvēkiem? Tie, kuri uztur padauzas un apgāna svešas laulības gultas, vai tie, kuri atturas pat no savas sievas? Vai šie pirmie cilvēku sabiedrībā nav tas pats, kas augoņi uz miesas un strauji vēji jūrā, un vai ar savu nesavaldīgumu viņi nenogremdē tos, kuri paši par sevi spētu glābties? Un vai otrie nav kā spoža lampiņas dziļā tumsā, kas aicina jūras vidū nelaimē nokļuvušos savā drošībā un , vai aizdedzot tālā augstumā Dievišķās gudrības gaismekli, nevada šādā veidā visus, kuri alkst, uz kluso ostu? Vai gan ne šo pirmo dēļ rodas sacelšanās, kari un cīņas, arī pilsētu iznīcināšanas, tāpat arī gūsts un verdzība, brīvības zaudēšana, slepkavības, neskaitāmas nelaimes dzīvē,- ne tikai nelaimes, kurās cilvēki cieš no cilvēkiem, bet arī tās, kuras nāk no debesīm, kā piemēram: gan sausumi, gan plūdi, gan zemestrīces, gan pilsētu appludināšanas, gan bads, gan sērgas, gan arī viss pārējais, kas no turienes tiek mums uzsūtīts? Tieši viņi ir tie, kas grauj sabiedrisko kārtību un posta kopējo labumu; viņi rada neskaitāms likstas arī citiem, viņi, kuri klusumu mīlošus cilvēkus vedina uz dumpi, vilina un rausta uz visām pusēm. Tieši viņiem tad nu arī paredzētas tiesas, likumi un visa veida sodi.

33. Ja vien mēs gribētu bērnus izglītēt no pašiem pirmajiem gadiem un nodot tiem, kuri vēlas viņus audzināt, tad viņi, protams, spētu nostāties karapulka pirmajās rindās; jo Dieva nebūtu ignorējis šādu centību un dedzību, bet izstieptu Savu roku un turētu to pār skulptūru (dvēseli). Bet, kad darbojas Viņa roka, tad nav iespējams nesasniegt pakāpumus savos darbos, jeb, pareizāk, ir neiespējami neaizkļūt līdz augstākajai spožuma un slavas pakāpei, ja vien tiek izpildīts tas, kas ir atkarīgs no mums. Ja arī sievas spēja nosliekt Dievu, lai Viņš palīdzētu bērnu audzināšanā, tad vēl jo vairāk arī ,mēs to spētu, ja vien gribētu. Lai pārāk neizplūstu vārdos, es apiešu ar klusēšanu pārējās sievas, kaut arī varētu norādīt uz daudzām, bet pieminēšu tiki vienu. Bija kāda jūdiete – Anna. Šī Anna dzemdēja vienu dēlu un vairs necerēja, ka varētu dzimt otrs, tāpēc, ka arī pie šā tika ar milzīgām grūtībām, pēc daudzām asarām, dēļ savas neauglības. Kaut arī viņas sāncense bieži viņu apvainoja par šo neauglību, viņa tomēr nerīkojās tā, kā rīkojaties jūs, bet arī saņēmusi šo dēlu, turēja to vienīgi līdz tam brīdim, kamēr bija nepieciešams viņu barot ar pienu. Bet tiklīdz vajadzība pēc šīs barības viņam zuda, viņa, saņēmusi to, tūlīt pat uzticēja viņu Dievam un nelūdza, lai viņš atgrieztos vecāku mājās, bet atstāja viņu pastāvīgi dzīvot Dieva templī. Un, ja kādreiz, mātes jūtu vadīta, gribēja viņu ieraudzīt, tad neizsauca pusaudzi pie sevis, bet pati kopā ar tēvu devās pie viņa un apgājās ar viņu uzmanīgi, kā ar velti, kas ziedota Dievam. Tālab arī jauneklīs kļuva tik varonīgs un varens, ka tad, kad Dievs no ebreju tautas novēršas tās ārkārtējā pagrimuma dēļ, kad Viņš vairs neizsacīja praviņojumus un neatklāja redzējumus, tad viņš ar saviem tikumiem atkal piesaistīja Dievu un izlūdza, lai Viņš dāvātu Jūdiem visu to, ko dāvāja agrāk, un atsāktu pārtrauktos praviņojumus. Un to visu izdarīja, būdams ne jau brieduma gados, bet vēl kā siks pusaudzis. ...Tā Kunga atklāsme, saka Raksti, bija retums Izraēlā: nekļuva zināmi nedz Praviņojumi, nedz novērotas parādības (1Sam.3,1); bet tai pat laikā viņam (Samuēlam) Dievs bieži atklāja Savu gribu. Lūk cik vērtīgi ir savus iekrājumus allaž atdot Dievam un atsacīties ne tikai no naudas un mantām, bet arī no paša bērniem. Jo, ja tā rīkoties mums ir pavēlēts attiecībā uz mūsu dvēseli (sk.Mt.10,37), tad vēl jo vairāk attiecībā uz visu pārējo. To pašu izdarīja arī patriarhs Ābrahams, vai, pareizāk sakot, daudz vairāk par to, tāpēc arī ieguva dēlu ar lielāku slavu. Un, patiešām, vienīgi tad mūsu bērni mums ir jo īpaši līdzās, kad

atdodam tos Kungam. Jo Viņš tos uzraudzīs daudz labāk par mums, tas tāpēc, ka Viņš daudz vairāk par tiem rūpējas un gādā. Vai neredzat, ka tāpat mēdz būt arī bagātnieku mājās? Arī tur zemākie kalpi, kuri dzīvo kopā ar tēviem, netiek tik ļoti cienīti un nav ik stipri kā tie, kurus kungi paņēmuši no vecākajiem, iekārto pie sevis dienestā un ieceļ par dārgumu glabātājiem, dāvājot tiem lielu labvēlību un brīvību. Ja jau cilvēki ir tik labsirdīgi un vēlīgi pret saviem kalpu ļaudīm, tad vēl jo vairāk tāds ir bezgalīgā Labestība, t.i. Dievs.

34. Ļausim, lai bērni kalpo Dievam, ievēdot viņus ne tikai dievnamā, kā Samuēlu, bet arī pašās debesīs (kalpot) kopā ar Eņģeļiem un Ercenģeļiem. Jo, tas, ka šai šķīstībai sevi veltījušie patiešām kalpos kopā ar viņiem (Eņģeļiem), tas ir acīmredzams ikvienam. Turklāt šādi bērni ar lielu drosmi aizteiks labus vārdus ne tikai par sevi, bet arī par mums. Jo, ja daži bērni ir saņēmuši palīdzību no Dieva tēvu dēļ, tad vēl jo vairāk tēvi to var saņemt bērnu dēļ; tāpēc, ka pirmajā gadījumā tiesības uz palīdzību ir nopelnījusi tikai dabas vienotība, bet otrajā – arī audzināšana, kas ir daudz svarīgāka par dabu. Gan vienu, gan otru es jums pierādīšu ar Dievišķo Rakstu palīdzību. Tā Hiskiju, tikumīgu un dievbijīgu valdnieku, taču savu darbu dēļ nespējīgu drosmīgi noglāba tēva tikumu dēļ, kā Viņš Pats arī saka:...Es aizstāvēšu šo pilsētu, lai to izglābtu, Sevis labad, un sava kalpa Dāvida labad (2Kĕn.19,34). Bet Pāvils vēstījumā Timotejam par vecākiem ir sacījis:...sievā tiks izglābta dzemdējot bērnus, ja tā paliks ticībā un svētā dzīvē ar savaldību(1Tim.2,14-15). Arī Ījābu Raksti slavē gan par to, ka viņš bija:...vīrs svētbijīgs un taisnīgs, jo bijās Dievu un vairījās no ļauna (Ījāb.1,1), un arī par to, ka rūpējās par bērniem. Bet, ja šī rūpēšanās sastāvēja nevis no bagātības saraušanas viņiem, nevis no cenšanās padarīt viņus slavenus un ievērojamus, tad kā gan tā izpaudās? Paklausies, ko saka Raksti:...kad kārtējo reizi dzīru laiks bija apkārt, tas Ījabs sūtīja viņiem savu atgādinājumu un ieteica pašiem svētīties. Viņš svētīja viņus arī pats. Viņš cēlās nākamajā dienā agri no rīta un upurēja dedzināmos upurus, atbilstoši viņu skaitam, jo Ījabs mēdza spriest tā: "Varbūt mani dēli ir grēku darījuši un savā sirdsprātā zaimojuši Dievu" (Ījāb,1,5). Vai mums būs kāds attaisnojums, ja mēs rīkojamies tik nevērīgi? Ja jau tas, kurš dzīvoja pirms žēlastības un pirms likuma un, kurš nebija dzirdējis nekādu mācību tik ļoti rūpējās par bērniem, ka drebēja pat par viņu slēptajiem grēkiem; tad, kas gan attaisnos mūs, kuri dzīvojam žēlastības laikā, kam ir tik daudz skolotāju, tik daudz piemēru un pārliecināšanu, bet nepievēršam uzmanību pat acīmredzamajiem grēkiem, un ne tikai paši nepievēršam uzmanību, bet arī tos, kuri grib viņus izlabot, vajājam? Un Ābrahāms, kā es jau iepriekš sacīju, citu vidū izcēlās ar šo tikumu.

35. Tātad, bruņojušies ar šiem daudzajiem piemēriem, gatavosim Dievam godbijīgus kalpotājus un vergus. Ja tas, kurš audzina un sagatavo pilsētām cīkstoņus vai izglīto un apmāca karalim karavīrus izpelnās lielu godu, tad kādu gan velti varam saņemt mēs, audzinādami Dievam tik varonīgus vīrus, vai, pareizāk sakot, eņģeļus? Darīsim jel visu, lai nodotu viņiem dievbijības bagātību, kas nemitīgi tiek uzturēta, kas pavada mūs arī pēc nāves un spēj dot milzīgu labumu ne tikai te, bet arī tur. Pasaulīgā bagātība neieies mūžībā kopā ar cilvēkiem, bet jau te ies bojā pirms viņiem, nereti pazudinot arī savus īpašniekus; taču dievbijības bagātība saglabāsies pastāvīgi gan te, gan tur, un arī viņu iemantojušos nosargās pilnīgā drošībā. Tas tik tiešām tā ir: kurš pasaulīgo vērtē augstāk par garīgo, tas zaudēs gan vienu, gan otru, bet, kurš tiecas uz debešķīgo un garīgo, tas domājams, iegūs arī pasaulīgo. Šie nav mani, bet Paša Kunga vārdi, kurš sola dot šos labumus: dzenieties, Viņš saka, papriekš pēc Dieva valstības...tad jums visas šīs lietas taps piemestas(Mt.6,33). Kas šim godam spēj līdzināties? Gādā, Viņš saka, par garīgo, bet visu pārējo uztic Man. Kā līdzcietīgs tēvs uzveļ sev visas mājas rūpes, kalpu izrīkošanu un visu pārējo, bet dēlam dod padomu pievērsties tikai Dievišķajai gudrībai, tieši tāpat rīkojas arī Dievs. Būsim paklausīgi, meklēsim Dieva Valstību, tad arī bērnus visur redzēsime godājamus, un līdz ar viņiem arī paši gūsim ievērību, baudīsim arī šīs pasaules labumus, ja vien iemīlēsim nākamos un debešķīgos. Ja jūs paklausīsiet, tad saņemsiet lielu balvu, bet, ja pretosieties un nepaklausīsiet, izcietīsiet īpaši smagu sodu. Jo mēs nevaram attaisnoties un sacīt: "Neviens mums to nav mācījis."

36. Jaunība ir nesavaldāma un paģēr vajadzību pēc daudziem padomdevējiem, skolotājiem, uzraudzītājiem, audzinātājiem. Un vienīgi šādu pūliņu rezultātā to var iegrožot. Kā neapvaldīts zirgs, kā nepieradināms zvērs,- tāda pat ir arī jaunība. Tāpēc, ja jau pašā sākumā un no visagrākajiem gadiem nespraudīsim tai minētās robežas, tad turpinājumā mums nebūs nepieciešami ārkārtīgi pūliņi; gluži otrādi, ieradums viņiem pēc tam kļūs par likumu. Neļausim viņiem darīt to, kas ir patīkams un vienlaicīgi kaitīgs; neizdabūsim viņiem tāpēc, ka viņi ir bērni; bet lielākoties centīsimies uzturēt

šķīstībā. Jo tas jaunībai nodara vislielāko ļaunumu. Par to arī visvairāk būtu jā rūpējas, pret to mums ir jābūt īpaši uzmanīgiem. Drīz mēs viņiem meklēsim sievas, lai viņi, saglabājuši šķīstu un nesamaitātu ķermeni, savienotos ar līgavām. Šāda mīlestība mēdz būt īpaši liesmaina. Kurš šķīstību ir saglabājis līdz laulībām, tas lielākoties šķīsts paliek arī pēc laulībām. Turpretim, kurš jau pirms laulībām ir iemācījies un pieradis dzīvot netikli, tas arī pēc laulībām darīs to pašu. Jo Rakstos ir teikts: Netiklam cilvēkam ikkatra maize ir salda (Sīr.23,23). Tāpēc arī vainagi tiek likti uz galvas – kā uzvaras zīme, ka viņi, paliekot neuzvarēti, ieiet laulību pilī, ka iekāre viņus nav pieveikusi. Bet, ja kāds, kaislības aizrauts, ir nodevies netiklēm, tad kāpēc gan pēc tā arī viņam galvā ir vainags, ja reiz viņš ir ticis uzvarēts? Mācīsim viņiem to, vedīsim viņus ar to pie prāta, šausmināsim, draudēsim, darot gan vienu, gan otru.

37. Mums ir uzticēta svarīga ķīla – bērni. Tāpēc rūpēsimies par viņiem un pielietosim visus līdzekļus, lai velns mums viņus nenolaupītu. Tostarp tagad pie mums viss notiek otrādi. Mēs pielietojam visiespējamākos pūliņus, lai lauks būtu labs un, lai to varētu nodot uzticama cilvēka rīcībā. Arī ēzeļu un mūļu dzinēju, arī uzraugu un uzticamības personu mēs izraugāties vispiemērotākos, bet tam, kas mums ir dārgāks par visu, proti: lai dēlu uzticētu cilvēkam, kurš varētu viņu saglabāt šķīstības stāvokli, neveltam ne mazāko vērību, neraugoties uz to, ka šī bagātība ir vērtīgāka par visām pārējām un, ka tās dēļ tiek dāvāti arī pārējie labumi. Par viņiem paredzēto īpašumu mēs gādājam, bet par viņiem pašiem – nē. Vai redzi, kāds neprāts mūs ir pārņēmis! Vispirms izglīto sava dēla dvēseli, bet visu pārējo viņš iemantos pēc tam. Ja viņam būs tumša dvēsele, tad arī no naudas viņš negūs nekādu labumu; un otrādi, ja tā būs saņēmusi labu izglītību, tad nabadzība viņam necik nekaitēs. Vai gribi, lai viņš tomēr būtu bagāts? Iemāci viņu kļūt krietnam. Jo bērniem, kas nav saņēmuši labu audzināšanu, nabadzība ir noderīgāka par bagātību; pat pretēji viņu gribai noturot tos tikumiskuma robežās, tai pat laikā bagātība neļauj aizvadīt šķīstības pilnu dzīvi, ja kāds arī gribētu, bet aizrauj, grauj un ievelk daudzus un neskaitāmos noziegumos.

38. Jūs, mātes, visvairāk uzraugiet savas meitas: šīs rūpes jums grūtības nesagādās. Pielūkojiet, lai viņas sēdētu mājās, bet vispirms māciet viņām būt dievbijīgām, pieticīgām, naudu nicinošām, tādām, kas īpaši nerūpējas arī par tērpiem. Tāpat arī izdodiet tās pie vīra. Ja tā izglītosiet savu meitu, tad glābsiet ne tikai viņu, bet arī vīru, kurš viņu apņems, un ne tikai vienus bērnus, bet arī mazbērnus. Ja sakne būs laba, tad arī zari labāk attīstīsies un par to visu jūs saņemsiet balvu. Tāpēc darīsim visu tā, kā tas pieder cilvēkiem, kuri rūpējas ne tikai par vienu pat dvēseli, bet ar tās vienas palīdzību arī par daudz ko citu. Jo viņām (meitām), dodoties pie vīra, ir jāiziet no tēva mājām, līdzīgi cīkstoņiem, kad tie pamet savas cīņas vietas, t.i. viņām ir nepieciešamas precīzas zināšanas, lai ar to palīdzību, līdzīgi ieraugam, viss maisījums nāktu par labu pašu krāšņumam.

39. Arīdzan dēliem ir jābūt tik neciliem un vienkāršiem, lai pirmām kārtām tie kristu acīs ar savu krietno raksturu un tikumību, lai tie gūtu lielu uzslavu gan no cilvēkiem, gan no Dieva. Lai viņi iemācās atturēties arī no liekiem tēriņiem, lai ir apdomīgi, maigi mīloši, tādi, kas pakļaujas varai. Jo tādā veidā viņi spēs vecākiem sagādāt diženu balvu. Tad viss tiks pārkārtots Dieva godam un mūsu pestīšanai Jēzū Kristū, mūsu Kungā ar Kuru Tēvam un reizē arī Svētajam Garam, slava, vara un gods, tagad un vienmēr un mūžīgi mūžos. Āmen!

No krievu valodas tulkojis Niklāvs Salmiņš (IZIDORS)

Saturs

Ievads.....	1
I. DAĻA.....	3
PAR KRISTĪGĀS DZĪVES SĀKUMU AR SVĒTĀS KRISTĪBAS PALĪDZĪBU, AR NORĀDĪJUMU – KĀ SAGLABĀT ŠO SVĒTĪBU AUDZINĀŠANAS PERIODĀ.....	3
Kā mūsos sākas kristīga dzīve?.....	3
Kā kristību Noslēpumā sākas kristīga dzīve?.....	6
II. DAĻA.....	23
PAR KRISTĪGĀS DZĪVES SĀKUMU PĒC GRĒKU NOŽĒLOŠANAS JEB PAR GRĒKU NOŽĒLU UN GRĒCINIEKA PIEVĒRŠANOS DIEVAM.....	23
Kā sākas kristīga dzīve grēku nožēlošanas Noslēpumā?.....	23
Grēcinieka stāvoklis.....	24
Dievišķās svētības darbība.....	26
Grēcinieka atmošanās no grēkpilnā miega.....	26
Dieva žēlastības ārkārtējas darbības grēcinieku uzmodināšanai no grēkpilnā miega.....	27
Parastā kārtība kā iegūt ierosinošās (atmodinošās) žēlastības dāvanu.....	33
Nonākšana līdz apņēmībai pamest grēku un veltīt sevi Dieva gribas pildīšanai.....	44
A. Nonākšana līdz apņēmībai pamest grēku.....	44
B. Pacelšanās līdz solījumam veltīt sevi Dievam.....	49
Aukstākā spēka saņemšana Dieva gribas pildīšanai grēku nožēlas un sv. Vakarēdiena Noslēpumā.....	52
A. Grēku nožēlotājam tiek izteikta piedošana grēku nožēlas Noslēpumā.....	52
B. Grēku nožēlotāja tuvošanās sv. Vakarēdiena Noslēpumam.....	55
III. DAĻA.....	57
PAR TO, KĀ NORIT, AUG UN NOSTIPRINĀS MŪSU KRISTĪGĀ DZĪVE,.....	57
JEB TAS PATS PAR DIEVAM TĪKAMAS DZĪVES KĀRTĪBU.....	57
Kā norit, aug un nostiprinās mūsu kristīgā dzīve?.....	57
1. Par Dievam tīkamā dedzīguma gara uzturēšanu.....	66
A. Atrašanās iekšienē.....	67
B. Citas pasaules redzēšana.....	68
C. Līdz izlēmībai nonākt palīdzējušo jūtu uzturēšana.....	70
1. Vingrinājumu norāde, kas veicina cilvēka dvēselisko un fizisko spēku nostiprināšanos labestībā.....	72
A. Vingrinājumi, kas veicina dvēseles spēku veidošanos kristīgas dzīves garā.....	75
a) Vingrinājumi, kas veido jeb organizē prātu, piešķirot sparīgumu arī garīgajai dzīvei.....	75
b) Vingrinājumi gribas veidošanai jeb organizēšanai ar akcentu uz gara uzmundrināšanu.....	77
c) Sirds izglītošana.....	78
B. Jaunās dzīves gara prasības attiecībā uz ķermeni.....	81
C. Ārējās dzīves kārtība pēc jaunās dzīves gara.....	82
D. Svētības pilnie līdzekļi garīgās dzīves izkopšanai un nostiprināšanai.....	84
E. Pietuvošanās nepārtrauktai gavēšanai.....	86
a) Attiecībā uz gavēšanu.....	86
b) Attiecībā uz grēksūdzi.....	86
c) Attiecībā uz sv. Vakarēdienu.....	87
3. Noteikumi cīņai ar kaislībām, jeb sevis aizliegšanas sākums.....	88
4. Pirmie soļi ceļā uz reālo sadraudzību ar Dievu.....	98
A. Augšupeja pretim Dievam.....	99
B. Reālā saskarsme ar Dievu notiek klusuma stāvoklī, kas ved pie bezkaislīguma.....	101
Mūsu svētā tēva Jāņa Zeltamutes pamācības audzināšanā.....	104